

Szenti Tibor — Kéri László

HARMÓNIA

Elbeszélések, Kéri László festményeivel

2016

Festményreprodukciók: **Molnár Csongor**

Utómunkálatok: **Kéri Balázs**

A kötet szövegét **Szenti Csilla** gondozta

A borítólapon **Kéri László: Fészek (2009)** című festménye látható

*

(Ez az internetes kötet minden anyagi támogatás nélkül készült el.)

*

Kötetemet **CZIGÁNY GYÖRGY** tisztelt mentoromnak
és költő barátomnak ajánlom!

2016

BEVEZETŐ

Áttörés (2006)

Harmónia!

Micsoda nagyszerű fogalom ez! Kibékülés és empátiás együttélés Istennel, emberrel, a természettel, az egész étellel, a kultúrával és önmagunkkal, kivetve önünkből a mérgező salakot, hogy ne gűzűlő szörnyek legűnk, hanem javainkat megosztó teremtményekké válhassunk. Akár a *jin* és *jang* összefonódása, a harmónia is elválaszthatatlan a diszharmóniától. Erre éppen ezen elbeszélések során kellett rájőnnöm. Gondoltak már arra, hogy a harmónia megvalósítása az emberiség nagy vágya, amelyet soha el nem ér?

Az emberlét elsősorban biológiai, amely a földhöz köt. Második a kozmikus lét. Legapróbb építőkőveink, az atomok a mindenséghez kötnek, hiszen csillagporból vagyunk. A harmadik világot Isten ősenergiájából kaptuk. Ez bennűnk lélekként jelenik meg, és az univerzumban el sem helyezhető, metafizikai dimenzióba tér vissza, amely nem köthető az anyaghoz. E három léterűnk együtt kell, hogy összhangban legyen, vagyis kiegyensúlyozottan harmóniát adjon, és ez a fogalom nem személyesíthető.

Valamennyi írásom filozofikus gondolatokat is tartalmaz. A mai, főleg természettudományos ismereteket irodalmi szinten igyekszem ábrázolni. Korűnk embere, aki részecske- és univerzumkutatással, nanotechnikával, génmódosításokkal, információözönnel gyarapítja a világot, ezt a tágítást szintén igényli majd az irodalomban, hiszen kutatásai nagyon fontos értékrendjéhez tartozik. Ugyanakkor a metafizikai állapot is, éppen az anyag-energia megismerésének további részleteivel egyre izgalmasabbá válik. Nem véletlen, hogy nagyon sok kiváló természettudós mélyen hívő ember. Ha nem is egyházhoz kötődve, vagy a biblikus elvárások szerint, de rendelkeznek rejtett érzékeléssel erről a tudományosan még meg nem fogható világról.

Az emberek jelentős része a három térkiterjedést és az időt, ezt a négy dimenziót ismeri. Az atomfizikusok az anyagnak már jóval több összetevőjét jelzik vagy fölitélezik. Albert Einstein szerint az anyag és az energia nem vész el, csak egymásba átalakul. Amikor az atomhalmaz kész, ha jön egy energia, esetűnkben az „élet szikrája”, az anyag egyik pillanatról a másikra életre kel és maga állítja elő azt a bioelektromos erőt, amely működtetni kezdi.

A Jézus-hívők a torinói lepel belső oldalán, amely a holtal érintkezett, annak a szikrának a hője által megpörkőlt szálakat ismerik föl, amelyeket a testébe visszatért életszíkra keltett. Ezt őők léleknek nevezik. Hová lesz, mikor a test végleg megszűnik működni? Mielőtt Jézus eltávozott e földről, azzal vigasztalta tanítványait, hogy „En veletek vagyok minden napon a világ végezetéig.” Vagyis megdicsőült teste eltűnt ugyan a szeműk elől, és visszament abba az egyelőre metafizikainak vélt világba, amely az egész univerzum Teremtőjének lakhelye. Amikor korábban kérdezték tőle, hogy hányan lesznek majd ott, és elérnek-e benne, Ő azt válaszolta, hogy elég nagy ahhoz az Atyám birodalma, hogy abba minden igaz ember elérjen. Vagyis kozmikus méreteken gondolkodott és válaszolt. Nem véletlen, hogy a magyar nép a halálról irodalmi szinten úgy vélekedik, hogy „beleszületűnk egy másik világba”. Elképzelhető, hogy a metafizikai dimenzióról majdan kimutatható lesz, hogy hol helyezkedik el, és egyszerre fölborul a benne való kételkedés?

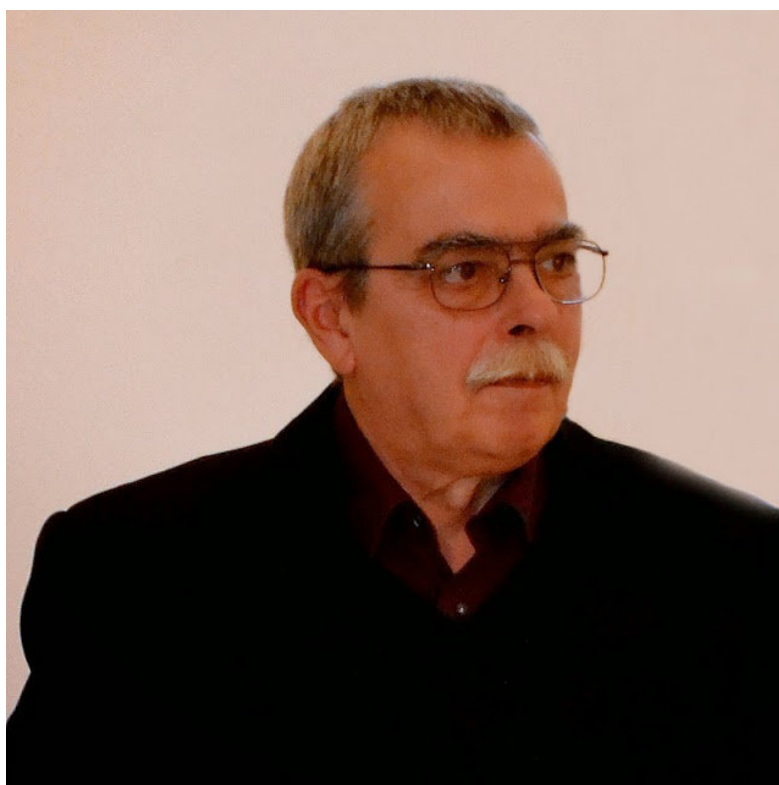
Ebben a kötetemben a mentális és fizikai világ határait igyekeztem tágítgatni, és a fantázia által olyan irányban kiterjeszteni, amely a jövő évszázadok számára már valósággá válhat. Írásaimban nem irodalmi füveskönyvet alkottam, hanem a tudományos szűrrealizmus 21. századi útját törtem, bemutatva, hogy ebben az érzelmeknek változatlanul értékes, irodalmi helyűk van. Ugyanakkor elkerűltem a 20. századi tudományos fantasztikus irodalom ufóit és zöld emberkét, amelyek zöműkben a rémmesék kalandfilm világába tévednek, az embertől is elszakadva, gyakran a robotok és szörnyek harcává silányulva.

Új mítoszteremtés szükségességét is éreztem, amelyben már nem egy nép, hanem az egész emberiség kerül a hősök és ellenhősök középpontjába. Annak a kultúrának, amelynek nincs hihető legendája, emlék nélkül, nyomtalanul eltűnik.

Írásaimat elsősorban érezni kell!

Hódmezővásárhely.
2013. november 5.
Szent Tibor

KÉRI LÁSZLÓ

A művész a 2015 január 25-én, Hódmezővásárhelyen,
az Alföldi Galériában megnyílt kiállításán
(Sz. T. felvétele.)

Kéri László festőművész 1949-ben Budapesten született. Az Alföldi Galériában megnyílt kiállításán ezt az összeállítást adta közre:

KÉRI LÁSZLÓ

[1949]

Kéri László 1976-ban végez a Magyar Képzőművészeti Főiskola festő szakán, ahol mestere Sarkantyú Simon, de Sváby Lajost is mesterének tartja. 1976-tól 1984-ig Szentesen él, utána Hódmezővásárhelyre költözik, azóta itt él. A Vásárhelyi Őszi Tárlatokon és a békéscsabai Alföldi Tárlatokon nagyszámú díjat nyert el. 1987-ben a Vásárhelyi Őszi Tárlat fődíjával, a Tornyai-plakettel díjazzák. 1992-ben az egri Akvarell Biennálén Eger város Önkormányzatának díját kapja. 1998-ban a Zene szemeinknek című MATÁV festészeti pályázaton a második díjat nyeri el. Pályakezdő korában erőteljesen érződik képein választott mesterének hatása, valamint a kései manierizmus és a korai barokk gomolygó, dinamikus rajzossága, erőteljes színvilága. A nyolcvanas évek elején színei egyszerűbbek, tisztábbak lesznek és előszeretettel alkalmaz a képen belső fényforrást. Az évtizedfordulón újból zaklatottan fest, diszharmonikus szín- és tónuskontrasztokat használ, szimbolikája áttételesebbé válik, majd kisméretű vásznakból sorozatokat készít, egy keretben állítva ki azokat. Az évtized vége felé újra higgadtabb megoldásokat választ. Kéri László festészete mindvégig emberközpontú, figurális, az erőteljes emberi érzelmek közvetítője. Akvarellben és pasztellben is elismert művész, díszletterveket is készít.

A kiállítás anyagát válogatta és rendezte: Kéri László

EGYÉNI KIÁLLÍTÁSAI

- 1977 Medgyessy Terem, Hódmezővásárhely
- 1979 Kisgaléria, Szentes
- 1981 Horváth E. Galéria, Balassagyarmat
- 1983 Móra Ferenc Múzeum Képtára, Szeged
- 1985 Vaszary Terem, Kaposvár
- Gyöngyösi Galéria, Gyöngyös
- 1988 M. Historii, Lód (PL)
- Magyar Intézet, Varsó
- 1989 Art Service Galerie, Párizs (kat)
- 1990 Château d' Eguilly, Pouilly en Auxois (FR)
- 1991 Collegium Hungaricum, Bécs
- Művelődési Központ, Nagykanizsa
- 1993 Art Service Galerie, Párizs
- 1995 Wesselényi 70 Galéria, Budapest
- Tornyai János Múzeum, Hódmezővásárhely
- Bartók Galéria, Szeged
- 1996 G. de Meerse, Haarlemmermeer (NL)
- Hódói Általános Iskola, Hódmezővásárhely
- 1997 Tiszai Galéria, Csongrád.
- 2006 Körmendi Galéria, Sopron
- 2006 Körmendi Galéria, Budapest
- 2012 Rendőrkapitányság, Hódmezővásárhely

CSOPORTOS KIÁLLÍTÁSAI

- 1977-től Vásárhelyi Őszi Tárlatok, Szegedi Nyári Tárlatok, Alföldi Tárlatok, Békéscsaba
- 1981 Az út elején? Közben? Nyolc fiatal művész, Bartók 32 Galéria, Budapest
- 1982 I. Országos Rajzbiennálé, Salgótarján Festőművészek a XI. kerületben, Bartók 32 Galéria, Budapest

- 1984 Vásárhelyi művészek, Zentai Múzeum (Senta, YU), Vallomások az emberről, Juhász Gy. Művelődési Központ, Szeged
- 1987 Nemzetközi Művésztelep, Iserlohn (Német Szövetségi Köztársaság)
- 1988 Görög Templom, Vác Wilhelmshafen (D)
- 1994 Európa elrablása, Vigadó Galéria, Budapest
- 1997 Szimbiózis, Pest Center Galéria, Budapest
- 1998 Mednyánszky Társaság, S. Andrea G., Párma (OL)
- Belső rajz, Nádor Galéria, Budapest
- Kollázs, Vigadó Galéria, Budapest
- Zene szemeinknek, MATÁV pályázat, Pécs, Győr, Miskolc, Debrecen, Budapest
- 1999 Ne vakolj a freskóra, Móra Ferenc Múzeum Képtára, Szeged
- Mednyánszky Társaság, Koller Galéria, Budapest
- Színes rajz, Nádor Galéria, Budapest
- Kortárs költészet és grafika, Kecskemét
- Betű a képen. II. Festészeti Biennálé, Művészetek Háza, Szekszárd.

KÖZTÉRI MŰVEI

- pannó (1983, Szentes, Ifjúsági és Művelődési Ház)
- pannó (1984, Kistelek, Házasságkötő t.)
- A hajdúk letelepítése (pannó, 1986, Hajdúböszörmény, Művelődési Ház)
- Aradi Vértanúk (pannó, 1989, Budapest, Stefánia Palota)
- pannó (1994, Budapest, MNB, Vadász u.).

MŰVEI GYŰJTEMÉNYEKBE

- Körmendi-Csák Gyűjtemény, Budapest
- Magyar Nemzeti Galéria, Budapest
- Tornyai János Múzeum, Hódmezővásárhely

Kéri László

Gondolatok Kéri László festészetéről és közös kötetünkről

Kéri László festészetéhez — elfogadva a művészettörténészek értékes megállapításait — az író gondolkodásmódjával is szeretnék hozzájárulni. A *manierizmusból* (a reneszánsz és barokk elemeiből) az *expresszivitáson* át, a *szürrealizmus* eszközeivel és szellemiségének felhasználásával, magas szintű, teljesen egyéni stílust fejlesztett ki, amelyben olykor elmosódó plein airben jelennek meg tájak és figurák. A faragott és csiszolt kockák, tojások, golyók, oszlopkövek az ember kísérői, amelyek a barbárkori építészetből a hellenizmuson és római koron átívelve, máig épített környezetünk meghatározó részei. Ezek a történelmi idők haladásával értékükben és hangsúlyukban változtak. Egykor alapként, tartóvázként, vagy díszítő elemként szolgáltak, de a „Kőevő óriások” (2011) festményén már korunk szellemi és lelki súlyaként küzdünk velük.

Témáinak középpontjában a 20—21. század satuszorításában szenvedő Ember áll, aki a harmóniát és a biztonságot keresi. Ellenséges és nyugtalan világunkban a teremtés csodája: az emberi lélek és a természet minduntalan diszharmóniába ütközik. Lángoló, erős színeivel a nyugalmat és békességet nem lelő, küzdő és szenvedő ember nagyszerű ábrázolását keltette életre.

E tárlaton bemutatott alkotásaiból az 1980-as évektől válogatott. Festményein a tűz ereje a sivai teremtés és a pusztítás körforgását jelzi, de nemcsak a kép három dimenziójával, hanem a lélek átváltozásaival és meneküléseivel több világ felé jelez utat. Ehhez sok alkotásán realista kapaszkodókat ábrázol, és segítő szándékkal szinte fölszólítja a nézőt, hogy tessék kapaszkodni!

Kéri László, aki a hétköznapiakban nyugodtnak látszó, békés és visszahúzódó ember, robbanásig tele van apokaliptikus feszültségekkel, mint aki előre lát, és az utolsó ítéletkor az egész univerzum pusztulását szemléli, majd az emberi drámában örökíti meg. Mozgalmas, háborgó *téridőben* érzékeli és mutatja világunk örök gyötrelmeit és feloldatlan gondjait.

A Vásárhelyi Őszi Tárlatokon rendre találkoztam festményeivel, de az ilyenkor átlagban közel félezer műtárgy szemlélése során, az emberben egyik érték a másikat kavarja, feloldja. Amikor 2015 januárjában az Alföldi Galéria földszintjének minden termében képeinek sok évtizedes súlyával szembesültem, rájöttem, hogy ő az ecsetjével, én a tollammal közel azonos emberi gondok között próbáljuk a harmóniát keresni.

Ahogy teremről teremre haladtam előre, egyre nagyobb izgalommal láttam, hogy az elkészült 30 elbeszélést tartalmazó „Harmónia” kötetem valamennyi írására Kéri képeiben egy-egy feleletet találtam. (Például a „Fuss!” című elbeszélésem harmóniáért versenyeztető embereire a „Zsákban futó” festménye diszharmóniával felel.) Hangsúlyozom, amikor ott elmondtam neki a tervemet közös munkánkról, nem illusztrátort kerestem, hanem egyenlő alkotót, szellemi- és lelki társat fedeztem fel benne.

Így született meg ez az internetes kötet két független alkotó összefogásából.

Hódmezővásárhely, 2015. február 6.

Szenti Tibor

*

TARTALOMJEGYZÉK

Bevezető. 2013. november 5.	3
Kéri László. 2015, február 6.	5
Gondolatok Kéri László festészetéről és közös kötetünkről. 2015, február 6.	7
Tartalomjegyzék	8
1. Nadababák. 2013. október 14.	9
2. Harangjáték. 2013. november 5.	11
3. Változnak az idők. 2013. november 14.	13
4. A kocsi. 2013. november 16.	16
5. Érintések. 2013. november 17.	19
6. Kivénhedtem. 2013. november 18.	22
7. Találkozás. 2013. november 22.	25
8. Hajléképítés. 2013. november 26.	30
9. A boldogság szigete. 2013. december 2.	33
10. Vár-Lak 2113. december 6.	38
11. Halászok. 2013. december 16.	42
12. A szalmaszál. 2013. december 19.	46
13. Ember az oszlopon. 2013. december 23.	49
14. Viskót építettünk. 2013. december 28.	53
15. Úton. 2014. január 4.	59
16. A nomád lovas. 2014. január 8.	67
17. Közelítések. 2014. január 14.	71
18. Az ember változása. 2014. január 21.	75
19. Az özvegyasszony. 2014. január 24.	81
20. Világvége. 2014. január 30.	87
21. A vadászat. 2014. február 19.	92
22. Fuss! 2014. február 23.	98
23. Kukoricakapálás. 2014. március 8.	102
24. Tolvajsors. 2014. márc. 22.	107
25. Együttélés. 2014. április 2.	111
26. Szabadságvágy. 2014. április 13.	115
27. „A könyveknek saját életük van!” 2014. június 6.	118
28. Párbeszéd a tükörrel. 2014. július 7.	125
29. Az utolsó ítélet, Johann Sebastian Bach: H-moll miséje. 2014. szeptember 1. . .	129
30. Szindbád utolsó vacsorája. 2014. szeptember 13.	136

*

Bábok (2010)

NADABABÁK

Pihenten ébredtem. A nyitott ablakon keresztül áradt felém a kora tavaszi, langyos levegő. Odaléptem és kinéztem. Azonnal szóltam a feleségemnek:

- Gyere, kedvesem! Megérkezett a nadababa.
- Ilyen korán? Hiszen még most kezdődik a rügyfakadás.
- Nézd, nincs is egyedül, társat hozott magával.
- Akkor szaporodni fognak.

A nadababa megközelítőleg fél tonnás. A fején hátul van a szempár, elöl a hosszú, széles száj, amely mindig jóságosan vigyorog és hívogat. Kár, hogy nem értjük a nyelvét. Most is vidáman ugrándozott a kerítésen, egyik oszlopról a másikra lendült, mintha súlytalan lenne. Soha, semmilyen kárt nem okozott, csak a szamócát kell előle rejtegetni, mert ha rátalál, egy szemvillanás alatt tövestől, levelestől beszippantja, azután elterül a fűben és nézegeti a harmatos virágokat.

A párja valamivel kisebb volt és fürgébb. Őt még nem láttuk. Kicsit félénken elébünk jött és meghajolt. Föld felett libegett, akár egy pillangó. Hosszú trillát vágott ki, mint a dalos madár, és kergetőzni kezdtek.

Feleségem boldogan tervezgette a jövőt:

— Az egész nyarat nálunk töltik, míg téli álmra visszavonulnak. Addig megtelik a kertünk a huncut zsivajukkal. Ugróversenyt rendeznek a fák ágai között, elhordják a lehullott leveleket és reggelenként különös dalukkal fogadnak.

— Már látom, hogy jövőre hozzák a kicsiket, és tele lesz velük a környező világ — válaszoltam. — Jönnek a szomszédok ezt-azt kölcsönkérni, hogy közben gyönyörködhessenek bennük.

Miközben tervezgettünk, élveztük a társaságukat. Észre sem vettük, hogy beszökött a nyár. A fák termőre fordultak és a levelek sárgulni kezdtek. A testesebb nadababa összegömbölyödött, akár egy riadt sündisznó, és az enyhe lejtőn gurulni kezdett. Utána a másik. Hamarosan már csak kis golyóként görögtek a távolban, és ki tudja, hová vezetett az útjuk, a téli szállásra. Feleségemmel együtt egyszerre kezdtünk utánuk kiabálni:

— Hová siettek? Nem látjátok, hogy a komor felhők még nem gyülekeznek?

— Messze a tél. Az ég hideg esőjét és jeges havát még nem önti. Ott áll a kert végén a csűr, megtelve illatos szénával. Ne menjetek tovább, verjetez benne szállást!

Szavunkat már nem hallották. Elveszett a lassan ereszkedő finom ködben, amely súlytalanul, lélekfátyolként telepedett ránk. Mégis úgy éreztük, hogy alatta rekedt a magány, amely lehangolt.

Bementünk a házba. A kandallóban a hasábfalobogott. A lángok vetette szikrák között lassan megjelent és terjedt a tüzet elfedő, szürke pernye. Mintha álomdalt hallottunk volna, lassan elszenderedtünk és a takarót a fejünk fölé húztuk.

PÁLCIKAGYEREKEK

Simogató érzés futott végig arcomon, amikor lerúgtam magamról a paplant és friss erővel perdültem ki a meleg ágyból. Feleségem érintett meg és húzott a kijárat felé. Eszembe jutott, hogy elmúlt a tél, mert a cinegék ismét megszólaltak, és arra ösztönöztek, hogy „nyitni kék”!

Hoztuk a kerti asztalt, székeket, miközben kezdtük elkölteni az első szabadtéri reggelit. A piros és fehér virágok a zöld levelek között bontogatták szirmukat, és mint a nemzeti kokárda ékesítették otthonunkat. Még le sem nyeltük az első kortyokat, amikor a kerítés felől a jól ismert hangokat hallottuk.

— Visszajöttek a nadababák — kiáltottuk, és odafordultunk.

Ott ültek az oszlopokon. Mosolyogtak és megnyitották bőrrészényüket. Először csak különös kis lények kandikáltak ki, majd szüleik bundáján függőlegesen lemásztak, és szaladni kezdtek felénk.

— Nézd, micsoda utódokat hoztak! — kiáltotta a feleségem.

— Hiszen ezek pálcikagyerekek.

Akkorák lehettek, mint egy botsáska. Könnyedén fölmásztak az asztalra. Körbeültek a tányérok szélét, kergetőztek, akár a kis ugró egerek. Hosszú fejük elülső oldalán egymás fölött sorban ültek pontszemeik, és nekik hátul volt a szájuk. Hosszú kezük és lábuk szüntelenül mozgott, mintha láthatatlan kötélben igyekeznének fölkúszni.

A nadababák is közelebb jöttek. Hatalmas szájukat mozgatva magyaráztak. Talán arról regéltek volna, hogy milyen boldogok ezekkel a fura utódokkal, akik még mindig jöttek, másztak és előzőnlöttek az egész asztalt. Megtelt velük a rét, ahol jókora földvárakat építettek, akár a természetek, és járataikba szorgosan cipelték a talált élelmet.

Olyanná vált körülöttünk a táj, mint egy nyüzsgő fesztivál, ahol mindenki élte a maga életét. Ki tudja, honnan érkeztek? Senki sem kérdezte. Így vált teljessé a világ, miközben a mi nászunkból is megszületett előbb egy kislány, majd jött a fiunk, és ők már megértették a különös teremtmények szavát.

Peregtek az évek és eljött az utolsó aratás. Előbb eltűntek a nadababák, majd a pálcikagyerekek, és a mi utódaink is más réteken építettek hajlékokat. Vártuk a tavaszt, hogy az udvar újra megteljen étellel, és visszatér a vidám karneváli hangulat.

A völgyben kondult a lélekharang. Megfogtuk egymás kezét. Tudtuk, hogy most mi következünk, és toronyiránt elindultunk lefelé...

Hódmezővásárhely, 2013. október 14.

*

Egy csomó jó tanács (2014)

Bölcsesség:

A Balástyához közeli Nandafalva hinduista magyar gurujától megkérdezték, hisz-e abban, hogy az univerzumban rajtunk kívül is vannak értelmes űrlények? Ő (nem szó szerint, de lényegileg) azt felelte, hogy ezen a bolygón mi is közéjük tartozunk, hiszen a földi életünk nagyon rövid, és utána mindannyian elmegyünk egy másik világba, ahol örökké élünk.

HARANGJÁTÉK

Sietségre intett a múltó idő. Miközben az ünneplőruhám felöltőjét vettem magamra, feleségem megfogta a kezem és húzott kifelé. A zárt nagykaput kinyitva, tódult felénk a nagyváros életének lüktetése. Kerülgettük az utcai árusokat, a kutyákat sétáltatókat, a turisták csoportjait, és máris a metró utolsó kocsijában szorongtunk. A három megállót, akár az élet fő állomásait, gyorsan lefutottuk és ott álltunk a templomtérén.

Különleges a mi katedrálisunk. Maga a szenthely alig nagyobb, mint egy kápolna. Az újonnan érkezők mindig hátul kapnak helyet, és ahogy múlnak az évek, hamarosan így kerülnek egyre előrébb, majd az első sorba jutva, megindulnak a toronyba. Amikor előtte állunk és

fölnézünk, nem látjuk a tetejét. Átszűrja a gomolygó felhőket és valahol odafent végleg eltűnik a szemünk elől.

A torony legfelső, nyitott ablakú emeletén négy lélekharang függ. Könnyű lenne meghúzni, ha a kötelek a földszintig érnének, de ezeket odafent kell megszólaltatni. Azt mondják, hogy mennyei zenét adnak, de ezt idelent már nem halljuk, ezért mindenki építi a lépcsősort, hogy ha rákerül a sor, biztosan föléljen.

Amikor a szertartás véget ért, Hajnalka megfogta a kezem és húzott a torony bejárata felé.

— Mi következünk — mondta. — Fölkészültél?

A szívem erősen dobogott. Tele voltam a várakozás izgalmával, és szólni sem tudtam, csak bólintottam. Ahogy a csigalépcsőkön fölfelé lépdeltünk, a keskeny tornyot minden forduló után lőrésszerű ablakok világították meg. Lassan haladtunk, hogy el ne fáradjunk, és a függőleges zarándokutat pihenés nélkül tudjuk végigjárni. Néha kipillantottunk. Láttuk, hangyanagyságú emberek futkároznak a téren, és igyekeznek a katedrálisba. Később csak összeolvadó háztetők jelezték, hogy alattunk világváros terül el, amely végül elveszett a sűrűn futó hegygerincek és az óceán tajtékos hullámai között.

Már közel járhattunk a torony tetejéhez, amikor észrevettük, hogy testünket a lépcsőkre helyezve, alattunk csontok ropognak, de nem törnek és nem hajlanak. Valamennyi fok folyamatosan az előttünk járó testekből épül. Önként fekszenek egymás fölé, hogy azok, akik utánuk jönnek, tovább kapaszkodhassanak a harangok felé bízva abban, hogy áldozatuknak hamarosan csodálatos jutalom lesz a bére. Egymásutánban megszilárdulnak. Darabig még fejük, mint legyalult, kerekded görcsök körvonalazódnak előttünk. Ajkuk még szóra nyílik, de gyorsan deszkává merevedik és belesimul, csak a szemük nézi távolodó lépteinket, majd szemhéjuk is lecsukódik.

Nem tudom, mennyi idő telt el, míg fölértünk, de egyszerre csak ott álltunk a harangok alatt. Kissé lengtek, ahogy a korábban itt járók csilingeltek vele, és a levegőben még rezgett a hangjuk. Hajnalka eleresztette a karom. Egyik kezével a bal, másikkal a jobb oldalán lógó harang nyelvébe kapaszkodott. Fejével intett, hogy kövessem. Föltekintettem a fölöttem mozdulatlan két harangra. Még számban éreztem az utolsó vacsora kenyerének és borának ízét, amely egyszeriben testté és vérré vált bennem; erőt adott, hogy megragadjam harangjaimat és megszólaltassam.

— Kongasd! — kiáltotta feleségem.

A négy csilingelő csengő zengeni kezdett. Hajnalkának intettem, hogy vigyázzon a sorrendre, ez a világzene olyan sorrendben szóljon, ahogy a harangokat öntötték: B, A, C, H.

A lengedező zeneszerszámok észrevétlenül kezdtek kettesével összeolvadni. Még mindig külön zenéltünk, majd a két harang köpenye is eggyé vált, és feleségemmel összeolvadva mi váltunk ütővé. A hatalmas tölcser az ég felé fordult és terítőként kezdett kisimulni. Ekkorra elszálltak belőlünk az utolsó vágyak, hogy ebben az új világban Hajnalka egy lakatlan, trópusi szigeten luxusszállodát építtet, és mint tulajdonosnője egész nap játszadozó delfinek, meg színes korallok között fürödjön, a meleg tenger ringató hullámaiban; én meg minden nap frissen sült sztékkal puhítsam a hasamat.

Láttuk a csillagokat. Régen kihunyt napok újból kezdtek fényleni és mérhetetlen mély, sötét lyukakból csillogás ömlött felénk. Testünk építőkövei egymástól távolodtak. Egyre nagyobb tér keletkezett köztük, mintha egy szita gumifonadékból szőtt finom hálóját láthatatlan energiák húznák szét, amelyekben újabb világok tűnnek elő.

Erőt éreztem, amely végleg magába olvasztotta mindazt, amit odalentről hoztunk. Egyre tisztábban hallottuk az egykori lélekharangokat, amint a föllobbanó és terjedő fények sok milliárdnyi hangszerét megszólaltatták, majd hatalmas oratóriumukban már csak e világító zene végtelen dallama tündökölt.

Hódmezővásárhely, 2013. november 5.

Idő van (2008)

VÁLTOZNAK AZ IDŐK

Halász barátom homlokomra tette a tenyerét, és addig tartotta rajta, míg a fejem oly mértékben átmelegedett tőle, hogy az ebéd utáni szunyókálásomból föléreztem.

— Lekéssük a sétát — mondta. — A többiek már előttünk járnak.

Elindultunk. Szégyenkezve sietni kezdtem, hogy utolérjük barátainkat.

— Ne rohanj! Akik megelőztek, gyerekekkel és idős emberekkel vannak együtt. Lassan haladnak, hamarosan látni fogjuk őket.

Közben beszélgettünk a családi élet megannyi gondjáról, amely a nemzedékek korkülönbségével járt együtt. Az árnyékok lassanként megnövekedtek, de a kitaposott ösvényen rajtunk kívül nem találkoztunk senkivel.

— Bizonyosan letértek az útról — mondtam a barátomnak. — Vissza kellene fordulnunk, hiszen lekéssük a vacsorát. Az előbb láttam egy mellékutat, amely jobbra eltért a miénktől. Talán arra mehettek.

— Nagyon sok időnk van. Miért fordulnánk vissza, hiszen a vendéglátóink még most készítik az ebédet.

— Nem látod? Alkonyodik.

Az égen nagy gágogással vadlibák húztak éjszakai szálláshelyükre. Megfordultam. Körülöttem nem járt senki.

— Halász koma! — kiabáltam. — Hová a csodába tudtál elbújni, mikor körülöttünk mindenütt lekaszált a rét.

Gyors léptekkel elindultam visszafelé. Kisvártatva szembe jött velem a barátom és korholni kezdett:

— Ismét lekésted a villás reggelit. Ott vártunk a terített asztalnál. Mindenki fölkészült a kirándulásra, és az étkezéshez illendően nem fogtunk addig hozzá, míg elő nem kerülsz.

— Hiszen már ebédeltem is. Te költögettéél kora délután...

— Ugyan már, nézz föl az égre! A nap még most kapaszkodik delelőre.

Visszafordultam és néhány lépés után láttam, hogy az árnyékom egyre nő, tehát nem tévedtem, alkonyodik. Mondtam is a cimborának, hogy este lesz, mire visszatérünk.

— Igen — válaszolta —, ha nem erre jönnél, hanem az ellenkező irányba tovább folytatnád utadat, ahogy az előbb tetted.

Oldalt láttam egy bokros, ligetes területet és megnyugodtam.

— Oda kell menni, mivel mögötte van a szálláshelyünk. Erre teljes bizonyossággal emlékeztem.

Kocogva, a vélt irányba indultam. Úgy hittem, hogy Halász barátom is mellettem üget, de mikor arra pillantottam, ismét nem láttam senkit. Csakhamar a ligethez értem.

— Mi ez? — mondom magamnak félhangosan. — Hiszen itt sárgulva hullnak a levelek, miközben fél napja még rügyeket hoztak, és az énekesmadarak vígan kergetőztek az ágak között, fészkeiket rakva.

Jobban megnéztem az egyik bokrot, ahová reggeli közben bedobtam nekik egy kenyérhéjat, és megjegyeztem, hogy háromvillás ágaira most rakták a fészket. Ahogy figyelem, látom, hogy a fészek üres, és a benne volt apró tollpíhéket már régen kikergette az őszi szél.

Amott állt a panzió. Megkönnyebbültem.

„Mindez csak rossz álom volt, különös tréfa, bizonyosan az a sült hal, amit utoljára ettem, nem volt friss. Ételmérgezésem lehet, az zavarta össze a fejemet” — gondoltam magamban, és boldogan benyitottam.

Meghökkenve álltam a fogadóasztal előtt, hiszen akármerre néztem, mindenütt idegen embereket láttam. Odamentem a befogadó hölgyhöz és kértem a szobám kulcsát.

— Bocsásson meg, de éppen az előbb vitték föl a szoba lakói. Talán az ő vendégük?

— Dehogy vagyok! — törtem ki bosszúsan. — Valami félreértés lehet, hiszen ott én lakom most a Halász barátommal.

— Ki maga?

Bemutakozom. A nő az asztal fiókjából elővesz egy másik nagy könyvet, amely megtelt a szobafoglalók névsorával, és lapozni kezdi.

— Ön csakugyan járt itt a tavasszal a komájával. Már emlékszem is, micsoda hercehurca volt, hogy még a hegyi mentők sem találták meg a távoli szakadéokban. Hol bujkált eddig? Azonnal jelentkezzen a rendőrségen, mielőtt több bajt okozna e háznak.

— Kérem, én nem bujkáltam sehol. Ebéd után kimentünk Halász komával a rétre sétálni, de ő hol eltűnt, hol előttem, majd mögöttem járt, mire én visszaindultam.

A hölgy mutatóujjával finoman a homlokomra bökött és röviden így szólt:

— Önnél, uram, itt van a baj.

— Nem vagyok örült — emeltem föl a hangom zavarodottságomban, és mielőtt az egész vendégcsereg ránk figyelt volna, kimentem az ajtón.

Visszanéztem. Odabent most gyújtották föl a csillárokat. Nem értettem. Itt minden a pirkadat fényében ragyogott. A csinos felszolgálók megterítették az asztalokat és hozni kezdték az illatozó reggelit.

Hamarosan előkerültek a régi vendégek és jött Halász cimbora is. Nem ismertem meg, ő szólított meg:

— Te nem változtál semmit, éppen úgy nézel ki, mint húsz évvel ezelőtt, amikor legutoljára itt voltunk és cserben hagytál bennünket. Hová tűntél?

— Jártam a kijelölt ösvényeken, de összezavartak. Valahogy nem úgy telt az idő, ahogy megszoktam. Már ki ismeri itt ki magát? Úgy véltem, hogy másik világba kerültem, és ez is része e bolondos vakációnak... No, de hallod, amit mondok? Hová tűntél már megint?

Hódmezővásárhely, 2013. november 14.

*

Fogócska (2014)

A KOCSI

Három napja indultam el a magam választotta zarándokútra. Ennek végső célja volt a magas ormon megpihenni, a hatalmas lombú Jelfa alatt, amelyet Fa ősanjának tekintettem. Addig voltunk boldogok, amíg védelmet nyújtó karjai között laktunk. Amikor elhagytuk és kiértünk a szavannára, ahol számtalan közösségi bánalom, ezernyi ragadozó, és a természet megannyi elnyomórító hatása ért bennünket, végleg elvesztettük oltalmát. Azóta minden ellen hadakozva bolyongunk a világban.

Két napon keresztül folyamatosan, étlen-szomjan, hegynek föl, völgynek le, sűrű rengetegben és mocsaras lapályon gázoltam át. Űztem, hajtottam magam, hogy minél hamarabb élvezhessem életem Jelfáját. Már-már azon kezdtem töprengeni, hogy föladom ezt a magamra erőltetett missziót, amikor kiértem egy sík mezőre, ahol hosszú, egyenes úton, magam előtt megpillantottam egy kocsit.

Úgy éreztem, hogy végre itt a megváltó segítség az eddigi küzdelmem gyümölcseként. Kiabálni kezdtem, hogy várjon meg, de a tágas ég alatt, ahol a távolságnak nem léteztek határai, és ha éppen nem a nap sütött, még az ég csillagai is olyan messze pislákolnak valahol odafent, hogy csak milliárdnyi tű szúrta lyukakként lehetett volna azokat érzékelni a hatalmas sötét kupolában.

Rá kellett jönnöm, hogy a bakon ülő semmit sem hall az én szerencsétlen próbálkozásomból. Saját erőmben bízhatok. Nincs kidőlés, leállás, pihenés. Tovább kell menni, sőt lépéseimet szaporázva, hogy az erősödő délibáb rezgésében ez a káprázat el ne tűnjön előlem. Elnyomtam tehát a bágyadtságomat és a lustaságomat, amely még mindig egyre hívogatott, hogy végre terüljek el a drága Földanyánkon, amely álomba ringat és újjászülhet.

Mint amikor a vesztes csata előtt újra riadnak a küzdelemre hívó kürtök és fölviannyozzák a már sebsült, ezernyi sebből vérző, és kifáradt harcosokat, úgy szólalt meg bennem is a riadó harsona. Elkezdtem kocogni, majd minden gyötrelmet leküzdve futni a kocsi után.

Hamarosan láttam, hogy a távolság fogy közöttünk. A biztos diadal tudatában újult erőre kaptam, és nyúlként inaltam a jármű után.

Már-már a győzelem trombitahangja bődült ki a számon, amikor hallótávolságba kerültem, és teli torokból kiabáltam, hogy álljon meg. A kocsi az eddig tartott iramban döcögött tovább.

„Micsoda kevély ember lehet ez a hajtó, hogy hátra sem néz, vagy süket, talán meg-rögzötten tör állomása felé, semmi mással sem törődve, csak a távolság meghódításával” — bosszankodtam.

Tovább csiszoltam talpbőrömet az út göröngyein, és pillanatnyi céloom négy keréken gurulva, végre ott poroszkált előttem. Éppen ki akartam nyújtani a kezem, hogy belekapaszkodom a saroglyába, de ekkor a kocsis a lovak közé csördített, és azok megugrottak.

— Szörnyeteg féreg maga! — kiáltottam. — Miért nem vesz föl? Forduljon már hátra és nézze meg, órák óta hogyan lihegek a járgánya mögött.

A kocsi odább lassított. Elöttem ezer gyertya fényével újragyúlt a remény, hogy a lovak is fáradnak és utolérem őket. Ismét töredelmes kocogásba kezdtem. Az eredmény nem is marad el. Közben a veríték gyöngyözött a homlokomon, és a szemöldök ereszévégein, majd pilláim között a szemembe szűrődve, elhomályosította látásomat. Az út porától mocskos kezemmel letörültem és a kocsi mögé értem.

— Hiszen nincs is rakománya! — kiáltottam ismét fölháborodva. — Olyan üres ez a szekér, akár a maga feje. A két lónak semmit sem jelentene, ha engem is fölvenne, rajtam pedig sokat segítene. Ember az ilyen, aki nem szánja a segítségre szorulót?

Kinyújtottam a kezem, hogy végre belekapaszkodom a kocsiba, mikor a hajtó előbb a kezemre, majd a lovak hátára vágott ostorával. A fájdalomtól visszarántottam karom és ez elég volt ahhoz, hogy a fuvaros ismét egérutat nyerjen.

„Nem fogsz ki rajtam, gazember!” — mormogtam.

Elöttem egy bokor állt és az egyik hosszú, villás ágát levágtam, majd ismét rohanni kezdtem. Amikor beértem a kocsit, a kampós végét a saroglya vasalásába akasztottam. Teljes súlyommal ránehézkedve próbáltam magam közelebb húzni, de a bakon ülő ismét csördített az ostorával, és ahogy a lovak megugrottak, az ág visszahajló szára letört, én pedig arccal a földre vágódtam. Ajkam kirepedt, állam kisebesedett, de mindez nem törte meg elszántságomat. Utánuk lódultam és közben kiabáltam:

— Ember vagy te, egyáltalán? Látom a cifra libériádról, amit gögösen viselsz, hogy valami uraság szolgálatában állhatsz, és azért vágysz föl így, hogy észre sem kívánod venni a nyomorultat. Meg akarod mutatni az oltalmat nyújtó hozzátartozásodat, és az utazók fölötti hatalmadat! Tudod mit, füttyölök rád!

Közben egy nyitott sportkocsi robogott el mellettünk, benne ölelkező párral, és hatalmas, benzingőzös porfelhőbe borítottak bennünket. Amint a mesterséges szürkület eloszlott, láttam, hogy a lovas kocsi sem sokat haladt. Fél évszázadot éltem meg, sok tapasztalatot gyűjtöttem, és beláttam, hogy így sohasem jutok föl erre a szekérre, ezért könyörögni kezdtem:

— Vessen már legalább egy pillantást rám, hogy megessen rajtam a szíve, ha az úrnak egyáltalán van ilyen szerve. Nézze meg, egy nyomorult gyalogos vagyok, kiszolgáltatva az út minden gyötrelmének. Megfizetném a fuvart, de nincs pénzem. Megosztanám az élelmemet, de régen elfogyott, és még mindig nem értem célba.

A kocsi megállt.

„Végre, meglágyítottam” — dohogtam.

A lovak föltartották farkukat, és nagy fröcsögve kiengedték magukból a fáradt vizet. Az utolsó cseppek rám csapódtak, amikor végre beértem a kocsit, amely ekkor újra elgördült előlem.

— Tisztelt vezető úr! — kiáltottam utána. — Legalább egyszer nézzen már hátra! Egyáltalán van önnek arca, vagy az üres ruha távirányítással, esetleg programozással hajtja a kocsit, és kódolva van, hogy senkit sem vehet föl?

Elakadt a nyelvem, amely ekkorra a szomjúságban kétszeresére dagadt a számban. Elgondolkodtam.

„Amíg nem láttam ezt a csalóka kocsit, bár fáradságosan, de szépen haladtam célom felé. Amint találkoztam vele, többé nem gondoltam arra, hogy miért is vágtam neki ennek a gyötrelmes útnak, csupán a közbejött akadályt szerettem volna leküzdeni, hogy könnyebben férjek vágyam beteljesüléséhez.”

Szándékosan lelassítottam. Szépen poroszkáltam előre, és egyszer csak ismét magam előtt láttam a kocsit. Mintha lassítani kezdett volna. Hamarosan utol is értem és a lovak megálltak. A hajtó intett, hogy üljek mellé a bakra, de én rá sem nézve továbbmentem. A kocsival, ahol elmaradt — talán a lovakat kellett legeltetni — többé nem találkoztam.

Estére egy dombon leheveredtem és mély álomba estem. Reggel, amikor fölébredtem, egy árnyával védelmező, hatalmas fa lombja harmóniával terült el fölöttem.

Hódmezővásárhely, 2013. november 16.

*

Bukolikus kép az érintésekről (2013)

ÉRINTÉSEK

Még serdületlen lány voltam, amikor egy este, engedetlenségem következtében, alapos atyai fenyítés után, zokogva lefeküdtem, és talán ösztönös cselekedetből a combom között hozzáértem valamihez, amit akkor fedeztem fel, hogy rendkívül kellemes érzést nyújt, és ujjam hegyével simogatva, testemben olyan lázat éreztem, amelyet addig sohasem. Ráadásul feledtette velem az előbbi bántó fegyelmezést és kárpótolt szenvedésemért. Bevallom, hogy ez az örömszerzés életemben sokáig kitartott, de jelentős felfedezésekhez is vezetett.

Sohasem szerettem futni. Szerencsétlenségemre olyan tornatanáraink voltak, akik azzal kötötték le ifjú energiáinkat, hogy fél óráig kergettek bennünket a pályán, míg kifulladtunk, majd az öltözőbe menet ütemcsattogtatóval jókorákat vertek a kobakomra, mert a többiektől elmaradoztam. Ez az érintés különös módon fájdalommal együtt örömet okozott, mert tetszett nekem ez a férfi. Vonzóvá tette határozottsága és erőteljes fizikuma.

Ifjú hölgyként sokat utaztam. A buszokon, ahol már nem kaptam ülőhelyet, a férfiak a közelemben férkőztek és a felszállások során, ahogy túlsúfolódtunk, szorult helyzetemben összepréselődtek velem. Voltak helyzetek, amikor elől és hátul is hozzám nyomultak. Nyári időben, amikor csak szoknya és nadrág volt a viselet, hamarosan mind a kétfelől éreztem férfiasságuk érintését.

Házasságom első évében megszületett a kisfiam. Amikor amúgy maszatosan, ahogy világra jött, ráhelyezték a mellemre, ez olyan érintés volt, amit elfeledni sohasem tudok, és soha meg nem élik, akik nem lehettek édesanyák. Nyitott kis szájacskájával azonnal keresni kezdte és bekapta feléje meredő rózsácskáját, és pici ajkával szopni kezdte. Micsoda fenséges érzéki és lelki beteljesülés volt, amely azonnal megszépítette a vajúdás nehéz óráit; ugyanakkor taszítóvá vált számomra, amikor férjem a hevületében a mellem előbb keményen összefogdosta, majd fogával, nyelvvel birizgálta.

Valahogy nem jött össze a házasságunk. Az uram minden érintése taszítónak vált, és végül kibírhatatlanul tette számomra. Válásunk után még volt néhány futó kapcsolat, de már nem is emlékszem azok értékére. Alig múltam harminc éves, amikor cseperedő fiammal végleg magamra maradtam, majd hamarosan ő is megvált tőlem, és végre úgy élhettem, ahogy kedvem tartotta.

Sorozatban olyan élvezetekhez jutottam, amelyeket a családi kötelék sokszor nehéz teljesítésekor, korábban nem ismertem, és elindultam egy úton, ahol már magam kerestem az érintéseket. Kölyök korában bemászott hozzám egy kiscica. Előbb néhányszor kitessekeltem, de ő engem választott és nem tágított. Addig nyávogott és kaparta az ajtómat, míg végül beengedtem. Azonnal a szekrény mögé futott, ahonnan még a seprű nyelével sem tudtam kiűzni, és kénytelen voltam neki egy kis tálkában ételt, italt bedugni, hogy el ne pusztuljon. Néhány nap múlva, mikor a tévé előtt elbóbiskoltam, fölugrott az ölembe. Belegömbölyödött és dorombolt. Éreztem, hogy testem megtelik meleggel. Fölnézett rám, és amikor megsimogattam, két mellső lábával elkapta a kezem, majd érdes kis nyelvvel megnyalintotta ujjamat. Ezek egymás után olyan érintési örömek voltak, amelyek tágítani kezdték azt a világot, amelyben éltem. Ettől kezdve a macskával elválaszthatatlan barátok voltunk.

Nagyon szerettem kirándulni. Jártam az erdőket, tavakat, tengereket és a messze szigetország jutott eszembe:

Szakura nyílik,
Japán virágba borul.
A lélek tisztul.

Amikor megpihenni leheveredtem a pázsiton, éreztem, hogy a mozgolódásomkor fedetlen karomhoz, lábamhoz hozzáér egy fűszál és megsimít. Letéptem hát egy hangszálat és megérintettem vele az ajkamat, amelyre korábban annyi csókot kaptam, és most úgy éreztem, hogy ezeket mind-mind fölülmuta, amelyet e hosszú, vékony kis levéltől kaptam. Közben hangyák járkáltak körülöttem és egyre közelebb jöttek hozzám. Egyik másik belém csípett és ösztönösen összerándultam, de amikor érzékelték, hogy nem én vagyok az ő falatjuk, többé nem próbálkoztak, csak futkároztak rajtam. Olyan volt, mintha bizsergés szaladna végig egész testemen, mint amikor galvánkezelést kaptam, vagy enyhe áramütés ért.

Utolért egy nyári zápor. Mi tagadás, szabadban először vetkőztem meztelenre és hagytam, hogy naptól forró testemen végigcsurogjon a langyos víz, majd jött a kerge szél, amelytől lúdbőrössé váltam és élveztem ezt a természetes szaunát, ahogy hideget és meleget egyaránt átéltem.

Ettől kezdve messze a fürdőzők zsivajos partjától, egy öbölben mindig pucéran napoztam. Belefeküdtem a puha, meleg homokba, amely fölvette testem formáját, és amikor megfordultam, a száraz, apró kvarcsezemek peregni kezdtek rólam. Amint alágurultak, finom csíkokat hagytak rajtam, és élvezettel terítettem be magam újra, meg újra, hogy leszóródva szüntelen érintést nyújtsanak. Aki még nem élt át ilyet, azt gondolhatja, hogy bolond, vagy mániákus vagyok, pedig csak lehetőségem nyílt, hogy olyan adottságokat és érintéseket nyerjek, amelyeket kevesen éltek át, vagy nem is keresték.

Hazaindulás előtt belementem a folyóba fürödni. Ahogy talpam alatt elmaradt a fövény és úszni kezdtem, éreztem, hogy a víz teljesen körülvesz. Minden porcikámat éri, amely a fodrozódó hullámokkal kapcsolatba került, mégsem éreztem magam fogságban. Ellenkezőleg! Behatolt a hónom alá, a fülembe, az évek múlásával lassanként ernyedté váló mellemet megemelte. Nem kellett azzal törődnöm, amit szilárd helyen figyelni kellett, hogyan rakom egymás után a lábamat, hogy föl ne bukjak. Itt bármerre kapálódzhattam, hirtelen hátamra fordulhattam, mégis a víz lágyan és segítően tartott, vitt sodrása szerint, kíméletesen.

— Szabad vagyok! — kiáltottam. — Ez az igazi szabadságérzet, amelyet egész testfelületemen átélek!

A parton szárítkozva, még mindig a csoda varázsa alatt tüzet gyújtottam és néztem a fölcsapó lángokat, amelyek viszont szertelenek voltak, és ijesztően vonzóan törtek felém. Egy levegőben szálló, jókora szikrát elkaptam, amely megégette az ujjam hegyét. Ösztönösen a közeli fölázott, puha földbe dugtam és mormogni kezdtem a régi mondókát: „Földanyám gyógyítsd meg!” Lassan szűnni kezdett a fájdalom, és mikorra a kezem fölemeltem, meggyógyultam.

Fölfedeztem, hogy a négy őselem, amely hazámban naponta körülvesz: a levegő, a víz, a tűz és a föld érintése minden más vágyat felülmúl. Boldoggá tett, és ráébresztett, hogy a bőröm, amely egész testemet fedi, milyen csodálatos jelfogóm. Vele mindenfajta érintést érzékelné tudok, ami gyönyörűséggel tölt el, és megszünteti korábbi hiányérzeteimet.

Ahogy múlt a nyár, az esti éjszakában kiültem a hullócsillagokat nézni. Azon az estén, amikor rájöttem, hogy a bőröm csak külső érintésekkel üzen, van egy másik lehetőségem is. Azt mondják a régi öregek, hogy amikor látunk egy csillagot lehullani, meghal egy ember és kialszik csillaga. Éppen újhold volt, és távol a város fényözönétől, csak a körülötte lévő kis égdarabot világította meg halványan, de az egész égbolt sötétjéből rám ragyogtak a csillagok.

A mindenség vagy,
mert porszemre is szükség
van jót alkotni.

Lassan fölemelkedtem a székből. Ekkor úgy éreztem, mintha láthatatlan erő vinne közelebb az úrben pompázó milliárdnyi égitesthez. Talán mégis igaz, hogy ezek megannyi ember lelkeiként villogtak és hívogattak. Nem kellett levetköznöm, csak a szememen át a szívembe engedi a felém sugárzó fények érzését.

Elégedetlen,
nézz az úrbe, hogy hitet,
nyugalmat lelless.

Ekkor rájöttem, hogy van egy olyan érintés, amely mindent felülmúl; amely kezdetben fölülről érkezik, de ha hagyom, hogy betöltsön, egész lényemet elárasztja.

Nem voltam templomba járó, még csak hívő sem. Ez valahogy kimaradt eddigi, pogány életemből. Most rá kellett jönnöm, hogy van ott fenn valami olyan csoda, amit eddig nem ismertem, de hozzá a kialakuló kötődésemet és vágyamat már semmi sem tudja visszafogni.

Az univerzum
is egyszer megsemmisül.
Csak Isten marad!

Fölkiáltottam:

— Teremtő Uram, érints meg!!

Hódmezővásárhely, 2013. november 17.

*

Kapcsolatok (2014)

KIVÉNHEDTEM

A lig múltam húsz éves, amikor munkába álltam. Természetes volt, hogy az adható legkisebb fizetésért a legtöbb feladatot bízták rám. A közvetlen főnököm — aki egy „biciklis” típus volt: fölfelé hajlongott, lefelé taposott — gúnyosan azzal vigasztalt, ha megállom a helyem, sokat tanulhatok, és mire nyugdíjba megyek, már ingyen fele annyit kapok nyugdíjként, mint amennyit most a munkámért fizetnek.

„Rossz korszakban születtem” — gondoltam —, „de legalább van munkahelyem és nem kell napszámra a szeméttárolókban keresgélnem visszaváltható üvegek után, vagy kidobott ételmaradékért, hogy magam eltarthassam.”

Több rendszert megértem. A munkatársaim fele mindegyikben azzal tüntette ki magát, hogy a nagy nemzeti ünnepeken, meg a tiltakozásokon vitték a feliratos táblákat és a különböző színű zászlókat. Ezekből én valahogy kimaradtam. Sohasem vonzott a tüntetés. A szak szervezeti elnökünk béremelések, vagy jutalomosztások után néha odajött hozzám. Nem lehetett tudni, tréfálkozni akart-e velem, vagy a bizonyítványát igyekezett a bugyuta magyarázkodásával elütni, hogy én miért maradok ki mindig a díjazásból.

— Ha beállnál közénk! — javasolta. — Nem kellene kutyaólban élned. Már régen kaptál volna egy állami bérházi lakást, valamelyik lift nélküli, most épülő emeletes sorházban, ahová nőszülni is lehet és családot alapítani.

Kezdetben nem válaszoltam. Hanem egy napon meguntam az élcelődést és így fakadtam ki:

— Akkor kit osztanátok be az ünnepnapokon, a feladatok elvégzésére? Ki maradna itt naponta munkaidő után, hogy helyrehozza azokat a hibákat, amelyeket az egész napos vihogás, viccmesélés és a cifra új babák hajkurászása közben elkövettetek?

A fickónak akkorára nyílt a szeme, mint egy kávésfindzsa. Már a szája is kezdett fölhasadni, de a gyárban megszólalt a munkaidő végét jelző sziréna. Erre barátunk kezéből kiesett a szerszám. Már nem törődött tovább velem, hanem szaladt átöltözni, és igyekezett a stadionba, hogy dögletes szavakat ordítson az ellenfél játékosaira.

Így teltek, múltak az évek. Közben megnősültem. Nem is tehettem mást, hiszen a leendő párom kiválasztott és magára húzott. A születendő gyereknek pedig talán nem is annyira az apja, mint a neve kellett, hogy az ismerősök ne mondhasák: ez is törvénytelen!

A kezdeti nehézségek után megszoktam, hogy úgy élek, mint sátor nélkül a sátoros nomádok. Észre sem vettem, hogy megöregedtem. Egy nap valami vezetőféle elé hívtak, akit egyszer sem láttam az üzemben, a melósok között. Órányi előszobázás után végre a titkárnő kinyitotta a párnázott ajtót és beengedett.

Sovány, hórihorgas ember ült az asztal mögött. Föltartotta a kezét, hogy ne jöjjek közelebb. Talán félt, hogy ráöntöm a kávéját, vagy melósszagit árasztok.

— A napot sokáig lopta nálunk — kezdte nagy hangon —, nyugdíjazzuk. Másnak is kell a munka, maga meg élvezze otthon a derűs öregkort és államunk gondoskodását. No, lépjen közelebb!

Az asztalon egy virágmintás porcelán tálban, különböző színes papírokban becsomagolt édességek voltak.

— Vegyen egyet — mondta, és mielőtt odanyúlhattam volna, kivette a legnagyobbat.

Ami nekem jutott, az egy rágógumi volt. Kifelé bekaptam, és ahogy darálni kezdtem, rögtön rátapadt a rossz fogamra. Amikor szétnyitottam ajkam, a nyúlós massa már ki is húzta belőle a tömést. Káromkodtam, hogy mehetek az orvoshoz, és ez a látogatás is az én pénzembe kerül.

A nyugodt nyugdíjas időt két napig élvezhettem volna, de a zsebemben nem akadt rá pénzem. Ekkor jött egy küldönc azzal az utasítással, hogy a volt főnöke azonnal látni akar. Ösztönösen indultam a gyárba, a megszokott úton, amelyet közel ötven évig törtem magam alatt. Egyszerre villámcsapásként világosodott meg bennem, hogy már független vagyok, és nem parancsol senki, csak otthon a házsártos, aki majd a szememre veti, hogy miért nem a kondért mosogattam el helyette.

A portás nagy nehezen beengedett, bár azt magyarázta, hogy már semmi közöm az üzemhez, de a régi „barátságra” való tekintettel... „Elég!” — gondoltam magamban — „Eddig sem köszöntél, ezután is megvagyok nélküled.”

Akihez betessékeltek — egy hosszú folyosó végén nyíló, jókora terembe —, nagyon barátságosan fogadott, bár korábban sohasem láttam. Még hellyel is kínált, amely elképesztő volt számomra. Elébeem tolt egy halom számlát és nyájasan így szólt:

— Nézze kedves barátom, ma kaptam ezt a kazal papírt, de még én is újonc vagyok itt, és nem tudok benne kiigazodni. Legyen jó, és válogassa ki üzembrészek, munkások, dátumok, kódjelek, határidők...

— Várjon már, tisztelt uram — nyitottam szóra a számat. — Sohasem foglalkoztam ilyesmivel, én nem értek a számlázáshoz — próbáltam életemben először ellentmondani.

A fickó értetlenül föltolta homlokára a szemüvegét, és mosollyal az orcáján, hosszú mutatójával figyelmeltetést intve, így válaszolt:

— Nono! Maga huncut, tudom ám, hogy amikor a vezérigazgató úr autója nem akart indulni, magát hívták dűznit cserélni, és percek múlva a főnök már robogott is. Vagy ott volt az az eset, amikor a cserepező leesett a tetőről, és a véres testhez senki sem mert hozzáérni, akkor is maga rohant oda és kezdte újraéleszteni. Ön pótolhatatlan ezermester. Fogjon hozzá nyugodtan, bizonyítson.

Magamban szitkozódva nekiláttam a halmaz papírt válogatni. Észre sem vettem, hogy az idő megint milyen gyorsan múlik. Beesteledett. A tisztviselő már régen elment, és talán a hivatalnokok klubjában golfozott. Hazafelé botorkálva éppen azon gondolkodtam, milyen kifogást eszelhetnék ki, hogy az öregasszonyom a fejembe ne borítsa a kihűlt, sovány tésztalevest, amikor lassított mellettem egy autó, és kiszólt belőle valami úriember. A sápadt utcai fényben végre fölismertem, hogy ő a reggeli munkaadóm volt.

— Tudtam, hogy becsületesen dolgozott. Gratulálok, és várom holnap is, mert maga fizetés nélkül már nem a munkatársunk, hanem segítőtársunkká lépett elő — szólt és tovább hajtott.

Őt robogó kocsijával együtt hamarosan elnyelte a külvárosi éjben ereszkedő köd. Én meg, a kitüntető „segítőtárs” előbbre sorolásom hallatán, büszkén kinyújtottam karomat, hogy diadalmasan megveregessem a mellemet. Ekkor úgy éreztem, hogy válltól lefelé szőrszálaim megvastagodnak, kipelyhesednek, majd hosszú tollakká alakulva szárnyat növesztek. Lendítettem vele, és egyszeriben fölszálltam az égbe. Azóta is a csillagok közül nézem az alattam hagyott cifra világot!

Hódmezővásárhely, 2013. november 18.

*

Barokk lecke/B. (Év nélkül)

TALÁLKOZÁS

Minden szép és hosszú életutat bejárt házasember életében bekövetkezik az a nehezen földolgozható, szomorú időszak, amikor a társa végleg elhagyja. Engem ebben a helyzetemben egyedül az nyugtatott, hogy milyen szorgalmas és szerető asszonyom volt, csak előre ment és előkészíti nekem is a helyet. A mieink közül már annyian vannak körülötte, akik segítenek neki, hogy bizonyosan nem érzi úgy a magányt, ahogy én, pedig szót sem szólhatok. Fiam hatalmas házában külön szobát biztosított, és egyelőre ők is bőven elférnek, nem háborgatjuk egymást. Csak a magányt tűröm nehezen. A fiatalok egész nap dolgoznak, az unokák valahol szórakoznak, és gyakran napokig senkit sem látok az üres házban.

Hamarosan változás történt. A menyem édesapja hirtelen távozott. Várható volt, hiszen sokat betegeskedett és egyre lejjebb adta. A temetés után néhány hét múlva azzal állított be a fiam, hogy az anyósa nem bírja a magányt, de a házat sem tudják fenntartani. El kell adni, mert sok a havi költsége, arról nem beszélve, hogy egy régi házon mindig van javítani való, mégsem lesz soha elfogadható.

— Elhatároztuk — szólt a gyerek —, hogy Piroska nénit ide költöztetjük.

— Hiszen tudod, fiam, hogy mennyire nem szerettem előkelő viselkedéséért, különös szokásaiért. Olyan lenne, mintha a tüzet hoznád az álló vízbe.

— Jól sejtettem kifogásodat, de találtunk elfogadható megoldást. Te itt élsz, a ház keleti szobájában, ő meg a nyugati oldalon kap egy szobát. Köztetek mi lakunk a gyerekekkel. Úgy lesztek elszigetelve, mint a földtől a nagyfeszültségű áram vezetéke.

Mit tehettem? Kényszerűen elfogadtam az ajánlatot. Sokáig zsörtölődtem magamban, de rájöttem, hogy ez semmit sem változtat a tényeken. Hanem a hét végi közös családi ebédek

gyötrelmesen múltak. Piroska is, én is igyekeztünk egymástól minél távolabb kerülni, de az ültetési rend a vendégek miatt gyakran változott, és olykor szembe kerültünk, vagy egymáshoz közel. Arra sem néztem, mert már az idegessé tett, ahogy a kiskanalat fogja. Fél óráig úgy kevergeti a kávéját, hogy a kisujját messze kitartja, mintha sebes lenne, pedig csak a baroneszt játssza, miközben nincs annyi felfogó képessége, hogy a kanállal a csésze oldalán ne harangozzon. Arra bezzeg van esze, hogy úgy öltözzön, mint egy huszonéves, eladó lány, aki nagy dekoltázsából, amúgy „teljesen véletlen” mozdulatával ki-kibuggyantja felhúzott mellének elvirított halmait.

Azután ott van az az utálatos öleb. Először macskának néztem, mert a szőröcsomóból nem látszott ki rendesen, hogy melyik fajhoz tartozik. Amikor az asztal alatt a lábam elé tévedt, jókorát rúgtam belé, de ahelyett, hogy odébb állt volna, morogva a bokámba harapott. Elképedtem, miközben láttam, hogy Piroska hősként, élvezettel úgy mosolyog, mintha csalán csípte volna meg, amelyet lezserül vesz. Valamit dűnnyögött a jószágnak, és a kutyaféle rögtön helyet szorított magának a karosszékekben, természetes feneke mellett.

Néha, mikor a kertben sétáltatta az ebet, és véletlenül — hogy a család észre ne vegye szenvedélyemet — én is ott szivaroztam egy bokor mögött, az ő szeme átlátott a leveleken. Odacsalta Fifikét, majd gügyögve nógatta, hogy itt végezze el a dolgát, mert nem tesz vele kárt. Mindezt vérnyomásom mérhetetlen emelkedése közben túrnöm kellett, mert azzal nem akartam neki örömet szerezni, hogy kihozott a sodromból.

Ez a helyzet sem tartott sokáig. Hiába, nyolcvan év felé az idő már másként múlik. Egyszer olyan gyorsan, hogy észre sem veszem, máskor meg annyira lassan, hogy a percek futása is kibírhatalanná válik. Amikor egy vasárnapi ebéd után a család még együtt volt, a fiam a következő bejelentés tette:

— Férfivá érett gyermekünk összeházasodik barátnőjével, Ibolyával. Ezt az örömteli hírt már én is régóta várom. Helyet kell nekik teremtenünk. Ők megkapják a mi lakásrészünket, Tomika beköltözik Piroska szobájába, mi pedig az apuéba. Nincs más lehetőség, mint a nagyszülőket átköltöztetjük a kerti lakba, ahol a cserepes virágokat teleltettük. Szép, nagy tér. Kényelmesen elférnek, külön paravánnal elkerített ágyakon aludhatnak, és az egész épület jól fűthető.

Kitört a gyalázat! Fiamék és a családalapító unokám menyasszonyával mosolygott, míg Piroska rikácsolva fölállt:

— Én ott inkább beköltözöm a kéménybe, minthogy ezzel az idegen férfival egy légtérben háljak.

Tomika vihogott:

— Akkor a füst a szobában marad, mert a mama mellett nem fér ki a nyíláson, és ott pusztulnak gázmérgezésben.

— Engem pedig adjatok be az öregek otthonába — szóltam fölháborodva.

— Senkiről sem mondunk le! — kiáltotta a fiam. — Mit szólna a világ, hogy túladunk a nem kívánt öregeken. A fiataloknak különben is szükségük lesz a nyugdíjakra.

— Ha már így áll a dolog — vetettem közbe —, összegyűjtöttem annyi altatót, ha egyszerre beveszem, másnap a halottkémnek már nem lesz sok dolga. Még egy kis temetési pénzt is találtok a fiókomban.

— Elkéstemek! — vetett véget a fiam a civakodásnak. — Miközben itt öröltétek az idegeimet, az iderendelt munkások már végeztek a kiköltöztetéssel. Tessék értelmes lényekként elfogadni az életet úgy, ahogy van, és nem tiltakozni. Hány öreg vágya olyan kényelemre és társas kapcsolatra, mint amit ti élvezhettek, de vagy nincsenek gyermekeik, vagy nem törődnek velük. Itt pedig mindenetek megvan.

Erre nem volt ellenvetés. A fiatalabb nemzedék — ki vihogva, ki magára komolyságot és határozottságot erőltetve — távozott. Ott ültünk Piroskával, egymással szemben. Ő szokott módon kevergette a kávéját, én pedig magam elé bámulva, a használt szalvétámmal igyekez-

tem letakarni a zsírfoltot, amelyet a szépen vasalt, tiszta damasztabroszra ejtettem. A csönd, amely köztünk nőtt, már jajongva ordított: „ki kezdi előbb?” Végre a nagymama fölállt.

— Én megyek le hamarabb. Amikor a lámpát eloltottam, jöhetsz te is. Ott egy zseblámpa. Gondolom, nem véletlenül felejtették a kredencen. Csöndben kászálódj, mert én már akkorra valószínűleg aludni fogok, és egy szétvert életről gondolkodom. Leskelődni meg ne is próbálj, mert konyhakés lesz nálam!

A nem éppen kedves hívogató szavak hallatán a fél éjszakát a mosatlan edények halma-za előtt, bóbiskolva töltöttem. A test gyöngye és fárad, ezért éjfél után, mint a szellem leosontam, és bementem a kerti lakba. Ruhástól végigdőltem az ágyon és reggel az első kakasszóra ébredtem. Piroska már felöltözött és ült egy széken. Rám sem figyelt. „Jó reggelt” köszöntem neki, míg ő annyit mondott: „Már napnak is megteszi. A szorgalmas emberek ekkorra kidolgozták magukat”. Nem feleltem.

Fifike az ajtót kaparta, kikéredzkedett. Fölálltam és kiengedtem. A délelőtt csöndesen telt. Mindketten olvasgattunk. Piroska a paraván mögött, én meg az ajtót lesve, hogy egyszer talán kopogtatnak és bejön rajta a megváltás. Délután a kertben sétáltam és figyeltem a sündisznót, amint tüskéire felszúrva vitte az eldobott almacsutkát és a hullott faleveleket, hogy valahol a bokrok alján elvermeljen a közelgő télre.

Amikor sötétedés előtt visszatértem a kerti lakba, Piroska változatlanul a székében ült és olvasott. Föl sem nézett. Pillantásom az ágyam elé tévedt, ahol a pár cipőm egymás mellett ragyogott, szépen kipucolva. Odamentem a paravánhoz.

— Ne közelíts! — kiáltotta az öregasszony.

— Bocsánat, nem leskelődni jöttem, csak szeretném megköszönni, hogy a cipőmet...

— Te meg kiengedted a kutyámat.

Ettől kezdve, mintha valami megváltozott volna köztünk. Mindenszentek napján a családdal végiglátogattuk a temetőket, és ölszámra vittük a kegyelet virágait. A sírkövekről, mint Krisztusnak anyját sirató könnye a keresztfán, úgy csurgott le a csöndes, áztató eső. A következő napokban járkáltam az elmúló kertben. Fölfedeztem, hogy a rózsabokron maradt még egy fészlő bimbó, amely a hidegben már képtelen volt kinyílni. Igyekeztem letépni, miközben összeszurkálta a kezemet. Percekig még sétáltam, nem tudtam, mit kezdjek vele, végül bevittem. Piroska a virágra meredt és láttam, hogy szemében szívének patakcsöppje ül. Ki tudja, milyen régi emlékek tolultak elő benne.

— Neked találtam.

— Honnan tudtad, hogy a piros rózsza a kedvenc virágom?

— Már csak ez az egy maradt a kertben.

Csönd.

— Véres a tenyered, mosd le — mondta Piroska.

Amíg a száradó vért tisztogattam, az öregasszony egy tiszta, fehér zsebkendőt hozott, és a mosástól újrafakadó sebekre borította. Pillanatra a csuklómhoz ért, és mintha borotva pengéjéhez kapott volna, ijedtében visszarántotta. Másnap, amikor a családdal a reggelinél találkoztunk, a fiatalok gyorsan bekapkodták a falatokat és kikortyolták a csészéjüket, majd futva távoztak. Magunkra maradtunk. Én hordtam a mosatlant, Piroska pedig a csapnál folyatta rájuk a vizet.

Az éjszaka hatalmas köd ereszkedett a városra. Amikor kiléptünk a házból, az udvaron csípett a hideg, és gyorsan visszacsoszogtunk a kerti lakba. Piroska szeme bebugyolált kezemre tévedt.

— Kötést kell cserélni, csupa száraz vér borítja.

— Szükségtelen — mondtam —, hiszen már nem fáj.

— Vedd le, ránézni is rossz!

Amikor kicsomagoltam a kezem, elébe tartottam.

— Ez nem lehet igaz! — kiáltotta. — Már a helye is alig látszik. Add ide a zsebkendőmet.

— Majd én kimosom.

— Ez az asszony dolga.

Úgy éreztem magam, mint sok évvel ezelőtt, amikor a feleségem gondoskodott rólam. Pillanatra mindketten hátraléptünk. Úgy gondolhattuk, hogy egy láthatatlan határ ismét leomlott köztünk, amelynek fenntartását korábbi ellenérveink alapján biztosítanunk kell. Az kétségtelen, hogy ettől kezdve a kutyát én engedtem ki és be. Piroska néha darabig hangosan olvasott, de hamar elfáradt és a legizgalmasabb résznél összecsukta a könyvet. Délután elővette és magában olvasni kezdte.

— Nem tudom, hogyan végződik a történet — szóltam.

Az öregasszony hangosan folytatta az olvasást. Amikor a könyvvél végzett, másnap odaszólt:

— Nem vagyok a felolvasó nőd. Most te következel. De ne valami háborús tragédiát kezdjél, abból már éppen elég tapasztalatunk volt életünkben, hanem valami szép történetet.

Szétnéztem a fiam könyvtárában, és Jókai Annától elhoztam a „Jákob lajtorjája” című regényét. Belekezdtem. Észre sem vettük, hogy a többiek odafönt már vacsoráznak, de nem volt kedvünk hozzájuk menni. Hátradőltem és kicsit pihentem.

— Folytasd, légy kedves — szólt Piroska.

Először kaptam tőle ilyen hangú kérést. Megköszörültem a torkomat és a regényt tovább olvastam. Már nem emlékszem rá, hogy mikor fejeztem be, de az bizonyos, hogy a következő napot lélek bágyadtan átszendergettük.

Nehéz éjszakák következtek. Piroska többször fölkelte. A sötétben csörömpölt és gyakran föllökte a paravánt. Félálomban hallottam, hogy szitkozódik, és bocsánatfelét motyorog a rossz időben keltett zaj miatt. Azóta már régen új könyvek kerültek elő, és fölváltva olvastuk, de Jákob létráján mind följebb kapaszkodtunk. Egy reggel arra ébredtem, hogy ágyunk közül eltűnt a paraván. Kikászálódva ijedten rántottam magamra a takarót, hogy Piroskát meg ne botránkoztassam.

— A Fifi éjszakánként fellökte azt a nyomorult válaszfalat, és utána nem tudtam elaludni — mondta.

Tudtam, hogy ez nem igaz, hiszen a kiskutya meg sem bírná lökni a paravánt.

— Végeződj nyugodtan — szólt ismét —, nem nézek rád. A szemem különben sem lát már odáig.

Ettől kezdve hálóingben csoszogtunk. Úgy megszoktuk, már föl sem tűnt, hogy nem vagyunk parádéba öltözve.

Adventbe értünk. Piroskával egyre többet beszélgettünk. Emlékeztünk régi karácsonyokra, amikor a csillagfényes fa alá a család minden tagja titokban készítette a Jézuska ajándékait. Midőn leoltottuk a lámpát, és fölragyogtak a gyertyák, a gyerekek csillogó szemmel rohantak nézni, hogy ki volt jó, és ki kapta meg az előre levélben megírt ajándékát, majd boldogan ölelték magukhoz.

Hamarosan leesett az első hó. Olyan sűrűn hullott, hogy a fiamnak kellett utat lapátolni a kerti lakig, hogy ki tudjunk jutni. Hozott sok finomságot, és ránk parancsolt, hogy tegyük magunkat rendbe, mert itt van karácsonyeste, és az ünnepi vacsoránál várnak bennünket a fenyőfa mellett. Öröm töltött el és igyekeztem a rám bízott feladatnak helyt állni. Járkáltam, segitettem Piroskának kiszedni a ládjából a régi karácsonyi emlékeit, amelyeket midig féltve nézegetett, amikor a magány és a keserűség réme leverte.

Gyorsan beesteledett. Emlékszem, még hallottam a házból kiszűrődni Bach D-moll toccata és fuga című orgonadarabját, és mérhetetlen sugárzó érzés fogott el, mintha valahonnan, nagyon magasról, ahol a Jákob lajtorjája megakad egy kitért kapu előtt, most ömlene alá az én szívemre is minden karácsony elmúlhatatlan emléke.

A menyem már kezdett nyugtalankodni, a gyerekek pedig türelmetlenek voltak. Szereték volna látni, hogy a becsomagolt, megannyi ajándék közül melyiket, ki kapta, és beteljesül-e a vágyuk? A fiam nyugtatta őket:

— Az öregek maguk között bizonyosan most karácsonyoznak, ne zavarjuk őket. Ha majd az ünnep hiányát érzik, úgylis feljönnek.

Másnap reggel a menyem kelt elsőnek és fölrázta férjét.

— Nem jöttek föl az este, most már meg kell őket nézni. Aggódom értük.

Gyorsan magukra kapkodták a vastag téli kabátot, és a hóban, azonmód, mezítlábas papucsban rohantak a kerti házhoz és benyitottak.

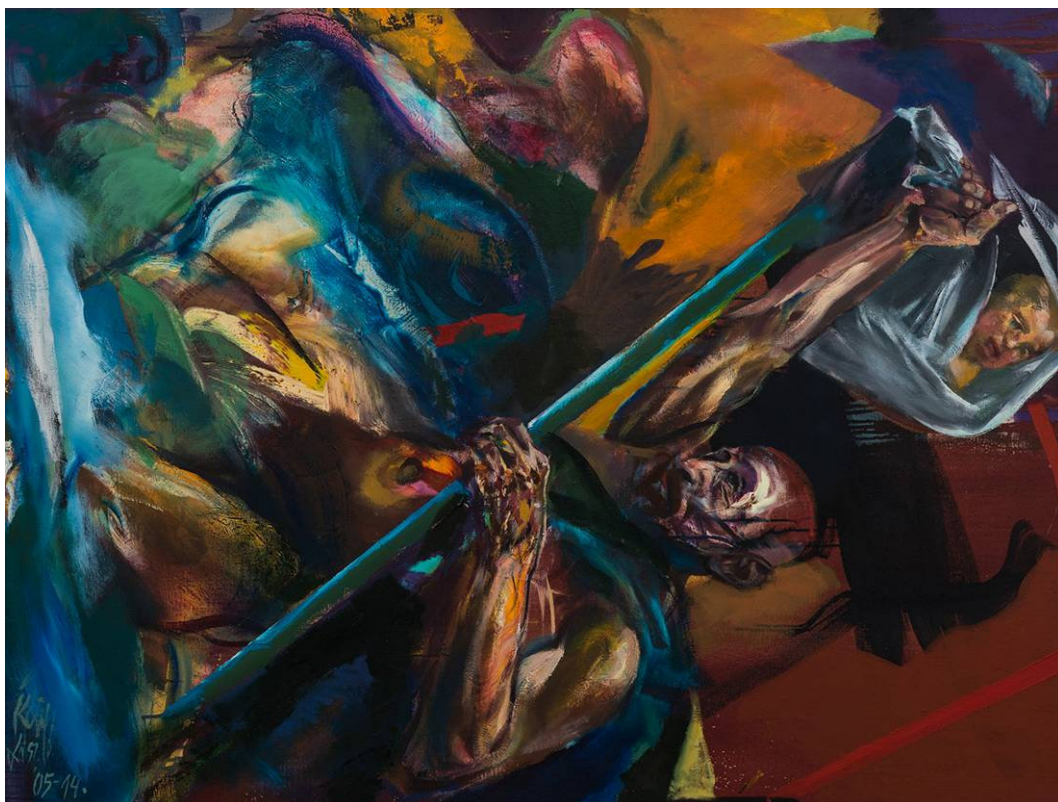
Mozdulatlanul álltak egy darabig, és nézték a félig lecsúszott takaró alól kilátszó, mezítelen felső testünket, ahogy Piroskával öleltük egymást. Előbb a menyem szólalt meg:

— A természeti vágyak régen kialudtak, de a szeretetet elhozták nekik az angyalok.

— Ők nem oroszánokról álmodnak, mint Santiago, az öreg halász, amikor megfáradva aludni tért a Karib-tengeri kunyhójában — súgta a fiam. — A lélek, mint az elkésett darvak, már közösen száll valahol messze fölöttünk, egy boldogabb világ felé...

Hódmezővásárhely, 2013. november 22.

*

Szt. Kristóf (2005-2014)

HAJLÉKÉPÍTÉS

Dús Pál elmúlt ötven éves. Sokáig fölfelé ívelt a pályája. Boldog házasságban élt, három szép gyermeket neveltek. A munkahelyén őt és feleségét megbecsülték. Néhány éve megkeseredett emberré vált. Középszintű állami állást töltöttek be, de nem szűkölködtek. A gondok akkor következtek be, amikor a felesége a változás korába került. Elégedetlenségében nap mint nap hangoztatta, hogy „semmire sem mennek, a család nem segít neki, őt mindenki kihasználja és lenézi, ő is megérdemelne már egy-két hetes egzotikus tengerparti pihenést, bezzeg a szomszédék...”

Ahogy ez általában lenni szokott, mindenért a férjét tette felelőssé, és a gyerekeket is az apjuk ellen hangolta. Az ember vállalata csődbe került, és munkatársaival együtt állás nélkül maradt. Két éves, türelmes próbatétel után Dús Pál nem bírta tovább a gyűlölködést és elváltak. A törvények szerint, az egyedül gyermekeit nevelő anya kapott mindent, az apa régi kerékpárjával együtt az utcára került.

Néhány hónapig volt kitartása, közben szüntelenül állást keresett, de a legtöbb helyen a portás már a kapun be sem engedte, arra hivatkozva, hogy nincs munkásfölvétel. Próbált alkalmi megbízásokat keresni. Favágást, ásást, ároktisztítást vállalt volna, de aki szegény volt, maga végezte a ház és kert körüli földadatokat, aki pedig tehetős, az szakembert fogadott. Ahogy egyre lejjebb csúszott, a napi betevő falatot kukázással próbálta megszerezni.

Kiköltözött a város közeli kiserdőbe, ahol hasonló emberek tanyáztak. Kezdetben még gyűjtögetett és a kidobott, láb nélküli fotelt, széthasadt matracot, néhány horpadt, vagy máza vesztett edényt összeszedett, és egy fa alá cipelte, ahol a hajlékát kezdte volna berendezni. Csakhogy egyik beszerző úttól a másikig, amit odahordott, a társak szétlopták, vagy elrabolták.

— Örülj, hogy nem verünk agyon! — világosította föl az egyik hajléktalan. — Betolakodtál ide és semmit sem csinálsz. Ha társulnál hozzánk, még kocsmára és nőre is futná. Ma éjszaka megyünk a vasútra rézdrótot vágni. Gyere velünk!

Dús Pálnak nem tetszett az ötlet. Gyerekkora óta a becsületes élethez szokott, és ezen még a nyomorúsága sem változtatott. Azt érezte, hogy innen minél gyorsabban iszkolnia kell, mielőtt egy éjszaka el nem vágják a torkát, vagy egy alkalmas vasrúddal agyon nem verik, majd lehúzza róla a ruháját, mezítelen testét a közeli bányatóba vetik.

Elköltözött a város másik végébe, ahol egy állati fehérje feldolgozó üzem a nap minden órájában förtelmes büzt árasztott, ezért mások itt nem húzódtak meg. Kezdetben az üzletek körül talált műanyag fóliát, dobozokat, léceket gyűjtött, hogy hajléka legyen, ahol éjszakára meghúzza magát. Közben szétkopott a cipője, elveslett a ruhája, a sapkáját elhagyta, és már nem volt zoknija, amelyet a hitvány lábbeliben hordhatott. Eleinte, amikor jó idő volt, még hetente meg-megbuggyant a közeli csatornában, de foszlott viseletét hínár lepte, hajából meg a békalencsét kellett kiszedegetnie.

Az utcákon ténferegve, néha találkozott valamelyik gyermekével. Az egyik fiú azt mondta neki, hogy jobb híján menjen el valamelyik újgazdag földbirtokoshoz madárijesztőnek, a lánya pedig az orrát fogta be, mert állítólag olyan szagot árasztott, mint a bűdös sajt. Olykor még a feleségére is gondolt. Minden korabeli férfinél előfordul, hogy a nemi ösztön megszűnése előtti pánikban, utoljára még föltámad benne a nő iránti vágy, de ahogy Pál teste aszalódott, megszűnt a kíváncsága.

Közeledett a tél. Legjobban a hidegtől és a ráváró könnyörtelen szenvedéstől félt. A csatorna partjáról hozott néhány ölnyi letört nádat. Emlékezett rá, hogy gyermekkorában, amikor az apja kivitte a pusztára darvat lesni, a pásztoroknál látott ilyen kunyhókat. A bozótban elegyengette a földet egy darabon. Kilépett akkora területet, amelyen kinyújtózva elfért, és a téglalap kerületre elkezdte a nád vastagabb tövét ferdén leszurkálni, hogy hegyük odafönt összeérjen. A hosszú indákból kötelet font és kontyosra összekötötte.

Nézte kívülről és belülről. Tetszett neki és boldoggá tette. Néhány hullámpapírt az építmény aljára helyezett, és maga körül az oldalát is befedte. Várta az éjszakát, hogy kipróbálja, beválik-e az építménye? Darabig forgolódott, majd a leszálló sötétben és csöndben végre elaludt. Álmodott. Teste mellett valami melegséget érzett, akár a felesége feküdne ott, és a láthatatlan árnyékalakot átkarolta. Mintha megelevenedett volna, duruzsolni kezdett, majd a föltámadt szélvihar bömbölve széttepte a nádfalat, és az egésztestet rászórta, végül ömleni kezdett a hideg eső. Úgy gondolta, teljesen mindegy, hogy a sötétben fölkel-e és mászkál, vagy fekvé marad. Reggel, amikor kikászálódott a törmelék alól, megnézte, hol vétette el az építkezést?

— A nád alsó végét jobban a földbe kellett volna dugnom — mormogta. — Ráadásul szögletes volt és a szél könnyen belékapaszkodott.

Elindult újabb nádcsomót gyűjteni. A csatorna elülső partján az előző nap már valamennyit leszedte. A túlparton még ott sorjázta, és a csípős hajnali szélben feléje lengedeztek. Átjutni csak a hídon lehetett, de az legalább másfél kilométerre volt. Úgy gondolta, hogy kitelik az idejéből, csupán a fáradságot szerette volna megkímélni.

Mire beesteledett, ismét állt a kunyhó. A földre, maga alá még egy darab műanyag fóliát is terített. „Összkomfortos” — gondolta. Befeküdt és várta a boldogító álmot, amely sok forgolódás után ismét eljött, de ez rémisztő volt. Hallotta, hogy kívül a nádfalat mintha jégeső verné, úgy kopogott. A zaj jókora csérogással járt. Kimászott a szűk nyíláson és egy sereg madarat látott fölrepülni, amelyek éjszakázó helynek választották a hajlékát. „Ugyan mi jön még?” — gondolta, és leheveredett a megtépázott nád között, de nem hagyta magát.

— Jó úton járok, csak az építésben nincs gyakorlatom — nyugtatta magát.

Eszébe jutott, hogy a nádfalat betapasztották és évekig csak javítgatni kellett. Elballagott, és most a nádhoz gallyakat is gyűjtött. Egy fadarabbal kört rajzolt a földre és ennek

mentén kezdte dugdosni a nádat, majd minden tíz szál után egy erős ágat rakott közéjük. Aznap nem valósult meg az álma, a műremek félig készült el. Másnap folytatta. A kanális-partról reklámszatyorban hordta a sarat, és a tákolmányát kezdte kívülről bekenni, majd tenyerével el is simította. Ráment a nap, de a kalyiba végre állt.

— Olyan, akár egy katedrális tornya — jegyezte meg büszkeséggel.

Csupán az volt a baj, hogy amikor befeküdt, olyan mocsárszagot érzett, amelyet az ő, minden fürtelemhez hozzászokott orra is alig tudott elviselni. „Nem baj, majd ha kiszárad, a bűz is elmúlik” — gondolta.

Jött az alkony. A nap vörös felhők között, bukdácsolva ereszkedett alá. Dús Pál nézte a természeti jelenséget és megállapította, hogy „ez nem jó jel”. Lefeküdt az új kunyhóba és mivel két napja már semmit sem evett, de sokat dolgozott, a gyötrődéstől csakhamar mély álomba borult. Nem hallotta a zúgva közeledő szélvihart, amely, ahogy érkezett, tova is száguldott, békén hagyva a nincstelenség büszke ormát.

Ekkor megeredt az eső. Nem kopogott, nem vert. Csöndes, áztató volt, és kezdte lemosni a sarat a hajlék faláról. Dús Pál érezte, hogy a híg massa előbb csöpögni kezd, majd patakokban folyik rá. Fekve maradt. „Nem kár értem” — gondolta —, „legalább megszakad ez a vége-hossza nincs, értelmetlen küzdelem, és gödör nélkül eltemet. Csak egy kupacnyi hant marad utánam.” Amikor a sár már az orrát kezdte ellepni, föltámadt benne az életösztön. Fölállt. Letörülte arcát és előbb megkapaszkodott az omladék falába, majd rázni, cibálni és rugdosni kezdte. Ahogy e különös kártyavár szétesett, újra ott állt csupaszon a kegyetlen ég alatt.

— Természet, mit művelsz velem! — kiáltotta. — Hol vagy villám, miért nem jöttél elpusztítani?

Ekkor elméjében hang szólalt meg:

— Előbb szíved szeretetéből építs hajlékot, hogy legyen helye megbékélt lelkednek, azután emelj testednek kunyhót!

Hódmezővásárhely, 2013. november 26.

Drága feleségem 70. születésnapján.

Isten éltesse még nagyon sokáig!

A. és É. (2010)

A BOLDOGSÁG SZIGETE

A rét lankás eséssel haladt a Nagy Folyó felé. Minden nap lementem a partjára és elgyönyörködtem a tájban. A víz lassan ballagott, tajték és zuhatagok nélkül, a hullámok lágyan fodrozódtak. A közepén egy ovális sziget húzódott, amelynek széléit nem mosta el az ár, és rajta egyetlen fa növesztette sűrű levelektől, gyümölcsöktől roskadozó lombját.

Ahányszor megpillantottam, mindig elfogott a vágy, hogy odaúszom és megtelepszem a szigeten. A fa árnyékot, védelmet és ételt nyújt, csak föl kell nyúlni érte, a tiszta vízért pedig lehajolni. Bár jól úsztam, a távolság és az ismeretlentől való félelem miatt nem mertem neki-vágni. Egyedül az unalom terhe nehezedett rám. Itt a parton is mindennel ellátott a természet és szinte örök tavaszban sütkérezhettem.

Az egyik délelőtt különös fordulat állt be az életemben. Amikor halat fogtam, a túlparton megpillantottam az addig soha nem látott, különös lényt. Hasonlított hozzám, meg nem is. A válla alatt, a mellkasán két szép fél almára hasonlító testrészt láttam, amelynek közepén, mintha egy szárba szökkenő, piros virág kelyhe tündökölné. Minden olyan gömbölyű volt rajta, de ahol a combja fölül összeért, nem nőtt ki olyan nyúlványa, mint nekem.

Leültem a fövényen és figyelni kezdtem. Nyugodt mozdulatokkal járkált, majd hirtelen előre lendült, kecsesen ugrált, mint az őzgidák, majd arcát a nap felé fordítva, karját kitérve énekelt. Micsoda gyönyörű hangok szálltak felém! Mintha kis színes madarak csivitelő csapatai bújtak volna ki az ajkai közül.

„Vajon álmodom, vagy a szemem csal?” — kérdeztem magamtól. — Honnan jött elő, miért nem találkoztam eddig vele, és hogyan került át a messzi túlpartra? Ember-e, mint én, vagy a természet másik költeménye, amelyik hasonlít is hozzám, meg nem is.”

Tépelődésem közben, ahogy jött, el is tűnt egy bokor mögött. Rögtön fölugrottam. Elkezdtem szaladgálni. Kiabáltam, vastag hangomon úgy krúgattam akár a darvak, arra várva, hogy ismét megjelenik. Olyat éreztem, amit eddig soha, és elneveztem szomorúságnak. Visszamentem a bozótba és leheveredtem. Megettem a halakat, szedret szedtem, jóllaktam. Elszenderedtem.

Másnap már magasan járt fölöttem az ég királya és koronája tündököelve világította meg a földet. Arra ébredtem, hogy éhes vagyok. Lementem a partra, hogy kagylót és rákot fogjak, miközben a tegnapi látomás előjött. Úgy véltem, álmodtam és végleg eltűnt, mert nem ember volt, hanem a teremtés égi mása. Odapillantottam, ahol tegnap megláttam. Most is ott volt és hosszú haját ujjjaival egyengette. Azonnal elfelejtettem éhségemet, és vele eltűnt a vadászkészítésem. Csak álltam és néztem a túlparti jelenséget. Mozdulni, szólni sem mertem, nehogy ismét szem elől veszítsem. Ekkor észrevett. Ő is mozdulatlaná vált és bámultuk egymást.

— Ki vagy? — kiáltott át.

— Ember — válaszoltam.

— Az nem lehet, hiszen az én vagyok, te másként nézel ki.

Nyomatéku rögtön a fejére helyezte a réti virágokból készült koszorút.

— Te sem vagy olyan, mint én.

— Ehető vagy?

— Fogalmam sincs. És benned van valami harapnivaló?

— Még csak az kellene, hogy fájdalmat okozál!

Így beszélgettünk egy darabig, majd se szó, se beszéd, ismét eltűnt a bozótban. Nekem sem kellett több, fogtam magam és hátat fordítva otthagytam. Csak az éhségem jelentkezett újra, amely gyűjtögetésre sarkallt. Akkor éjszaka különlegeset álmodtam. A nappal megpillantott lény megelevenedett előttem. Olyan volt, akár a látható árnyék, amely mozog, beszél hozzám, de nem lehet megérinteni, mert kinyújtott kezem átszalad rajta, mintha levegő lenne. Mégis örömet éreztem, amely nem volt hasonlítható a szerencsés élelemgyűjtéshez, a part menti hullámokban végzett fürdéshez, a sütkérezéshez, vagy a csillagfények égi zenéjéhez. Erre az új érzésre nem találtam kifejezést, de egyszerre volt mámorító és szomorú, mert fölébredésemkor nem folytatódott. Nem volt ott a közelemben és hiányzott.

„Mi történt velem? — kérdeztem önmagamtól. — „Ha nem látom magam körül az anti-lopót, vagy a pávát, napok telnek el és nem gondolok rájuk. Most meg amott, a parton föltűnt lény hiányzik.”

Elhatároztam, hogy érzésemnek a végére járok. Elrejtöztem a fűben és onnan lestem. Ahogy tegnap elosont, egyszeriben ismét megjelent. Járkált le s föl, karját lengette, mintha hívogatna, majd leült és várt. Miután nem jelentkeztem, ismét fölállt és kiabálni kezdett.

— Valaki, hol vagy már?

Várt, de nem szólaltam meg.

— Hallasz engem, vagy süket és néma lettél?

Magam körül hemperegtem kínomban és marokszám téptem ki a fűvet, de nem válaszoltam. Darabig még álldogált, majd leült és orcáját tenyerébe temette. Mintha zokogás rázta volna, és nyöszörgés félét hozott felém a szél.

„Talán a sziget fája beszél és tőle jön a hang” — gondoltam. — „Ilyen messzire nem hallatszik el a sírás.”

Lassan fölállt, és ahogy jött, ismét visszahúzódott a bozótba. Szomorúság öntött el. Valahogy más befejezést vártam, de erős voltam és kitartottam. Én is visszamentem a szokott helyemre és lefeküdtem. Néztem a felhőket, ahogy váltogatják helyüket, formájukat és színüket. Ábrándoztam és észrevettem, hogy valami nyílik bennem, akár a tavaszi jácint a mezőn,

és a szívem hevesebben ver. Közben leskelődtem, hogy a szomszéd előjön-e még? Lassan telt a délután, és amikor beesteledett, elvackoltam. Darabig hallottam az állatok éjszakai mozgolódását, de a zajok egyre halkultak.

Másnap reggel már a hasamra süttött a nap, amikor mély kábulatomból magamhoz tértem. Korgó gyomrom figyelmeztetett, hogy amióta a másik embert megpillantottam, rosszul táplálkozom. Lementem a partra, hogy halászok magamnak valami harapnivalót, de odaát a homokon már ott feküdt a várva várt. Ahogy megpillantott, azonnal a fejére tette a virágkoronát. Átkiáltottam hozzá:

— Miért vagy mezítelen?
— Amiért te is. A természet így teremtett bennünket. A te vadjaidnak sem adott senki ruhát, csak szőrt, vastag bőrt, pikkelyeket, vagy tollakat.
— Tudsz úszni?
— Természetesen!
— Akkor gyere át. Ezen a parton tovább sütkérezhetsz, mert a lemenő nap is legtovább ide szórja sugarát.

— Messze van hozzám és félek. Elfáradok, és a hullámokba veszek.
— Változz madárrá és röpjél felém. Kitartom karom és rajta megpihenhetsz.
— Már széttártam kezem és úgy lebegtettem, akár a fehér kócsag, de testem nem mozdult, a földön lent maradt.

— Akkor légy lepkévé, és egy könnyű fuvallattal lebegjél át a folyón. Közben rátelepedhetsz a sziget fájának tetejére, majd folytatod utad. Letépem neked a rétem legszebb liliumát és ráülhetsz nektárt szívni, hogy fölfrissülj.

— Ember vagyok, nem röpködhetek.
— Akkor mi lesz velünk? Sohasem találkozhatunk?
— Ússzunk át a szigetre. Addig bizonyosan lesz kitartásom.
— Találkozunk a gránátalmafa alatt.
— Az körtét terem.
— Nézd meg jobban, van ugyan rajta gránátalma is, meg körte, amott szilvát, felőled talán még barackot is nevel.

— Csábító az ajánlat, de a gyümölcssel nem lakom jól. Itt az én mezőmön nyulak hancúroznak, a fészkekben tojások lapulnak, a folyóparton megannyi állat vár rám.

— Tömd tele magad és jelezd, ha visszaérsz. Addig én is szedek bogyókat, meg diót, szőlőt és mogyorót.

Mindketten visszahúzódtunk. A nap fent járt már az égen, amikor ismét leballagtam a partra és elkiáltottam magam:

— Hahó!
— Halihó! — csilingelő visszhangnak tűnt a felelet és megjelent ő.
— Ússzunk! — kiáltottam el magam.
— Találkozunk a nagy fa alatt.

Beledobtam magam a vízbe. Úgy kapálództam, mint egy partra vetett hal, hogy minél hamarabb a szigeten legyek. Fáradni kezdtem, de nem hagytam abba, pedig úgy láttam, mintha nem csökkenne, hanem növekedne a távolság a sziget és köztem. Talán jelzés lenne ez, hogy forduljak vissza. Halrajba keveredtem, amott egy uszadék fa himbálódzott előttem, és meg kellett várnom, míg a folyó tovább szállítja. Végre mégis fövenyt ért a lábam. Rögtön a szigetre léptem és leráztam magamról a vízcseppeket. Először jártam e csodálatos területen.

Elindultam a fához. Reméltem, hogy a szomszédom már ott van és szedi a gyümölcsöt, de ne láttam. Próbáltam a fát körbejárni, midőn tapasztalnom kellett, olyan óriás, hogy a napnak többször föl kell jönnie, mire körülérem. Főlnéztem a lombjára. Nem láttam a tetejét, és a sűrű levelek között váltakozva érő legkülönbözőbb gyümölcsöket. Kicsit vártam még, majd

türelmetlenül indultam a másik part felé. A jövevény ekkor mászott ki a vízből. Pihegett a fáradságtól, és mielőtt lerogyott volna, a karomba kaptam, és siettem vele az árnyat adó, nagy fa alá.

Átfogta nyakam, fejét zilálva vállamra hajtotta, és leesett fejéről elázott virágkoronája, melyet vétlen lábam eltaposott. Amikor óvatosan letettem a fa alatt, még akkor sem engedett el. Magával húzott a földre. Simogatta az arcom, én viszonztam. Ujjaink nyomán parányi veritékgyöngyök futkároztak, amelyek a hevületben sisteregve buborékként elszálltak. Szólni akartam, de félig nyílt ajkát az enyémbe olvasztotta. Testünk felforrósodott, mint akit a nap sugarai tüzelnek, de a láng belülről lövellt és áthatolt a bőrünkön. Fölém kerekedett, majd megfordult és magára húzott. Combját szétnyitotta, ölét föltárta, és forró tüzet éreztem közöttük. Életem termő ágával minél mélyebbre hatoltam, annál inkább elnyelt, de rügyem éltető nedvet fakasztott belé. Izzottunk, mint amikor a nap káprázatával bekebelezi a világot, és szemünk nem lát, csak befelé tekint egy másik, addig nem ismert birodalomba, amelynek felfedezése maga volt a boldogság forrása. Ő sikoltozott és dorombolt, akár egy kis oroszán a bokorban, én meg a füvet téptem körülöttünk, mint a szarvas hím, amely vágyának tetőpontján agancsával kaszálja le és szántja föl a rétet.

Hajnalodott. Fönt, a fa ágai között ezer torokból harsogni kezdett az élet, és egy virágszirom harmatáról szemünkbe tükröződött a nap fénye. Még mindig egymásba gubancolódva, lassan fölálltunk, majd lementünk a partra, hogy megfürdjünk. Testünkre fröcsköltük a langyos vizet, és ott, ahol a hús forrás feltört a parton, a szomjunkat oltottuk. Ekkor újra megkérdeztem:

- Hogy hívnak?
- Asszonyodnak. És téged?
- Férjednek.

— Akkor gyere, ünnepeljük meg az egybekelést — mondta kedvesem. — Láttam a fán egy hatalmas piros almát. Ez az egyetlen, a többi sok-sok érett gyümölcs között. Hívogatott, hogy szakajtsuk le: „Egyedül nem tudom se levenni, sem elfogyasztani. Segíts nekem!”

Fölsétáltunk a csábos almához, amelynek ága még le is hajolt hozzánk, hogy erőfeszítés nélkül elérjük. Asszonyom leszakította és beleharapott, majd átnyújtotta. Egymást váltva megettük a ropogós gyümölcsöt. Mire a végére értünk, a gyomrunk tele lett, a fejünk meg ismeretekkel bővült. Ekkor az égre felhő kúszott. Mind jobban terjeszkedett, és mint hatalmas, sötét sas ereszkedett fölénk. Csőrét kinyitva, hatalmas villámot bocsátott a fára. Akár a máglya, amikor a lángözön tombol benne, porrá égette, és a sziget megbillent, majd lassan süllyedni kezdett. Rémulten futkostunk, menedéket keresve, de e kis terület kopár volt, mint a letarolt föld, amelyet a világ elnyel.

Amikor a víz már derekunkig ért, nem tehattünk mást, úszni kezdtünk. Mögöttünk a kis, boldog világ locsogva tűnt el a habokban. Néztük, melyik part van közelebb? Ahogy csapkodtuk a tajtékot, és haladtunk előre, napok, éjek sora rohant. Számlálhatatlanul futott az idő fölöttünk. A folyó mind szélesebbé terült, majd a föld, mint a látóhatár elvékonyodó, fekete szegélye, végleg elfogyott körülöttünk.

Tegnap arattunk,
ma mindent megemésztünk,
holnap koplalunk!

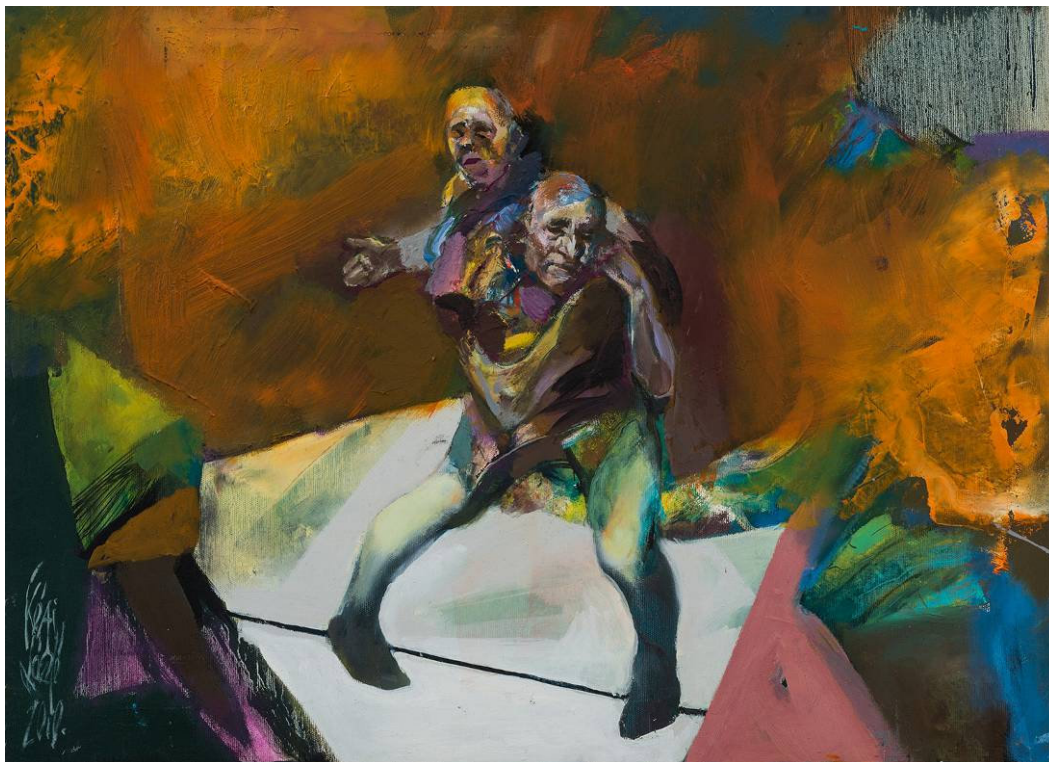
Ösztönösen úgy éreztem, hogy bármiként is fordul a sorsunk, az emberi élet további nemzedékeinek szikráját vetettem el egy termékeny és mindig megújuló televényben. Ekkor föltekintettem az égre, ahol a felhőfoszlányok közül előtűnt egy terjedő fénysugár, és megvilágította a háborgó vízi folyosót.

Hol volt — nem volt
béka a tóban. Ezért
mese sincs róla.

Hittem, hogy a természet teremtő ereje ad nekünk még egy menekülő utat. Sarjadékaink közül lesznek, akiket elnyel a Nagy Folyó, de az Éltrevalók partot érnek. Vajon a Káin, vagy Ábel létformáját továbbhordozó utódaink kerülnek majd összhangba a világgal?

Hódmezővásárhely, 2013. december 2.

*

Kulisszák között (2000)

VÁR-LAK

Kapu, ajtó tárva nyitva, évek óta mégsem jött be hozzám senki. Ez a helyzet csak azért izgatott, mert a falakon egyedül nekem kellett a javításokat elvégezni. A vár ódon volt, tatár, török, germán, szláv folyamatosan pusztította, de sohasem hagytam rommá lenni. Beköltöztem és elkezdtem a legszükségesebb helyreállításokat.

Korábban mindig jött segítség. Aki erre járt, hallotta serény munkám zaját, és vidám füttyörészésemet. Kíváncsiságból feljött. Nézelődött, majd az omladékhoz kezdte hordani a követ, máskor kivette kezemből a meszelőt és folytatta a fal bepucolását, vagy amit éppen rábíztam.

Valamikor gazdagon virágzó mezőváros terült el a völgyben, de a szomszédaink elpusztították. Nyomorúságos kis faluvá zsugorodott. Ismét változott a helyzet. Törvény kötelezte a lakókat, hogy a várárokig szántsák föl az egész határt. Most gyapotot termelnek és narancsliget díszlik körülöttünk, de a fák valahogy szégyellnek teremni.

Én rendületlenül leeresztve tartom a függőhidat. Kiírtam, hogy „Várlak, a VÁR—LAK-ban!” Időnként kiállok az omladékra és eléneklem az őseimtől tanult szép dalt:

*Cifra palota,
zöld az ablaka,
gyere be, te tubarózsa,
vár a viola!*

Ennek olykor van foganatja, pontosabban hozadéka. A szél messze röpíti a hangom, és ma is látom, hogy egy különös alak kapaszkodik a várdombra. Amint a kapun belép, azonnal felhúzom a hidat, nehogy meggondolja magát és visszaforduljon. A bemutatkozás kissé nehezen indul.

— Bocsásson meg kínos kérdésemért, de ön most hova tartozik: tubarózsa, vagy viola?
— teszem föl neki a zaklató kérdést.

— Elnézést — feleli —, de ön a nemem iránt érdeklődik?

— Valahogy úgy. Nem tudom eldönteni, hogy hölgyemnek, vagy uramnak szólítsam, hiszen dús keblei fölött a szakálla valódinak látszik.

— Így igaz. Ezért szólítson nyugodtan Tubaviolának.

— Remek! Ilyen köztes emberrel még úgysem akadt dolgom.

— Mi itt a látnivaló? — kérdi a vendégem, témát váltva.

Karon ragadom és sétálgatva elindulunk a várban. Vendégem kiszabadul karmaim közül és önállón kezd erre-arra kóborolni. Közben elered az eső, mert a természetnek itt az a dolga, hogy vagy a nap süt, és éves aszály van; vagy hónapszámra esik, és a várkövek közül még azt a kis kötőanyagot is kimossa, amely eddig összetartotta.

Utunkat megszakítva betessékelem az egyik ódon szobába.

— Ma már úgy sem áll el az eső. Lefelé az út a hepehupás, málladozó kövek között már járhatatlan, ezért tegye magát kényelembe. Nyugodtan itt éjszakázhat, hiszen a vendégem.

A hölgy-úr gyanakodva körülnéz, majd így szól:

— Hiszen ennek a helyiségnek a tetejével valamelyik vihar pár évszázada elszáguldott, és ha éppen nem az eső zúdulna be, a csillagokat látnám magam fölött.

— Ó, a csillagok... — ábrándozok el Tubaviola látomását hallva. — Virradatra föloszlik a felhő, és az esthajnalcsillagot meglátja ragyogni. Micsoda élmény lesz! Már ezért érdemes volt önnek ide fölkapaszkodni.

— Legalább egy szék lenne, vagy valami heverő, ahol ledőlhetnék, de ez a szoba csupa üres.

— Már hogy mondhat ilyet! Tele van omladékkal. Építsen magának egy kis hajlékot belőle. Van itt pár darab törött kopjarúd, megteszi tetőgerendának, és fölé terítheti azt a szép selyemkabátkát, amelyet visel. Olyan lesz a szállása, mint egy ötcsillagos hotel.

— Inkább visszamegyek!

— Az lehetetlen. Biztonságunk miatt fölhúztam a függőhidat. Ebben a nagy esőben megdagadnak benne a pallók, és még ki nem szárad, a várőrség sem tudná megmozdítani, már ha egyáltalán ilyen sereg a rendelkezésemre állna.

Amikor magára hagytam a vendégemet, hallottam, hogy szitkozódik, de nem tudtam eldönteni, hogy most a durva nő, vagy a finom férfi szavait hallom-e belőle?

Másnap reggel mindketten korán ébredtünk, hiszen a faluból fölhangzott a kakasok eszeveszett kukorékolása, amelyet az ódon kövek visszhangként felerősítettek és megsokszoroztak. Vendégem már az udvaron ugrált, hogy elgémberegett és hideg-tarjagossá vált végtagjait kicsit föllazítsa.

— Jó, hogy már kint látom! Jöjjön hamar! — kiáltottam. — Az éjszaka jól működtek a csapdák, és fogtak néhány pockot. Van közöttük két kövér is, már forognak a nyárson. Finom reggelink lesz.

— No, egye csak meg, amit sütött, én nem kérek belőle!

Vállat vontam és elindultam a sült hús illata felé. Éppen jóízűen morogtam, és szám széléről csöpögött a zsír a bajsom hegyére, amikor látom, hogy erre kullog a vendégem. Letelepszik mellém, és neki meg a nyála csorog éhségében. Éppen a második patkány felé nyúlok, amikor kikapja előlem a nyársat, és vésőnyi fogaival nekilát darabolni. Nem szóltam semmit, csak hagytam, hogy telerakja a pucrát, azután karon ragadtam. Sétáltunk a várudvarban. Megálltunk egy bástya maradványánál.

— Itt tört be a mongol had, amikor nekilátott fölgyújtani a fél országot — magyarázom neki, mint valami idegenvezető. — Ráírtam egy megmaradt kőre a fickó nevét, aki lenyilazta

a várkapitányt és elfoglalták ez egész erődítményt, de az eső mindig lemossa róla a betűket, és már nem emlékszem rá, hogyan hívták.

Sétálunk tovább.

— Itt állt a díszterem, ahol a királyné bejelentette, hogy trónörökös fog szülni...

— Hiszen itt nincs semmi! — vágott a szavamba Tubaviola. — Olyat mutasson, amit látni lehet.

— Fantázia, kedves hölgy-uram, fantázia! — magyarázom neki serényen. — Vegye elő a képzelőerejét, és mindjárt maga előtt látja a jelenetet, amint a király az ágyékához kap, és dicséri teljesítményét, miközben a hajlongó urak körbeveszik és gratulálnak az uralkodó párnak. Köröskörül a falakon fáklyák égnek, a mennyezetről hatalmas kerek láncon lógnak, és az összes küllőn gyertyák égnek. Csupa csillogás minden, és a vidám társaság hordószám issza az áldomást a meg nem született egészsége.

Véletlenül félig nyitva volt a kiskapu, amely hátul egy zárt helyre vezetett. Észrevette a vendégem és elindult felé. Húztam volna vissza, de olyan erő lakozott benne, hogy képtelen voltam tartani, és vitt magával. Berúgta a rozoga kaput, engem előre lódított és jött utánam, majd visszahőkölt.

— Hol vagyunk? Mi ez? — hőkölt vissza.

— Sírkert, hiszen láthatja.

— Hiszen a falnak lent, a völgyben van a temetője. Miért hordják föl ide a halottaikat?

— Mert ezek nem is az övék. Ez a vár holtjait rejti. Kezdetben csak a várvédők és az itt lakó nemes urak tetemét helyezték ide. Nézze csak: ezen a kövön rajta van, hogy a XVI. Pacsi család veremsírja. Egytől a tizenhatodik hercegi családig minden tagjuk itt nyugszik: a kis Ubul, az öreg Tasi, a kacska ősök, aki jobb kezére „sántított”, ezért kézfogás helyett mindenkinnek pacsit adott, innen kapták a nevüket...

— Elég a családfából! Mi van amott a másik ajtón túl?

— Láthatja, hogy itt már nincs több hely, temetni pedig kell. Ott az ide látogatók nyugszanak.

— Hogyan? Miért halnak itt meg?

— Kiöregednek, végelgyengülnek, leáll a szívük. Én nem vagyok egy jó diagnoszta. Oda ne menjen, nem ilyen lágyszívű embernek való, mint ön, kedves Tubaviola.

Mire intelem kinyögtem, vendégem már föltépte a következő kertajtót és belépett. Szemét, orrát eltakarta és visszahőkölt.

— Ne csodálkozzon! — intettem. — Emlékezzen csak vissza a középkori Párizsra, amikor az Aprószentek temetőjében már nem volt hely. Sírkükből kiszedték a holtakat és a kerítésnek támogatták, hogy kiszáradjanak, miközben a helyükre újabb tetemek kerültek. Én sem tudok mást tenni a látogatóimmal. Ne izguljon, valószínű, hogy a tőlük terjedő járványt már ön is megkapta és gyors halála lesz, de addig még sokat építhet az öreg falakon.

A látvány és a magyarázatom nem hagyta nyugodni a vendégemet.

— Mi lesz a hullákkal, ha kiszáradnak? — kérdezte.

— Letisztogatom a csontokat. Jöjjön csak, amott áll egy romos szín, megmutatom —, és húzni kezdtem magammal.

Föltárult az utolsó zárt ajtó. Lábunk elé zörögve koponyák gurultak.

— Ez a csontkamra — magyaráztam. — Idő kérdése, hogy ön is itt végzi.

— Lehet, hogy maga hal meg előbb, miért éppen engem akarna ide dugni?

— Ne bizakodjon. Én immunis vagyok korunk betegségeire.

— Hány éve lakik itt?

Jót nevettem és megveregettem a hátát.

— Hány évszázada? Én nem számolom. Rajtam már nem fog az idő.

— A kékszakállú herceg várába tévedtem, és eddig föl nem tárt ajtók mögé kellett benézniem? Vagy maga egy holt lélek, csuhába bújva, hogy szemmel látható legyen?

— Mi az, hogy holt, és ki meri magát élőnek nevezni e földtekén?

— Egy percig sem maradok ebben a szellemvárbán! Szörnyű, hogyan kerülhettem ide, egyáltalán? — kiáltotta, és futni kezdett a várfal romjai felé.

Ekkor elébe álltam. Minden erőmből lefogtam és lefelé mutattam.

— Nézzen le, mit lát?

— Semmit! — kiáltotta rémülten.

— A vár az egyetlen valóság, rajta kívül nincs más! — magyaráztam neki nyugodtan.

— A kebleit és a szakállát is valamelyik korábbi ősetől örökölte és velük nekik tartozik. Előbb-utóbb mindent vissza kell adni ez elődöknek. Mondja, ha mindkét nemétől megválnak, mi marad önből? No, jöjjön szépen, építgessük ezt az utolsó várat tovább, amíg lehet — fejeztem be felvilágosítást, és a kezébe adtam egy vödör meszet, meg hosszú meszelőt, hogy ott folytassa a pusztuló fal reparálását, ahol a korábbi látogató abbahagyta.

Hódmezővásárhely, 2013. december 6.

*

Történetek között (2010)

HALÁSZOK

Hallod e zenét?
A tenger hullámai
ömlenek feléd.

*

Mikor a nap kél
nyisd ki szemed, hogy múljon
benned a sötét.

*

A halásznak szólt a felesége, hogy a korábban hozott hal elfogyott, és a holnapi ebédre keríteni kellene. A férfi fogta a dobóhálóját és kiballagott a partra. A deszkából táholt móló messze benyúlt az óceánba. A végére érve fölnézett az égre. Alkonyodott. Az esthajnalcsillag úgy ragyogott fölötte, mint a villám hasította, sok ágú lyukon áttűző világűr keletkezésének szikrázó fénye. Az elkésett, utolsó sirályok is nyugovóra tértek. Békés, szép este volt, a hullámok egymással halkán csacsogtak.

A mélyből ilyenkor jönnek föl a nagyobb halak. Elkezdte a hálót a vízbe hajigálni, és jó fogásra számított. Barátjára gondolt, akivel fél éve együtt halászott, de egy viharos éjjel csónakjával együtt eltűnt. A háborgó tenger előtt a kikötőbe visszatérő bárkák utasaitól kérdezgette, hogy a társát nem látták-e valamerre sodródni, de nem találkoztak vele. A felesége máig sem tud belenyugodni, hogy búcsú nélkül itt hagyta családját. Könnyes szemmel, naphosszat álldogál a parton. Ha a messzeségben megpillant egy csónakot, kendőjével addig integet neki, míg kivehetővé válik az idegen jármű, és szomorúan visszafordul a falu felé.

„Jó társ volt, mindig segített” — gondolt rá a halász, és tovább dobálta hálóját, miközben minden húzás után elmondta egy-egy hozzá szóló gondolatát:

Siratlak csendben,
jajong utánad lelkem,
temetlek rendben.

Gyászol a tenger.
Körülötted halak úsznak,
keres sok ember.

Hol élsz, víz alatt:
rákok és kagylók között,
csak ruhád maradt.

Fiatal tested
mondd, hová tűnt a vízben?
Bőröd lefeslett.

Lelked égbe szállt,
nincs más társ a hálónál,
ki téged fölvalt.

Az utolsó próbálkozása következett. Úgy döntött, ha most sem fog halat, hazaindul. Ekkor a hálónak súlyát érezte, de csodálkozott, hogy nem mozog, és a nedves kötél sem csúszik ki a markából. „Hal aligha lehet — gondolta —, de kiemelem, talán kincssel teli ládát fogtam.” A mólóra húzta. Ahogy kibontotta a háló száját és a zsákmány kiborult belőle, rémülten visszalépett. Holttest feküdt előtte. Nyitott szájából, mint egy barlang nyílásából, a nyelve helyett egy muréna nyúlándozott, és jókora fogaival a halász keze után kapkodott. Orrából síkos angolnák tekergöztek, fülében vándorkagylók fészkeltek, szemgödrében remeterákok mozogtak, és két lábfeje már békalábszerű uszonnyá nőtt össze.

A látványról nem bírta szemét levenni. A hínárokkal átfont, foszló ruháról ismerte föl elvesztett barátját. Bátorságot vett magán és ösztönösen fölé hajolt. A halászok mindig arra oktatták társaikat, ha vízből embert mentenek, akkor is próbálják élesíteni, ha reménytelennek látszik. Elkezdte nyomkodni a mellkasát, és hamarosan egy kancsónyi vízzel kiköpte szájából a murénát. Úgy érezte, mintha halkan sóhajtott volna. Még közelebb hajolt hozzá és szólított. Érzékeny hallása észlelte, hogy különös fogása szaggatottan lélegzik, majd suttogva megszólal:

— Éppen a móló mellett tartózkodtam, amikor felém szállt a rólam költött fohászkod. Nem tudtam ellenállni és hálódba kapaszkodtam.

- Nagyon vártunk, és feleséged hinni sem merte, hogy az óceán fiává fogadott.
- Saját elhatározásomból történt.
- Miért tetted?

— A végtelen víz vonzásának engedelmeskedtem. Azon az éjszakán minden hatalmas hullám azt ordította felém, hogy „boldogtalan vagy, gyere velünk egy ismeretlen világba!” Te elégedett vagy?

— Ahogy a többiek!

— Tovább ne búslakodj itt. Azért jöttem érted, hogy magammal vigyelek és megmutassam neked azt az ismeretlent, ahol én lakom. Mire vársz?

— Nincs bűvárfölszerelésem.

— Nekem sincs. Biztosítalak, ha nem érzed jól magad, visszatérhetsz. Ugorj már!

A halász kíváncsivá vált. Téblábolt, azután úgy döntött, hogy belemegy a játékba és kipróbálja. A társa már visszagördült a vízbe és ő utána vetette magát.

— Végy mély lélegzetet, hogy kitartsd. Erőt kapsz tőlem, és nem érzed az idő múlását, amelyet velem töltesz, csak maradj szorosan mellettem.

A cimbora teleszívta tüdejét és alámerült. Az utolsó alkonyi fényekben még látták a felszín alatt csapatostól ficáncoló repülőhalakat, amint hatalmas szökkenéssel kiemelkednek, a víz fölött pergetve szárnyyszerű úszóikat és tovarepülnek, majd halk csobbanásokkal ismét elmerülnek.

A két halász egyre mélyebbre merészkedett. A hullámoktól rezgő fények egyenletessé váltak és árnyék nélkül kisimultak.

— Mindig óvtak bennünket a cápáktól — mondta a vízi remete. — Emberevőknek tartották őket, pedig valódi eledelük a halak. Nézd csak, éppen itt jön egy kíváncsi szirti cápa, az egyik legveszedelmesebb. Kérlek, ne remegj, mert a félelem keltette rezgéseidet viszi a víz és fölkelti figyelmét.

A hatalmas ragadozó nyitott szájjal közeledett. A halász belülről borzongott, de igyekezett magára nyugalmat erőltetni. A cápa körülszaglászta, és ahogy jött, egy gyors farkcsapással távozott.

— Most egy tigriscápa közelít. Ők az éj kiváló rablói. Ilyenkor táplálkoznak.

A halász már könnyebben vette a dolgot, és amikor a hal elúszott mellette, érdes oldalát finoman megérintette. Előttük apró halak millióinak hatalmas, élő gömbje forgott, tekergett. Körbevették őket, majd utat hagytak nekik, le- és fölemelkedtek. Sodródtak velük, majd valamitől megijedve szétriadtak és eltűntek.

— Nézz le! — figyelmeztette barátját a szörnyé vált halász. — Ott van a csónakom. Ússzunk oda és láss csodát.

Ahogy az iszapba feneklett ladikhoz értek, belé kapaszkodva megannyi, hosszú tengeri liliom nyitogatta kelyhét, és hajladozott a gyöngye áramlatban. Olyan volt ez a különös jármű, mit egy virágos kert, teleszórva élénk színű tengeri csillagokkal, amelyek köztük másztak. Barátja még föl sem ocsúdott, amikor tüskés ráják húztak el mellettük, majd egy hatalmas ördög rája követte őket, szélesre tárt szárnyyszerű úszólebenyeivel emelkedve és süllyedve a végtelen tengerben. Óriás polip színét változtatva, mint a rakéta érkezett feléjük. Egyik hosszú karjával végigtapogatta őket, majd távozott. Körülöttük a fenéken hatalmas kagylók és csigák másztak. A halász korábban a turistáknak hozott föl hasonlókat, de kisebbeket. Akkor alig szusszanásnyi időt vett igénybe, és nem töltött odalent annyit, mint most.

— Hosszú út következik — figyelmeztetett a víz embere —, tarts ki! Elúszunk az öböl előtt álló szigethez.

A langyos vízben végtelennek tetsző lebegés kezdődött, és mintha a zátony táncolna, fölemelkedett előttük a sziget. Közvetlen mellette kezdtek lefelé süllyedni. A sziklákon megszámlálhatatlan korall tüzes színárnyalatokban pompázott. Egyik, mint a szarvas agancsa, vagy száraz fa ága bontakozott ki, máshol jókora labdányi fehér gömbre akadtak, és akár az agy tekervényei borították el a felszínét. Szinte ütemre nyújtogatták hosszú, vékony, virágyszerű csápjaikat apró állatkák után kutatva, és köztük bohóchalak kergetőztek.

— Jókor érkezünk — mutatott fölfelé az elveszettnek hitt cimborá. — Nézd, ahogy a telihold fölkel és bevilágítja e csendes világot, a korallak most szaporodnak.

Némelyek apró, gömbszerű életmorzsákat löktek ki magukból, mások tejszerű folyadékkal árasztották el őket, de olyanok is akadtak, amelyek apró kis polipcskákat, parányi medúzákat szabadítottak ki testükből. Szálltak, libegtek, keringtek, mint fák elszabadult szárnyas magvai az őszi szélben.

— Látod, percről percre itt születik előtted egy másik világ, amelyet legfeljebb hírből és hézagosan ismertünk. Nincs megállás. Ahogy az éj múlni kezd, mindez eltűnik, és fölváltják a nappali lények, amelyek benépesítik e végtelen vizet. Érted már, miért nem tértem vissza? Érzékeled ezt a kötetlen szabadságérzést? Nincs főnök és beosztott. Asszonyod és gyermekeid naponta nem lógnak rajtad és nem követelőznek. Nincs jeges szél és égető forróság, a víz hőfoka mindig egyformán elviselhető. Naponta új távlatok nyílnak meg előtted és ismeretlen életetekkel találkozhatasz. Ez egy olyan világ, amelyben egyedül te döntesz, hová akarsz úszni és mit akarsz tenni. Barátom, ez a boldogság helye.

Közben halász cimborája ide-oda kóválygott az új élményeket habzsolva.

— Mindjárt véget ér a kalauzolásom. Forduljunk meg.

Az idő mintha egyszerre szétfoslott volna — és nem érvényesülne ebben a térben —, a csoda hirtelen elmúlt. A halász ott kapaszkodott ki a mólóra, ahol a tengerbe ugrott, de cimborája nem követte. Az esthajnalcsillag halványodott, és a vízi ember fölmutatott.

— Látod, az én lelkem ott fénylik, forró katlanában egy szüntelenül viaskodó és változó harmadik világnak, sértetlenül, sziporkázva. Onnan kapom az erőt, és így váltam halhatatlanná. Megmutattam neked a lehetőségeket. Választhatsz a lét három természeti valósága közül.

A halász nagyot lélegzett. Tüdeje ismét megtelt az óceánról jövő friss, sós levegővel. Izmaiban új erőt érzett. Csak azt nem étette, hogy odalent a mélyben miként állt meg vele az idő? Összehajtogatta száradó hálóját és a vállára vetette. Visszatekintve a kisimuló hullámokra látta, hogy

Elment a hajó.
Kapitányát vezette
az ősi TAO.

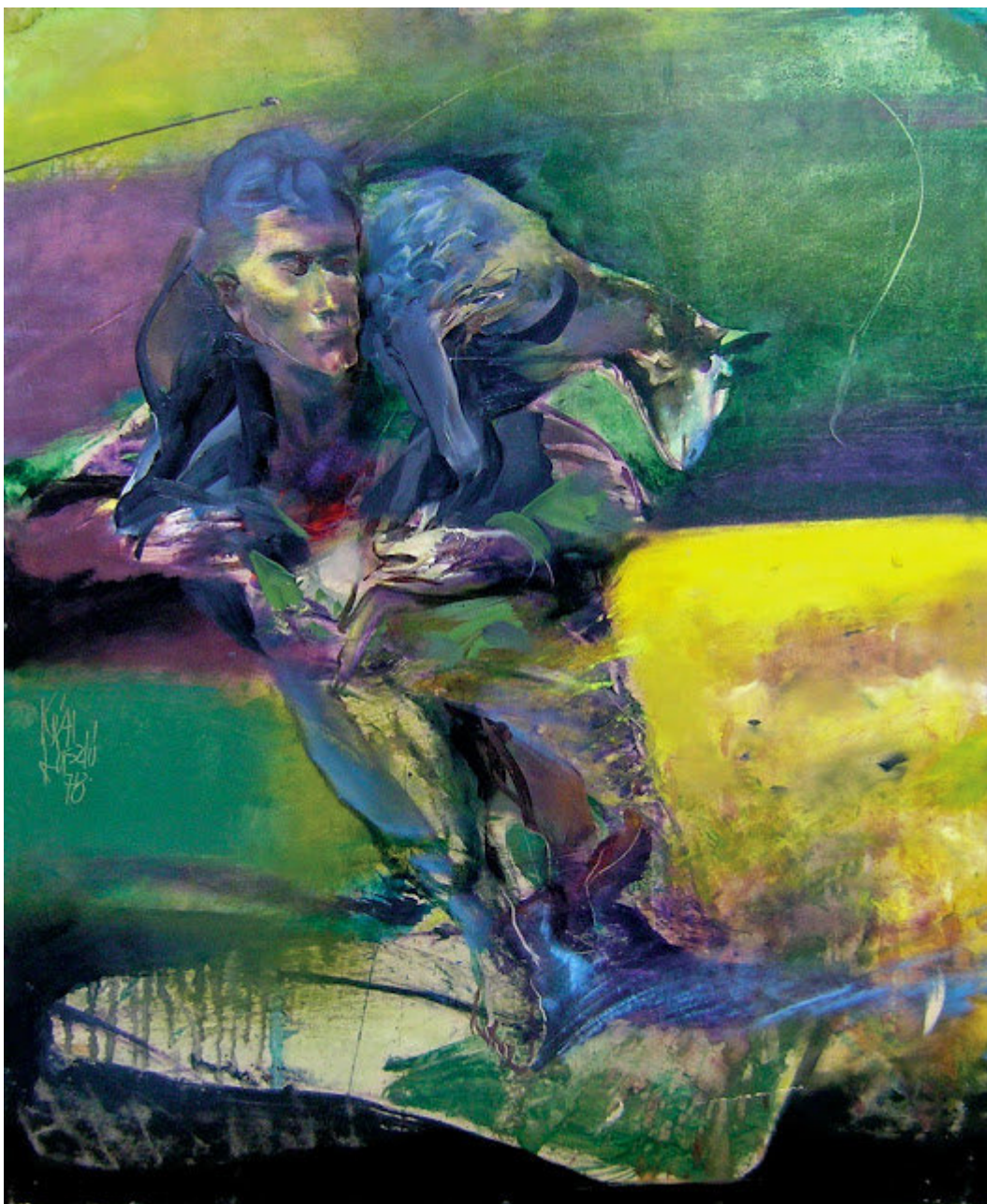
— A földön maradok — mondta odafordulva barátjához, aki ekkor köszönés nélkül egy csobbanással végleg eltűnt a mélyben.

A halász elindult a mólón visszafelé. Hallotta, ahogy az erősödő fuvallatban a hullámok verdesni kezdik a moszatoktól zöldre vált deszkák alját. Látta, hogy a parton szomorú felesége már aggódva várja, aki nem érti, hogy miért nem fogott ismét halat, és mit ad majd enni az éhes gyerekeknek. A halász távollétét így magyarázta:

Ettem bonitót,
görcsölt a gyomrom tőle,
ittam mohitót.

Hódmezővásárhely, 2013. december 16.

*

A menekítő (1978)

A SZALMASZÁL

A két testvér együtt legeltette apjuk juhait. Az idősebb gyakran korholta öccsét, hogy nem elég életrevaló. A birkák között nőtt föl és vált férfivá, de még mindig nincs egy rendes juhkampója, mellyel a jószág lábát elkapja, gerincre fordítja, majd maga elé ültetve nyírni, herélni, körmölni, tisztogatni vagy gyógyítani tudná őket. A fiú tiltakozott a vád ellen.

— Évek óta kénytelenek vagyunk itt legeltetni, a kősvatagban, mert nekünk ez a terület jutott. Ha egy szál fű kinő, egyszerre tucatnyi birka esik neki, így nem marad más, mint a lerágott bozót, amely — ha egy friss hajtást hoz — azonnal csonkig rágják. Jobb legelőn járók

az én koromban már családot alapítanak és asszonnyal hálnak, én meg itt vágyakozom. Hol tudjak magamnak akár egy megfelelő cserjét találni, hogy rajta visszahajló ágat neveljek?

— Azt várod, hogy apánk idejöjjön és megtanítsa?

— Ő már öregember. Kétnapi járóföldre egész nap ül a sátor előtt és dirigálja az asszonyokat. Amióta engem kicsapott erre a terméketlen mezőre, még egyszer sem jött ki megnézni, hogyan élünk sáskákon és birkatejen.

Ahogy vitatkoztak, lassan alkonyodott. A sziklás, mogorva hegyek felől csípős szél támadt, és a juhászok fázósan fonták maguk köré a szőrét hullató birkabőröket. A fiatal ismét megszólalt:

— Már az ősz is oda. Nem tudom, hogy mire várunk. A jobb mezők pásztorai régen a téli szállásra hajtották nyájaikat és behúzódtak a barlangistállókba. Ott legalább együtt melegednek, és a nyáron odahordott széna, szalma kitart nekik tavaszig. Mi mikor indulunk?

A bátyja nem felelt, csak az eget nézte. Az éj úgy lepte be őket, ahogy a föl húzott sátor ponyvája borul az alvó családra. Odafönt megszámlálhatatlan, apró csillag csak önmaguknak világított, de fényük nem ért el a földre. Már éppen elpihenőben voltak, amikor a jókora határkő mögül föltűnt egy sok sugarú csillag, amely hosszú farkát húzva, egyre följebb kúszott. A fivérek ámulva nézték. Ilyet még nem láttak.

— Talán háború lesz, vagy dögvész? — szólalt meg a tapasztaltabb testvér. — Valami csakugyan nincs rendben ezen a világon.

— Nézd csak, megállt a hegynél, ott, ahol az istállók vannak.

— Amott elkésett pásztorok indultak felé. Az is lehet, hogy arra valami különös dolog lehet, talán elrejtett tömjént, vagy mirhát jelez e tünet.

A két testvér a kíváncsiságtól és némi félelemtől hajtva, ösztönösen elindult a jelenség felé. Ekkor mintha hangot hallottak volna:

— Vigyetek magatokkal bárányt ajándékba, mert e szent órán királyotok született!

Az idősebb elkapott egy pár napos barikát. A nyaka köré kanyarította, az öccse pedig visszatartotta az anyját, amely támadóan szaladt siránkozó gyermeke után.

A két testvér sietősre fogta a dolgot, hogy reggelig még visszatérjenek a nyájhoz, mielőtt szétszéled.

— Vajon milyen királyunk születhetett nekünk? — nyögte ki az idősebb.

— Pásztorkirály. Valószínű gyönyörű gamós bottal a kezében, színes fonálból szőtt ruháskában nyugszik királynője keblén.

Amikor az istállóhoz értek, az ajtó előtt már sorban álltak a juhászok, és egy ősz szakállú, kopasz öreg csak kettesével engedte be őket. Ahogy beszélgettek, kiderült, hogy azért van itt ennyi ember, mert a felszólítást az egész sivatagban, mindenfelé hallották, és az égi jel idevezette őket.

Éjfél elmúlhatott, mire a testvéreket beengedték. Kicsi kis barlang volt, királyhoz igazán méltatlan. A falnál állatok szuszogtak, rágcsáltak vagy kérődztek. Néha egy számbőgés, vagy nyelés keveredett a bégetéssel. Az bizonyos, hogy kellemes meleg pára ült a levegőben. A királyfit keresték, de parádés kis fekvőhelyet nem láttak. A fiatal legény meg is kérdezte egy kifelé igyekvő társától:

— Hol van a csecsemő?

— Ott a jászol végiben. Nem hallod, hogyan gögicsél?

— Milyen király ez, amelyik a barmok között él?

— Senki sem ismeri a szülőket. Szegényeknek látszanak.

— Akkor ő sem segít a mi gondjainkon.

Az idegen tovább ment, a testvérek pedig a jászolhoz léptek. Csalódás volt, ahogy ott feküdt rongyokban, szúrós széna között egy kis gyermek. Egyik csupasz karját az édesanyja fogta és melengette. A másik kezében játszadozva szalmaszálat tartott, és amikor a fiatal pásztor odahajolt, felé nyújtotta.

Óvatosan közelített a szalma másik vége felé. Szerette volna kivenni a kisdéd kezéből, nehogy kiszúrja vele a szemét. A fiúcska ránézett. Parányi pillái között még ott csillogott a születés lucska, amely, akár az üveglencse, óriásivá nagyította szembogarát. Pillanatra nem ismert világ teremtményei jelentek meg a pásztor előtt. Integettek felé és széles, egyenes utat mutattak neki. Hatalmas kertbe vezetett, majd elveszett az áradó fényességben, amely mintha egy fönséges Úr körvonalát rajzolta volna ki, Aki távozott a színözönben.

Amikor a juhász megfogta a szalma másik végét, valami eddig soha nem tapasztalt, átható erő áradt belőle. Úgy érezte, hogy a gyermek a sivatag e törékeny kis növénydarabkáján keresztül megváltoztatja életét. Talán neki is lesz szép pásztorbotja és szerető családja.

*„Fel, nagy örömré! Ma született,
aki után a Föld epedett.
Mária karján égi a lény:
isteni Kisdéd Szűznek ölé.
Egyszerű pásztor, jöjj közelebb,
nézd a te édes Istenedet!*

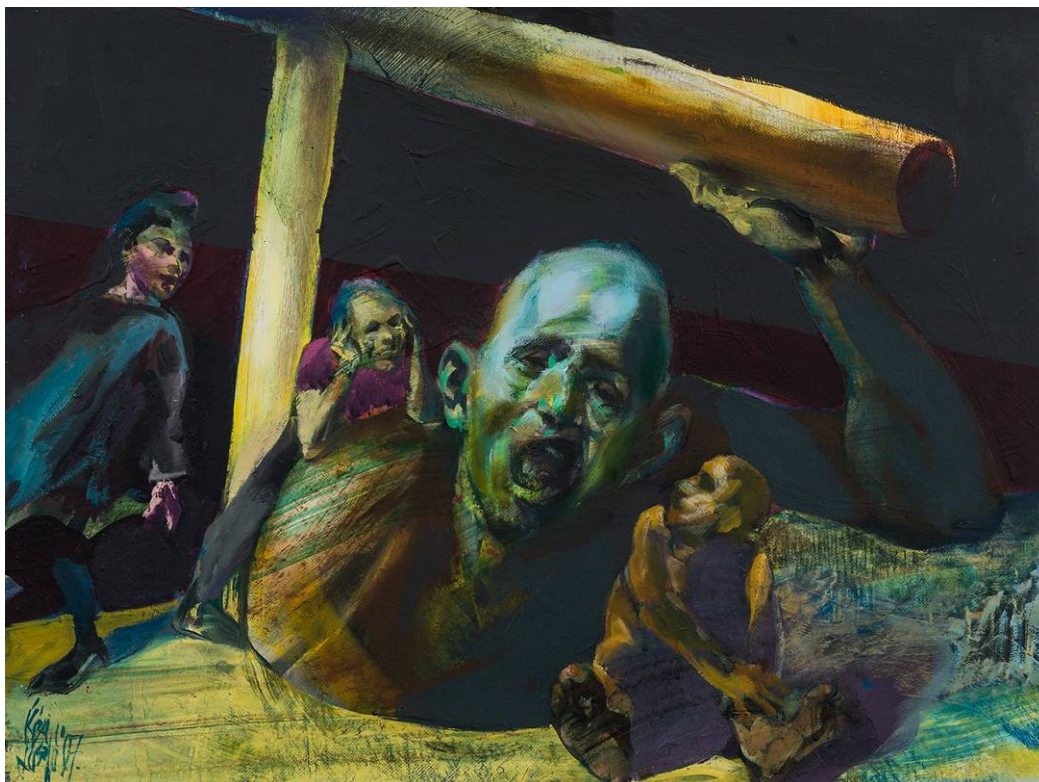
*Nem ragyogó fény közt nyugoszik,
bársonyos ágya nincs Neki itt.
Csak ez a szalma, koldusi hely,
Rá meleget a marha lehel.
Egyszerű pásztor, térdeden állj,
mert ez az égi s földi Király!”*

(Gárdonyi Géza)

A juhász akkor még nem tudhatta, kétezer év múlva emberek milliárdjai: földi királyok, és nincstelen senkik hosszú, összevissza tekergő útjaikon, bukdácsolva indulnak el, hogy végső segítségül megkeressék ezt a szalmaszálat, és belé fogódzanak.

Hódmezővásárhely, 2013. december 19.

*

Emlékmű terv (2007)

EMBER AZ OSZLOPON

Midőn az emberek rájöttek, hogy lelkük is van, amely egy távoli világhoz tartozik, történelmünk hajnalán a messzi hegyekből kivágott hosszú köveket csoportokban húzták a síkra, ahol körben fölállították, és felül lapos kövekkel lefödték. Az év különös időszakában, amikor a távoli fény a kövek közé szökött, és középen megvilágította az áldozati helyet, kapcsolatba kerültek a sugárzó lénnel és hódoltak neki.

Letelepültek, városokat alkottak és háborúskodtak. A győztesek elpusztították a veszteseket, de ahogy az élet helyreállt, az üszkös romokon mindig újabb és szebb helységek épültek. Az ősi kövek maradtak, csak legtöbbjüket átfaragták oszlopoknak, tetőt húztak föléjük, és szaporodó isteneiket e templomaikban imádták.

Eljött az idő, amikor a háborús győztesek a kegyhelyeket is porig rombolták. Ekkor a megmaradók az oszlopokat átcipelték magas dombokra. Újabb gyülekezeti házakat építettek, de a törött, repedt oszlopok a városok szélére kerültek. A hit egyre mélyült a kiválasztott emberekben, akik úgy érezték, hogy a bűnök miatt, a közösségük érdekében vezekelniük kell, és közelebb kerülni istenükhöz. Ezért kérték híveiket, hogy a kimaradt oszlopok tetejére helyezzenek jókora lapos követ és felköltöztek rá. Életük hátralévő részét itt imával és prédikációkkal töltötték.

Valamikor a Megváltó születése után évszázadokkal, több ember is felköltözött egy-egy magányos oszlopra, hogy ott vezekeljen, imádkozzon és tanítson. Közülük kiemelkedett a keleti aszkéta, aki a legnagyobb hatással volt korának látogatóira. A lapos köve olyan rövid volt, hogy ha rá akart feküdni, elől a feje, hátul a lába lógott le róla, és a rossz vérellátás következtében hamar elájult, ezért rákényszerült, hogy fölálljon. Eleinte csak egy lábon egyen-

súlyozott, de ahogy fogyott testének tömege, és gyöngült az egyensúlyérzéke, mindkét lábára támaszkodott. Ettől kezdve sokáig így maradt.

Amikor fölfedezték, eleinte úgy vélték, hogy mutatványos akrobata, aki különös testhelyzetét arra használja föl, hogy a maga kínzásával elámítsa nézőit. Provokálni kezdték. Egy suhanc kődarabbal dobta meg, amely fölhasította bőrét. Ekkor így szólt hozzá:

— Köszönöm neked bátor ifjú, hogy figyelmeztettél. Láttam, már jó ideje itt ólálkods, tátod a szádat, és érleled magadban a cselekvést, hogy valami olyan feltűnést okozz, amellyel felhívod magadra a figyelmet. Sikerült. Most a sebből patakzik a vér és lecsorog a kövön. Gyere bátran közelebb. Tartsd alá a kezed és az összegyűlt vérrel kend be melled a szíved táján.

A suhanc fogott egy másik követ, és azzal megdobta az aszkéta derekát. A vér onnan is kicsordult.

— Jöjj, kedvesem! — biztatta az oszlopon álló. — Ezzel pedig mázold be a homlokod. A siheder heccből elvégezte. Ekkor fölnézett az áldozatára és térdre esett.

— Ki vagy te, uram — kérdezte —, hogy néhány perc alatt földre kényszerítettél, anélkül, hogy hozzám értél volna? Szívem megtelt irántad érzett szeretettel, lelkem pedig megvilágosult, hogy téged kövessék. Szólj, mit tegyek?

— Tanulj meg a saját lábadra állni, hallgass a szívedre, és kövesd az elmédet. Nézz csak oda! — és a távolba mutatott. — Látod ott azt az utat?

— Látom.

— Indulj el rajta, hogy célba érh.

A körülöttük ólálkodók álmélkodtak. Ők nem láttak semmiféle utat, amely a jelzett irányba vezetett, ez a hitvány gyermek szelíd alázattal mégis elindult arra, és hamarosan elveszett a szemük elől.

A remetéhez egyre többen érkeztek, telve lelkük súlyával, életük gondjával, és kérték, szóljon hozzájuk.

— Nem én kiáltok — mondta —, ha ajkam megnyílik, egy másik világból szólnak hozzátok.

— Hol van az? — kérdezték.

— A megváltást ne itt keressétek, ahol csak kő van és testem lucskától kiégett a fű is körülöttem. Menjetek oda, ahol a kunyhókban emberek éheznek és egy darabot vigyetek nekik a kenyerekből. Asszonyok, ha látjátok, hogy a goromba férfiak ismét fegyverrel törnek egymás ellen, vetközzetek mezítelenre és rohanjatok közéjük. A harcosok kezéből kiesnek a gyilkok, és szerelmükkel védően átölelnek benneteket. Ha bánatotokért Istent káromoljátok, tépjétek ki a nyelveket és vessétek tűzre, hogy ha átmentek ama másik világba, ne az egész testetek égjen.

A tanítómester oszlopa körül hamarosan kerítést építettek, és a messzi földekről érkező zarándokok egymást fölváltva örködtek körülötte. Egyre gyűlt hozzá a gyógyulni, megtisztulni vágyók serege. Hallgatták bölcs tanításait és próbálták követni, de jaj, az út, amelyet kijelölt nekik és járniuk kellett, egyre fárasztóbbá vált, majd hamarosan letértek róla. Nem bírtak állhatatosak és kitartók maradni, ezért képtelenek voltak őt követni. Beérték azzal, hogy az oszlop tetejére ételmaradékot dobáltak, és kiürült korsajába langyos vizet töltöttek. Az ember nem kért belőlük.

Észrevette, hogy a sima körepedésből kicsi hajrás kezd nőni, és azt kezdte öntözni. Közben múltak az évszakok, a forró nyárra hideg szél érkezett, és bőre, mint kicserzett irha állta az ormok felől betörő, zúgó szelet. Nem panaszkodott. Lábát már régen nem érezte. Csípője és combcsontja összeforrt, hajolni is csak derékból tudott, de nem volt miért. Imádkozott, elnézett a távolba és mosolygott. Aki látta, azt mondták, hogy bizonyosan olyat lát, amiről nekik fogalmuk sincs és féltő félelemmel kerülgették.

A kőlap kis hajtása lassan a bokájáig ért és kezdett virágozni.

— Nézzétek, emberek! — kiáltotta feléjük örömeiben mosolyogva, és lemutatott az illatozó cserjére. — A kitartó hit előbb-utóbb meghozza gyümölcsét, csak ne veszítsétek el a türelmeteket. A hit úgy erősödik meg, ha tápláljátok, és nem hagyjátok magatokban kifáradni, akár a lábam, amely dacolni képes a viharokkal.

A kis növény ágas-bogassá növekedett mellette, és virágaira dongók szálltak. Jöttek mindenfelől, e világ különböző tájairól, de valójában azok termékenyítették meg, amelyek az égből szálltak alá. Közben körülötte változott a táj, a lakosok kicserélődtek. A kis keleti város terjeszkedett. Emberek tömege kezdte hordani és egyengetni a hegyet. Házak vették körül. Hamarosan azt vette észre, hogy már nem látja a település szélét, amely korábban a tengerpartig terjedt, de most a hatalmas épületek elfogták előle az innen érkező, hűsítő, sós légáramlatot.

Hajában az eső, meg a szél hordta por mohát és zuzmót nevelt. Mezítelen testét befedte a szüntelen kavargó levegő szennye és olyanná vált, mint egy fémből öntött szobor. Többé nem csúfolták pőresége miatt, és ágyékát nem akarták minduntalan ruhával rejteni. Kis tányért tettek az oszlop lába elé, és aki arra járt, a szegényeknek pár fillért dobott bele, ezzel igyekezve bűneit megváltani, miközben a villamoson, amikor tolakodni kellett, anyázta utas-társait.

Az aszkéta ezt már régen nem figyelte. Azt nézte, hogy a kölapján a kis bozót virágaiból bogyók kerekedtek és évente növekedni kezdtek. Amikor végre rózsaszín mosolyt öltöttek, észrevette egy galambnagyságú, fekete madárpár és leszállt nézegetni. Szerelmesen csicse-regtek egymásnak és mind gyakrabban tértek vissza. Látták a lassan mozduló emberfélét, de megszokták. Ő könnyökből kinyújtotta karját, és tartó ágakként széttárta ujjait.

Másnap a madarak száraz gallyakkal tértek vissza, és kezdtek fészket építeni az ember markába. Puha bélésnek fejről zöld mohával tekergő hajszálaiból téptek és raktak meleg költőhelyet. Eljött az idő, amikor a tojó ülni kezdett benne és szaporodtak alatta a pettyes tojások.

Az oszlopos ember, akit már senki sem kérdezett, és többé nem figyeltek rá, ismét megszólalt:

— Nézzétek, az élet minden körülmények között alkalmazkodik, ha hagyjátok, és megannyi új utódot nevel. Ők a ti jövőtök zálogai. Amíg itt lesznek és körülvesznek benneteket, biztosítva lesz a további nemzedéketek...

Szája még mozgott, de szavát már nem hallották. A közelben egy toronyház épült, és a gépek folyamatos, egyre erősödő dübörgése minden más zajt elnyelt. A madárpár fölváltva ülte a fészket. A közeli parkban, ahol ezrével sétáltak az emberek, és a padok mellett hagyták az elfogyasztott rágcsálnivalók tasakjait, a beszerző madár fölkapta a színes műanyag zacskókat és vitte kotló párjának. Kitanulták, hogy az alján maradékot hagynak. Naponta etették egymást és ösztöneik arra figyelmeztették őket, adjanak a nekik fészket nyújtó embernek is. Ebben a fölbillent világban az egyensúly itt, e parányi lélettérben újra kialakult.

Ekkor megjelent egy elegáns férfi, és odaszólt az aszkétának:

— Hé, öreg! Nem unja még a lazsálást? Meddig akar itt ácsorogni? Mikor is jött ide?

— Nem számlálom az időt, az számol engemet.

— Kell nekünk ez a terület. Kaszinót tervez a város ide. Reggelre húzzon el innen.

Másnap reggel megjelent egy erogép, hogy kidönti az oszlopot. A madarak éktelen károgással vették körül és le-lecsaptak a vezető kopasz fejére. A zajra összeverődtek az emberek. Meghányták-vetették, hogy ők már megszokták ezt a különös, dizájnos figurát, nem engedik eltávolítani. Különben is, jó turistacsalogató. Naponta idegen csoportok jönnek és fotózzák.

Hamarosan ellentábor is alakult. Transzparenszeket hoztak, rajta feliratokkal, hogy „Nincs szükségünk ókori csodákra”, „A fejlődést nem lehet meggátolni”. A levegőben már benne volt, hogy itt hamarosan öltre mennek, mert a civilizált ember már olyan, hogy szereti a

dühét akkor is kiélni, ha azt nem éppen a vita tárgya váltotta ki. Előkerültek a tömegoszlatók és szétverték a tömeget. A város vezetősége látta, hogy ez nem vezet jóra, és döntött.

Ahogy az alkony közeledett, egy helikopter ereszkedett az aszkéta fölé. Két ember vaspántokkal körbefogta az oszlopot és az egészet kiszakítva elszállt vele. Vitte, vitte a tér szemközti oldalán meredező felhőkarcoló tetejére, és ott a friss betonöntet alapba letette. Hajnalban, midőn a város újra dübörögni kezdett, az emberek a szerzetes helyén már jókora gödröt láttak, ahol a mélygarázst alapozták a készülő új épület alá.

Amikor feljött a nap, az aszkéta fölnagyított árnyékát vetítette a térre, és a nép tapsolni kezdett. Az oszlop tetején az ember csak a madarait figyelte. A fiókák kikeltek és a szorgalmas szülők fölváltva hordták nekik az élelmet. Lábánál a bogyók is beértek, és táplálták őket. A kis tollasok hamar felnövekedtek.

Egy reggel, amikor a nap ismét fölkelte és sugarait rájuk árasztotta, a remete látta, hogy tenyeréből az ifjú élet kisereglik. Száll a fény felé, amely megnyílik előttük. Érezte, hogy fölkapják és viszik magukkal a hosszú életet megélt lelkét egy másik világba. Csönd és végtelen szeretet vette körül. Harmóniát teremtett és kapott a végtelen mindenségben.

Csak testének váza maradt itt, amelyet bronzsal öntöttek le, hogy továbbra is hívogassa a turistákat a különös látnivalóra, mert az üzlet, az üzlet!

Utószó

Mire a kaszinó fölépült, a külváros egyik terén néhányan újabb oszlopot állítottak, és tetejére semmi nélkül föllépett egy csupasz ember, aki önként vállalta önsanyargató életét, egy másik világba tekintve, amely elfeledtette szenvedéseit.

Hódmezővásárhely, 2013. december 23.

*

Kiűzetési gyakorlat (2012)

VISKÓT ÉPÍTETTÜNK

Vasárnap delet harangoztak. Anyám az asztal közepére helyezte a lángossal teli tálát. Ez volt az egyetlen ünnepi ebéd. Szomorúan faltuk a kérgesre sült tésztát, amikor apám így szólt hozzám:

- Építs magadnak házat, fiam. Láthatod, nagy a család, marad még bőven éhes száj, akkor is, ha kiválsz. Negyed évszázad telt el rajtad, állj végre a saját lábadra.
- Miből építenék, amikor rendes ételre sem futja? — kérdeztem bánatosan.
- Segíts magadon, és ne kifogást keress.

Ekkor közös megegyezéssel, üres tarisznyával az utcára kerültem. A betűvetést és olvasást elsajátítva a család darabonként összeadott egy kerékpárvázat, amelyen fék, sárhányó, lámpa, csengő nem volt, csak maga a drótszamar. Ez vált a kenyérkereső eszközzé. Postás lettem a város egy jelentős, távoli részében, ahol a szegénység vert tanyát. Óriási volt a körzetem, egy nap alatt végig sem tudtam járni, pedig nyugdíjosztáskor már legtöbbször a kapuban vártak, hogy filléreiket átvéve rohanjanak a boltba élelmiszert és italt vásárolni.

Évek alatt mindenkit megismertem, és igyekeztem barátságban élni velük. Ennek köszönhettem, hogy amikor kikerültem a családomból, ők próbáltak rajtam segíteni. Néhány hónapig egy pajtában hálтам, és a strand kifolyó vizénél, a csatorna parton tisztálkodtam. Az öreg köszörűs megállított.

- Hallod-e gyerek! Most még jó idő van, addig építs magadnak egy házat, mert a pajtában nem maradhatsz. Ha beáll a tél, talán magadra gyűjtöd, hogy össze ne fagyj!
- Nem értek én az építkezéshez. Sem pénzem, sem portám nincs.
- Itt a település szélén még jókora szabad területet találsz, amelyből te is keríthetsz magadnak akkorát, amekkorát csak akarsz. Ide még építési engedély sem kell, mert ez senki területe. Valamikor birkalegelő volt, de a juhok a vízállásos gyöpön sora megbetegedtek és elpusztultak.

Nem tetszett az ötlet, de addig gondolkodtam rajta, míg a suhásban kivágtam egy halom vesszőt, és négyszög alakban helyfoglalóként ledugdostam. Tetszett az öregnek, mert amikor meglátott, így folytatta:

— Nem vagy te szerény, ezen a telken akár felhőkarcolót is építhetsz, vagy gazdálkodhatsz. Jó ötlet volt a karózás, mert ezen a talajon pár hét múlva kihajtanak és növekednek. Mire a ház fölépül, élő sövényfal zárja el a világtól.

Valójában erre nem gondoltam. Egy másik szomszéd arra biztatott, hogy a partos oldalból hordjak a ház helyére annyi földet, hogy kiemelkedjen a szittyós rétből. Ettől kezdve egy kölcsönkapott talicskával és lapáttal hordtam a földet, amikor csak szabadidőhöz jutottam.

Pisla Sanyi figyelmeztetett, hogy ne vigyem túlzásba. Előbb legyen egy jókora szoba, abban minden elfér, azután, ha megtollasodok, majd húzok mellé konyhát meg kamrát.

— De hol van az építőanyag? — kérdezte.

A fejem búbját vakartam, mert erre nem gondoltam.

— Ahol legmélyebb a portád, áss egy jókora gödröt és a földből vessél vályogot. Ebben a kánikulában gyorsan kiszárad, és mire itt a tél, már a négy fal is áll.

A szomszédok időtöltésből segítettek, az utcagyerekek hamarosan fürödtek a terebélyesedő gödörben, akár a malacok az iszapos vízben. Tetőnek való deszkadarabokat, kimaradt kisebb-nagyobb gerendákat összehordtak. Egy kivénhedt asztalos ládadarabokból ajtót eská-bált, és egy kis egysoros ablakot, amelyet nem lehetett kinyitni, csak a falba beállítani, de majd kilátást nyújt.

A bámészkodók között néha feltűntek a testvéreim. Ide-oda járkáltak, majd ahogy jöttek, távoztak. Egyszer apám is idekeveredett. Valahonnan pénzhez juthatott, mert alig állt a lábán. Valamit darált a nyelvével, amit nem értettem, és tovább haladt, a jókora tócsákat és sárrögöket tétován kerülgetve.

Elmúlt Szent István ünnepe, amikor egy csúnya lány is feltűnt. A másik utcason lak-tak. Ebben a lebu negyedben az ő családja volt a legrangosabb. Az apja fuvarozott és annyi pénzt keresett, hogy hazafelé, a kocsmánál a lovakat is sörrel itatta. A nő külön szobát kapott, amely nagy szó volt, hiszen ez már luxusnak számított. Ő korombeli lehetett. A környékbeli lányok régen gyerekeket szoptattak, némelyik már a harmadiknál tartott, és náluk a férfiak egymásnak adták a kilincset, de ez a nyomorult senkinek sem kellett.

Egész nap kisírt szemmel ténfergett az árokparton, vagy maga elé bámulva üldögélt egy lenge nádcsomó mögött. Gyerekkorában mezítláb csúszkált a jégen a többiekkel, és beszakadt. Az utolsó percben húzták ki, és a szilánkok összevagdosták az arcát. Hegesen gyógyult és eltorzult. A törött bokája ferdén forrt össze, és rossz ütemben lépett vele. Szent Iván napján, amikor az utcason hatalmas tüzet gyújtottak, és körbetáncolva, párosával átugrálták, ő ebből az élvezetből is kimaradt. Egyetlen érték volt rajta a vastag hajzuhataga, amelyet hátul sok ágból összefont.

Akkor jött, midőn a környékbeliék már rám untak és magamra hagytak. Végül is, minden a kezem ügyében volt, amire szükségem lehetett, már csak a falat kellett rakni. Amikor megérkezett, tisztos távolban megállt és nézett. Nem köszönt, csak bólintott. Kis kopott táska volt nála. Letette maga mellé, de nem ült le. Én sem szóltam hozzá. Kivártam, hogy eldöntse, mit akar. Napokig ez a jelenet ismétlődött. Sokáig nem bírta az állást. Eleinte visszafordult, később leült és várt.

Az egyik vasárnap délelőtt elfogyott a sár, amelybe a vályogot raktam. Amikor észre-vette, fölállt és a gödörhöz ment. Vízet merített, sarat készített, majd törek híján gazzal és apróra tört náddarabokkal összekeverte. Telerakta a horpadt vödröt és cipelni kezdte, de nem bírta, és fél úton elejtette. Riadtan nézett rám, majd amikor odaszaladtam lesütötte a szemét. Fölemeltem a vödröt, visszalökdöstem a kifolyt, laza sarat, és odavittem az egyre magasodó falhoz. A jelenet néhányszor ismétlődött, ekkor megszólaltam:

— Ne próbáld cipelni, készítsd össze, majd én jövők érte.

Bólintott. Delet harangoztak, amikor közelebb jött hozzám. Kibontotta a táskáját és jókora zsíros kenyeret vett ki belőle. Ketté nyitotta és az alsó részét remegő kézzel felém nyújtotta. Egymástól vagy öt méter távolságban leültünk és ettünk.

— Ünnepe van. Nem várnak otthon ebéddel? — kérdeztem.

A fejét rázta. „Olyan ez a lány, mintha kuka lenne” — gondoltam, majd még egy kérdést intéztem hozzá:

— Nem hiányzol?

A fejét lehajtotta és elfordult. Úgy véltem, hogy tapintatlan kérdésemmel megbántottam, és itt hagy, de nem mozdult. Az evés végére értünk és folytattam a falrakást. A lány indult a gödörhöz és készítette a sarat. Munkával telt a délután. Néha egy-egy kósza eb közelebb jött, ugatott, szaglászott, majd tovább szaladt. A település pihent, készülődött az esti kocsμάzásra, vagy a látogatásokra.

Előttem kezdett a fal fölmagasodni. Lelki szememmel már láttam a viskót készen. Talán kémény is kellene, de annak megépítéséhez mesterre lenne szükség. Nem baj, majd lyukat hagyok a tető fölött, és ott dugom ki a kályha csövét. „Az ám, a tüzelő” — jutott eszembe. — „Még fa sincs, azt is vágni kellene amott az erdőben.” Így méltam, miközben ösztönösen raktam a vályogot, és kentem alá a sarat, nem figyelve oda.

Szürkülni kezdett, amikor kiesett a szerszám a kezünkből. A lányon láttam, hogy nagyon fáradt. Vállára akasztotta a táskát, és ahogy jött, távozott.

— Holnap a postát osztom. Csak délután tudok jönni! — kiáltottam utána.

Pillanatra visszafordult, de nem felelt, csak ment tovább. „No, ez sem jön többé” — gondoltam.

Másnap munkaidő után azonnal rohantam a félbehagyott épülethez. Gyanús volt, hogy többen ott nézelődnek és röhögnek. Amikor odaértem, elképedve láttam, hogy amit tegnap délután raktam, leomlott reggelre. A fiúk gúnyolódva kiabálták:

— Akinek szoknya a segédmunkása, az nem az építéssel, hanem a nővel foglalkozik!

Fogtam a lapátot és feléjük suhintottam.

— Takarodjatok innét, naplopók!

— No, tudod, mikor jövünk ide még egyszer! — kiabálták.

Szétszéledtek. Ekkor előkerült a lány. Döbbsenten megállt és nézte a pusztulást. Kotorászott a táskájában és elővett egy bicskát. Mielőtt észbe kaphattam volna, fogta a vastag, háta közepéig érő varkocsát és pár nyisszantással levágta. Odavitte, ahol a fal megszakadt. Ráillesztette a megmaradt vályogsorra, sarat kent rá, és sorkezdő vályogot helyezett fölé. A haj beépült a falba.

Döbbsenten álltam, majd odamentem, hogy megsimítsam rövidre vágott haját, de elkapta fejét. Sietett a vizes gödörhöz. Hozta a sarat, újra raktam a falat, elhelyeztem az ablakot és az ajtótokot. Néhány napi lázas munka után a négy fal úgy állt, mint egy vaskor eleji, földből hordott erődítmény.

Rábarkácsoltam a tető favázát, és lefedtem mindenféle bádoglemezzel, amit a környéken összeszedtem. Én kívül, a lány belül tapasztott. Közben őszre fordult az idő, és a fal lassabban száradt. A város lomtalanítást hirdetett, amely nem várt örömet szerzett. Találtunk egy kidobott heverőt. Különös darab volt, egy embernek széles, kettőnek keskeny. A lány apja hozott még a szekeren egy kétajtós, hátulja nincs szekrényt, ácsolt asztalt, amelynek hiányzott az egyik lába, de karóval pótolta, és volt hozzá két különböző ócska szék. Kályhát nehezen találtunk. Akinek volt, már használni kezdte. Végül egy olajos hordóból átalakított dobkályhát sikerült szerezni, amiért a tulajdonos kertjét kellett fölásnom. Amikor a viskóba beköltöztem, még érzett a friss tapasztásból előgomolygó marhatrágya büze, de végre saját fedél volt a fejem fölött.

Néhány napot még azzal töltöttem, hogy az erdőben rőzsét gyűjtöttem. Éjszaka titokban kivágtam néhány kiszáradt fát is és hazahúztam. „Ha nem lesz hideg telünk, darabig kitart” —

gondoltam. A sok munka során a lányra már nem gondoltam, akit elég régen láttam. A nappalok rövidültek, munkám végén, mire hazavergődtem, már sötétedett. Villany nem volt, de otthonról kaptam egy petróleumlámpát, és este nyolc óráig azzal világítottam.

Szombaton délutánra járt az idő. Mélységes csönd fogott körül. Élveztem. Végre a magam ura voltam, senki sem parancsolt, nem kellett alkalmazkodnom. Ide nem jön senki. Ki volna rám kíváncsi, amikor hozzám csak hozni lehet, de nincs mit elrabolni. Hamarosan szunyókálni kezdtem. Óránként öreganyám nyűtt órája pattogva úgy verte az időt, mintha a fáról gesztenye hullana a zörgő avarra. Megeredt az eső. Rendkívül idegesített, ahogy kopogott a bádogtetőn. Ez még szokatlan zaj volt. Erősödött és a csukott ajtón is hamarosan ismétlődött. Egyre bosszúsabbá váltam. „Bizonyosan megfordult a szél, és az ég áldásával csapkodja” — gondoltam, majd odaléptem és kinyitottam. A lány ült előtte bőrig ázva, két batyu között, és a rozoga tákolmányt öklével zörgette.

— Hol voltál eddig? — kérdeztem, de nem felelt.

— Mit akarsz? — szóltam ismét.

Ujjával befelé mutatott. Intettem, hogy jöjjön. Fogta a két batyut. Mint árny mozgott, hangtalanul. Csomagjait letette a sarokba és közéjük ült.

— Itt maradsz?

Bólintott.

— Akkor át kell öltöznöd, hiszen kihűltél és szárítkozz meg.

Begyűjtottam a kályhába, és a rőzse úgy pattogott benne, mint verőbotok a pergődobon. A lány kibontogatta batyuit. Egyikben kispárna, lópokróc, a másikban néhány ruhadarab és törülköző volt. Mindent egyenként kirázogatott és a földön kitergetett. Mozdulni sem lehetett. A kis kalyiba belsejét hamarosan ázott kutyaszag töltötte be, és a gőz csurogni kezdett a falon, vékony erecskéket vájva a tapasztásban. Ekkor jutott eszembe, hogy meszelni is kellett volna, különben előbb-utóbb ismét ránk omlik a rogyadozó fal, de mészre nem futotta.

Ott álltam a lány előtt, az meg kucorgott előttem. Fogalmam sem volt, hogy mit kezdjek vele. Ilyen helyzetbe sohasem kerültem, és nővel sem volt még egyszer sem dolgom. Ráadásul egy szót sem szólt.

— Éhes vagy? — kérdeztem.

A fejét rázta.

— Akkor feküdjünk le, mert éjszaka van. Kicsit szűkös ez a heverő kettőnknek, de nincs több fekvőhely. Bújj be a fal felől.

A lány a földre mutatott.

— Azt nem engedem, hogy ott hálj és kifázz. Akkor én fekszem oda.

Sokáig vonakodott, de végül meggyőzte a kínos körülmény és helyet cseréltünk. A lámpát lecsavartam, benne a kankóc éppen csak pislákol. A rőzse gyorsan elégett, és korábban, amilyen gyorsan meleget gerjesztett, hője most olyan hamar távozott. Beburkolódtam a lány még mindig szívós pokrócába és lefeküdtem. Mondhatom, hogy szinte a lába előtt hevertem. Mindkettőnknek vacogott a foga, mielőtt kidobott virágként álomban elhervadtunk.

Másnap reggel, ahogy föléreztem, azonnal mentem a nő apjához, de már nem tartózkodott otthon, a kocsmában találtam. Mondom neki, hogy tegnap este beállított a lánya, mit kezdjek vele?

— Azért mehetett, hogy ledolgozhasd rajta, amiért szóba elegyedtéll vele.

— Eszem ágában sincs, ráadásul néma.

— Meglátod, mit fog összehadarni, ha megszokja a jelenlétedet. Tartsd csak el, jó lehet még mosónőnek!

— Ő nem az én párom. Maga az apja, vigye vissza.

— Nekem ugyan nem kell. Hallom, hogy nálad építkezett. Itthon meg semmi hasznát sem látjuk. Egész nap ül a szobájában és kifelé bámul, mintha csodát keresne. Ha meguntad, add tovább.

Ezzel elfordult tőlem és tovább berzenkedett a komáival. Az inflációt és a politikusokat szidta. Tanácstalanul indultam vissza. Amikor lendületesen benyitottam, a lány már rendet rakott, és az asztalon várt a zsíros kenyér. Hangtalanul ettünk, csak a szánk és a fülünk mozgott. Úgy voltam, ha ő nem szól hozzám, én sem beszélek vele. Később eszembe jutott, hogy két ember számára igen szegényes a háztartás. Nincs tányér, evőeszköz, de még egy mosdótál sem akad. Újra elindultam kéregetni. Az emberek sorra elutasítottak. Nehéz helyzetben voltam. Végül a postai munkatársaim adták össze mindazt, amit kértem. A lány azonnal pártfogásba vette a tárgyakat és használható állapotba hozta, én meg a ház mögött fát aprítottam.

Ezeket a jeleneteket azért beszélem el ilyen részletesen, mert nincs miről beszélnem. Így múlt el a tél jelentős része. Nem, hogy veszekedés nem volt, de még egy hang sem hangzott el köztünk. Úgy gondolom, hogy ezzel az állapottal mindketten megelégedtünk és megszoktuk a másik jelenlétét. Talán bizalom is megnyilvánult egymás iránt, amit eddig senkitől sem kaptunk. Hanem február közepére teljesen meguntam a hátam a földön fekvést. Egy este alváshoz készülődve, a gerincem hasogatott, már alig bírtam járni. Ekkor megszólaltam és mondtam, hogy én is szeretnék a sezlónon aludni. A nő szó nélkül elindult magának a padlóra ágyazni, de nem engedtem, inkább visszafeküdtem.

— Mire mennénk, ha mindketten megbetegednénk, akkor ki ápolna kit? — szóltam indulatosan.

Ezen elgondolkodott, majd először láttam, hogy talán elmosolyodott. Éjszaka nyugtalanul forgolódott és reggel, midőn kivilágosodott, még aludt. Észrevettem, hogy karja arasznyira lecsüng, éppen a fejem fölé. Ma sem tudom, hogy milyen elhatározás született bennem, de az bizonyos, hogy nem volt ebben vágyakozás, amikor kissé fölemelkedtem és a kezét megcsókoltam.

Olyan lehetett ez az érintés, mint Ádám számára Isten lelkének átsugárzása. Még a lány is aludt, amikor erre az érzésre lassan magához tért, de nem volt teljesen öntudatánál. Ujjai összezáródtak, és tenyerével vissza akart simogatni, de ekkorra föltápáskodtam, így csak az üres levegőt kavarta. Föülült és láttam, nem tudta eldönteni, amit átélt álom volt-e, vagy valóság? Az bizonyos, hogy csalódott.

Két nap múlva ismét kísérleteztem. Fogtam a derekam és nyöszörögtem, amikor padlót kezdtem fogni. Erre föülült az ágyban és maga mellé mutatott. Öröm fogott el, de közben a kétség is megszólalt bennem.

— Csak úgy bírunk együtt hálni, ha egyszerre fordulunk, különben egymást taszítgáljuk, és nem tudunk aludni.

Kissé felült. Gondolkodott, majd bólintott. Szorosan mellé feküdtem, hogy le ne essek, de a felém eső karját közénk helyezte választófalnak. Mindkettőnkben valamennyi porcikánk remegett. Éreztem kapkodó légvételét, szívének gyors ritmusát; miközben én is úgy ziháltam, mint a gőzgép, amikor a hegyre kapaszkodik, túl az ötezer méteren, ahol már alig kap levegőt.

Fogalmam sincs, hogyan aludtunk el; egyáltalán lehetett-e ezt a testi-lelki vergődést pihenésnek nevezni, vagy a kábulat azon jelenségének tudható be, amikor a porhüvely már tehetetlen, csak az agy vetít eléink fantáziaképeket, amelyek a kellemes és a rémisztő világ között hányódnak.

Én ébredtem először. Jobban felé fordulva láttam összeroncsolt arcát, amelyet minduntalan igyekezett a takaró szélével elfödni. A sajnálat különös érzése vett hatalmába, amikor arra gondoltam, hogy ennek a derék lánynak mennyire másként alakult volna a sorsa, ha felelőtlen szülei nem engedik a vékony jégre csúszkálni. Azóta már családja lenne, gyerekei vennék körül, és karácsonyra a fenyő alatt mindenkitől szép ajándékot kapna. Most meg itt kínlódik egy idegen ember mellett kiszolgáltatva, aki még díszes fát sem tudott neki állítani.

Nem bírtam tovább és megsimogattam elgyötört arcát. Olyan volt ez számomra, mint a bűnösnek a vezeklés, aki ellenszolgáltatásként valami jót szeretne tenni, amely a súlyos teherként nehezedő életét oldaná. Lassan kinyitotta szemét és rémülten meglátott, de tekintetét

nem tudta rólam levenni. Nem voltam közömbös, vagy elutasító, mint lenni szoktam, hanem rámosolyogtam.

Lassan oldódni kezdett, és szájugában megpillantottam a viszonzásra induló finom mosolyt, majd elkapta kezem és mindkét tenyeremmel egész arcát betakarta. Hangos zokogás rázta. Közben érthetetlen szavakat mondott, mintha a szófoszlányok hatalmas viharban egy távoli földrésről érkeznének, és végre védő sátor alatt megpihennek. Így múlt fölöttünk az idő, nem tudom meddig, mire elváltunk és mozdulatlanul ismét leült a sarokba. Az bizonyos, hogy beteget jelentettem, és ezen a napon nem mentem dolgozni. A lányhoz fordultam:

— Érted, mi történt velünk?

A fejét ingatta.

— Köszönöm, hogy nem ütöttél a kezemre és hagytad, hogy fájó sebedre tenyerem írként boruljon. Úgy éreztem, hogy együtt megyünk tovább; ki ebből a putriból és többé nem engedjük el egymást.

Fejét lehajtotta és elfordult. Tudtam, hogy hatalmas viadalban küzd önmagával; az eltelt negyedszázaddal, amely megtaposta és számvetést tesz, mérlegeli, hogyan tovább? Többé nem erőltettem a közeledésnek még ezt a kedveskedő formáját sem. Tudtam, hogy föl kell készülnie a döntésre, és ehhez neki még sok időre van szüksége.

Késve jött a hó. Február második felében elborította a várost, beszítálta az utakat, és annyi hó esett, amennyi korábban, egyenletesen elosztva, egész télen hull. A világ fagyba dermedt. A lány éjszakánként nyöszörgött. Talán álmában küzdött a beszakadt jéggel és a testét elnyelni igyekvő hideg vízzel. Álmatlanul forgolódtunk. Szerettem volna megvigasztalni, de ha felköltöm, akkor ő sem pihen, és a nappalokat is vergődve tölti. A tél és az éhség fogságába estünk. Éjszakánként állatok nyüsztettek körülöttünk, reggel széttépett madarak tollára leltünk. Az ég komor volt, szürke és fénytelen. Március közepéig kitartott. Ekkor, ahogy jött, egyik napról a másikra egy szélvihar végleg elkergette a telet.

Hirtelen ezer ágra sütött a nap, a hólé végig csurgott a földfalon, alulról is feljött a víz, és elborította ez egész határt. Arra ébredtünk, hogy a fél éve rakott falaink ledőlnek és fedél nélkül maradunk. Az ágakon madarak szorgoskodnak, hogy behozzák a lemaradást, és fészket építenek. Az árkok végül elvezették a hömpölygő áradatot, és nyomában virágba borult a mező. Amott, a parton már kaszálták a rétet és gyűjtötték a szénát. Kisgyerekek szaladtak felénk és nevünket kiáltották.

A lány arca a fényben kisimult és elmosódtak sebhelyei. Most láttam, hogy milyen kincset adott nekem a sors, amikor friss özgidaként ugrált mellettem, harmóniában a természettel. Megragadta a kezem és mellére szorította. Másik karjával előre mutatott és végre tisztán, érthetően megszólalt:

— Zöld gallyal a csőrében szállva, arra igyekezett egy madár, megmutatva nekünk a kikeletet!

Hódmezővásárhely, 2013. december 28.

*

Áradás (2008)

ÚTON

Emlékezés Galyasi Miklósr, a költőre: „Gyere bele!”
Halálának 40. évfordulójára

A háború végén minden hírfogó és -közlő készüléket, valamint járművet elkoboztak a lakosságtól. Elvitték nagyapám kis csöves rádióját, de még fiának a kristálydetektoros készülékét is. Családunkban csak egy régi, felújításra szoruló férfikerékpár maradt, azt is begyűjtötték. Néhány hét múlva idős parasztok tanyájukról hazafelé jövet jelezték, hogy a várostól vagy tizenöt kilométerre, az egész szállítmány összekeverve és darabokra törve egy kanális partján fekszik szétszórva, használhatatlanul.

Iskolás koromban Miklós bátyám sokat foglalkozott velem, és mindig hívott, menjünk ki a nagy folyóra. A városközponttól nyolc kilométerre volt. Először meghökkentem a tervén és megkérdeztem tőle:

- Nekünk még biciklink sincs. Honnan veszünk járművet?
- Hiszen ott van a törzsed alatt — válaszolta.

Nem egészen értettem, ezért tisztáztam:

- Miféle járgányra gondol?
- Amelynek felül van egy kis kipufogója, és babgázzal működik, alatta pedig két nyurga végtag, amelyet felváltva, szorgalmasan egymás után előre rakva, készen áll alattunk a természetes jármű.

Az öreg jót mosolygott, én meg szégyelltem magam, de a szópárbajt nem hagytam abba.

— Csakhogy, Miklós bátyám már nem korombeli. Ráadásul a sok cigaretta, patkány-méreg feketekávé, meg időnként a pálinka megtette hatását, és néhány lépés után már alig kap levegőt.

— Nem sietünk. Óránként négy kilométer nem sok, katonakoromban ennek a háromszorosát is megtettük, amikor menekülni kellett. Különben, ha elfáradunk, megállunk. Lesz elég látnivaló. Ha korán reggel indulunk jó, ha délre kiérünk.

Nagyot nyeltem. Unalmasabb túrát el sem tudtam képzelni, minthogy nyáridőben, rossz szandálban, a hepehupás makadám úton, egy öregemberrel kutyaoljak. Amikor otthon elmondtam a szándékomat, apám is unszolt, hogy menjek nyugodtan, nem bánom meg. Másnap, virradat után Miklós bátyámmal elindultunk, ki a városból, a nagy folyó irányába. A tarisznyámban volt két félbevágott karéj zsíros kenyér, és egy bádögögre. Víz nem kellett cipelni, útközben találunk kutat.

Kijutva a sík mezőre, először egy jókora kubikgödörhöz értünk. Mindjárt leültünk a szélére és Miklós bátyám mesélni kezdett:

— Amikor a múlt században a várost körülkerítették a fenyegető árvíz ellen, a körgáthoz sok földet innen használtak föl. Aztán nézd csak amott, a túlparton most is szorgos emberek vetik a vályogot. A főutcáját kivéve Tarján szegény házait az itt készített vályogból építették, de került innen más városrészekbe is, ahol zsellér emberek éltek, márpedig ezekből bőven született. Kemény munka egész nap a sárban dolgozni, a tűző napon. Akik itt kaptak munkát, egyiknek sem készült belőle sarki háza. Boldogok lehettek, ha annyi pénzt kaptak, hogy a telet átvészeljék, de tavasszal, a nyíló kikelet már újra itt találta őket, térdig fölgyűrt nadrágban, mezítláb a sarat dagasztották.

Az öreg közben elszívott néhány cigarettát, majd hangfogónak tenyerét jókora füléhez illesztette és így folytatta:

— Hallod, a vízityúk és a szárcsa már költött. Az anyjuk hívja a kicsiket. Ne mozogj már annyit, figyeld itt a szegélynádat. Ott van, ni! Elöl a tojó, utána meg egy sereg fióka úszik. Most tanulnak élelmet gyűjteni és rejtőzködni.

Közben az avas nádban megszólalt a nádirigó és kiabált a bölömbika.

— Gyerek, hallod ezt a zenét? Ha tudnék kottát írni, új dal születhetne. Jó lenne látni, hogy a rigó fészkében a saját kicsinyeit neveli-e, vagy a nevelő szülők egy kakukkfiókát etetnek szorgalmasan. A kakukk olyan madár, mint az az ember, aki más család fészkébe pottyantja utódját, és nem ő neveli föl. A nehéz és felelősséges munkát másra hagyja, miközben ide-oda száll, és harsány hangját hallatja. Szeresd a madarakat, bármit is tesznek, mert nélkülük néma lenne a határ. Egy versemből idézek neked: „csak kalickában ne tarts madarat, fiam!” Ők a legnagyobb kincs, a szabadság hordozó dalnokai. No, de induljunk.

Nem sokat mentünk, amikor az öreg lassított, és a közeli erdőre mutatott.

— Kása Szabó ültette — magyarázott tovább. — Előnevét onnan kapta, hogy egész életében csak kását evett, hogy minden pénzén a vagyonát gyarapítsa. De okos volt, hogy fákat telepített. Ha majd felnövekednek, ez lesz ennek a poros mezővárosnak a tüdeje. A legtöbb paraszt nemcsak magának güzült, hanem a közösségének is takarékoskodott. Az egyik gazda iskolát építtetett, mások olvasókörnek adtak telket, a harmadik artézi kutat fúratott, hogy legyen a lakosságnak egészséges ivóvize. Hallod-e, a parasztot tanuld meg tisztelni, mert neki köszönheted minden táplálékodat. Ha ő nem kelne föl minden hajnalban, nem innál tejet, és ha nem feküdne le késő este, nem ennél kenyeret.

Amint elhagytuk az erdősávot, kibontakozott előttünk a világ. Úgy éreztem, mintha két bogár mászna egy óriási félgömb alatt, amelyet különleges ízlésű festőművészek óriási létrán a világ fölé kapaszkodva, a legkülönbözőbb színváltozatú és formájú felhőkkel díszítettek ki. Miklós bátyám követte pillantásomat, és fölfelé mutatva magyarázta, hogy a legmagasabban melyik a cirrusfelhő, tele finom jégkristályokkal, a bárány-, az átfutó nyári eső-, vagy a

tartós viharfelhő, és melyik az, amelyik most oszlik, avagy éppen gyülekezik. Szerencsére az egyre érdekesebbé váló kirándulást ez idő táján nem zavarta semmi.

— Ilyen virágos keretet egyetlen kertész sem tud készíteni — oktatott tovább. — A hóvirág után, mintha apró, fehér harangvirág lenne, fürtökben nyílik a tözike, de arról már lekéstünk. Nézd, amott azt a pipacstáblát, itt pedig, a lassan sárgulni kezdő búzatábla szélén a szarkalábat, a margarétát, és ahol a fű zöldell, mindenütt sárgul a kikirics. Emlékezz Szinnyei „Majális” című festményére. Mutattam már neked a kép reprodukcióját. Ha nemcsak ketten gyalogolnánk, egy öreg és egy gyerek, hanem mindketten fiatal emberek volnánk, és a barát-nőink vennének körül, itt most letelepedhetnénk, és mi is majálisozhatnánk. Nekem erről már csak emlékeim vannak, te pedig ezután gyűjtöd azokat.

Elérkeztünk egy magas, hosszan elnyúló földházhoz.

— No, itt keresgéljünk — adta ki az öreg a föladatot. — Gyere már beljebb! Ott, ahol a rétet lekaszálták, valamikor Boros Áron unitárius tanító tanyája állt. A háború előtt a szegedi régészprofesszor a gémeskút gödre mellett hétezer éves, hatalmas gabonátároló agyagedényeket talált. Ha bejössz a múzeumba, láthatsz belőlük néhányat. Föl tudod mérni, mit jelent ennyi esztendő? Nézd csak, a lábad előtt van éppen egy töredék. Vedd föl, és vidd haza. Úgy nézz rá mindig, hogy ezeket őssasszonyok formálták, és benne hagyták körmeik nyomát, attól vált a külseje ilyen csipkedetté. Gondolj bele, hogy ezen a területen a megtelepült első emberek már kenyérnek valót termeltek, és azóta mindenki, aki itt élt, a földművelésből tartotta el magát. Légy büszke erre a földre, amely ennyi nemzedéknek adott hazát. Most te és a kortársaid vagytok, akik továbbvihetitek és fejleszthetitek ezt az életet.

Megérkeztünk a tanyai iskolához. Előtte két csövön kis medencébe folyt a hideg, ártézi víz. Elővettem kis bögrémet és többször teleeresztettem, fenéig kiittam, de még mindig szomjúság kínozott. A gyomrom már megtelt, de valami változást éreztem odabent, a zsigerek mélyén. Körülöttem szomorú emberek vártak sorukra. Volt, aki kantával tovább vitte a vizet, mások levették kalapjukat és belemártották az itatóba, hogy fejüket hűvösen tartsa céljukig. Néhány parasztember kocsival jött. Leakasztotta a vödröt és a megmaradt egyetlen lovát itatta. Csöndben beszélgettek és forgolódtak, hogy a szóváltásukat ne hallja más.

— Induljunk, fiam — mondta Miklós bátyám. — Még fele útján vagyunk és közeledik a dél.

— Hiszen itt olyan hűvös van, a nagy fák árnyékot vetnek, de valami vihar előtti csöndet érzek, pedig felhőtlenre vált az ég.

— Az embereknek nem is a természettel van bajuk, hanem a körülményeikkel. Az iskolát hamarosan bezárják. A gyerekeket beviszik a városba tanulni, és csak hétvégenként találkoznak szüleikkel. Most tudnák elsajátítani a munka szeretetét, de otthon hiányzik kezük minden tevékenysége a kenyérkeresethez. Évtizedek alatt nemzedékeket tanítottak itt, és hamarosan csak üres kőház, vagy bagolyvár lesz a szellemi otthonuk. Itt van mindjárt az iskola mellett a Vata család tanyája. Mindenüket elvették és hamarosan el is költöztetik őket. Nézz át az út túloldalára. Emberöltökön keresztül ott szépen ringatta a szél a beérő kalászokat. Most rekeszekben víz hullámszik, és a muhar között rizs nő, de nem találja helyét, mert nem erre a tájra való.

Közben újabb tanyához érkeztünk. Az öreg látta, hogy megtorpanok. Az udvaron ott állt a kocsi, tele öreg bútorral, amely már tűzre is alig lenne jó. Jönnek kifelé, nagyanyám húga és a férje az ütött-kopott istállóból kivezeti egyetlen tehenüket, majd hátul a saroglyához köti. Fölülnek és elindul a menet. Észrevesznek, majd percre megállnak.

— Hová mennek, hová mennek? — hallatszik egyszerre mind a négyünk szájából a kérdés?

— Mi odaát egy másik tanyába, amelyet körülvettek vízzel, és már átázva düledezik — mondja Etus néném, férje pedig bólint. — Oda költöztetnek.

— Mi a nagy folyóhoz tartunk.

— Csak nehogy a víznek menjenek! — szólalt meg a férje.

— Akkor többet nem jövünk szilvát szedni, meg disznótorban együtt vacsorázni, vagy a cséplőmunkásoknak ebédet főzni? — kérdem bánatosan.

Felelet nem érkezik. A ló elindul. A tehén visszanez és szomorún bög, húzatja magát, nem akar menni, mintha rossz végét érezné ennek az útnak. Etus néném integet, Miklós bátyám a könnyét törülgeti.

— Mi van itt? — állok mellette értetlenül. — Talán világvége?

— Az! — mondja, és indul a nagy folyó felé.

Az úton kétoldalt eperfák állnak. Az öreg nyel egy nagyot, majd tovább magyaráz:

— Ezeket az eperfákat valamikor réges-régen, talán még az uraság idejében telepítették. Leveleiken akkor selyemhernyót akartak tenyészteni és a gubóikból selymet nyerni. Közben az ipar másfelé haladt, és a vállalkozásból nem valósult meg semmi, de a fák maradtak. Hamarosan beérik a termésük. Majd, ha legközelebb jövünk, már láthatod, hány éhes ember szaggatja, mert más nem maradt nekik. Az akác sem őshonos nálunk, pedig minden tanya körül szép számmal ültettek. Kemény, erős a derekuk, jó szerszámfát neveltek belőlük, és kiváló tüzelő volt, amikor kihaltak. Most valamennyit kirángatják. Figyeld amott, azt a föl-szántott területet! Azon tavaly még tanya állt, és amikor erre jártunk, látták, hogy fiatalokkal járom utamat, és behívtak bennünket megvendégelni. Nézd csak meg jól, mi maradt utánuk?

— Semmit sem látok.

— Dehogynem, hiszen nem vagy te vak! Szemléld meg azokat a feketeföldből kirajzolódó sárgásbarna négyyszögöket. Ezeken vályogfalak álltak. Amikor szétverték és beszántották, megőrizték a nyomukat. Még évtizedek múlva is minden szántás után megláthatod, mert mutattam neked az út elején, hogy a kubikból kiszedett agyagból verik a vályogot, és ezt a sárgaföldet nem lehet eltüntetni.

Elérkeztünk az utolsó kanyarhoz, ahol az út a gát tetejéig kezdett emelkedni. A gáz-tengerből tetőzetét vesztett romtanya megvakított, üres ablakszeme bámult az égre, mellette az enyhe szélben hintázó rossz vödör kolompolt az elszabadul ostorfa végén, ahogy a kútágas támasz nélkül ide-oda dülöngélt, akár a részeg ember.

— Ne menj oda! — kiáltotta Miklós bátyám. — Még rád dől, és hogyan számolok el veled az apádnak? Itt egy tanyai minden es iparos lakott, aki megjavította a kocsit, megpatkolta a lovat, vagy ládát ácsolt az eladó lányok kelméinek. Gyönyörű lánya volt. Akadt olyan legény, aki csak azért jött ide valamit barkácsoltatni, hogy lássa, vagy feleségül kérje. Bevallom, visszafelé menet én is sokat üldögéltem az ereszük alatt. Az apja egy iszákoshoz adta egyetlen gyermekét feleségül és tönkretette az életét. Ki tudja, mi történt velük, de innen elkerültek.

Fölértünk a gátra. Az öreg szótlanná vált. Nézte a vén füzeket, a susogó, hatalmas nyárfákat. A töltés belső oldalán ismét letelepedtünk. Miklós bátyám hasra fordult és mutogatni kezdett.

— Látod ezt a kicsi, fekete szamár-cincért? Valamelyik fa kérge alatt élt eddig, és most kiszabadulva fut a gát tetején, keresi a párját. Hallod ezt a gyönyörű zenét? Hány és hány tücsök húzza ciripelő nótáját. Minden élet szerelemre vágyik. Egyszer, majd ha nagyobb leszel, nálad is bekövetkezik ez az idő, és virágos nyelven dudorászol kedvesed fülébe. Figyeld meg, ott a töviskóróra egy huncut szitakötőpár szállt. Hátról férj-uram erősen fogja feleségét, míg tart a nász. Majd, ha elengedi, tapadós nyálkával zárja be a párzó rést, így lesz biztos, hogy több hím nem követi, és nője az ő utódjait hozza a világra, amelyekben tovább él. Nézd meg a gátvédelemre összerakott, ház alakú rőzsekazlakat, hány kismadár szálldos ki-be a fészükhöz, a réseken. Kikelt fiókáikat most táplálják. Jövőre az új nemzedéktől lesz dalos a határ, ha ismét erre járunk.

Újra elindultunk, hogy utunk utolsó szakaszát megtegyük.

— Ne kóborolj el, maradj csöndben mellettem — szólt az öreg. — Szent hely ez, ezrek nyugóhelye. Amikor a gátat építették, a mentett oldalon több kunhalom állt. A kubikosok hordani kezdték, és tele volt embercsontokkal. Ki tudja már, hogy a közép-, vagy talán az ókorban kiket mészárolt itt le a hatalmi, vagy a nyereszkes vágy. Az is lehet, hogy a hódmezei csatában elesett kun és magyar vitézek maradványai kerültek a töltésbe, ezért adj nekik tiszteletet, és lépteid során hallgasd a csontok ropogását, miről vallanak neked.

Bent jártunk az ártérben. A közelben gulyás legeltette a teheneket. Pásztorkutyák szaladtak elénk és nagy ugatással üdvözöltek. Jött egy legény is, talán harminc éves lehetett. Kopott szűrjét az elődjétől örökölte. Rosszul látták el, tarsolya üres volt, és egykedvűen fogadott. Nem sokat beszélt, de botját fölemelve eligazított, hogy merre menjünk, ahol az ár elvonulása után már járt utat lelünk.

A hajdan élt szép parasztlány, a körülöttünk virágzó rét, és ez az idejét múlt férfi összevegyült bennem, majd róluk egy szép költemény jutott az eszembe, amelyet magamban, mint a felhők fölé szálló imát elmondtam:

„Guillaume Apollinaire: Kikericsek (Les Colchiques)

Most mérget hajt a rét s virágzik késő őszig
Legelget a tehén
S lassan megmérgeződik
Kikericsek virítnak kékek és lilák
Álmos szemed olyan mint itt ez a virág
Mint szirmuk fodra kéklő s kék akár ez ősz itt
S szemedtől életem lassan megmérgeződik

Egy falka kisdíák a rétre fut s rivall
Lebernyegük röpül és zeng a harmonikadal
S letépik a virágot mely anya és leány is
És színe mint szemhéjadé s oly félve rebben máris
Mint rebben a virág, ha szélben térdepel
A csordás csöndesen halk hangon énekel
Míg bőg a sok tehén s elhagyja gőzölögve
E halni készülő nagy rétet mindörökre”

(Radnóti Miklós fordítása)

Szemben a kompnál, végre leértünk a nagy folyó medréhez. A kocsik régi forgalmát már leállították. Csak a révész bóbiskolt csónakjában a túlparti házikó előtt, utazóra várva. Amikor Miklós bátyám kifújta magát, mert láthatóan elfáradt, és a nyári verőfényben lihegett, végre elkiáltotta magát:

— Gyere bele!

Ez volt a megbeszélte jelzés. A víz vitte a hangot, és amikor néhányan összejöttünk, a révész átevezett értünk. Láttam, örömmel üdvözölték egymást. Amikor átértünk, a parasztemberek mentek tovább, mi meg betértünk a Sas-érbe, amely természetvédelmi terület volt, és csak engedéllyel lehetett a fák sűrűjébe hatolni. Csoda országba érkeztünk. Olyan volt ez, mint egy korlátok, ketrecek, tetők nélküli hatalmas állatkert, amelyet a természet a maga előírásai szerint rendezett be, és karmesterként vezényelte a zúgó koncertet. A magas fák lombjait a jókora madarak hatalmas fészkekkel építették teli.

— A réti sas már jóval korábban kiköltött — kezdte a magyarázatot Miklós bátyám. — Utódai kirepültek, de ide nem járnak vissza zsákmányolni. A madár nem olyan, mint az

ember, aki képes a saját fészkébe piszkítani, és felfalja társait. Az idén is itt költenek a nagy gázlómadarak, a fehér kiskócsagok, kanalas-, szürke- és vörösgémek, a halászó kárókatónák, külön telepen a vetési varjak, és megannyi, apró énekes. Figyeld csak! — és összezsápt a tenyerét.

Erre a szokatlan zajra a hatalmas madársereg egy pillanat alatt elnémult. Bántó csöndesség ült az előbb még harsogással, csattogással teli erdőre. Olyanná vált, mint az a kastély, amelyben Csipke Rózsika megszúrta ujját és mindenki álomba merült. A madárszülő nem etetett, a fióka nem csérogott, az ennivalóval visszatérő madarak nem szálltak le, csak magasan kerengtek a fák fölött. Azután előbb itt-ott egy-egy kísérleti hang meg-megszólalt, de miután nem követte újabb csattanás, egyszerre újra megindult az éltető hangzavar.

Leültünk és előkerült a sovány koszt. Sok dolgunk nem volt vele, mert perc sem telt bele, mire befaltuk, és átadtuk magunkat a csendes figyelésnek. Az öreg jegyzetelt. Talán a második világháborúban reformátusként, munkaszolgálatban testileg-lelkileg elszenvedett sorsa jutott eszébe, édesanyja és húga gyötrelmes elvesztése, vagy a most született utolsó versének hangulatait írta meg, amely válaszolt Apollinaire *Un oiseau chante* versére:

Madár dalol itt valahol
Én azt hiszem hogy a te lelked
Virraszt közöttünk ránk hajol
S tépett bakáknak énekelget

Hallgasd csak oly szeliden bűg
Nem is tudom hogy melyik ágon
Teli dalával minden út
Bármerre járok e világon

S mit is mondhatnék lélek ez
De dallá lett s dalol a fáról
S a szívből égi rózsa lesz
Mit is mondhatnék e madárról

Bakáknak ő a szerelem
Az én szerelmem mint a rózsa
Oly szép leány és csak nekem
Dalol a kék madár ma róla

Ó kék madár oly kék vagy mint
Égi szerelmem szíve bájos
Gyöngy éneked kezd el megint
A távol katógó halálos

Gépfegyvereknek is ne félj
Talán csak csillag hull sziszegve
Az éjre nap jó napra éj
Kék szerelem hajlik szivemre.

(Radnóti Miklós fordítása)

Visszafelé megálltunk a város felőli parton. Figyeltük a levonult zöldár nyomait a fák törzsén. Ekkor a szél nem járta, zaj nem keltette, és hullámváz sem zavarta csöndben a nagy folyó felszínén apró buborékok sokasodtak, majd milliárdnyi kis szárnyas élet indult utolsó útjára, hogy halálával új életet vigyen a mélybe. A kérészek sodródó tánca, amely néhány órára megindult a két part között, minden május végi, június eleji csöndes, meleg napon bizonyosságot nyújtott a természet mérhetetlen és megújuló, halhatatlan erejéről.

Amott a halászok abbahagyták a hálók húzását, pedig szükségük volt a halra, hiszen a hosszú ívási tilalom ideje lejárt és végre ismét dolgozhattak. Eszközeiket bedobták a ladik aljára, és a part mentén halk csobbanásokkal eveztek tova. Mi is leültünk. Miklós bátyám rágyújtott egy cigarettára, és a fölötte szerteoszló füstben halk zokogással úgy ült a málladozó löszfalon, mint aki lelkét veszítette.

Nehéz volt a visszafelé tartó gyalogút. A város végéhez közeledve, amikor égni kezdek a lámpák, az égen is kigyúltak a csillagok. Az utca végén nyitva volt a Vidám Rizsórész címzett kocsmája. Az öreg ideig tartott ki. Néhány fillért előkotort a zsebéből, hogy hideg, csapolt sört vegyen, amely újra lelket ver elcsigázott testébe, de nem volt nála annyi, hogy rendeljen. Kicsit még üldögéltük, majd hazaindultunk. A kapu előtt úgy búcsúztam el, hogy milyen jó lenne, ha kerítene valami járművet, többet tudnánk a Sas-érbe menni.

— Korábban volt egy kis Sax motorom, amellyel kipöfékeltem, de akkor meg nem tudtak a gyerekeim követni.

— Legalább egy biciklije lenne.

— Azt tudnék kölcsönözni, de minek?

— Visszafelé nem fáradna el annyira.

— Igazad van, akkor rátámaszkodhatnék. Mert tanuld meg, hogy ha nem akarsz az élet mellett úgy elfutni, hogy semmit se láss belőle, akkor gyalog közlekedj. A kerékpárról néha még le-leszállnak az emberek, de a gépjárművet ritkán állítják meg. Nem látják meg, hány golyafészek van útjuk során, miként költ a nádi rigó, kopácsol a harkály, hogyan szalad a cselőpók a lyukába, ha veszélyt érez. Nincs alkalmuk, hogy szakítsanak egy szál szarkalábat a szerettüknek. Te mennyit láttál velem, pedig ha a nap még több óráig süttött volna visszafelé, a másik oldalon ugyanennyi élményt szerezhetnél volna. Az élet, ahányszor beleved magad, mindig más oldalát mutatja. Vannak emberek, akik úgy halnak meg, hogy a világból szinte semmit sem láttak és értettek meg, mert nem voltak kapaszkodóik, és hiába rohantak végestelen végig, az élet futott el mellettük.

Míg hazaértem, elgondolkodtam, mennyi mindent tanultam ma történelemből, természetrajzból, emberségből. Tűnő és megújuló világunk kezdett előttem kinyílni. Néhány nap múlva Miklós bátyámat ismét fölkerestem. Cigaretta-füstfelhőben úszott a feje, csak bágyadt, gyakran könnyben úszó szemét láttam megmozdulni.

— Mit tehetnék, hogy messzebb lássak? — kérdeztem.

— Tanulj meg szeretni és segíteni. A jövő sorsa a ti nemzedéketek kezében van. Rajtatok múlik, hogy milyen lesz körülöttek a világ.

Azóta eltelt több, mint hatvan év. Már nem szeretem fölkeresni a régi emlékhelyeket. Minden előnytelenül megváltozott és rájuk sem ismerem. Karácsony múlt néhány napja. Este, amikor lefeküdtem, bekapcsoltam a tévét és egyszeriben Händel: Messiás című oratóriuma zengett föl. A hangok csodálatos áradata magával sodort e világ, és egy másik, megfoghatatlan lét küszöbére, ahol egyszeriben megjelentek korábbi életem szereplői. Ott voltak szüleim, barátaim, szerelmeim, nevelőim, munkatársaim; mindazok, akik már régen elmentek, de nyomot hagytak bennem, és úgy éreztem, hogy felelősséget bízta rám. Elindultam az Úton, de még nem jártam végig.

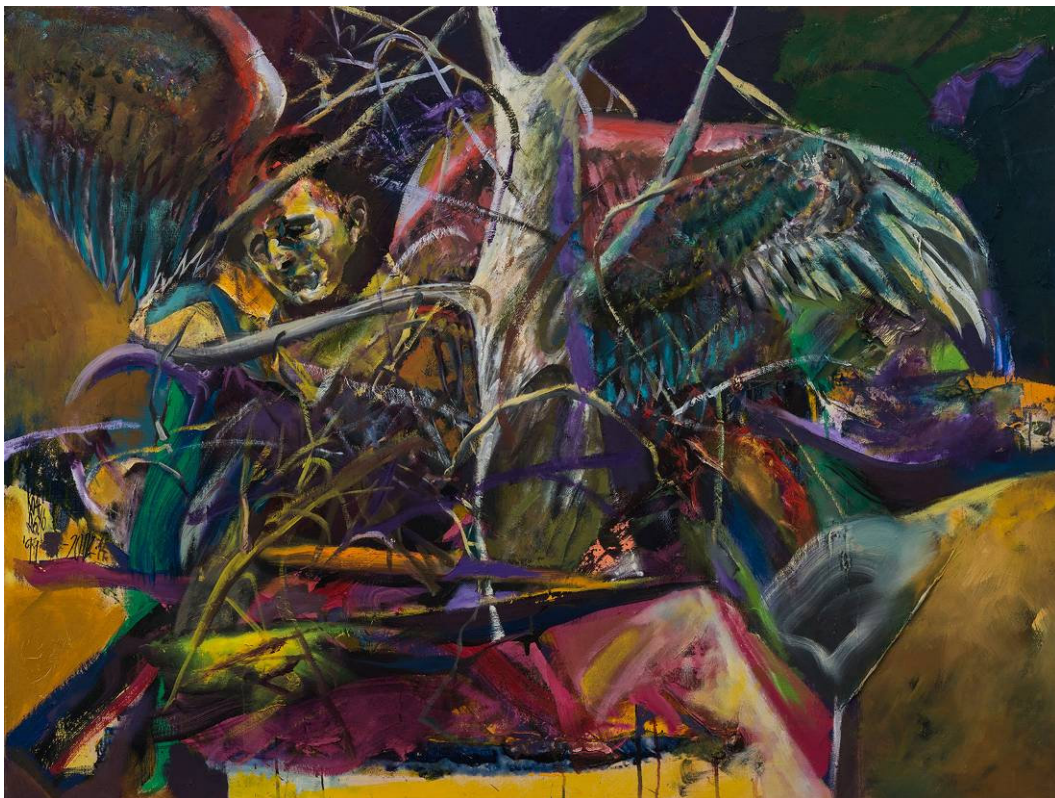
Körülöttem kört formáltak. Megfogták egymás árnyékát, és forogtak, majd szorosabbra záródva, lélek a lélekhez simulva, harmóniában megálltak. Rám mutattak és egyszerre kérdőre fogtak:

— Mit tettél a jövőért?

Lehorgasztott fejjel ott álltam egyedül, kiszolgáltatva a középén, és nem tudtam megszólalni.

Hódmezővásárhely, 2014. január 4.

*

Angyal ágak között (1991-2002)

A NOMÁD LOVAS

Éjszakai sötétben így szólt a nomád:

— Jó lovam! Három napja étlen, szomjan rohanunk a végtelen éj tengerében. Forduljunk vissza. Keressünk jó legelőt és vadászó erdőt.

— Lovad most kapott új patkót, hogy amerre e hepehupás ösvényen jár, a száguldozó köveken patája szikrát vessen, és fényével beszórja a Csillagösvényt, hogy akik utánunk sereglenek, világos égre leljenek — felelte vállán a sólyma.

— Egyszerű lovas harcos vagyok, aki, ha nem koncert, vagy védelemből verekszem, békésen vadászatok veled, mert íjamat is ritkán használom. Miért éppen én szálltam veled az égbe?

— Mivel kiválasztottalak. Erre a feladatra téged találtalak a legalkalmasabbnak. Felhők fölé a lovaddal együtt emeltelek.

— Már a felhők is alattunk maradtak...

— Ne folytasd tovább a tiltakozásodat. A földet, ahol éltél, már régen elhagytuk. Ha innen visszatekintesz, ebből a magasságból egész történelmed látod, és megérted, hogy milyen fontos a hivatásod.

Amint tovább lovagoltak, a sólyom ismét megszólalt:

— Valamikor népünk történetének kezdetén, őseid tágas mezőn indultak el, ahol két testvér megpillantott egy csodálatos szarvast, amelyet üldözőbe vettek. Váltakozva már akkor is a vállukon ültem. Súgtam nekik, hogy a szablyájukat helyezték hátra, és az íjukat se hagyják a kezükben. Amit üldöznek értékes vad, de nálánál nemesebb zsákmányra találnak.

— Látom őket — kiáltott izgalommal a lovas. — Az egyik már majdnem lőtávolságra ért.

— Nem megmondtam nekik, hogy nem a szarvas a cél? Figyeld csak, mindketten rá irányítják nyilaikat. Ekkor Napfiának sikoltottam, hogy Napistent kérje, bocsássa rájuk az éj sötétjét.

— Valóban most semmit sem látok belőlük.

— A két legény behúzódt az erdőbe. Egész éjszaka álmatlanul forgolódtak és mérgelődtek. Hajnalban fölpattantak lovukra, hogy megfordulnak és hazamennek. Figyeld csak:

— Megpillantották a ligetet. Ott fut tovább a szarvas, a Meotisz mocsarai között, és a legények ismét utána vetik magukat.

— Így folyt az üldözés egész nap, pihenés nélkül, míg ismét beesteledett, és az erdőben eltévedtek. A szarvas végleg eltűnt.

— Mit látok? — csodálkozott el újra a lovas. — Hiszen amott egy tisztáson gyönyörű nők táncolnak, és a két dali odalopakodik. Én is ezt tenném. Nem pottyantanál közéjük?

— Eszem ágában sincs! Te is a nőkhöz futnál, mint ahogy ők teszik. Figyeld tovább a történetet. Láthatod, az egyik a hamvadó parázsba ugrik és szétrúgja. Ezer szikra száll és pillanatra megvilágítja a teret. A sok fiatal lány ijedtében szétrebben. Ahány, annyifelé fut, de a két legszebb egymásba kapaszkodik. Egyiket Hunor, másikat Magor kapja ölébe és viszi a fák közé.

— Mi történt ott? A lomboktól semmit sem látok.

— Nem sok képzelőerőd van. Másnap hajnalban, mielőtt híre szaladna a nőrablásnak, és a szabadító sereg megérkezne, a két harcos a lovak nemezterítójén, szorosan magukhoz ölelve az immár asszonyukká vált nőket, hosszú meneteléssel visszatérnek szálláshelyükre.

— Erről már hallottam, de élmény volt látnom e dicső történetet.

— Szálljunk tovább. Ha most lenézel az alattunk lévő felhőlyukon, azt a nagy folyót láthatod, amelyet Donnak neveztek. Őseid közben ide vándoroltak, Levédiába. Tágas, mocsaras pusztá, ahol szaporodott a népesség, az állatok, és tanulni kezdték a földművelést. De számodra nem ez a legfontosabb.

— Ott látom Emese mamát! — és integetni kezdett neki.

— Bolond vagy, odalentről ő már nem lát téged, valahol fölöttünk figyel egy csillagon.

— De hidd el, hogy látom.

— Álmod képét látod, amely régen történt. Már felnőttél, de ami most odalent folyik, az még születésed előtt ment végbe.

— Milyen gyönyörű asszony Emese anyám. Sötétbarna haját két ágra fonja, és egy-egy kerek aranylemezből veretes díszet köt a végükre. Áll a folyó mellett és nézi a hullámok játékát, majd bemegy a sátrába. Fölül, a kerek szellemlyukon át látom, nyughelyére fekszik, és lassan elálmosodik. Szemhéja lecsukódik, és valahol messze jár. Vajon hol lépkedsz? Mintha nagy réten játszadozna kedves pulikutyájával, majd beszalad a jurtába és ismét lefekszik. Ekkor beszáll hozzá egy sólyom. Nagyon hasonlít hozzád, de csak a hátát látom. Leül mellé és nézi. Egyszeriben elkezd növekedni. Hatalmasabb a réti sasnál. Lába közé fogja anyám testét, fölemeli magához és pározó mozdulatokat végez. Emese átöleli, és egyre szorosabban húzza magára. Ő és a hatalmas madár most egyszerre erős visító hangot adnak. Anyám visszapótol a szőnyegére. A sólyom ismét kicsivé zsugorodik, és ahogy jött, kiszáll fölül a lélekreszen.

— Most hajolj közelebb a fejéhez, és figyeld tovább anyád álmát — biztatta a madár.

— Jár-ke a folyó és a sátra között. Figyelem, hogy dereka megvastagodik, hasa kidomborodik, majd jajgatva bemegy a jurtába. Apám szalad a táltos asszonyért. Nagy a sürgés-forgás és különös, Emese újra álmodik. Látom a homloka mögött, hogy szülni készül, de már nem kiált. Arcán a fájdalom jelei elsimulnak. Föltérdel. Ahogy a görcsök egyre sűrűbben jönnek, összeszorítja ajkát és erőlködik. Ágyékából hamarosan kidugja fejét egy jókora csecsemő, majd világra jön. Ez én lennék?

- Ki más lehetne?
- Egy sólyom nemzett?
- Ahogy mondd.
- Talán te vagy az?
- Te bolond, ki lehetne más, mit gondolsz? Kivel tudsz most is téren és időn át szállni az alatt maradt világ fölött! De kövesd csak tovább az eseményeket.
- Méhéből utánam többen is jönnek. Elárasztják a jurtát, kilépnek és rohamosan növekednek, csapatokba verődnek, elindulnak. Egy egész emberfolyam megy, megy...
- Etelközbe, majd a Kárpátok ölelő hegykoszorúja közé, ahol testvéreid és utódaid végső hazát lelnek.
- Óh, Napisten, ki vagy az ég magasán, mi jöhet még?
- Ne mondd azt, hogy Napisten, hiszen utódaid fölvelték a kereszténységet. Most a Szent Háromságban a Teremtő Istent imádják.
- Erről nem hallottam.
- Hogyan hallhattál volna?
- Induljunk. Mutasd meg, amit nem láttam a jövőből.
- Álmos, a ló és a sólyom tovább suhant az ég fölött.
- Kezdjük szinte előlről a leckét — folytatta a turulmadár. — Éppen jó helyen vagyunk, hogy ismét lenézz. Láthatod alatt azt a végtelen messze elnyúló falat? Azt a kínaiak építették birodalmuk védelmére, éppen a nomád lovas népek ellen, ahová mi is tartozunk. Ezek valahol a szkíta birodalom keleti határánál, Tuva környékén alakultak ki, mongolokkal, türkökkel különböző módon keveredtek, míg végül elindultak Nyugatra. Mi is így jutunk majd Hungáriába. Bár ott letelepedünk, megszokva a harcos életet, előbb kalandozásokba kezdünk. Végre akad egy bölcs vezérünk, aki végleg letelepít, és országát királyként fejleszti tovább. Kiderül, átjáróházban élünk, ahol tatár, török, germán, szláv, latin népek gyakori igája alá kerülünk, majd egy láthatatlan világhódító, a hatalom és a gazdaság csapdájában vergődünk. Olykor egész népességünk veszélyben, a kihalás szélére sodródik, de az ősi erő mindig győzedelmeskedik, és egyelőre tovább élünk. A távolabbi jövőt én sem látom, de rossz előérzeteim vannak.
- Ez már nekem sok — fakadt ki Álmos.
- Pedig még nem láttál mindent. Eddig végig Ázsia és Európa fölött röptünk, de most nyisd ki jól a szemed, mert elértük a hatalmas földrész peremét, és olyat látsz, amit eddig soha.
- Hatalmas vizet látok, amelynek nincs partja. Talán ez az Óperenciás-tenger?
- Óceán ez, amely ezt a kis gömböt, amelyet Földnek nevezünk, nagyobb részben uralja. Mert égitestünk nem lapos, mint elődeink hitték. Most fölme gyünk északra, ahol valamikor földrészünk összeért egy másik újvilággal, amelyről a letelepült magyar törzsek is majd csak évszázadok múlva hallanak. Egy merész felfedező óriási bárkát építtetett, amelyre vitorlákat feszített, befogta velük a szelet, és átkelt e nagy vízen. Óriás földrészt fedezett föl, amelyet később Amerikának neveztek. A mi kis csillagunk felső és alsó sarka között húzódik. Most értük el északon, a keleti szélét. Mit látsz, ha lenézel?
- Hatalmas jeges, havas területet. Hasonlót, amely télen a mi sztyeppéinket borítja, majd sok sziget és tó csillog odalent. Itt már kizöldült a fű és hegyeket pillantok meg, közöttük jókora, különös építményeket.
- Azok egyikébe a mi sátraink együttvéve is beleférnének. Évezred múlva ezek házak lesznek, és benne milliószámra laknak majd az emberek. Most nézd, hogy besötétedett és haladunk dél felé...
- Mintha tűztenger égne ezer egymásba folyó csillagfényével odalent — kiáltott föl a lovas. — Mi ez a szörnyű tábortűz-özön?

— Úgy képzeld el, mintha az ott élő emberek megszámlálhatatlanul sok villámot fog-nának be, és vékony fémszálon továbbvezetnék egymáshoz. Ezzel világítanak, fűtenek, vagy éppen lovak helyett fémből készült, mozgó házak hajtására használják. Elmondani sem lehet, mennyi mindenre alkalmazzák, hogy könnyebb legyen az életük.

— Hajnalodik — mondta Álmos. — A tájat alattunk hatalmas erdőség váltja föl, a nagy víz partján rengeteg ember fürdik, majd ahogy haladunk tovább, a föld elkeskenyedik. Ismét föltűnnek a hosszan futó hegyek, majd ahol véget ért a hatalmas víz, a táj ismét kifakul, és ameddig ellátok mindent csupa jég és hó borít. Ez lenne hát a mi földünk, ahol élünk?

— Csak három részét láttad, pedig még néhány hátra van. Megmutathatnám neked Afrikát, ahol az ember megteremtődött, és évezredekkel korábban már kiváló kultúrnépek éltek, vagy Ausztráliát, nem is beszélve az óceáni szigetvilágról...

— És ezeken hogyan élnek az emberek?

— Szüntelen háborúban, amely egyre jobban pusztítja őket, és körülöttük a világot is.

— Boldogok?

— Az uralkodók kis hányada, de nagyobb része szüntelen rettegésben él, hogy hatal-mának mikor lesz vége.

— Én nem tudnék örülni, ha tudnám, hogy alattvalóim szenvednek.

— Fut az idő velünk, induljunk tovább a legnagyobb óceán fölött. Még sok különleges-ség vár rád.

— Nem akarom! Ebből a világból már nem kívánok többet látni. Forduljunk vissza és menjünk Levédiába, ahonnan útra keltünk. Minket ott vár a családjunk, a népünk. Tágas mezőink, ahol állataink legelnek, lovam csikója...

— Tévedsz, Álmos! A jövőbe darabig beleláthatunk, mint most, de a múltba nem tér-hetünk vissza. Amíg a csillagok között jártunk, az idő közben futott velünk. Néped keveredett és Etelközbe került, ahol majd várnak és vérszerződést kötsz a törzsekkel. Házasságra lépsz, hogy vérszerinti fiad, Árpád legyen utánad a vezér, aki befejezi művedet és elvisz végső hazátokba.

— Oda, a Kárpátok ölelte földre, ahol a szüntelen támadások és veszteségek miatt majd a kihalás fenyeget? Én legyek ennek a sorsnak a megalapozója?

— Hová mehetnél e földön máshová, fiam? Vissza a Kínai Nagyfalig? Még nehezebb sors várna ránc. Nincs választásod. A történelem ezt szánta nekünk. Most hamarosan vissza-érünk a törzsünkhöz. Ne lássák rajtad, hogy szomorú vagy és hitevesztett. Vedd úgy, hogy hosszú álmod volt, és rosszat álmodtál. Rázd meg magad és ébredj derűsen. Mielőtt betérsz a kunyhódba, fend ki a kardodat, mert még sokszor használnod kell. Engem nem látsz többé. Visszatérek ide, a Csillagösvényre. Igazgatom nektek az utat, ha végleg megtértek hozzám, de ne feledd el, hogy mindig veletek leszek!

A sólyom kitérte szárnyát. Vijjogva fölemelkedett és keringett a lovas feje fölött. Egyre kisebbé vált, majd elröpült. Azóta is sóváran nézünk utána.

Hódmezővásárhely, 2014. január 8.

*

Salome (2001)

KÖZELÍTÉSEK

A község háziorvosa, dr. Kürtösy Árpád elérte a hetvenedik évét, és rendelőjét átadta ifjú kollégájának. A betegek ragaszkodásuk jeléül néhány hónapig a lakására még eljártak, de hamarosan megszokták, hogy az utódja is kedves ember és elmaradtak. A nyugdíjas végre szabadnak érezhette magát. Kezdetben sokat pihent, téblábolt a házban. Amíg be nem köszöntött az esős ősz, a kertjében tevékenykedett, de ezek pótcselekvések voltak és nem elégítették ki.

Szomorúan gondolt a feleségére, akit nagyon korán elveszített, mielőtt legalább egy utódot hagyott volna számára, akit a saját rendezett élete szerint fölnevelhetett volna. Az eltávozott iránti szeretete olyan erősnek bizonyult, hogy újra nősülésre nem gondolt. A rengeteg munka, amely egyetlen doktorként a faluban egész napját betöltötte, akkor még nem is hagyott neki időt, hogy ábrándozzon.

Még gyakorló orvos korában arra gondolt, hogy megírja élettörténetét, benne azt a sok különös esetet, amelyet betegei között átélt, de a rengeteg adminisztrációtól — amely a praxi-

sára nehezedett — úgy elment a kedve, hogy képtelen volt újra a számítógép elé ülni. A kocsmában nyílt egy külön terem, amelyben biliárdoztak. Néha ide betévedt és nézte a játékosokat. Többször a kezébe nyomták a dákót, hogy megtanítsák, de elhárította. Idegesítette, ahogy a golyókat durván ide-oda lökdösik a mandinerek között, és egy-egy karambol után néha akkorát csattannak, hogy kiesnek az asztalról. Még a fülét is befogta. Szintén ezt tette, amikor a körvadászat a kertje közelébe ért és percekig durrogtak.

Amikor az ivócimborák távoztak, a bábukat szépen, sorban fölállította. Elrendezte a golyókat, és egymás után finoman csak akkorát lökött rajtuk, hogy az asztalon végig guruljanak, de ne értsék, csak minél jobban megközelítsék egymást. Közben dudorászott. Amikor a gömbölyű elefántcsont mégis borított, mérgesen kivette a többi közül. A játékot addig folytatta, amíg nem maradt több golyója. Kiitta a poharát és hazament.

Mostanában, nyugdíjasként, lefekvés előtt bekapcsolta a lejátszót, és föltette valamelyik kedvenc zeneszámát. Lassan forgatta a hangszabályozót, és úgy állította be, hogy a dallamok megközelítsék, de ne értsék meg. Nem szerette, ha a hangok elszemtelenednek, lármává válnak, bezengik az egész házat, nekiszaladnak és dobolnak a fejében, vagy a mellkasán. Ha elfutnak mellette, módjában áll végiggondolni, hogyan hatnak rá és mit váltanak ki belőle. Némelyektől álmokképek jelentek meg előtte, és a valóságot már alig tudta megkülönböztetni a melódiától; míg mások fölhevítették és sírni, vagy dühöngeni szeretett volna.

A közelben húzódott egy mély bányató, amelyben tilos volt fürdeni. A vize mindig tisztán tükröződött, ahogy a fények változtak. Árpád gyakran leült a parton és figyelte odalent az apró halakat. Nagyon tetszett neki, ahogy rajban úszva összetartottak. Szorosan siklottak tova, de sohasem súrlódtak, vagy ütköztek. Ha rabló madár csapott közéjük, akkor sem zavarodtak meg. Fölgyorsultak, szorosabban összehúzódtak, egymáshoz közelítettek, de nem törték magukat.

„Ez az!” — sóhajtott föl. — „Az ember életében hányszor történnek nézeteltérések, súrlódások, összeveszések. Milyen sok alkalommal láttam el olyan sérülteket, akik összevesztek és ököltre mentek. Arra a néhány esetre meg gondolni sem szeretek, amikor kést rántottak, vagy kövel, vasruddal támadtak egymásra, és az ököljog, az önbíráskodás, a testi erő, vagy az ügyesség győzött, nem az igazság. Meg sem próbáltak társuk felé közelíteni, pedig erre mindenkinek lehetősége van, ha embernek véli magát. Szópárbaj? Talán ez is lehetséges, de ebből is kibontakozhat a gondolatok, érvek, elképzelések, szándékok és megoldások közelítése.”

A következő napokat a kerti munkák foglalták el. Alkonyodott, amikor hét végén befejezte a gyomlálást. Megfürdött és elnyúlt a kereveten. Hamarosan elült a külső zaj, és a ránehezedő magányban eszébe jutott az az eset, amikor néhány évvel ezelőtt az erdőkerülőt a vadorzók meglőtték. Félholtan hozták a rendelőbe. Fiatalember volt, erős fájú, egész nap az őrzetőjét járta. Nem vesztette el az eszméletét. Ahogy a biztos helyre ért, káromkodni kezdett, és szidta ezt a megbolondult világot. Kürtösy doktor csitítgatta és igyekezett lefejtetni véres ingét. Rögtön látta, hogy a löfegyver kiskaliberű volt és a felkarján érte. A golyó csontot nem ért, és a túloldalon távozott. Nagyobb volt az ijedtség, mint a baj.

— Ki kell mosni a sebet és bekötözöm — vigasztalta páciensét.

— Nem megyek kórházba! — ordította.

— Nem is hívok mentőt. Mindennap jön be kötözésre. Két hét múlva már csak egy kis heg jelzi a seb helyét.

— Szóval ez semmi! Más már régen belehalt volna, engem meg csak az ájulás kerülgetett.

— Dehogyan becsülöm alá. Ön egy hős.

— No, azért!

Az orvos megnyerte az első közelítő csatát, de hogyan tovább? Ha most erősen kinyomkodja a sebet, ahogy illett volna kivéreztetni, csípős szerrel alaposan fertőtleníteni, hogy el ne

gennyedjen — a sebgyógyulás így is pírral, fájdalommal, viszketéssel jár majd —, akkor ez a fenevad fölfalja.

— Feküdjön le szépen ide, a vizsgáló asztalra. Tegye magát kényelembe. Helyezze ide, a támasztékra a karját és nyugodtan engedje el magát. Adok egy injekciót és megszűnik minden szenvedése. Csak egy kis szúrást érez. El is felejtettem kérdezni, hogy hová megy a kislánya nyaralni az idén?

— A nagyanyja viszi el két hétre a hegyekbe. Máris görcsöt fog a gyomrom, ha arra gondolok, hogy baj érheti — válaszolt a marcona férfi, kissé alábbszállt indulattal.

— Ugye, észre sem vette az injekciót, máris megjött a hatása. Közben meséljen valamit a vadállományról.

Az orvos ismerte, hogy az erdőkerülőnek szívügye a lánya és a rábízott vadak. Lassan megeredt a nyelve. Kürtösy azt is tudta, hogy most jön a legnehezebb, a sebellátás, amelyet nem lehet nekifutással elintézni, hiszen a sérült minden nyomást érzékelt fog, ha már nem is jár fájdalommal. Lassan közelített a sebhez. Valójában hozzá sem ért a beteg karhoz, csak az ujjain lévő vékony gumikesztyű siklott finoman a sértett bőrén, miközben végig szóval tartotta. Már a kötözést végezte, amikor a férfi megkérdezte:

— Meddig tart ez a ceremónia?

— Készen van, nyugodtan fölkelhet.

„Istenem” — fejezte be a történet felidézését az orvos —, „bárcsak minden közelítés így sikerülne, de vannak esetek, amelyek nem végződnek ilyen könnyen.”

Néhány nap múlva a doktor tovább haladt az időben visszafelé. Eszébe jutott az első asszisztensnője, a kicsit szeplős, de bájos Piroska, aki már az első nap után rokonszenvet táplált iránta. Megannyi finom jel érzékeltette Árpáddal, hogy ez a kedves, fiatal nő közelít hozzá. Mire bejött a rendelőbe, a ceruzája frissen volt kihegyezve. A köpenyének egyik sarkába belehímezte a monogramját. A kávéja mellé kekszet helyezett. Az orvos mosolygott és köszönt.

A vénység az asszisztensnő asztalán szép sorjában megfejtelen álltak, az orvosnak csak a gyógyszer nevét, az adagolás mértékét kellett rávezetni és aláírni. Azon a napon már az utolsó betege volt, amikor Piroska gyors mozdulattal, ajkáról az ujjbegyével egy kis rúzszt vitt a recept egyik szélére, és úgy nyújtotta át a főnökének. Más talán észre sem veszi, vagy nem tulajdonít neki közelítést. Talán a véletlen eredményezte, hogy az árulkodó folt egy égő szívhez hasonlított. A piros az élet színe. Midőn a fiókákat etető madárszüleik visszatérnek a fészekhez, a hozott élelmet aszerint osztják szét, hogy hol látnak nagyobb, nyitott, piros szájüreget. A doktor a vényt rögtön félretette és egy másikat kért. Amikor a rendelés után magára maradt, sokáig nézegette, majd a fiókja mélyére rejtette. A feleségére gondolt, aki otthon négykézláb mássza a konyha földjét és sikálja a kövezetet; avagy a baromfit eteti. Megerősítette magát, hogy szívében asszonya van mindenkinek fölött, aki egész nap várja, csak várja... és amikor belép, forró ételt tesz elé az asztalra.

Néhány hét múlva a nyár utolsó, tikkasztó napja volt. A kerten túl, ahol a szántóföldeken már héjukban sárgulni kezdtek a kukoricacsövek, reggelre északi költőhelyéről visszaérkezett az első darucsapat. A friss szántásból szedegették a lárvákat, versenyeztek egy-egy menekülő mezei pocokért, vagy elkésve hegedülő tücsökért.

A váróban kevesen ültek. Ilyen füledt napokon csak a visszarendelt, vagy súlyos betegek jöttek el egy kis enyhülésért. Amint Kürtösy megérkezett, rögtön a mosdóba ment és az ingét levetette, csak a fehér köpönyegét vette föl, gondosan begombolgatva, hogy szőrös mellét, karját ne lássa meg senki. Már csak egyetlen páciens várakozott, amikor Piroska is kiment, de gyorsan visszatért. Amíg az orvos a beteget vizsgálta, a zsebéből kivette levetett melltartóját és a fogásra fölakasztotta, a doktor tiszta pótköpenye mellé.

A beteg távozása után még az adminisztrációt végezték, amikor Árpád tekintete a fogásra tévedt. Ott látta egymás mellett a két különös, össze nem illő ruhadarabot. Közben a ventilátor Piroska felé fordult, és az erős légáram vékony munkaingét hozzátapasztotta. Két kis

melle úgy tűnt át, mint amikor az első téli fagyot követően a levelét hullajtott fán izzik a galagonya. Érezte, hogy a vérnyomása emelkedik. Szeretett volna odafutni a fogashoz, és a melltartó kosarába beletemetni arcát, hogy mélyen belélegezze a fiatal lány testének vonzó illatát.

Az idő megállt. Talán visszafelé forgott, ahogy a ventilátor is a másik irányba haladva fordulni kezdett, és összeborzolta haját. A közelítés az érintés előtt megszakadt. Az orvos elszégyellte magát, és erőt vett ösztönén. Összehajtotta a nyilvántartást és kiment átöltözni. Megnyitotta a mosdó csapját, várt, amíg a kifolyó, langyos víz fölfrissült és alátartotta fejét. Miután visszatért és benyitott, a rendelőben már sem az alsóneműt, sem a hozzátartozó nőt nem találta.

„Néhány várakozó hónap telt el ezt követően” — gondolta sokadszor végig Kürtösy a történetet. — „Talán esélyt kaptam a sorstól, egy közelítést, hogy vele eljussak az érintéshez, de a feleségem képe erősebben lebegett homlokom mögött, és a látomás legyőzte a fizikai valóságot. Piroska még akkor karácsonykor megesküdünt egy tanítóval, aki az ország másik részében lakott. Én voltam munkatársam násznagya. Ekkor láttam utoljára. Elköltöztek a távoli vidékre és többé nem is hallottam róla.”

Sóhajtott, és a napi kerti munka után evés nélkül lefeküdt.

„Nincs, aki hozza a diétás vacsorát, és én sem tudom gyógyítani többé feleségemet, drága Szilviámat. Szörnyű volt a fölismerés, amikor néhány év múlva láttam a kedves asszony sorvadását. Magam diagnosztizáltam, hogy gyógyíthatatlan. Napokig el sem mentem a rendelőbe. Ilyen sohasem fordult elő, még szívem szorító fájdalmaival küszködve is kezeltem a község népét. A polgármesterhez panaszra jártak, aki tudta, hogy nagy bajban vagyunk, és a tisztí főorvostól kért segítséget.”

— Mit tehettem volna? — beszélt felesége falon függő fényképének. — Cipeltelek, hurcolásztalak volna ide-oda, hiszen ismertem a visszavonhatatlan végeredményt? Amikor nászúton Rómában, a Sixtusi-kápolnában jártunk, percekig álltam és néztem Michelangelo freskó-világmindenségében azt a jelenetet, amikor az Atya föléleszti a sárból összegyúrt Ádámot. Isten és az ember ujjá nem érintkezik, csak egymáshoz közelít. Emlékszel, kedvesem, óriási hatással volt rám. Alig tudtál elvonszolni onnan. A nyakam már megmerevedett, úgy néztem a mennyezetre, mint egy dimenziók nélküli külön világra. Akkor megtanultam, hogy nem szükséges a veszett kutyának ahhoz összemarcangolni egy testet, hogy átvigye a halálos kórt. Elég egyetlen kis harapás is.

Pillanatra megállt a nyelve. Elgondolkodott, majd így folytatta:

— A lélek szikrájához sem kell érintés. A csodás energia két egymást kereső embernél leküzdi a távolságot és átsugárzik a másikba, hogy életet vigyen, vagy megújítson. Így ápoltalak nap, mint nap, amíg véges emberi kitartásom elfogyott, és átmentél egy másik világba.

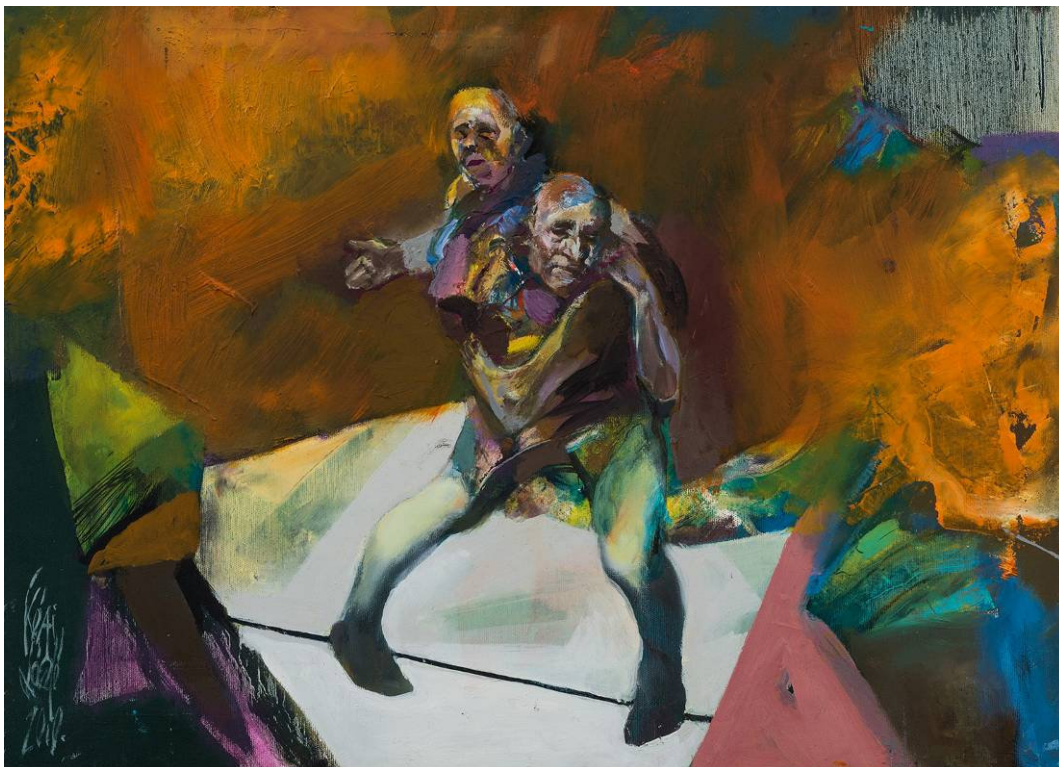
Besötétedett. Csak az utcán lévő közvilágításból szűrődött be az orvos ablakán némi világosság. Ahogy a szél mozgatta a fák ágait, az árnyékok fölnagyítódtak és rávetültek a falra. Kürtösy ismét a mellére szorította tenyerét. A gondolataiba mélyedt. Évek óta küzdött a koszorúér fokozatos elzáródásával. Hiába követelte a község, hogy menjen a klinikára, és műtesse meg a szívét, hiszen ettől sokan visszakapták életkedvüket.

— Minek mennék! — szakadt ki belőle félhangosan. — Mióta vár már a feleségem! Arcának vonásait csak a fényképére pillantva tudom emlékeimből visszahozni.

Ekkor, mintha egy bádögember acélmarkába venné, a szívét újabb görcs rántotta össze. Láta, hogy fölötte a mozgó árnyékokból kibontakozik a vágyott asszony érinthetetlen, finom körvonala, amely az ő utolsó leheletének párájával keveredett, és harmóniában szálltak falon, felhőn túl, fölfelé.

Hódmezővásárhely, 2014. január 14.

*

Kulisszák között (2000)

AZ EMBER ÁTVÁLTOZÁSA

László Imre a község értelmiségének mélyén született, és ő sem vitte a kántor-tanítóságnál magasabbra. Ezzel megelégedett, és az iskolai osztály dobogóját a kistemplom orgonapadjával éveken keresztül félnaponta váltogatta. Csöndes, nyugodt ember volt, ezért kis keresete ellenére is kedvelték. Ennek köszönhető, hogy a kaptafaműves hozzáadta lányát, akivel boldog családi életet éltek, és szaporodó gyermekeikkel elfoglalhatták a Faluház szolgálati lakásának hátsó felét.

A településre ritkán, és későn érkeztek el a világ hírei, de a kis közösség nem is sokat törődött vele. A szabó varrt, a kovács patkolt, a paraszt szántott-vetett, a polgármester pedig a törvényt tartatta be. Hanem egy napon délelőtt olyan órában húzták meg a harangot, amikor nem volt szokás. A kispíró ott állt a téren, és köréje gyülekeztek az emberek. Midőn már elegendően voltak, az öreg megpergette a nyakába akasztott kisdobot. Elővette a papírt, és akadozó szótagolással igyekezett fölolvasni a hirdetést. Az aljegyző előzőleg bemagoltatta vele a szöveget, és amikor a betűk böngészése közben rájött, hogy e nehéz munkától hamarabb szabadul, ha elhatarja amit tanult, összehajtotta a papírt és így szólt:

— Kitért a háború! A trónörökös meggyilkolása után császáruk és királyunk hadat üzent a szomszédunknak. Asszonyok, készítsétek föl hadköteles férjetekeket, fiaitokat, mert napok múlva kezdődnek a behívások.

Előbb néma csönd ült a téren, majd egyre nagyobb zsibongás kezdődött. Egyik ember nem értette az egészet, a másik nem hitte, a harmadik csodálkozott. Nehezen fogták föl, hogy mit is tartalmaz az a néhány mondat, amelyet hallottak, és főleg nem látták át, hogy mi vár rájuk. A riadalom akkor kezdődött, amikor egy hét múlva megérkeztek a behívók. A kétségbeesés pedig azután zúdult útjára, hogy a polgármester a téren, a katonaládáikkal fősorako-

zott férfiakat átadta egy tisztnek, majd az itthon maradt lakosság ölelésekkel, csókokkal és könnyekkel árasztotta el a bevonulókat. A tiszt hátra rendelte a kíséretet és harsány kiáltással megígérte:

— Mire a lomb lehull, győztesen hazatérünk!

Még tartott a betakarítás, és az egész falu azzal foglalatoskodott, hogy a télire valót embernek, állatnak összegyűjtse. Közben az árak emelkedtek, elindult a beszolgáltatás, gyűjtögetés a frontokon harcolóknak, és olyan gyorsan eljött a karácsony, hogy már várták a kis Jézus megszületését. Szent este meghúzták a harangot. Előző években a földíszített fenyőfán ilyenkor gyújtották meg a gyertyákat. Kisült a meleg kalács. Jött a Jézuska ajándékokkal, a terített asztalon még a legszegényebb is talált magának néhány finom falatot, majd a hóesésben elindultak az éjféli misére.

Most az emberek összenéztek. Legtöbb helyen csak a lecsavart petróleumlámpa pislálolt. Az ajtót lesték. A lomb már régen lehullott, a hó is betakarta, de azok, akiket nagyon vártak, nem jöttek haza. Imádkoztak értük. Azt remélték, hogy ez az egész zavaros háború, amelyhez nekik semmi közük sem volt, most ér véget. A frontokról a katonák a legnagyobb családi ünnepre megérkeznek, és soha többé nem mennek vissza.

Szemüket az ajtóra szegezték. Még mindig sokan azt gondolták, hogy akik a nyár végén elmentek, most nyomják le a kilincset és belépnek. Egy fiatal lány, akinek esküvője előtt egy héttel a vőlegényét vitték el, látnokként elkezdett beszélni:

— A különvonat most fordult be az állomásra. Kiszállnak. Ott van az én mátkám köztük, méghozzá legelől. Nagy léptekkel halad hazafelé. Cipeli a katonaládáját, de kidobálta belőle a suvikszot, meg a kopott kefét, hogy helyet adjon az ajándékoknak. Meglátjátok, ha mindjárt kopogtat az ajtón.

A néma csöndben minden nesz hallatszott. A várakozás ott ült az arcokon, és könnytől csillogott a szemük. A félhomályban erőltették, hogy elsőnek lássák meg a jövevényt. Közben a gyerekek előbb türelmetlenül mocorogtak, majd sorban elaludtak. De a vőlegény feje az ajtón többé már be nem fére, csak alszik valahol átázott és keményre fagyott szénaágyon, szája nem iszik többé bort, csak hóból-jégből melengetett hideg vizet. Ott volt valahol a kántor-tanító is, és tábori lapot írt haza a családnak.

„Kedves édesanyám, feleségem, gyerekeim!

Én jól vagyok, remélem ti is. Bizonyosan levágtátok a malackát karácsonyra, hogy legyen kitarításotok. Mi itt jószágot nem látunk. A környékből idejött a szagra néhány macska, ezeket nem régen ettük meg. Közben alaposan meghíztak a patkányok is a futóárkokban, éppen rájuk vadászunk, de nagyon szemfülesek. A drága kis Marikánk hogyan küzd meg a betüvetéssel? Most, hogy iskolába kezdett járni, bizonyosan hiányzom neki. Drága Ibolyám, mesélj neki egy szép világról, ahol csupa tündérek, királykisasszonyok élnek, és köztük ő a legszebb. Üdvözlöm Gyurit, meg Petit. Drága édesanyám, vigyázzon rájuk, hiszen... nem tudok többet írni, azonnal indulnunk kell, már az eleje sorba rendeződött. Csókolok...”

A menet fél órán belül összeállt és a vaksötétben elindultak. Senki sem tudta, hogy miért ilyen sürgős, és hová igyekeznek? Amikor rájuk virradt, egy fenyőerdőben, kötésig érő, összefagyott indákkal béklyózott aljnövényzetben találták magukat. Valamelyik baka elkiáltotta magát:

— Nézzétek, mennyi karácsonyfa, a legszebbet csak föl kellene díszíteni.

A hadoszlop változatlanul vánszorgott tovább. A természet által rendezett nehéz terepen az ágyúk, muníciós kocsik minduntalan elakadtak. Eleinte örültek, hogy a sár gyorsan kikeményre fagyott, de az orruk minden légvételnél összeragadt a hidegtől, és a szájukon át vett szippantástól összedagadt a torkuk. A hitvány kesztyűk már rongyokban lógtak, és elfehéredett ujjuk végét nem érezték.

Délutánig még erőltetett menetben vonszolódtak, és az emberek sorban kezdtek kidőlni. Ekkor megérkeztek egy kastélyhoz. A kandallóba fokozatosan belefagyott a hasábfá, de még

a vége füstölt, jelezve, hogy a lakók nem régen menekültek el. Minden bútor, tárgy a helyén állt. Olyan benyomást keltett, akár egy kis múzeum. A falon a nagy elődök olaj arcképei, címerek, a könyvtárban szépen bekötött könyvek sorakoztak.

Lázár Imre csodálata csak néhány másodpercig tartott. Ez elég volt ahhoz, hogy visszavigye egy boldog múltba, amikor a tanítóképző évei alatt, tanulmányi látogatások során, hasonló kúriákat láttak. Tanáraik mindig azt sulykolták, hogy tanítványaikból olyan nemzedékeket neveljenek, akik létre hozni és tisztelni tudják mindazt az értéket, amit a teremítő erejük elő tud állítani, az emberibb élet gazdagabbá tételéért.

Mire végiggondolta, körülötte már recsegték-ropogtak a finom faragásokkal díszített empire és biedermeier bútorok, ahogy a katonák a földön szétverték, majd a mozaik parkettás terem közepén összerakták és meggyújtották. Egy hasonló csoport gyűjtésként a könyveket tépte szét és a máglyába szórta. Ismét mások a konyhát és kamrát dúlták föl. Előkerültek a lekváros és befőtt üvegek, amelyek nyakát a bajonettel törték le, és annyi éhezés, szenvedés után tartalmukat mohón magukba tömték. A kántor-tanító éppen ordítani akart, hogy hagyják abba, amikor az orvos-tisztjük akkorát taszított rajta, hogy torkán akadt a szó.

— Megőrült? Ha most itt elkezd nekik prédikálni, kilöki a téli éjszakába, vagy agyonütik. Nézzen a kezére! Nem vette észre, hogy megfagyott? Menjen a tűzhöz, tartsa közelebb a meleghez, és óvatosan kezdje el dörzsölni, hogy meginduljon benne a vérkeringés, különben reggelre egyenként úgy törheti le ujjait, mint rózsaszárról a tövist.

Lázár Imre a kezére nézett, és megijedt. Arra gondolt, hogyan fogja ujjait mozgatni, ha otthon ismét az orgona billentyűit kell nyomogatnia. Észre sem vette, miként kap föl egy kis teázó asztalt és tördeli a márványoszlopon, majd veti a tűzre, hogy a láng tovább lobogjon. Akik hamarabb cselekedtek, még szalonnát is találtak, és azon mód, kenyér nélkül tömték magukba, de neki már nem jutott.

A katonák bakot álltak és kezdték leszedni a festményeket. Előkerült a bicska és kivágták a keretből a képet, majd szétmállott kapcáik helyett, az olajfestéktől vízhatlanná vált vásznakat csavarták lábfejük köré. A kántor-tanító ekkor már magától kapaszkodott föl bajtársa vállára, emelt le egy portrét és hasította ketté.

— Látom, tanulékony — szólt rá gúnyosan a tiszt. — Legalább egy darabig még nem fagy le a lába.

Hajnalban Imre egy csoporthoz verődött, akik a kastélyt szegélyező kertben mentek szétnézni. A gondozott fasoron túl elkerített vadaspark húzódott, őzekkel és szarvasokkal. Nincs olyan csata, ahol olyan gyorsan előkerülnek a fegyverek, mint ahogy most a vállukról lekasztották, és elkezdték lőni az állatokat.

„Istenem, mit tegyek?” — kérdezte önmagát a tanító. — „Otthon még a csirke nyakát sem vágom el, mivel az is a Teremítő alkotása. Teremítő!” — villant eszébe az Ótestamentum idevágó részlete. — „Hiszen Isten, amikor megalkotta az embereket, rájuk bízta az élőlényeket, hogy használják őket” — vértette föl magát a gátlásai ellen.

Fogta a puskáját, és nekilátott vadászni a mészárlástól, durrogástól megvadult állatokra.

— Ha így aprítod majd az ellenséget is, húsvétra hazaérünk — mondta neki az egyik bajtársa, mire a másik: — remélem, majd cipelni is ilyen jól tudod, hogy ideig-óráig legyen hús a csajkánkban!

Ahogy végeztek a mészárosnak beillő munkával, tovább vonult a csapat. Nem sokáig tartott a menetelés. Amerre mentek, messziről hallatszott a támadó fél ágyúinak dübörgése. Egy halmokkal teli tisztásról már látni lehetett a toroktüzet, és a lövedék egyre közelebb csapódott be hozzájuk. Ekkor rövid parancsot kaptak:

— Beásni!

Azonnal el kellett kezdeni a lövészárorendszer kialakítását. Eleinte elég lagymatagon haladt a nehéz munka, a fájós kezekkel, lábakkal, derekakkal, leromlott egészséggel. Ekkor az

ellentábor közelebb vonult. Amikor az akna megölt a seregből két katonát, mindenki elfelejtette, hogy milyen testi-lelki gondokkal küzd, és rohammunkával, kifulladásig dolgozott.

Még készen sem voltak, amikor az ellenség felől kezdett fújni a szél, és addig ismeretlen szörnyeteget sodort feléjük. Mérges gázt eresztettek rájuk. Akik elől voltak és belélegezték, szörnyű kínhalállal fulladtak meg. Ekkor még szerencséje volt a kántor-tanítónak, hiszen időben fölvehette a gázmaszkot. A hullákat hátra vitték elföldelni. Az egyik tiszt odakiáltotta a túlélőknek:

— Fiúk, a halált is szokni kell!

Közben beesteledett. A katonák álomba estek a kimerültségtől. Másnap hajnalban, a nap még alant, a felhők között bujkált, amikor hatalmas lármára ébredtek. Rengett a föld alattuk, és az ég vörösben lángolt, mint amikor tüzes szekéren Illés prófétát emelték a mennybe. Hamar fölfogták, hogy ők e láng- és vérözönben nem a megdicsőültek közé tartoznak. A tiszt elordította magát:

— Szuronyt fel, rohamra!

Lázár Imre az egyik bajtársával együtt ugrott ki a lövészárokból és a buckák között rohantak az ellenséges katonák felé, akik sűrűn egymás mellett, mint a láncszem sorjáztak az állások felé. A következő pillanatban gránát csapott közéjük. Ütések sorozatát érezték egész testükön és elsötétült előttük a világ, ahogy a föld rájuk zúdult. Amikor kikaparták magukat, hárman feküdtek közel egymáshoz. A tanító a bajtársával és egy ellenséges katona. Ahogy fuldokolva végre levegőt kaptak, darabig riadtan nézték egymást, azután Imre fájdalmas jajgatásukat hallotta. Bajtársának alsó testéből a szilánkok úgy meredeztek elő, mint a varrodában a párnából a tűk álltak ki, és minden tagja vérzett. Az idegennek a bal keze roncsolódott össze. Lázár nem érzett fájdalmat, csak az elfagyott ujjai sajogtak, és alig mozogtak. Ott volt mellette a puskáról levált szurony, amelyet ösztönösen megmarkolt.

— Öld meg ezt a sakált! — sziszegte bajtársa.

A kántor-tanító megrémült. Egész életében a tíz parancsolatot tanította. Kívülről tudta, hogy az első tézisek Isten szeretetét és parancsainak betartását írták elő, majd az ötödik, azt, hogy „Ne ölj!” Ezért határozottan azt válaszolta:

— Nem tehetem!

— Én mindjárt elvérzek — hörögte —, de nálad fegyver van, ez a mihaszna még kotrászik utána, és ha megtalálja, lelő, vagy fölkoncol.

— Isten megver érte. Nézz már rá, sebesült ő is, és még szinte gyerek.

— Teremtőd föloldoz..., mert a hazádért és a családadért küldtek ide..., hogy legyen jövődönk... — ajka elnémult, már nem maradt több ereje.

Lázár remegő kézzel úgy markolta meg a szuronyt, mintha a saját halálára készülne, és kúszni kezdett az idegen felé. Ő nyöszörgött és zubbonyából előhúzott egy rongyolt papírképet, majd a fenyegetően közelítő felé tartva, mutogatva így rimánkodott:

— Mama, mama...

A kántor-tanító visszafordult, hogy megerősítést kapjon társától, de ő nem felelt. Döntenie kellett. Két markába szorította a szuronyt, hogy biztosan tartsa. Odakúszott az idegenhez, és tövig döfte a mellébe. Láta, amint értetlen riadtsággal néz rá, könnye csurran, majd hörögve lecsukja szemét. Eszébe jutott a XC. zsoltár második versszaka, és félhangosan énekelni kezdte:

*„Az embereket te meg hagyod halni,
És ezt mondod az emberi nemzetnek:
Légyetek porrá, kik porból letettek...”*

Nem emlékezett többre. A futóárokból tért magához.

— Jó, hogy pihentél, mindjárt mi indítjuk a következő támadást — szólt neki a mellette álló bajtársa.

Ahogy ezt kimondta, jött a parancs és a katonák újra szuronyt fel, kiugráltak, majd futottak az ellenség felé. Gyilkos tüzzáporba értek. Imre fölállt árka szélére és kiabálni kezdett:

— Ide löjtek!!

Azután folytatta a megszakadt zsoltár éneklését:

*„Mert ezer esztendő előtted annyi,
Mint a tegnapnak ő elmúlása
És egy éjnek rövid vigyázása...”*

Ekkor akna robbant mellette, és utána csak egy jókora kráter sejtette, hogy előbb ott egy ember énekelt.

A sorozatos harci események teljesen kimerítették mind a két katonai tábor. A tűzvihar szünetelni kezdett. Tavaszodott. A fák barkát nyitottak és hullajtották a virágport. Olyan volt a világ, mint amelyik sárgába öltözött. Húsvét közeledett, a Megváltó véráldozata, és a frontok emberei elcsöndesedve vártak valami fordulatra, amely kimentíti őket élő koporsóikból.

Egy este különös jelenségre figyeltek föl. Az égen gomolygó felhők emberi alakot öltöttek, majd kirajzolódni vélték a tanító arcvonásait.

— Nézzétek! — kiabálták — visszajött énekelni!

Másokat babonás félelem fogott el a látványtól.

— Nem jó, ha a holtak visszatérnek, küldjük el őket nyugodni.

Olyan is akadt, aki lövöldözni kezdett, úgy kellett kicsavarni a puskát a kezéből, hogy ne szítsa föl az ellenség figyelmét, de ők is látták az elmosódó képet.

— Valami természeti tünemény — mondta egy tiszt. — Nem kell aggódni, majd eltűnik.

Nem múlt el. Ekkor hatalmas motorokat hoztak, áramot fejlesztettek, majd valami masinával az ég felhőire Jézus és Szűz Anya arcát vetítették.

— Erre van pénz, de mi itt pusztulunk el az éhezéstől, sebesültjeinket nem tudjuk gyógyítani, ruháink tönkrementek, muníciónk elfogyott! — kiabálta egy ellenzéki hang, alig tudták elnémítani.

Így jött el húsvét. A katonák mindkét táborban kiálltak a gödrök elé. Saját nyelvükön énekeltek, fehér kendőt lobogtattak a másik tábor felé. Néhányan lapot írtak haza, mások az árkok zavaros vizében próbálták szennyes ruháikat tisztogatni. Ilyenkor elhallgatott a békák kuruttyolása és valamelyik parasztyerek megszólalt:

— Hej, otthon, a tanyánk gödrének vizében, de másként brekeg még a béka is — és elnézett a távolba, ahol nagyon messze megsütötték a rekvirálásból megmaradt lisztből a dúc kalácsot.

Az ünnep elmúltával mind a két táborban elindult a mozgolódás. Elvitték a vetítőt, hordták a hiányzó hadi földszerelést, készülődtek az újabb vérontásra. A hajnali ködben, a táborok között két különös alak bontakozott ki. Mindkét seregből valók voltak. Az egyik sebesült társát átkarolva és támogatva elindultak a harcmezőről kifelé. Láruk a pázsitot nem érte, lebegve, lassan távoztak. Mivel mindkét csapatnak az egyikük ellenfélnek számított, szinte egyszerre harsantak a tüzet vezénylő kiáltások. Golyók özöne fúródott a levegőbe és átszaladtak rajtuk, de ők nem álltak meg. Visszafordultak és akkor ismerték föl, hogy egyik részről ez a fiú az orvos-gyakornokuk, másik felől meg a kántor-tanítójuk.

A két táborban babonás hisztéria tört ki, amelynek az volt az okozója, hogy a holtak szelleme visszajár kísértetni, és összezavarja a katonák harci fegyelmét. Újabb sortüzeket zúdítottak rájuk, de ahogy a tűzvonalból mindjobban kifelé haladtak, egyre áttűnőbbeké

váltak, és fölemelkedtek. A felhők közül arcuk egymással összhangban még visszanézett erre a siralmas virágra, majd ahogy a köd föloszlott, és a nap sugarai fölszívták őket, örökre eltűntek.

Hódmezővásárhely, 2014. január 21.

*

Pár (2006)

AZ ÖZVEGYASSZONY

Amikor Anna betöltötte a tizennyolcadik évét, elhatározta, hogy önállósítja magát. Apja egy házat vásárolt neki, és lánya a vőlegényével beköltözött. A következő héten polgári házasságot kötöttek, és elindult a társadalmilag elismert páros életük. A mézeshetek után jöttek az édesség nélküli hónapok. Egymás keresésében felszínre kerültek a különbségek, amelyek kezdték őket eltávolítani. Előbb külön ágy, majd külön hálószoba; más koszt, eltérő időbeosztás és életvitel következett. Néha, amikor találkoztak, pár szót váltottak és mindenki ment a maga útján. A találkozósaik is kurtultak. Fél év múlva a férj nem jelentkezett többé.

Anna átvizsgálta Balázs lakosztályát. Alapvető ruhái, személyes használati tárgyai közül néhány hiányzott, de a legtöbb, és a bútorok változatlanul az eredeti helyükön maradtak. Az asszony bejelentette férje eltűnését. A rendőrség sokáig kereste, de többé nem került elő. Anna sohasem hitte el, hogy Balázs külföldre meneküléssel, önpusztítással, vagy gyilkosság áldozataként vészett el. Egyszerűen képtelen volt földolgozni, hogy őt bejelentés nélkül elhagyta. Úgy érezte, viszonyuk lezáratlan. Talán valahol itt bujkál, és egyszer még találkoznak.

Az asszony élete napról napra megváltozott. A kapcsolatai lassanként megkoptak, a barátok elmaradtak. Nem is igényelte már a társasági életet. Kimondottan zavarta, ha valahová meghívták. Kezdetben unszolásra még el-elment, de képtelen volt föloldódni és fel szabadulni. Gyakran idő előtt távozott. Hamarosan eljött az idő, amikor sehova sem hívták, és nem is akadt, aki kereste volna a kapcsolatát. Életében ez nevezhető azon fordulópontnak, amikor kezdte magát jól érezni. Végre a saját világát élhette. Senkinek sem kellett elszámolnia az idejével és a cselekedeteivel.

Hasonló helyzetbe került a férfiakkal. Mivel fiatal, igényes, intelligens és mutató nő volt, sereglettek körülötte. Ki finoman kezdett udvarolni, ki rámenősen. Mind a két típust szívből utálta, és azonnal kiadta az útjukat. Aki neki tetszett volna, olyan kedves nem akadt. Talán nem is létezett, csak őbenne formálódott meg testi-lelki alakja, de anya még nem szült hasonlót.

Húsz éves korában gyakran állt a földig érő tükör előtt. Ruháit váltogatta. Próbálta, melyik darabhoz mi illik, színben, fazonban illeszkednek-e, vagy szándéka szerint eltérnek egymástól. Nem akart senkinek sem tetszeni, még saját lényének sem, ugyanakkor próbált önmagának megfelelni. Férje elvesztése után nem sokkal, amikor otthon üldögélt, és mellette csak a hangulatlámpa világított, az ernyője vetette kellemes, gyöngye fény sugarát alatt könyvet olvasott. Ekkor Balázs szobája felől mintha zörgést hallott volna.

„Talán a régi tárgyak természetes, apró mozgása lehet ez — gondolta —, ahogy az utcai közlekedésben rázkódik a fal, és vele meginog egy-két ottmaradt eszköz. Miért nem dobtam ki valamennyit, vagy raktam el dobozokba, hogy ne is emlékeztessenek életemnek azokra a hónapjaira, amikor még itt élt a párom?” — korholta magát.

Fölvetett kérdésére választ nem keresett, vagy talán magának sem merte bevallani, hogy egykori férje szobáját azért nem ürítette ki, mert esetleg, egy napon majd valóban ő kopogtat. Benyit, leteszi táskáját az ajtó mellett, amint szokta, ha futnia kell, könnyen hozzájusson. Leül szemközt a fotelben és elmondja, hogyan szedte rá a főnöke, miként merte az osztályvezetőjét szidalmazni, vagy milyen piszkosak ezek a külvárosi utcák. Ő hallgatja, azután ásítózik, tudtul adva, hogy eleget beszélt, és menjen végre a szobájába.

Harminc évesen Anna ujjai olykor a szeme körül tapogatták a bőrt, vagy a nyakát simogatta. Nem volt ebben semmi narcisztikus igény, inkább fölmerése annak, hogyan hatnak, és miként látszanak meg rajta a múltó évek.

Kezdetben macskája, később egy kutyája volt, de negyven éves korában ezekből is eleget lett. Nem győzte a szőrt takarítani utánuk, amikor vedlettek. A finom, pehelyszerű szálakat még a tányérján is megtalálta. Ilyenkor mérgesen bezárta a jászágait egy szufniba, és fél napig is képes volt porszívózni. Hamarosan végleg megvált az állatoktól. Így maradt igazán mélységes csöndben, amikor a szíve dobbanását is hallotta, és mint időszámláló műszer, figyelmeztette a mulandóság visszavonhatatlan közeledésére.

Különös zajokat egyre többet hallott az üres szoba felől. Eleinte igyekezett figyelmét elterelni, és a hangokat törölni próbálta emlékezetéből. Úgy viselkedett, mintha csak érzéktévesztése volna és nem törődött vele.

Negyven éves korában leemelte a falról a nagy tükröt. Helyébe régi olajfestményt helyezett, amelyet valamelyik elődjétől örökölt a család, és szülei ról rámaradt. Különös kép volt. Hegyekkel, vízeséssel, erdővel borított tájból marcona emberi arc emelkedett elő, mintha egyik sziklából faragták volna ki. Egészen pontosan nem lehetett eldönteni, hogy férfit, vagy nőt ábrázolt. Egyik nemnek túl finom, másinak erőteljes vonásokkal ábrázolták. Ami igazán izgatónak benne, hogy akármerre haladt előtte, a portré pillantása mindig követte, mintha élne és mozogna. Ettől a kutató szempártól nem tudott szabadulni, és hamarosan lefüggönyözte.

Szép az öregkor.
Mondjál egyet is, miért?
Én megcáfolom!

Elkezdett kozmetikushoz járni, aki dús kenőcsökkel igyekezett a lassanként száradó, természetes puhaságából veszített arcbőrét táplálni. Nem akart másnak tetszeni, vagy kevesebbet mutatni, mint ahány éves, csupán magát nyugtatta.

„Csak ezek a kopogások ne lennének!” —gondolta.

A különös csörgések, zajok az évek múlásával Balázs szobájából egyre sűrűbben jelentkeztek és mind hangosabban. Hamarosan nem tűrte tovább. Egy hétvégén átkutatta az egész szobát és annak mellékhelyiségeit. Mindent elmozdított a helyéről, majd visszahelyezett oda, ahová eredetileg helyezték és valamennyit alátámasztotta. Megrázogatta, hogy biztosan állnak-e, és az eredménnyel megnyugodva távozott.

A ház előtt, az utcán kivágták a régi, előregedett fákat. Nagyon sajnálta őket, hiszen csemete korokban ültették ide, és nem gondolta, hogy a gombás betegség ilyen korán végez velük; igaz, hogy ennek már vagy fél évszázada. Elmerengett a múlandóságon, amikor ismét hallotta a zajt. Kitárta az üres szoba ajtaját, és nagy, robajos léptekkel mászkált benne. Úgy érezte, hogy a kopogás kívülről érkezik. Kiszaladt a kertbe, de ott lélek sem járt, a falak is roppanás nélkül álltak. Kisétált az utcára és ott is vizsgálódott, de minden téglát épen talált. Kőművest hívott és kérte, hogy szakszerűen nézze át az épületet, mert különös zajokat hall a falból, hol itt, hol ott. A mester szorgos kutatással eltöltött fél napot, és elkért érte kétnapi órabért, de mindent rendben talált.

Anna az ötvenedik születésnapjára ébredt. Megfürdött és megvizsgálta magát. Karjainak gömbölyűsége tűnőben volt, különösen a forgóknál lehetett látni a csontok erőteljes előtűnését. Ugyanakkor a hasára és fenekére nem kívánt zsírrétegek rakódtak, amelyek régi, feszes formáját alaposan megváltoztatták. Reggelenként korán kelt és az udvaron futkározott, hogy megszabaduljon fölösleges kilóitól. Tornázott a friss levegőn, és amikor tehetett, kertészkedett. Ezek hatására nőtt az étvágya és a térfogata. Csak a falon a kopogás nem maradt abba. Statikust kerített, aki kiderítette, hogy a fal ép, úgy megépítették, hogy akár kétszáz évig is állni fog. Nincsenek benne lyukak, légterek, szellemfolyósok. Az egész ház nyugodt, békés életet biztosít.

Fáradt a testem,
emlékezetem elhagy,
Istenben bízom!

Észre sem vette az idő múlását. Valójában úgy viselkedett, mint aki örökké élhet. Amikor legutóbb a munkahelyére érkezett, köré tódultak a munkatársai. Csokrokkal, egy szépen csomagolt dobozban bonbonnal lepték meg a hatvanadik születésnapján. Főnöke távozóban megkérdezte, hogy gondolt-e már a nyugdíjaztatására, mert lenne itt éppen egy fiatal lány, aki munkát keres. A kedves föl szólítás önérzetében lőtt nyílveszőként talált, s a következő hónapban már megvált az állásától.

— Szabad vagyok, mint a madár! — kiáltotta otthon, a fürdőszobában, amikor magára maradt gondolataival, és nyakig merült a kellemesen meleg, illatosított vízbe.

Öröme nem tartott sokáig. Ismét hallotta a kopogást. Kiugrott a kádból. Azon mód vizesen fölkapott magára egy köpenyt és ismét hívta a kőművest. Amikor a mester bosszankodva kijött, hozott egy jókora kalapácsot, amellyel kívül-belül úgy kopogtatta végig a falat, hogy hullott róla a vakolat.

— Nem azt kértem, hogy verje szét a házat — fakadt ki Anna —, hanem azt, hogy végleg hárítsa el a gondomat.

— Én meg azért döngetem a falakat, hogy végre belássa, itt sem rejtett járatok nincsenek, sem szellemek nem laknak. Olyan segélykérőn ordított a telefonba, hogy azt hittem, életveszélyben van, de magát senki sem üldözi. Ez egy csöndes, nyugodt környék, errefelé még a kutyák is csak teleholdkor mernek vonyítani. Ne hívjon többet, inkább kezeltesse magát!

Közben a kőműves a zajra odakíváncsiskodó szomszédoknak ujjával a homlokára bökött, mutatva, hogy a nőnél nem az épületben, hanem a fejében van a baj.

A természet nagy
törvény, a sors szárnyán jön
és ítélkezik.

Ettől kezdve Annát még kevesebbet látták a környékbeli lakótársai, mint korábban. Reggel, vagy este a fal mellett osonva sietett a boltba vásárolni, azután rohant haza, és hétig ki sem mozdult. Vett egy jól bélelt fülvédőt. Egész nap rajta volt, hogy ne halljon kopogást. Így érte meg a hetvenötödik évét. Ezt még ő is mérföldkőnek tekintette. Úgy ünnepelte magát, hogy gondolt az elhalt szüleire, és mécses gyújtott az emlékükre. Elment az orvosához és fölíratta a szükséges gyógyszereket: álmatlanságára, székrekedésére, kezdődő öregkori vakságára, gyomorpanaszaira... a többiről megfeledkezett. Elég volt ezeket is kifizetni.

Hazaérve nem találta a fülvédőt. Motyogott magában, majd eszébe jutott, hogy mostanában megszűnt a kopogás. Talán már nem is kell védekeznie. Elővette a kistükröt és bele-nézett. Nem ismert magára. Az ifjúkori, túlzott napozások emlékére, arcán jókora májfoltok jelentek meg, ajka elkeskenyedett és vértelenné vált, az orra megnyúlt és alatta erős szőrszálak nőttek, akár a férfiembernek. Gyorsan le is dobta a tükröt és elnyúlt a kereveten.

Magányosságban
csiszolódott a lelkem
Isten közelben!

Álmodozott, vagy talán már félálomban volt, amikor eszébe jutott a férje. Elgondolta, hogy ő még bizonyosan ifjú. El sem tudta képzelni, hogy az idő közben rajta is eljárt, ha egyáltalán élt még valahol. Véletlenül kiszaladt a száján:

- Hol vagy Balázs?
- Itt vagyok — hallotta a választ.
- Anna ijedten fölugrott és ismét a fülvédőjét kereste.
- Ne kutasd, az úgysem véd meg. Én sem akarlak bántani.
- Megbolondultam. Hallom a hangodat, de nem vagy sehol.
- Nincs neked komoly bajod. Ül csak vissza nyugodtan.
- Honnan beszélsz, hogy jöttél vissza?
- Anna, hiszen el sem mentem.
- Te kopogtál egy életen át?
- De hányszor! Mennyit kértem tőled bebocsátást, de védekeztél ellene.
- Mikor haltál meg?
- Nem érted, élek, itt vagyok a közeledben?
- Hol a közelemben? Félek tőled.
- Ne aggódj, úgy sem tudsz megválni tőlem, mert a szívedben élek.

— Hol vagy? — kérdezem.
— Benned élek, nem érzed?!
Szégyelltem magam.

- Szellem vagy!
- Ahol vagyok, ott nincs ilyen fogalom. Amikor eltávolodtál tőlem, átmentem egy másik élettérbe, amelyet nem láthatsz, de nincs tőled messze.
- Mégiscsak szellemtested van, ha élsz, de láthatatlanul.
- Emlékezz a Bibliára, amikor Jézus elkészönt a tanítványaitól és távozott. Azzal vigasztalta őket, hogy veletek leszek az idők végezetéig. Ekkor már megüdvözült teste volt, és átment Atyja országába, amelyről azt mondta, hogy olyan nagy, ahol sokan elférnek.
- Most tehát onnan beszélsz?
- Csak szeretnék! Ott a természet törvényei nem érvényesülnek, a metafizikai rend öröklétben, anyagi világunktól függetlenül uralkodik. Oda majd együtt megyünk, ha eljön az ideje, de még te is élsz és kallódsz. Elveszítetted egész ifjúságodat, életed minden értelmét, családot, gyerekeket nem neveltél, barátokat nem szereztél; mindazt, amiért igazán érdemes élni. Én türelemmel várlak itt, ahol az idő másként múlik, mint nálatok. Azért nem látsz, mert igen sok világ van. Ez a dimenzió párhuzamos azzal, amelyben te élsz, de ebben az anyagnak, energiának eltérő értéke van. Ahogy mi elváltunk, a téridő két különböző tartományába jutottunk. Itt nem számoljuk az éveket, és másként telnek az órák, attól függően, hogy az az utazás, amelyben részvételi helyet váltottam, milyen sebességgel halad.

Az idő megállt.
Az univerzum pihen.
Isten alkotta.

Isten tenyere
a mindenség, amelyen
bennünket hordoz.

- Még mindig olyan fiatal vagy, mint amikor elhagytál?
- Én is megöregedtem. Lábam tele van visszerrel. A jobbra sántítok, és néha elvesztem az eszméletemet, ezért nem kopogtam neked folyamatosan.

Miért lőtted le
a madarat? Az élet
így rövidebb lett!

- Nem világos előttem, hol bujkálsz? Miféle sötét erő ragadott el?
- Nem kellett hozzá részecskegyorsító, hogy atomjaimra szedjen, vagy fekete lyuk, amelyben fénytelen energiaként ide átkerüljek; de sámánra sem volt szükségem, aki fekete mágiával elvarázsoljon. Úgy képzeld el, mint Siva táncát a tűzkörön. Amikor belül van, teremt, és gyermekek születnek, ha a körön túlra lép, halált osztogat. Ahol most vagyok, még felőled van, de Siva halad a másik oldal felé. Ismered, hogy a bolygónkat is zónaidőkre osztották. Ez egy széle nincs, de hosszú, bűvös vonal, amely a két sarok között körbefut. Amikor az egyik oldalán állsz, a napok száma ismert, ha a vonalat egy pillanat alatt átléped, odaát eggyel többet mérnek, pedig a Nap nem ment se többet, se kevesebbet. Ilyenféle az az eltolódás, amely köztünk van.

Az asszony elgondolkodott.

Ifjúság tüzét
a vénség pusztítja el.
Csak hamu marad!

Többet temetünk,
mint ahányan születnek.
Nem lesz seregünk.

Anna a fali órához kocogott és a mutatóit elkezdte visszafelé forgatni.

— Addig hajtom őket — mondta —, amíg vissza nem érünk egészen oda, ahol még itt voltál mellettem.

— No, mégis hiányoztam?

Anna tenyerébe temette arcát.

— Szégyellem bevallani, de vén koromban már nincs mitől tartanom. Ahogy az évek múltak és rájöttem, hogy tévedtem, egyre jobban vágytam utánad.

— Pedig itt éltem a régi szobámban. Használtam a fogkefém, fürödtem a kádamban, dudorásztam, amikor kedvem tartotta. Te ezeket a zajokat részben hallottad, de keltőjüket nem láttad. Lélekben is szűz maradtál, egész hosszú életedben.

— Rajtad kívül a testem sem kapta meg senki más! Ha már úgy döntöttél, hogy átmégy abba, a számomra fölfoghatatlan, másik világba, de mégis itt maradtál, legalább egyszer szóltál volna, hogy teremtsünk újra kapcsolatot. Úgy úsztunk, mint habfürdő tetején két kis buborék, amelyek a hűlő vízen elpatogó aprók között egyre közelebb lebegtek egymáshoz. Ám magunknak is megvolt a maga felületi feszültsége. Képtelenek voltunk egyetlen, nagy szivárványgömbbé olvadni, hogy majd, ha szétfröccsenünk, együtt röpjünk a magasba.

Mikor a nap kél
nyisd ki szemed, hogy múljon
benned a sötét.

— Az elhidegülés és a közömbösség térített el bennünket. Látod, összeolvaszthatatlanok maradnak azok a világok, amelyek között az összhang megszakad. Nem nyílnak féreglyukak, hogy viasszátáljunk, mintha mi sem történt volna. Nincs híd, ha egyszer átjutsz a folyó túlsó partjára. Ne feledd, a csónakos sem evez visszafelé! Szólitottál egyszer is? Csak jelző hangjaim elhallgattatásán dolgoztál. Falat akartál elnémíttatni, pedig én a szívedből üzentem.

Ars poeticám
a halhatatlanság, mely
bennünk lakozik.

— Akkor most kiáltok érted — és karját ölelésre tárva előre lépett —, gyere vissza, ha nem is látlak, legalább érezzelek, mert félek az elmúlástól, és nincs, aki segítsen indulni, ha majd veled együtt én is útra kelek!

— Nagy költőnk japános versének két sorára emlékezz, amelyet nagyon kedveltünk. Együtt idéztük a kert virágai között:

*„...A régi helyet, kedves, ne keresd meg,
Ó mert a múltba vissza nincs kapu.”*

Hódmezővásárhely, 2014. január 24.

*

Alapkő (2014)

VILÁGVÉGE

Toronyi Károly a második világháborút követően még két évig volt Szibériában hadifogoly. Amikor hazakerült, a határon egy rögtönzött deszkafészerben előbb a tetvei miatt elégették a ruháit, majd egész testfelületén fertőtlenítették a bőrét. Figyelmeztették, hogy naponta jelentkeznie kell a rendőrségen, az otthonát nem hagyhatja el, szülei ellenséges társadalmi elemek, és így tovább...

Itthon tudta meg, a tűzháború úgy ért véget, hogy két atombombát dobtak Japánra, de most kezdődik a hidegháború, amely atomcsapássá szélesülhet. Mivel az egész „művelt” társadalom egymás ellen, két nagy táborban küzd, akár világégés is lehet belőle. Rájött, hogy a szögesdrótkerítés mögött, a telenként mínusz harminc Celsius fok körüli hideg fabarakkokban nagyobb biztonságban élt, mint most a „szabad világban”, mert ott fegyveres őrök vigyázták minden mozdulatukat.

Károly kezdetben mély lehangoltságba esett. Évek teltek el, mire feje fölül elhárult a rendőrségi jelentkezés, „csupán” titkos megfigyeléssé alakult. Egy takarító vállalatnál végre állást talált és segéd munkásként elhelyezkedhetett. Az a legtöbb emberben meglévő ősi ösztön, hogy legyen társa és utódjai, nála is jelentkezett. Feleségül vett egy takarítónőt, aki szült neki két fiút, majd egy lányt. Két évtized múlva a szülők jó munkájáért és magaviseletéért a lebontott polgárházak helyébe épített, bérkaszárnys lakótömbök egyikében, úgy a tizedik

emelet körül, másfél szobás állami lakást kaptak. Kiköltöztek az eddigi viskóból és újabb néhány év múlva, bankrésztletre vehettek egy kis képernyős, fekete-fehér televíziót.

Ez az életmódváltás nagy boldogság volt. A gyerekek esténként nézhették a rajzos rémeséket, a szülők a gyűlöletkeltő, és egymást gyilkoló maffiózós-, vagy detektívfilmeket. Közben a szabadságukért küzdő, kisebbségben élők között, szerte a világon megindultak a partizán támadások, a többségi nép elleni robbantásokkal, túszejtésekkel, belháborúkkal szélesedve. A Távol- és Közép Keleten, majd Afrikában folyamatossá vált a nagyhatalmak szűnni nem akaró, csak helyszíneket váltogató, mind véresebb és kegyetlenebb hatalmi hadviselése.

Toronyi úgy érezte magát, mint aki a háború után ismét forró katlanba került, és egy percig sincs biztonságban az életük. Ekkoriban kezdett terjedni, hogy az óceánon túl egyre több család rendezkedik be a világégés túlélésére. A hadműveletek kiszélesedése mellett, a rémdrámák keltéséhez hozzájárultak a burjánként terjedő Antikrisztusoknak, a sokasodó szekták papjainak jóslatai, hogy az általuk létrehozott felekezetek szerint Isten készül a végső leszámolásra. Félelmükben és hiszékenységükben nem egy gyülekezet hívei rejtett helyeken tömeges öngyilkosságokat hajtottak végre. Mindehhez társult még a bibliai világvégeének, a Jelenések Könyvében tudományos szinten nem magyarázható, misztikus leírása; továbbá a középkortól a jelenig terjedő „tudós” látnokok jövendölései, a hamarosan bekövetkező világvégeről, amikor a két nagy fél közötti birodalmi harc során elég a Föld; vagy a félreértett maja naptár, amelynek számítása szerint mostanában ér véget a világ.

Elindultak a legakkurátusabban megfogalmazott, természettudományos előrejelzések, hogy hatvan millió évenként a Föld állat- és növényvilága szinte teljesen kipusztul. A legutóbbi ilyen esemény, amelyet valószínű, hogy egy kisbolygó ütközése váltott ki, már hatvan-két millió éve lejajlott, következésképpen épp itt az ideje, hogy az űrkatasztrófa bekövetkezzen. De maga a bolygónk is egy belső, áramló tűzben égő, szüntelen kéregmozgást és kontinensek pusztulását kiváltó erőfitogtatásban van, ezért világunk akár belülről is szétrobbanhat. A tragédia már elindult az éghajlat gyors és erőteljes változásával. Ahol eddig jégmezők voltak, ott a gleccserek elolvadnak és óriási özönvizek, szökőárok pusztítanak, fölmelegszenek az óceánok, kipusztulnak belőle a fajok, és a jéghegyek helyett pálmafák növekednek. Ezek a folyamatok különben is minőségileg rendezik át az emberiség társadalmát.

Toronyi Károly a nap, mint nap feléje özönlő rémképek hallatán kezdett összeroppanni, és egyre inkább féltette keservesen kialakított életét, későn megalkotott családját. Fogódzót keresett. A hírözönben egyre több forrást talált arról, hogy a „boldogabb” világokban, ahol az emberek jelentős értékeket halmoztak föl, van mit félteniük és veszteniük, fölkészülnek a világvégre. Elvonulnak valamilyen isten háta mögötti területre, ahol vásárolnak egy darabka területet. Ezen alig látható és érdeklődést keltő, kis építményt húznak föl, de alatta egész bombabiztos földalatti labirintussal, lakóhelyiségekkel, és főleg óriási kamrákkal ellátott túlélő rejtékhelyeket hoznak létre. Ezekben a bekövetkező bármilyen kataklizma előtt elbújhatnak, és a fölhalmozott fegyverekkel megvédhetik magukat. A hatalmas árukészlettel, amely az élet alapvető föltételeinek biztosítására, elsősorban élelmiszerekből, vízkészletből, gyógyszererekből, ruhafélékből és energianyerő forrásokból áll, akár évekig is fenntarthatják magukat, túlélve minden borzalmat.

Károly előbb tervet készített. Fölmérte, hogy nekik a rajtuk lévő és szűkös háztartásukban található ingóságaikon kívül jóformán semmijük sincs, sokat nem veszthetnek. Ha egy éjszaka úgy tűnnek el a falanszter lakóházból és a közömbös városból, hogy nyomuk sem marad, senki sem fog utánuk kutakodni. Megbeszélte a feleségével. Az asszony együgyűen fogadta férje okoskodását. Hozzászólt, hogy félévenként kitalál valami megváltó lehetőséget, hogy tengődő sorsukat kicsit élhetőbbé tegye, de újabb csodatételéről majdcsak lemond. Tévedett. Naponta előállt vele és továbbszőtte terveit. Az asszony fölfogta, hogy hamarabb szabadul, ha ráhagyja. Föltételek híján majdcsak belebukik, és szüntelen életük visszatér a régi kerékvágásba.

Nem így történt. Ha egy férfinak valami rögeszméje a hobbijává változik, azért mindent megtesz, hogy gyakorolhassa. Először is a munkahelyén bizonyított. Forradalmasította a takarítást. Rábeszélte a főnökét — aki ideológiailag hű emberként mindig csak azt követte, amit a felettesei kértek tőle, de neki nem volt saját elképzelése —, hogy a porrongy és a sikáló kefe helyett vegyenek egy porszívót. Igaz, hogy ez olyan zajjal működik, mintha a szobában körmös traktorral igyekeznének a parkettát fölszántani, de a munkával töltött ideje hatékony. Három szobával is végeznek annyi idő alatt, mint korábban egygel, a kézi módszerrel.

A vállalat vett egy porszívót és odaadta Toronyinak, ő pedig bizonyított. A nem várt teljesítményjavulás tetszett az igazgatónak, aki ezért kitüntetést kapott, és már kevesebb unszólással, de vetetett még egy porszívót. Toronyi ezt is magához szőlította, és egyszerre mindkét kezével húzva a masinákat. Ezzel megsokszorozta az eredményt. A takarítónők nem győztek utána rendet tenni. Ettől kezdve Toronyi barátságosan „Karcsikám” lett, a cég üdvössége, és mivel két porszívót húzott maga után, másfél bért kapott. Néhány hónap múlva a takarítók koronázatlan királya összehívta a családot, és a következő történettel állt elő:

— Kedveseim! Nagy változás következik be a családban. Nem kell ötünknek a másfél szobában szoronganunk, különben is egészségtelen, hogy a két felnőttnek számító fiú egy kamasz lánnyal alszik együtt. Messze a várostól, ahol már csak a madár röpköd, apám régi barátjának roskadozik, de még megvan a tanyája. Díjtalanul átadja, csak időnként a telekről a gazt kaszáljuk le, mert akkor a gondozatlanságért nem büntetik meg.

A család füle akkorára nőtt, mint egy afrikai elefánté. Ekkor az apa elmondta a tervét. A tanyát kívülről nem javítják, nehogy irigyeket, vagy rablókat vonzzon, de belülről valamennyire lakhatóvá teszik, és alá pincerendszert építenek. Itt minden gyerek külön szobát kap és élheti a maga életét. Mivel nagyok már és dolgoznak, együtt végzik a munkát. Gyűjtik a túléléshez szükséges felszerelést, és ha bekövetkezik a világvége, egyedül ők maradnak életben.

Az ifjú titánoknak nagyon tetszett az ötlet, különösen az tette vonzóvá, hogy mindenkinek külön barlangja lesz. A kivitelezés nehézségeivel nem gondoltak, csak a romantikus földalatti, biztonságos lakóhely lebegett előttük. A következő hét végén belülről kijavították a tanyát, kiirtották belőle a patkányokat, és egy-két faderékkel kívülről még itt-ott meg is támogatták, hogy messziről lakhatatlannak látszódjon. A költözés nem volt gond, mivel ami vagyonuk volt, a hátukra kötözhatték és vihették életük új színterére. A lakásra több, mint száz család pályázott, így a hivatal még örült is, hogy van olyan bolond, aki önként otthagyja a nehezen megszerzett bérletét.

Ahogy elrendeződtek, minden szabad idejükben elkezdtek ásni a tanya alatt a bunkereket. A kitermelt földet kitalicskázták a szomszédos szántásba, amely úgy nyelte el, mint szürke gém a békát. A gödrökbe előbb bontástéglából rakták a falat, hogy be ne omoljon, majd ahogy pénzüik engedte, kerékpárokon tolták a vásárolt zsák cementet, kavicsot, homokot és keverték, öntötték a vastag, „bombabiztosnak” vélt falakat. A területen lévő mezőgazdasági szövetkezet jóvoltából egy elhagyott szerfás marhaistállóból áramot kaptak, amelyért átlagdíjat kellett fizetniük. A környékben már nem volt tanyaszomszéd. Senki sem figyelt föl arra a serény munkára, amely Toronyiéknál folyt.

Közben gyűlni kezdett a konzerv, só, cukor, különféle tartósított élelmiszerek. Az ócskapiacon vásároltak háborús szuronyt, bajonettet, csákányt, valahonnan került egy rozsdás kard is, amelyet fél napig súrolt a lány, hogy végre fényes legyen. A háztartáshoz használtak baltát, fejszét, akadt néhány erős konyhakés is..., egyelőre eddig jutottak az önvédelmi fegyverkezéssel. Múltak az évek, de az összefogás eredményeként egymás után jöttek létre a földalatti cellák, amelyeket életkoruk szerinti sorrendben a gyerekek foglaltak el, és alakították ki maguknak.

Elsőnek, a nagyapja neve után Andrásnak nevezett fiú kapott helyet a föld alatt. Kétszer két és fél méter nagyságú volt a helyiség. A bejárattal szemben helyezte el az egyszemélyes

ágyat, előtte asztalkát két székkal. Az egyik oldalra polcokat rakott, a másikon szekrényt helyezett el. A bejárat mellett, az elülső egyik sarokban a mosdó, a másikban egy kis gáz-rezso, állt. Ez nagy hidegben melegítésre is szolgálhatott, de ezt nem használta. A levegőcsere miatt nyitva kellett hagyni a feljáratí lengőajtót, amely a ház kamrájában, eldugott helyen volt. Mivel a meleg fölfelé száll, inkább a mellékhelyiséget fűtötte.

Másodiknak László költözött a lyukba, majd Klárka, végül a szülők egy valamivel nagyobb helyiségbe. A berendezés valamennyi helyen közel azonos volt, csak az öregek ágya szélesebb. A gyerekek az egész kazamatarendszert élő kriptának nevezték. Közben tovább folyt a földalatti építkezés és lassanként feltöltődött mind az élelmiszer-, mind a használati eszköz- és kézfegyver raktár is. Toronyi Károly úszott a megelégedésben. Soha nem gondolta, hogy a családja a föld alatt találja meg a harmóniát, egymástól ugyan elkülönülve, de mégis a közösségre utalva. Amikor művére gondolt, boldogan dörzsölgette kezét.

András, amikor csak tehetett, a használatcikk boltban vásárolt szalagos magnetofonnal bíbelődött. Fölvett, lejátszott és zenét cserélt, a rádióból sugárzott műsorokat hallgatta. Szeretett olvasni is. Ilyenkor úgy érezte, hogy senki sem parancsol neki, a maga ura lehet, aki önállóan alakíthatja életét. Amikor a zene szólt és közben a betűk keltette világba merészkedett, tengerről álmodott, ahol szerelmével együtt egy nagy, fehér hajón szelik a hullámokat, vagy megmásszák az Alpok csúcsait. Az erdők fáinak egyikében bicskájával szívet vés a kéregbe. Belemetszi monogramjukat, hogy létezésük kitörülhetetlenül beleforrjon, és hírt vigyen róluk, hogy ők is léteznek, nemcsak a királyok, kormányzók, köztársasági-, meg a miniszterelnökök, vagy a párnázott ajtók mögött ülő főnökök. Ők, a kisemberek, akik legalább annyit tesznek ezért a kiegyensúlyozatlan világért, mint akik kastélyszerű épületekben, dáridókkal töltik az életüket.

László szüntelenül farigcsált, különféle eszközöket gyártott és tervezett. Elhatározta, hogy az egész földalatti lakásszövetéket valamilyen csőrendszerű szellőztető berendezéssel próbálja ellátni, hogy ne kelljen szüntelenül, még itthon is takarítani, küzdeni a penészesedés ellen. Ő nem vágyott messzi tájakra, csak ide, a tanya mögé egy kis kertre, ahol a lugasban hintaágyat helyezhet el, és amikor eljön a kedvese, estére tüzet raknak, majd nyáron szalonát sütnek. Nekik is lesz gyerekük, és akkor tovább bővíti a földalatti szobasort, hogy őket is megvédje, ha jön a mindent eldöntő háború, vagy a természet végső megrendülése.

Klárka kevés szabadidejében többször újra szabta-varrta egyetlen kimenő ruháját, hogy valamiképpen lépést tudjon tartani a jobb módú barátnőivel és a divattal. Szerette volna, ha neki is udvarolnak, elviszik a moziba, vagy a cukrászdába, és a fiútól kap egy tölcsér citrom-fagylaltot, amelyet azóta nagyon szeretett volna újra ízlelni, hogy évekkel ezelőtt, még kisiskolás korában, egy fizetésnapon hazafelé tartva megvendégelte az anyja. Ha férjhez megy és neki is lesz kisbabája, Laci bátyja majd szép bölcst készít neki a sarokba, meg babakocsit. De mit szól majd a társa, ha azt látja, hogy a padlóba vágott lyukon keresztül lépcsőkön vezet le egy betonfülkébe, amelynek falát már teleragasztgatta a szebbnél szebb kézimunkáival, hogy otthonosabbá tegye. Ő nem lázadt. Csakhogy mint nő, nehezebben élte meg ezt a természetellenes világot, amelyet apja álmodott. Amikor arra gondolt, hogy jön valami ismeretlen csapás, amely mindent elpusztít, beleborzongott, majd megnyugodott, hogy jó helye van itt.

A szülők boldogok voltak. Az anya örült, hogy férje nem a kocsmába jár, nem szaladgál más nők után, vagy nem hagyja itt őket napokra, hogy elmenjen a folyóra horgászni, miközben a parton lustálkodik, a család meg itthon ki sem látszik a rengeteg munkából. Természetesen az apa volt a legboldogabb. Az igazi kiegyensúlyozott férfi életét élte. Hitte, hogy a legjobbat teszi a családjáért. Megalapozta a jövőjüket, bármiként is változik a sorsuk, legyen háború vagy végpusztulás, itt a föld alatt megmaradnak. Ők lesznek az új Ádámok és Évák. Akkor nem kell többé betonfalak között kucorogni, hanem, ha összefognak, palotát építenek. Egy olyan világot teremtenek, amelyben mindenki egyenlő és boldog. Végleg eltörlik a halál-

fejes, fekete lobogót, hogy írmagja se legyen, és a ház ormára olyan zászlót tűznek föl, amelyen egy boldog pár sütkérezve ölelkezik a Nap mosolygó korongja alatt.

A társadalomban közben újabb változások történtek. A mezőgazdasági szövetkezet teljes elnökségét lecserélték, mert sok millió forinttal nem tudtak elszámolni. Az új elnök végignézte a pusztulófélben lévő üzemet, és meglátta a hatalmas szántóföldön egyedül árválkodó, rozszant tanyaépületet, amelyben Toronyiék laktak. Eszébe sem jutott, hogy abban emberek húzhatják meg magukat. Őszre járt az idő, a betakarítás véget ért, és kezdődött a szántás. Kiadta a gépmesternek a feladatot, hogy a vityillót nem szabad tovább kerülgetni, ha a gépek odaérnek, lökjék össze és szántsák be az egészet.

A Toronyi család hallotta, hogy az erőgépek hadrendbe sorakoztak, és elindultak a mélyszántást végezni. Naponta vészterhesen közelebb zúgtak körülöttük. Ennyi gép még egyszer sem jött, és az elnök parancsáról sem hallottak. Az asszonyban ösztönösen félelem élt. Mondta a férjének, hogy rosszat sejt, de az egész család megnyugtatta, és tovább folytatták megszokott napi életüket.

— Különben is, itt a védrendszer, amelyet azért építettünk, hogy minden támadástól megóvjon. Ide még az atomvillanás sem hat le — bátorította Károly a feleségét.

Besötétedett. A Toronyi család lehúzódott a föld alá. Nehezen aludtak el. A traktorok fölkapcsolták a reflektoraikat, hogy jól lássanak, mert éjszaka is haladni kellett a munkával. A gépek zaja egyre közelebb jött, és lehallatszott hozzájuk. Egy hatalmas, láncotalpas gépszörny elé toló lapot rögzítettek, és nekieresztették a tanyaépületnek. Az egész recsegve, ropogva összedőlt, és beletömődött az alatta húzódó beton lakórendszerbe. A súlyos gép is bele-süllyedt. Forgott, összetört maga alatt minden betont és falat, de nem bírta feljönni. Láncokat kötöttek rá és traktorok húzták ki.

Egy család számára történelem elhozta a világ végét. Az álmvágyból szőtt harmónia megszakadt, és számukra soha többé nem éledt újjá. Amikor vihar támad, süket füleknek sodorja tova a szél a sík pusztává változtatott földek fölött az elfojtott élni akarás fájdalmas kiáltásait.

Hódmezővásárhely, 2014. január 30.

*

Győztesen (2009)

A VADÁSZAT

Tóparti kalyibák szélén, régi tűzhely hamujába kotort a sámán. Belemarkolt, ráköpött, ujjával masszává keverte, majd bemázolta vele az arcát, mellét és a karját. Az erdőből kihúzott egy száraz, lyukas fatörzset, és egy őstulok lábszárcsontjával döngetni kezdte. Előbb lassan, egyenletes ütemben verte, hogy messze elhallatsszon, és a tó túlsó partján álló viskók népe is értesüljön róla. Egy idő után a döbögés hosszú és rövid jelekké változott. A szél segítségével azt az üzenetet vitte, hogy elfogyott a hús, és vadászni kell.

Az emberek lassan gyülekezni kezdtek a varázsló körül, aki bevezette őket a törzs védett barlangjában, amelynek falát nemzedékek óta tele rajzolták állatfigurákkal. Elővette a mutató csontját, és ahogy a vadászokat vezette, a falon lévő rajzokra bökött.

— A sas tilos. Ez a mi anyánk, akitől származunk — mutatta a madarat —, különben sok a toll, kevés a hús. Elszórt tollát gyűjtsétek, kell a maszkokhoz.

Tovább mentek. A következő állatok megjelölésénél vita támadt.

— Ejtsetek mamutot és bölényt.

— Ormányos már nagyon kevés van, mindenki arra vadászik, mert lassú, közelébe lehet kúszni és sok a húsa. A bölényből sok van, de gyorsak és hatalmas csordákban rohanva veszélyesek.

— Akkor éhen veszünk — vetett véget a beszédnek a sámán.

A barlang mélyén pislákoló zsarátnokot fölszította. Körbetáncolták, a nyál és hamu keverékéből valamennyien bekenték magukat. Amikor a horda bajban volt és tüzet raktak, a hatalmas sas a hamvadó parázs szikráiból fölemelkedett. Szárnyát kitérte fölöttük, míg a máglya össze nem roskadt. Mindig segítette a kőhegyű botjaikkal hadonászó gyermekeit. Most, hogy újra meglátták a madarat, a sámán még a vijjogását is hallani vélte. Ekkor a vadászok megnyugodva kivonultak, és egymás után, csakhamar eltűntek a messzire nyúló síkság fás ligetei között.

Nehezen ment a vadászat. Se mamut, se bölény! Néhány sárkány röpdösött még oda-fönt, amelyek valamilyen őskorból maradtak itt, de azokra nem igen fűlött a foguk, hiszen csupa bőrből és vékony csontokból álltak. Tétován bolyongtak a pusztában. Néha gyökereket ástak, máskor egy-két üregi rágcsálót ütöttek, hogy fönnartsák magukat, miközben az időérzéküket teljesen elveszítették. Olykor szétszóródtak és napokig nem is találkoztak. Úgy kellett a vezetőnek összekurjongatni őket. Némelyek már kezdték földni, és leheveredtek valamelyik bokor alján pihenni.

Ekkor a szerencse mellékük szegődött. A levegőből eléjük hullott az utolsó sárkány. Sovány volt az istenadta, de legalább nem kellett vele megküzdeni. Fölkötözték a botjaikra, vállukra emelték és elindultak vele. Föltűnt, hogy a táj egyre jobban megváltozik, és nem ismerik ki magukat. A régi ösvények elvesztek. Egyszerre, mintha a gazból nőtt volna ki, egy hatalmas földfal állta útjukat. A bejárat nyílás előtt két marcona ember állt, állig kemény bőrökbe burkolva, és a fejüket valami csillogó védelmezte. Hosszú éles pengéjük volt, és az is úgy fénylett, akár a fejdíszük.

— Nézd már, micsoda őslények jönnek itt! — kiáltotta az egyik.

— Éppen jókor, legalább növekedik hadunk a holnapi összecsapásra — toldotta meg a másik.

— Ráadásul ennivalót is hoztak.

Amint közelebb értek, a két fegyveres elállta útjukat. Az egyik a sárkányhoz ugrott, majd visszahőkölt.

— Micsoda förtelmes dög ez! Olyan a büze, mint ami évek óta rothad. No, csak egyétek. A másik az érkezőket mustrálta.

— Szép szál legények, izmosak, erősek. Hajnalban fegyvert kapnak és odaállítjuk őket, ahol omlik a fal. Jók lesznek tölteléknek.

Bekísérték őket és egy tábornút mellett letelepedtek. Amikor nekiláttak a sárkányt falatozni, a szájtátikból alakult kör messzebb húzódott tőlük. Némelyek még hánytak is, vagy az orrukat befogták.

A jövevények jóllaktak és a fáradságtól elnyúltak a száraz szénán. Még alig pirkadt, amikor éktelen túlkölésre ébredtek. Vastag bőrruhát, kardot, vértet, sisakot kaptak, és odavezették őket, ahol az előző napi támadástól rés nyílt a falon. Ahogy kivilágosodott, rengeteg ember jött olyan négylábúakon ülve, mint a szarvasok, de ezeknek nem volt agancsuk, csak nyertettek, fújtak és ugrándoztak. Egy csoport feléjük ügetett és fegyvereikkel suhogtattak feléjük. Ekkor vették észre, hogy mire is való az a hosszú kés, amelyet a kezükbe nyomtak, és a védelmet nyújtó ruházat.

Egész nap csapkodtak, ahányszor megtámadták őket. Mind a két táborban hulltak az emberek. Estére kelvén fölprították egymást, csak a vadászok maradtak, akik elfáradva, és a túlérő láttán megbújtak az omladék között. Mindenfelé tüzek égtek, és a sebesültek között elhalt az utolsó hörgés is. Ahogy szétnéztek, boldogan mondogatták, hogy lesz elég hús, még haza is vihetnek egy-két combot, koponyát. Az egyik vadász mindjárt kinyitotta a közeli tetem fejét, és kedves csemegéjét, a velőt enni kezdte volna. A vezetőjük ráförmedt:

— Nincs itt a táltos. Tudod, hogy előbb neki kell megkóstolni.

Ezen hajba kaptak, de az éhség erősebb volt a hagyománynál, és pár perc múlva mindenki csemegézett. Másnap reggel tucatnyi levágott fejet kötöztek a lándzsáikra és elindultak

hazafelé. Hamarosan összezavarodtak. Az egyik jobbra, a másik balra indult. Fogalmuk sem volt, hogy merre van az otthonuk.

— Ha már így jártunk, maradjunk még, hiszen bőven van ennivaló — indítványozta az egyik. — Szerezzünk asszonyokat és alakítsunk külön törzset. Itt lehetünk jó darabig.

— Ennyi testet nem bírunk fölfalni. Ebben a melegben el sem tudjuk rakni, máris érzem a szagukat. Gyerünk arra, amerről a sereg jött, majdcsak hazatalálunk — indítványozta a vezető.

Kövétkék. Időnként egy-egy tó, vagy folyó partján táboroztak, marakodtak a fogyó enni-valón, majd továbbálltak. Amikor az utolsó fej is elfogyott, ismét vadászni kezdtek. Napra nap jött, már nem számlálták, mióta vannak úton. Csodálkoztak, amikor hatalmas házakat pillantottak meg a völgyekben. Messze hangzó, éktelen lárma, csörömpölés kíséretében, mintha óriási hangyaboly lenne, nyüzsögtek benne az emberek. Tovább haladva fülsüketítő durrogást hallottak és nyomukban kormos lángok csaptak föl. Hirtelen valami szörnyű nagy madár, kitárt szárnyakkal, nagy bűgással suhant el a fejük fölött. Amikor a település fölé ért, hosszúkás tojásait kezdte tojni, amelyek fűtyülve, zúgva szóródtak a házakra, majd minden tűzbe borult.

A vadászok egy tölgy tetejéről nézték a különleges látványt és reszkettek, mint a fa levele. Egyik gépmadár a másikat érte és kibírhatatlan robajt csaptak. Egész éjszaka vörös volt az ég alja, majd elhalt a ropogás, csak a korom és pernye szállt az égett hússzaggal együtt.

— Micsoda kannibálok ezek! — szólalt meg végre az egyik vadász.

— Hányan lehetnek, hogy egyszerre ennyi embert megsütnek és fölfalnak?

Miközben törték a fejüket, a fa alá egy hatalmas szörny érkezett, de nem volt négy lába, hanem gurult. Pőfékelve megállt. Állig zöld ruhába öltözött emberek ugráltak le róla. Körbevették a fát és ordítottak rájuk, de nem értették őket. Valami vaskos, hosszú eszközt kaptak le a vállukról, rájuk fogták, majd tüzet okádtak. Körülöttük hulltak a levelek és törtek az ágak, miközben mutogattak, hogy másszanak le.

A vadászok ijedtükben leugráltak és inálni akartak, de útjukat állták és földre lökték őket. Jót nevettek a kőhegyű lándzsán, a kopasz kardon, a messzire csillogó fejevén, és mindent elszedtek tőlük. Körbevették, és a rémülettől reszkető vadászokat terelni kezdték. Tisztásra értek, ahol katonai sátor előtt egy parancsnok fogadta a menetet. A hasát fogta, úgy nevetett, amikor meglátta a vadembereket.

— Mit kezdünk velük? — kérdezte. — Ezekre a konyhát sem lehet rábízni, mert még krumplit se hámoztak.

— Ilyen szerzeteket még én sem láttam — válaszolta a kísérő tiszt. — Úgy tudtuk, hogy a szigeten már évezrede nem élnek vadak, rezervátumot sem tartottak fenn nekik.

— Nézze csak, milyen lándzsájuk van — mutatott hirtelen az előljáró az egyikre. — Ez pattintott kőből van, amelyet errefelé vagy nyolcezer évvel korábban használtak.

— De mit keres akkor náluk a sisak és a kard? — kérdezett vissza a katona.

— Különös az egész. Szerencsére régész az apósom. Csomagolja be az egész fölsze-relést és a hazainduló repülővel küldje be neki a múzeumba.

— Tábornok úr, de mit kezdünk ezekkel a vadakkal?

— Jó kérdés! Ellenálltak?

— Dehogy, nézze meg, ijedtükben még most is reszketnek.

— Akkor emberségből agyon sem löhetjük őket.

— Valami eszembe jutott. A hét végére ígérték azoknak a repülőknak a megjavítását, amelyeknek a sok bombavetésben tönkrement az önműködő ürítő szerkezetük. Egyelőre nem tudják pótolni, de ha ezeket odaültetjük, és betanítjuk, hogy kézi erővel mikor nyissák,

csukják alattuk a rést, nyert ügyünk van. Azután, ha már nem kellenek, szélnek eresztjük őket. Mire a tengerig érnek, megöregszenek. Ezek úgysí rövid életűek.

— Milyen jól vág az esze. Kicsoda maga?

— Bankháznál a kérelmekkel foglalkoztam.

— Így már nem csodálom. Előléptetem századosnak. Ha leszerelés után a feleségem meggy hitelt fölvenni, magához küldöm. Ne felejtse el, hogy a legkisebb kamatot kapjuk! Ezeket meg — mutatott a jámbor vadászokra — egyelőre rakják a gödörbe, és egy baka vigyázzon rájuk. Minden kézre szükségünk van, sok a sebesültünk és a veszteségünk. Enni-, innivalójuk legyen, és holnap vegyék őket kezelésbe. Két nap múlva jön az újabb bevetés, akkorra tanuljanak be.

Másnap kérdezi a tiszt az őrt:

— Hogyan viselkedtek a vadak?

— Nyugodtak voltak.

— Ettek, ittak? Ízlett nekik a koszt?

— Annyit ittak, mint egy menetosztag. Egyedül a csomagolással gyűlt meg a bajuk. A konzervet nem tudták fölnyitni, a kétszersültet meg a papírossal együtt zabálták. A katonák régen láttak ilyen cirkuszi mutatványt, és részegre röhögtek magukat. Fogtak a lyukban egy patkányt is. Azon összemaragodtak és egymás szájából ették ki.

— Tanulnak?

— Kezelésbe vettük őket, de egy szót sem értenek. Most a segédpilóta babrálja az agyukat. Egy roncsrepülőben odaültette őket a bombatároló fölé. Amikor azt mondta nekik, hogy „kukk”, akkor hirtelen elfordította a mechanikus ajtónyitót. Ezt már majdnem jól tudják. Most tanulják, hogy a „bakk” szóra frissen leeresszék, ne szórják fölöslegesen a muníciót.

— Holnap hajnalra beöltözve menjenek a gépre. Ha lelövik és megtalálják őket, híre ne szaladjon, hogy hadseregünknek már csak vademerekre futja.

Másnap megindult a harc. A vadászok a vezényszavakra cselekedetükkel gyakran fordítva válaszoltak. Ilyenkor a főnökük puskatussal hátba kólintotta őket. A baj akkor kezdődött, amikor az ellenség löni kezdte a gépet. Tűz és füstfelhőbe borult körülöttük a világ, csapkodtak a lövegek, a légnyomástól rázkódott a gép. Szegény ösemberek félelmükben lefeküdtek a padlózatra és megállt a tudomány. Találat érte a gép farkát és irányíthatatlanul zuhant az őserdő felé, majd egy jókora fa tetején akadt el, és szárnyánál fogva lógott lefelé. A gép törzsében csönd honolt, majd a vadászok egy jókora nyíláson kezdtek kifelé bújni. Kapaszkodtak a fa ágain. Régen voltak ilyen boldogok. Elhagyott világukat érezték maguk körül. Pillanatok alatt lemásztak. Kibújtak az uniformisból és félmeztelen eltűntek a bozótban. Darabig még hallották a csata dübörgését, olykor a sebesültek fájdalomtól eltorzult jajgatását, de ahogy tovaisszoktak, hamarosan csak a dzsungel ismert hangjai vették őket körül.

Most sajnálták igazán, hogy elvették a lándzsáikat, de hamar fölhalálták magukat. Patak sziklái között letek és pattintottak megfelelő kőhegyeket. Erős ágak és rugalmas liánok is akadtak a fegyver elkészítéséhez. Hamarosan elindult a vadászat. Csak a hazafelé vezető utat nem találták. Ösvény sehol sem mutatkozott, csupán majmokat láttak a magasban, amelyek terméshéjakkal dobálták meg, és a területükről hangos vakogással üzték el őket.

Ahogy az erdőben egyre mélyebbre jutottak, az idő is változott. A naponta rendszeresen rájuk szakadó esőt kezdték megszokni. Az ezernyi rovar állandóan mezítelen testükön nyüzsgött és dagadtra csípte őket. Ketten már olyan betegek voltak, hogy támogatásra szorultak. Akad, amit nem értettek. A nap egyszer jobbról, máskor balról kelt, vagy nyugodott le. Néha előttük, vagy a hátuk mögött mutatkozott, pedig valamennyien azt állították, hogy nem tértek el az eredeti útirányuktól. Irány? Egyáltalán lehetett itt ilyesmit kijelölni? Valójában a fejük fölött, magasan összehajló, sűrű lombozattól az eget sem látták, csak a levelek között átszűrődő fény változásaiból tudtak arra következtetni, hogy merre járhat a Nap, de a csodálatos, fénylő égitest minduntalan becsapta őket.

Olyan napok, vagy talán hetek következtek, hogy valamelyik nagy fa alatt elvackoltak és onnan nem mozdultak. Kínok-keservek között tüzet csiholtak, és a nedves ágak füstjéből próbáltak jósolni, de ezzel semmire sem mentek. Ahogy nézegették egymást, föltűnt, hogy ősziúlnak, kopaszodnak, bőrük ráncosodik, fogaik elhullnak. Nem értették, hogy mi történik velük. A vezetőjük újra összeszedte őket és elindultak.

Az erdő határozottan ritkulni kezdett és messze, mintha azokat a zajokat hallották volna, mint amikor a völgyben hatalmas kunyhókat pillantottak meg. Érzékeik végre nem csalták meg őket. A fák mögöttük maradtak és tátott szájjal nézték azt az ismeretlen, ijesztő világot, amely eléjük tárult. Az itt élő embereknek égis éris kunyhóik voltak, tele világító lyukakkal. Az építmények között rengeteg gépmadár röpdösött. Messziről olyan volt, akár egy madárraj, amely az eget is elhomályosította. Láttak hatalmas tűzsugarakat, amelyek az égből jöttek, és lángba borítottak egész körzeteket.

Ahogy riadtan figyelték az eléjük táruló eseményeket, észre sem vették, hogy bekerítették őket. Egyforma, különös alakok jöttek, akik egyszínű, egész testüket befedő, vastag öltözkben közlekedtek. Fejüket jókora gömb alakú, fényes és csillogó buborékba rejtették. Valamilyen szerszámmal feléjük közelítették. Villantottak vele, amelytől mozdulni sem bírtak, mintha minden izmuk megbénult volna. Egyenként elfogták őket. Egy másik ketyegő eszközzel végigtapogatták a testüket. Levették a sisakjukat és nevetgélve egymás között szót váltottak, amelyből a vadászok egy szót sem értettek.

— Ezek valamilyen emberszabású állatok lehetnek, amelyek év-százezredekkel korábban kihaltak, vagy átalakultak. Teljesen veszélytelenek.

— Óriási fogás! — mondta egy másik. — Éppen ilyen jószágok kellenek nekünk a végső ítélethez.

Az egyik idegen valami jelet rajzolt a levegőbe, mire röpké idő múlva leszállt egy apró fémmadár-raj közékük. Elosztva, egyenként belökdösték a vadászokat, és maguk is beszálltak, majd a csapat zaj nélkül úgy suhant föl, hogy már nem is láttak mást, csak a távolban egy jókora kopasz égítestet, amely egyre közelebb került hozzájuk. Az egyik vadász fölkiáltott:

— Itt jön a Hold! Milyen nagy és kopasz.

Úgy tetszett, hogy különös társaik értik, amit mondott, mert jót nevettek. Ekkor az egyik megszólalt a vadászok nyelvén:

— A Holdat kövenként már régen elhordtuk és beépítettük abba a nagy táborba, ahová most megyünk. Ez csak egy jelentéktelen szeméthalom, amelyet majd valamelyik üstökös becsapódása szétrobbant.

Ebből a fogoly semmit sem fogott föl. Az égítestet hamarosan megkerülték és suhantak tovább. Ekkor a vadember visszanézett. Még látta a földet, amely már olyan kicsi volt, mint egy dió, de még mindig szépen kéklott az ég tengerében. Amíg nézelődött, hirtelen megállt velük a jármű. Olyan volt, mint a tó vizén úszó buborék, amelyet valamilyen nagy krokodil fújt ki az orrlyukán. Ovális rés tárult föl előttük, amelyen besétáltak. Egy tér közepén összevárták a többieket. Itt újabb járműre ültek és siklani kezdtek. Szakadékszerű nyíláshoz értek, ahol lefékeztek. A túlsó magaslatán, fénykoszorú övezte alak állt, aki így szólt hozzájuk:

— Látom, jó végrehajtókat találtatok. A lézerágyúk készen várnak benneteket a platón. Mutassátok meg nekik, hogy melyik gombot kell megnyomniuk, amikor fényjelzést kapnak. Amíg a művelet véget nem ér, az elektromos zár tenyerüket a nyomógombon tartja, azután az egész társaság a platóval együtt örökre eltűnik a mindenségben. Természetesen az utolsó műveletet is önműködővé tudtuk volna tenni, de kell a földhöz ragadt utolsó lények áldozata. Akkorra mi már messze járunk a térben, egy szebb, boldogabb és harmonikusabb új világ felé. Induljatok!

A vadászok és kísérisük átszálltak a platóra, amely elválva az úrbázistól, egyedül lebegett. A lézerágyúkról levették a védőburkolatokat. Mindegyikhez odaállítottak egy foglyot, és megmutatták nekik mit kell tenniük. Bekapcsoltak valamit, ami tenyerüket a gombra szorítot-

ta. Próbálták magukat kiszabadítani, de minél jobban kapálóztak, bőrüket annál jobban oda-szívta. Belátták, hogy jobban járnak, ha nem kapálóznak. Őrzőik visszamentek az úrállomásra, és a foglyaik magukra maradtak. Ekkor valahonnan megszólalt egy hang, és a vörös lámpák kigyulladtak!

— Rajta!

A vadászok megnyomták a gombokat. Minden csőből hatalmas tűznyaláb csapot ki, és valamennyi arra, a szemükben összezsugorodott kis Földre irányult, amelyet elhagytak. Pillanatok alatt fölizzott, a kék tengerek elpárologtak, a zöld erdők megfeketedtek. Az egész égitest lángcsóvát vetett, amely milliárdnyi csillagszikrává esett, és kifomálódott belőle egy szárnyait kitaró, hatalmas sas. Fölröppent a sötét éjben, és amerre szállt, fényt hagyott maga mögött.

Hódmezővásárhely, 2014. február 19.

*

Zsákban futók (2012)

FUSS!

A rajtvonalat keresed?

Az az édesanyád áldott testében kezdődött, amikor megfogantál. Világra jövedelednél csupán életed újabb határát lépted át. Örülj, hogy egészségesen születted, olyan környezetben nevelkedted, ahol lehetőséged nyílt, hogy fuss!

Boldog lehetsz, hogy a mama a legnehezebb órákban is segített. Nem vérmocsokban váltál el tőle, hanem életadó nedveivel öntözve árasztotta el kezdő utadat, amelyek korábban hónapokon át tápláltak és fürösztöttek. Láttad volna szemében a fájdalom könnyét, amikor eljött születésed ideje; pillái között hogyan változott örömcseppekké, majd mellére vett, és keresni kezdted emlőjét, hogy ajkaddal érinthesd. Első lépteidet is segítette. A természet törvényszerűsége, hogy utadat magad alakítsd ki, ezért egyre távolabb kerültél tőle, de nem szakadtál el. Amíg él, visszatérsz majd hozzá. Fuss, mert mindig vár!

Ha élete megszűnt és teste elporladt, akkor is, most is látja minden lépésedet. Ne nézz hát vissza, ne keresd a kezdő vonalat, hanem a cél lebegjen előtted, mert ha eljutsz oda, és a

kimerültségtől ájultan átléped, hozzá siettél. Többé nem ereszt. Lehetnél szószegő, szívét szomorító, róla megfélelmező, mindezt ő sohasem fogja tőled számon kérni. Álmodban olykor fölrémlik bomlott, ősz haja, cipőjének kopott sarka, elvékonyodott ujján az apád emlékét hordozó gyűrű tétova lötyögése. Bújtál-e egyszer is asztal, vagy ágy alá, ha elgurult, hogy lehajolj érte és újra visszailleszd a helyére? Fuss, ne hagyd görnyedni, mivel most is keresi!

Szabadulj meg fölösleges terheidtől. Dobd el erszényedet, ürítsd ki zsebeidet, hogy könnyebben szaladhass. Láthatod, hogy ez nem sík-, hanem akadályfutás. Ha havas a terep, a jégen ne húzz korcsolyát és ne használd régi szánkódat, amelyen gyermekkorodban a dombról csúsztál le. Ne ülj drága járművekben, mert elkényelmesedsz, és a lustaság a legnagyobb akadálya annak, hogy előre jussál, és ezért a tettedért a cél előtt úgylátásra szólítanak. A segédeszközöknek sem veszed hasznát. Jaj, a csalóknak, a szabályt kijátszóknak, a sunyiknak, a törvényszegőknek! A szigorú segédek mindent elvesznek tőled, és visszaküldenek a rajtvonalhoz, hogy a versenyt kezd előről, mivel arra kíváncsiak, hogy mire vagy képes saját erődből. Ezért ne nézz más irányba, csak előre, és fuss, ahogy bírsz!

Rohanj szabadon. Nézd, milyen gyönyörű tájon kanyarog kijelölt pályád. Élvezd mindazt, ami körülvesz. Lásd meg a mezei virágról terhével fölszálló méhet, amely nem magának hord, hanem a közösségének. Figyelj a melletted futóra, hogy el ne lökd, a mögötted haladóra, aki nagy lendülettel éppen kerülni kíván. Engedd őt előre, hadd boldoguljon, mivel hátul nagy a tolakodás, és mások is szeretnék végigjárni a pályát, de ne csökkentsd a sebességed. Fuss, ahogy erődből telik!

Útelágazáshoz értél? Választanod kell. Most kiderül, hogyan készültél föl, és mennyire vagy edzett? Az előtted lévő mindkét út ugyanabba a célba vezet, ahogy azt az élet kijelölte. Gondolhatnád, hogy te sorsfordító vagy, és a pályádat saját magad cövekelted ki. Az már születésedkor megadatott, de rajtad múlik, hogyan választod meg. Előtted az út szétnyílásánál van kanyargós és hosszabb, amelyen többet kell futnod. A másik ág rövidebb, de fölfelé kapaszkodik, nem kerüli ki az emelkedőket. Ez több erőt követel, de rajta hamarabb érsz célba. Az első esetben menetközben lesz módod gyönyörködni a tájban. Láthatod a szorgos szántóvetőt, miként érleli a gabonát és neveli állatait. Gyönyörködhetsz a cseresznye virágzásában, és hallani fogod a vadgalamb szerelmes turbékolását. A második útnál a kapaszkodás közben nem lesz lehetőséged csak arra figyelni, hogy le ne zuhanj, de ha fölérsz, egyszerre az egész táj kinyílik alattad és úgy érzed, hogy részgyőzelmeddel csúcsra jutottál. Válassz és fuss!

Ahogy tovább szaladsz, tapasztalod, hogy sok a szirénhang, amely megtévesztő dallamával vonz és csalogat. Megállhatnál, kitérhetnél. Gondolhatnád, hogy a további erőpróbához jól jönne egy kis flört. Ilyenkor erőt vehet rajtad az önsajnálát. Eszedbe jut, hogy neked is jár, amit a többi élvez. Csakhogy a szirénhangok zátonyos sziklára futtatnak. Nem itt van a cél, ezért fuss hát tovább, ahogy csak lehet.

Gyakran észre sem veszed, hogy az akadályok milyen alattomosan vannak elrejtve. Szándékosan vezetnek rossz irányba, hogy azok, akik okozták, közben egérutat nyerjenek és hamarabb érjenek célba. Vannak közösségi ellenerők, amikor egész bírói had állít akadályt, miközben kegyeltjeik hibáit nem hajlandók észre venni. Gyakori, hogy a természet sincs a versenyzővel. Vihar támad, jégeső és villám csapkod körülötted, máshol kögörgeteg hull az útra, vagy az árvíz pályaszakaszt mos el, hidat dönt le. Ha megvárod, mire a terepet rendezik, akik előtted jártak és nem kerültek bajba, már régen elhagytak. Ilyenkor hiába biztatlak, hogy fuss tovább, hiszen nincs, ahol versenyezzél, és lehetőség sincs célt érni, de ne add föl! Kikerülni nem lehet az akadályt, mert rossz utad mocsárba vezet és belefulladsz. Csak a halak vitetik magukat kényelemből a végtelen óceán áramlataival. Neked, itt a szárazföldi pályán kell küzdened. Fusd végig köreidet!

Vigyázz, mert alkonyodik és köd ereszkedik a küzdőtérre. Mindazok, akik utat tévesztettek és nem jó irányban, keskeny útra tértek, szemben rohannak a száguldó forgalommal, és

a rossz látási körülmények között elsodródni, vagy karambolozni. Kifogásolod, hogy nincs lámpásod, vagy kiégett? A fény benned van, csak csiholnod kell, hogy szikrát vessen és lángja szívedben, lelkedben föllobogjon. Fontos, hogy láss és láttasd magad. Higgy benne, hogy ez az erő képes áthatolni a ködön, ezért bátran fuss tovább!

Lesznek pályatársak, akik elfáradtak, megbotlottak, elestek. Ne légy szívtelen. Emeld föl, vagy biztasd őket, hogy folytassák útjukat. Nem baj, ha előtted érnek is be, hiszen a maguk útját járják, ahogy te is a sajátodat. A díj itt nem mérhető, csak abban a diadalban, hogy utadat becsületesen végigróttad és célba értél. A versenypálya mellett vannak asztalok, tele kiváló italokkal, könnyebbülést nyújtó tiszta forrásvízzel. Segíts magadon. De vigyázz, mivel minden fölösleges korty tehertétellé válik, amely fölöslegesen késlelteti a célba érésed. Egyenletesen fuss tovább, de ne inad szakadtig!

Szükségesek és fontosak a pályatársak. Találsz szívednek megfelelőt, fogd meg a kezét. Igyekezz vele a futásodat harmóniában folytatni, még ha ez lépésváltással jár is együtt. Lehet, hogy párod lassít, vagy gyorsít. Tudnod kell átvenni a ritmust. Ha gyöngül sem hagyhatod magára, de célodat és pályádat nem tévesztheted el. Amikor a közös verseny végleg megbomlik, nem alkalmazkodhatsz ahhoz, aki eltérít vagy visszahúz. A futásban párod lehet a házassági, vagy élettársad, barátod, munkatársad; mindazok, akik veled közös pályán mérik végig életük fonalát és veled azonos cél felé igyekeznek. Maga a verseny is választ és leválaszt társakat. Midőn tartós kapcsolatot alakul ki, az ifjúkori pályabarátok elmaradoznak; különösen akkor, amikor utódaid vesznek körül és egész életritmusod megváltozik. A futásod módszerét csak azok tudják követni, akik e pályán hasonló gondokkal küzdenek. Ilyenkor új társak jelentkeznek. Téged csak a saját célod felé vigyen minden kapcsolatot. Majd megtanulod, hogy amíg vendégül tudod látni őket, addig kitartanak melletted, de ha már képtelen leszel rá, elmaradnak. Értük sohasem kár. Fussál tovább!

Nagyot vétékezel, ha önös célod érdekében gyermekeidet nem húzod magaddal. Meg kell értened, hogy őket nevelned, és míg élsz, támogatnod kell e versenyben. Ha makacsok és kerülő úton járnak, várd be őket, vagy vágj elébük. Ha végleg más célt tűztek ki, nem lehetsz a zsarnokuk. Hagyd őket futni, de ha azt látod, hogy belerokkanhatnak, újra támogasd őket. Lehet, hogy rövidebb, vagy hosszabb távfutók, mint te. Amikor a pályán maradnak, mindenkinek a legfőbb feladata az, hogy célba érjenek. Ezért valamennyien fussatok tovább!

Amíg versenyzel, ne feledkezzél el egy szépet és nagyot álmodni. Emlékezz rá, hogy lábad rugójában nemzedékek mozdulnak, melledben szívek dobbannak és agyadban értelmek nyílnak meg, egyetlen célból, hogy a jövő gyermekeinek könnyebben járható pályájuk legyen. Ebből nem hiányzik a küzdelem sem, amely a győzelmed értékét emeli magasba. Azt soha ne feledd, hogy te csak a kísérő elektronjaitól fosztott atommag vagy, egy óriási vegyületben, amely előtted is halmozódott, és utánad is tovább alakul, sokasodik. Minden parány egy halhatatlan óriásnak, a természetnek építőköve. Nem hiányozhat belőle a legkisebb életű sem, mert szükség van rá, hogy a végtelen alkotás ne omoljon össze, hiszen olyan pályán száguld, ahol tovább kell épülnie. Fused tehát te is behatárolt köreidet!

Légy körültekintő. Minden lépésedre vigyázz. A küzdőtér gyakran láthatatlanná foszlik. A jelöléseket szándékosan azért szakítják meg, hogy ösztönöd, tudásod és figyelmességed kipróbálják. Ezek életképességed és teherbírásiid fokmérői. Minden lépésedet számítsd ki, ne kockáztass. Vigyázz a bokádra, hiszen a súlycipelés szempontjából ez a legtörékenyebb testrészed. Ugyanakkor arra gondolj, hogy emberből vagy, tele támadható következtetésekkel és cselekedetekkel, azért védelmet igényelsz. De legyen mértéktartó önbizalmad, és ezt ne cseréld föl csüggedésre, hiszen elpusztíthatatlan csillagporból születél. Úgy versenyez, hogy nagy érték van rád bízva, és ezt felelősséggel kell megóvnod. Ha meg is botlasz, kelj föl. Ne süppedj a sárba, mert elnyel. Fuss kitartóan!

Nem szóltam még arról, hogy csak akkor vagy versenyképes, ha van benned folyamatosan újratermelő hajtóerő. Ez pedig nem más, mint a szeretet. Ha nincs benned, vagy

gyorsan kimerül, repedt harangként kongasz az ürességtől, és képtelen leszel feltöltődni, mert e résen keresztül még a rokonszenv is kicsurog belőled. Legyen lelked hatalmas teli kaptára az élet e csodájának, és fuss, mert legyőzhetetlen vagy! Egyszerre csak meglátod az út végét. Hatalmas betűkkel jelzik a célt. Tárt karokkal túlhan már anyád vár, szüleid, és nemzedékek sorrendje szerint nagyszüleid, társaid; mindazok, akiket elvesztettél, vagy régen nem láttál. Az utolsó métereken add bele minden erődet, hogy amikor átléped a bűvös vonalat, a sok szereplő egyetlen kitárt karrá váljon és fölfogja esésed. Éltető levegőt fújjanak fulladozó tüdődbe, és a magasba emeljenek, mert immár becsületesen kifutottad magad és győztél!

Hódmezővásárhely, 2014. február 23.

*

Pörgők (2003-2014)

KUKORICAKAPÁLÁS

A két tanya messze esett egymástól. Még csendes, szeptemberi alkonyatban sem hallatszott át az énekszó, amikor kukoricafosztáskor már magasra szökött a hangulat. A szántó összeért, a gazdák jó komák voltak. Elhatározták, hogy a földet közösen művelik és a termést arányosan elosztják. Egyiknek jó szerszámai voltak, a másiknak kiváló igavonó állatai. Könnyen rájöttek, ha segítik egymást, jobban boldogulnak. Egyiknek lánya, másiknak fia volt és mindkettő érett. Még nem gondoltak arra, hogy ha örököseik egymás között választanak házasársat, a szülők kiöregedése után végleg egyesülne a birtok. Rendkívül szorgalmasak voltak. Gyermekeik alig találkoztak. A tanya körüli munkák minden idejüket lekötötték, így közelebről meg sem ismerték egymást.

Néhány év múlva ezen a nehéz megélhetést nyújtó pusztán is terjedni kezdett a traktor, amelyet az egyik gazda megvásárolt. Ez megszakította köztük a harmonikus szomszédi kapcsolatot. Elindult a torzsalkodás, hogy az erőgépes tanyás jobban hozzájárul a termeléshez, mint a kézi erővel dolgozó. Ahogy az idő előre haladt, az összetartásuk napról-napra romlott, pedig igyekezni kellett a munkákkal. Szép tavaszi idő járta. Eső akkor esett, amikor szükség

volt rá. A kukorica gyorsan fejlődött, de vele együtt nőtt a gaz is. Előző években ilyenkor már ekekapáztak, most meg a folyondár kezdte fojtogatni a vetést.

Hajnalodott, amikor a legény nem bírta tovább nézni a romlást. Bement a színbe, hogy beindítja a traktort és elindul vele. A motor nem mozdult. Kifogyott a tartályból a benzin, tartalékot nem hagytak. Az apja szándékosan nem pótolta, hogy a gépet ne kelljen használni a másik tanya területén is. A fiatalember fogta a kapát és mire a szülei ébredtek, már kint dolgozott a földön.

A másik tanyában a lány is érzékelte, hogy itt nagy baj lesz a csökönység miatt, ha senki sem lát munkához. Nem tudtak egymásról, de az elhatározás közös időben jelentkezett. A lány is kiszökött, és a tanyájuk felől elkezdett kapálni. Mindkettőben az ösztöne munkált, hogy a várható jó termést nem szabad veszendőbe hagyni, mert abból súlyos gazdasági kár keletkezik. Az eladó lánynak már a hozománygyűjtés is megfordult a fejében. A fiúban ráadásul valamiféle bosszúvágy ébredt, hogy megleckézteti az apját.

A fiatalok megindultak a tábla két szélső során, mindegyik a saját tanyája felől. Délig kíméletlenül hajtották magukat. Amikor a nap égetni kezdte a fejüket, és a fáradtság gyötörte testüket, visszatértek otthonukba. Minkét családfő a magára erőltetett komolysággal szidalmazta gyermekét. Végül úgy döntöttek, hogy amíg a gyerekek be nem fejezik a kukoricatábla kapálását, ha már belefogtak, végezzék csak el! Ebéd után viszont a tanyában tegyék a szokásos dolgukat. A lány az anyjának segített mosni, takarítani, tehenet fejni és a baromfit ellátni. A fiatalember a lábas jószágokkal vesződött. Segédkezett apjának az épületek javításában, kaszált a réten, behordta a takarmányt, és minden mást végzet, ami adódott.

A két fiatal a szorgos nap után alig várta, hogy esteledjen. Végigzuhantak az ágyon és álom nélkül aludták végig az éjszakát. A kora nyári hónapokban gyorsan virradt. A nap, mint egy eszelős gúnyolódott velük, amikor harsány szájjal vigyorogva besütött rájuk, pedig még csak félig bújt ki a sötét éj ködfátylas leplei közül. A gyerekek fogták a szerszámot, egy üveg vizet és kimentek a földre kapálni. Két nap telt el, mire egymáshoz annyira kerültek közel, hogy üdvözlésképpen fejükkel bólintottak, de szemük a gyorsan növekvő kukoricatöveken járt, nehogy kivágják.

A lány így is vétlen pusztított. A gyökerek között mezei pocok fészket túrta szét. Az alig körömnagyságú, csupasz újszülöttek úgy reszkettek a langyos szélben, mint ahogy az akácfa apró levelei zizegnek a legkisebb fuvallat közepette. Sáríka kezéből kiesett a kapa. Letérdelt hozzájuk és tenyerével körbefogta az összerombolt pocokfészket. Föltámadt anyai ösztöne. Arra gondolt, hogy mit tenne, ha hasonló helyzetbe kerülne, és vihartörte tanyájából vinni kellene gyermekeit. Igyekezett a kis pockokat menteni. Egy lapulevelet tépett. Leszúrta melléjük és vele ernyőként próbálta őket óvni. Nagyot fohászkodott, abban bízva, hogy az anyjuk előkerül, újra lyukat ás és beviszi gyermekeit.

Egy hét után a két fiatal már nagyon fáradt volt, pedig még negyed tábla hiányzott a kapálásból. Alig múlt tíz óra, amikor közel értek egymáshoz. Négy sor választotta el őket. Sáríka nem győzte tovább és leült pihenni. Laci is lekuporodott. A kukorica már akkora volt, hogy csak a fejük látszott ki belőle. Úgy érezték, ha most elterülnének a földön, a természet álompárnáját rakná alájuk. Lehunyta szemük mögött talán valamit látnának; pusztai tavat, amelynek fodrozódó hullámai között hűsíténék magukat, vagy figyelnék a fölöttük keringő gólyát, amely éhes fiókáinak békáért szállt a tocsogósba.

A fiú fölemelte az üveg vizet és mutatta a lánynak, de ő a fejét rázta és kortyolt a sajátjából. Hamarosan fölálltak, vették a kapát és újra dolgozni kezdtek. Ahogy korábban egymáshoz közeledtek, most úgy távolodtak, szó nélkül. A csend mélységes nyugalma csak a fejük fölött egy-egy pergő szárnyú pacsirta rövid trillája szakította meg, de ahogy jöttek, hirtelen alázuhantak és eltűntek. A levegő rezgett. A délibáb a kukorica tövét fölemelte. Olyan látványt nyújtott a táj, mintha óriások csatasorban indulnának a nap ellen, amely tágra nyitva

lángoló száját elnyeli őket, de mindig újabbak érkeznek, és vég nélkül futnak győzelmükben remélve.

Az anyja megsajnálta Sárikát és délután hagyta pihenni. Amikor fölé hajolt, látta verítékben összeállt fűrtjeit, levegőért kapkodó melle halmait emelkedni, és hideg vizes ruhával törülte meg a homlokát. Azon gondolkodott, hogy reggel mivel tartsa itthon, hiszen a ház körül is lesz éppen elég munka, és a napszúrást ki kell hevernie. Mire fölért és lánya ágya felé nézett, azt már üresen találta.

Laci úgy érezte, hogy a karja és a kapanyél összeforrt. Olyanná váltak, mint egy hosszú szerszám, és vas éle az ő kézfeje, amelyet már irányítani sem kell. Hallotta zuhanását, amint hol az indák elvágott gyökerétől recsegve, hol a porhanyós földbe puffanva alámerül és kifordítja a gyomot. A tábla középtáján ismét találkozott a két fiatal. Már egymás mellett haladt a soruk. Sárikának jóleset volna most is kicsit pihenni, de maga előtt még hosszabb volt a sor, mint ami a fiúnak maradt, és az idő sürgette. Összebólintottak és haladtak tovább.

A lány fejében tépett gondolatok születtek. „Mi lenne, ha visszafordulna és megnézné ezt a legényt, aki úgy dolgozik, akár egy gép... Nem közeledik, nem szól, csak kapál... Jó lenne tudni, hogy most mire gondol? Talán Szent Iván éjjel, amikor a pusztai fiatalok kiszöknek a tó partjára és tüzet gyújtanak, ő is ott lesz...”

Laci, ahogy távolodott, egyszerre csak maga előtt látott egy jókora, lobogó máglyát, körülötte zajongó fiatalokkal, akik a lángok hamvadásakor párt választanak. „Ott volt Sárika is... Egymás felé nyújtották karjukat... Megragadta a lány kezét... Rohantak az izzó parázs felé... — Ugorj! — kiáltotta... Fölemelkedtek... Könnyűek voltak, akár a kikirics szálló ernyője, amely a légáramlatra bízta termését... Amikor visszanéztek, alattuk már csak kis égő sebként világított az üszkös máglyarom... Fölöttük a csillagok ragyogtak és a mélyben eltűnt a puszta... Talán felhők szélén utaztak egy másik világba, amely szebb volt, mint az, amit itt hagytak...”

A fiatalok a kukoricasor végére értek. Közöttük már akkora volt a távolság, amelyet a hang sem ért be. Bevonszolták magukat a tanyába, és a szülők ebéd után hagyták őket kicsit pihenni. Nem álmodtak többé. Alkonyatkor jöttek a házi munkák, és a vágyak, amelyek — mint az irkalapra vetett rossz jelek a törülő gumi alatt —, nyomtalanul eltűntek.

Késő ősze járt az idő. A letört és kifosztott kukorica már a góréban várta a telet. Az egyik tanyában ismét traktor szántotta a földet, a másikon ló húzta az ekét, és a munka befejezéshez közeledett. Ekkor híre kelt, hogy kitört a második nagy háború. Lászlót első között hívták be, hiszen ifjú kora miatt korábban még kiképzésben sem részesült. A következő évben szülei már a frontról kaptak róla hírt. Két évig jöttek tőle az ellenőrzött tábori lapok. Azután minden kapcsolat megszakadt vele.

Kegyetlen esztendők következtek. Amit az egyik rekviráló csoport meghagyott, azt a másik elvitte. Akkoriban az a hír járta, hogy tanyán nem lehet éhen halni. A földbe rejtett vermek alján még akadt kevés dohos liszt, vagy penészes, avas szalonna. Kiásták a csicsókát, elfogyasztották a marharépát, tavasszal a fán költő madarak fészket dézsmáltak.

Keserves öt és fél év után, teljesen kifosztva, véget ért a háború. Aki túlélte, a gazdaság fejlesztését kezdhette előlről. Néhány hónap alatt bizonyosságot nyert, hogy a világ nagyot változott, és azt az életet, amelyet korábban éltek, már nem lehet folytatni. Dűlőbiztos járta a határt, és még a maradék maradékát is összeszedték. Az asszonyok nyakából le-, fülükből kiszakították a láncot és a függőt. A kotlóval együtt elvitték a kiscsirkét, kivetették az elviselhetetlen adókat. A tanyalakók, falubeliek fele koholt gazdasági vétkek miatt már börtönben ült. A gazdákat addig ismeretlen rendszerű, közös gazdaságokba kényszerítették. Odalett a föld, a jószág. A tanyákat elvették, mehetett mindenki, amerre látott. Laciról semmi hír sem érkezett.

Sárikát egy idegen agitátor, aki a szebb jövőben való hitre buzdította a parasztságot, két nagy folyón túlra magával vitte, valahová a nyugati határ közelébe. Néhányszor, de egyre

ritkábban, kisírt szemmel még hazajött. Ahogy szaporodtak a gyerekeik, ideje nem engedte és miután a tanyát lebontották, nem volt hová ellátogatni. Szüleivel már csak ünnepekre küldtek egymásnak üdvözlő leveleket. A fiatalasszony sokat volt beteg. A tiszta tanyai levegő után tüdeje nem bírta a szüntelen áradó cementport, amely a lakott környékük levegőjét éveken át mérgezte.

A két gazdaszomszéd beköltözött a városba. Újonnan létesült lakótelep két, sokemeletes bérházában kaptak szűkös lakást, nem messze egymástól. A korábbi juhszállón hatalmas gyárak épültek, ahová kellett a munkás. Ők semmi máshoz nem értettek, csak a gazdálkodáshoz. Fölvették őket segédmunkásnak. Az egyik egész nap árut rakodott, a másik, akinek traktora volt, targoncát vezetett. Az újonnan kialakult sorsban ismét egymásra számíhattak, hiszen sok idegen vette őket körül, akikkel nem volt közös témájuk.

Munka után nem maradt idejük, de néha a sarki restiben találkoztak. Vasárnap délután megtelt az ivó, csak a sarokban volt egy asztal, de ennél is ült valaki. A rongyos öreg úgy nézett ki, mint egy cári muzsik, aki most szabadult egy büntetőlágerből. A lóistállóban különös szag volt hajdanán, mint ami felőle áradt, ezért oda nem ült senki. A két egykori gazda is fanyalgott, de végül fél fenékkal odatelepedtek. Kis szünet után kérde tőle az egyik:

- Mit iszik?
- Nincs pénzem.
- A vendégem.

A komája hozott három féldeci pálinkát. Fenéig itták. Azután beszélgetni kezdtek:

- Honnan keveredett ide, a nyelvet is töri?
- A tajgából.

A két atyafi összenézett.

- Oda hogy jutott?
- Fogságban.
- Akik életben maradtak, már pár éve hazajöttek. Maga hol volt eddig?

— A Ladoga-tó közelében dolgoztunk. Majd fél évig csak az északi fény volt minden világunk. Gyakran hetekig mínusz harminc fokos hidegben éltünk. Amikor a lágert bezárták, betelepítettek bennünket a faluba. A háborúból sok asszonynak nem jött haza a férje. Azok is nyomorultak voltak. Szétosztottak bennünket. El kellett tartani a magára maradt családokat. Én egy négygyermekes özvegyasszonyt kaptam.

— Összeházasodtak? — vette át a szót a másik férfi, aki eddig hallgatott, de egyre jobban figyelte a jövevényt.

- Házasság? Roboti, sok roboti. Ő szeretett, én őt soha.
- Akkor hogy ért haza?
- Megszöktem. Fél éve múlt, hogy éjszakánként bujkálva idejutottam.
- Most mihez kezd iratok nélkül?
- Kimentem a pusztára és kerestem a szüleimet, de a tanyánkat sem találtam.
- Ki maga?
- Varga László.

A kérdező kezéből az asztalra esett a pohár.

- Volt-e apádnak traktora?
- Nagy körmöse.
- Az öreg fölállt, odalépett és átölelte az embert.

- Akkor te vagy az én holtnak vélt fiam.

A két ember nézte egymást. Tekintetük kopott lángja fölizzott, és nem akarták egymást elengedni. Végül az apa rámutatott a társára.

- Ő meg a szomszédunk volt. Sárika apja.
- Mi van Sárikával? — kérdezte rögtön László.

- A háború után messzire vitték. Gyermekeket nevel. Már alig látjuk egymást.
— Gyerünk innen! — sürgetett az apa.

Fizettek és elindultak. Az öreg támogatta a fiát, aki már alig bírt mozogni. A kocsmabeliek nézték a különös párost és röhögtek. Amikor végre hazaértek, előbb az apa lépett be az ajtón és annyit mondott a feleségének, hogy hazaérkezett a fiunk, készíts vacsorát és fürdőt, majd behúzta Lászlót. Az anyai ösztön nem kételkedett. A hangjáról fölismerte egyetlen fiát. A két ember összeforrvá állt a szűk lakás közepén, akár a szíami ikrek. Az apa végül megoldotta a hosszú várakozást.

- Ül le, Lacikám, hozza anyád a kosztot.

Egy pléhtányéron előkerült a maradék lókolbász és az összeállt, repedezett bolti kenyér. A hazatért falni kezdett. Szájában a rágós hús frissen sült disznókolbásszá, a dumujkós kenyér foszlós kalácsá vált. Amíg az anyja a mosóteknőt előkészítette, apja kihámozta fiát az idegen rongyokból, és mint amikor az elhagyott szekrénybe zárt emberre rányitják az ajtót, a rongyos gimnasztyorkából kiesett a csontváz, amelyre múmiaként rászáradt a bőr.

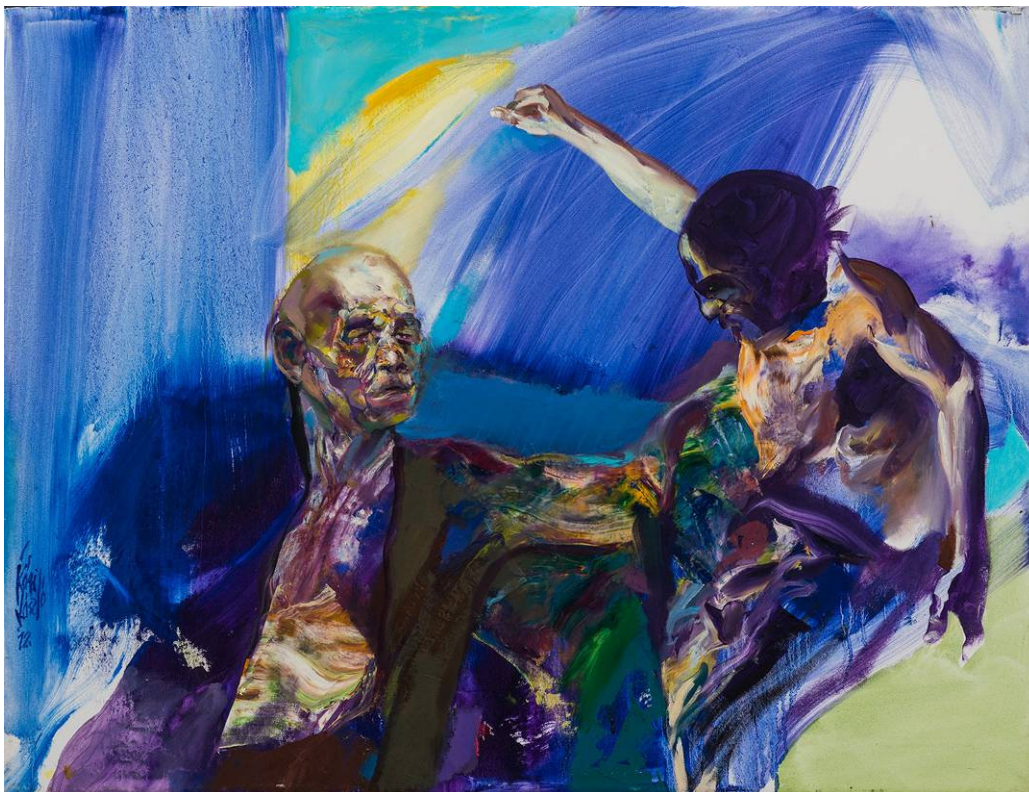
- Istenem — sóhajtott az apja —, miként csinálunk ebből a gyerekből férfit?

Ölébe kapta a pehelykönnyű testet és beleültette a teknőbe. Jött az anyja és a bánattól régen kiszáradt szeméből újra elindult könnyének patakja, amely csöndes zuhanyként mosta le évtized mocskát, s ahogy a fürdő megtelt, a fia bőrének szürke hamva újra kifehéredett. Az ágyat frissen húzták fehér gyolcslepedővel, amelyet a nászéjszakájuk óta nem használtak, és valami különleges alkalomra tettek félre. Belefektették fiukat, akinek lecsukódott a szeme és, ahogy elszenderült, sok év óta újra hazai álmat látott.

„...egy jókora lobogó máglyát, körülötte zajongó fiatalokkal, akik a lángok hamvadásakor párt választanak... Ott volt Sárka is... Egymás felé nyújtották karjukat... Megragadta a lány kezét... Rohantak az izzó parázs felé... — Ugorj! — kiáltotta... Fölemelkedtek... Könnyűek voltak, akár a kikirics szálló ernyője, amely a légáramlatra bízta termését... Amikor visszanéztek, alattuk már csak kis égő sebként világított az üszkös máglyarom... Fölöttük a csillagok ragyogtak és a mélyben eltűnt a puszta... Talán felhők szélén utaztak egy másik világba, amely szebb volt, mint az, amit itt hagytak...”

Hódmezővásárhely, 2014. március 8.

*

Hírnök (2012)

TOLVAJSORS

Harmadik hete feküdtem különszobámban, lázas betegen. Teljesen elgyengültem. A tüdőm szörcsögött, minden levegővétel fájdalommal járt és mozdulni sem bírtam. Azt éreztem, hogy a család már hozzászokott ehhez az állapotomhoz. Mindent megkaptam tőlük, de rám untak és csökkent irántam az érdeklődésük. A másik tágas teremben most is harsány társaság múlatta az időt. Bosszantott, hiszen zavart az áthallatszó, egyre erősödő kacagás, zene, tányér- és pohárcsörgés. Erről jutott eszembe, hogy a szám kiszáradt, a nyelvem megdagadt és a szomjúság már órák óta gyötört.

— Zsófikám! — próbáltam kiáltani, de a torkomat csak nyöszörgés hagyta el.

Összeszedtem minden erőmet. Egyik könyökömre támaszkodva, a bejárati ajtó felé fordultam, és megismételtem a hangadást, de most sem volt erősebb. Lehanyatlottam. Lassan visszaestem abba a félkábulatba, amelyből az imént kikecmeregtem.

Emlékek szálltak meg. Ahogy ifjúságom teljében ránk köszöntött a verőfényes nyár, a lecengelő barátokkal valamelyik vidám strandon csakhamar összeverődtünk. Kialakult egy összetartó csoport, akikkel gyakran egész nap dióra, vagy gyufaszálra kártyáztunk, míg eljött az ebédidő. Csakhogy ez a gárda nem dúskálkodott. Egyiknek-másiknak hozott uzsonnája volt, amelyből ha tetszett, ha nem, törtünk és megsziporított nyálunkkal vegyítve nyeltük, hogy üres gyomrunk korgását enyhítsük.

A parton mindig akadt néhány napozó ágy, amelynek árnyékában tömött szatyor pihent, míg gazdáik a hullámok között frissítették föl magukat. Egyik barátunk eltűnt, majd háta mögött dugdosva megjelent egy magára hagyott táskával. Fejcsóválva néztük, de kíváncsian körbeültük és vallatni kezdtük a tartalmát. A kolbászos szendvicstől a mézes puszedliig min-

denféle finomság előkerült. Igaz, hogy az uzsonnaidőben némelyikbe belerágtak, akár az egerék, és félkaréjossá formálódtak. Az éhség feledtette a finnyásságot és a beszerzés fonákságát. A társaság nem lakott jól, de enyhült a falánkságunk. Ekkor kiborítottuk az idegen holmit és tekintetünk bővölten meredt a csukott pénztárcára. Valamennyien egyszerre nyúltunk felé, a főnök alig tudta visszacsapkodni a csápolást, és kíváncsi szemek ösztüzétől kísérve, halk csettenéssel kinyitotta. Csalódott moraj volt, amikor a belépőjegy árából visszamaradt aprópénz gurult szét.

— Aki hozta, az vigye is vissza — szakadt ki belőlünk.

— Nem úgy van az! — kiáltott ránk a vezér. — Nagyobb rizikó, mint valamit elcsenni. Különben is, mindent meg kell becsülni. A fillér még mindig jobb nyerőtárgy, mint a gyufa, vagy a dió. Ebben egyetértettünk.

— Zsófi! — kiáltottam újra, miközben az ágyban fetregés kicsit pihentetett.

Türelmesen vártam, de az eredmény most sem volt jobb, mint korábban, a hangom sem erősödött. Keserves erőfeszítések között megfordultam és visszazuhantam abba a gödörbe, amelyet a sok fekvéstől testem kiformált a matracban. Behunytam a szemem. Arra gondoltam, hogy így talán hamarosan utolér a jótékony álom, amely feledteti kényelmetlenségemet. Ekkor valami halk zajt észleltem a folyosóra nyíló ajtó felől, és kényszeredetten megemelve egyik szemhéjamat, odapillantottam.

A sötétben mintha árnyalak mozgott volna. Különös jelenség lehetett. Nem tudtam megkülönböztetni, hogy valós ember közeledik-e, vagy már álmodom? Talán eljött értem a halál, de mielőtt rám talál, tesz egy tiszteletkört. Megállapítja, hogyan ver a szívem, könnyű lesz-e leállítani, vagy meg kell érte kínlódnia? Ahogy mozgott és mellém érkezett, már hallottam a szuszogását és rájöttem, hogy ez férfi, aki belopakodott.

„Talán orvost hívtak hozzám és nem akart fényt gerjeszteni, nehogy felijesszen?” — gondoltam. — „Az is lehet, hogy ő az a lovag, aki hófehér paripán érkezett, de nem szüzlánymentőként lelt rám, hanem azért, hogy kiragadjon ebből a sötét lyukból, és elvigyen magával egy távoli partra. Letesz majd a fövényen, mellém heveredik, és amikor fölkel a nap, első pírja megvilágítja Jocó barátomat, aki évtizedekkel ezelőtt a vezérünkké vált, és azóta sem váltotta le senki.”

Most közelebb lépett és abban biztossá váltam, hogy a titkos személy nem az én régi haverom. „De ki lehet?” Újabb kérdés vegyült el bennem a növekvő félelemmel együtt. „Miért tört rám? Meg akar-e ölni, vagy hozzánk hasonló, kisstílű tolvaj, és ki szeretne rabolni?”

Ekkor a szoba felől lassan kinyílt az ajtó és fénysugár esett az ágyamra. Az árny szemvillanás alatt eltűnt. Zsófikám nézett be. A félhomályban látta lárvaarcomat, félig meztelen, rezdületlen testemen pergamen bőromet és visszafordult. Mielőtt becsukódott volna az ajtó, hallottam, amint a társaságnak azt mondja, hogy „— alszik, mint a bunda, vagy hajnalra be is fejezi”. Amikor ő kilépett, valahonnan a sötét árnyékok közül előkerült az iménti fickó. Úgy tetszett, hogy velem nemigen foglalkozik, ezért elhaló hangomon odaszóltam:

— Ki vagy és mit akarsz?

Az ember erre fölgyorsult, odaugrott hozzám, lekapta nadrágszíját, csattintott vele és így szólt:

— Ha kedves az életed és nem akarod nyakadon érezni a fojtás szörnyű kínjait, meg se szólalj! Különben fejed a lábujjadhoz kötözöm — sziszegte.

Ez hatott. Többet meg sem mozdultam, csak félelmemben fogaim vacogtak, mint az örökre távozó utolsó fizikai rángásai. Az alak kezdett körbejárni. Valamit keresett. Először is az öreg íróasztalomhoz lépett, és egyenként kezdte kihúzgálni a fiókokat. Beletúrt a leveleimbe, szétnyitotta a jegyzetfüzetemet, majd csalódottan mindent visszarakott. Végre alul rátalált egy szépen faragott kis tajtékpírára.

— Ez az — suttogta.

Az asztal tetején volt egy kis kosár, amelyben az irattűző gép, ceruzahegyező, tollak és egyéb kellékek heverték. Valamennyit az asztalra borította, majd az üres tartó fenekére helyezte az öreg pipát, amelyet már régen nem használtam. Ezzel nem elégedett meg. Tovább nyomozott. Sorra nézte az almáriumot, a ruhás szekrényt, a fali tékát, a könyvespolcot. Minden helyre benézett, ahol valami olyasmit remélt, amiről én már nem is álmodtam, vagy régen megfeledkeztem.

Azt láttam, hogy a kosár lassan megtelik. Ekkor egy széket húzott az ágyam mellé. Kényelmesen elhelyezkedett, és egyenként kezdte kiszedegetni az összegyűjtött tárgyakat, majd elkezdte magyarázni.

— Látod, gazember! Ez volt az első rablásod, amelyet egyedül követtél el — és mielőtt letette volna a paplanom szélére, fölmutatta a csibukot.

Aznap délután rekkenő meleg volt, és olyan sokan voltak a fürdőben, hogy a vízben úszni sem lehetett tőlük. Mindenfelé szatyrok, törülközőkkel letakart tárgyak heverték a parton. Az emberek arra gondolhattak, hogy amikor ilyen sok szem pásztázza a helyet, úgy sem mer senki a másik holmijához nyúlni. Tévedtek. Megfigyeltem, hogy kié az otthagyt táska, és amikor párjával éppen alámerült a hús hullámok között, úgy kúsztam oda, mintha én is a társaság tagja lennék. Fölemeltem a batyut, és szép lassú cammogással távolodtam a helyről. Lépteimet egyre gyorsítva a közös kabinba értem. A barátok is hasonló mesterkedésben jártak oda, mint én, így egyedül vallathattam a teli táskát, amelyből előkerült a szép pirosra égett pipa.

Megállapodásunk szerint az volt a betyárbecsület, hogy a lopott holmikkól senki sem vesz el semmit. A záróra előtt, amikor felöltözzünk, szétszadjuk a zsákmányt. Csakhogy nekem nagyon tetszett a pipa, bár azelőtt sohasem dohányoztam. Gyorsan elrejtettem a törülközőmbe, és a szétválás után rögtön hazavittem. Néhány hétig ott állt az üvegszekrény polcán. Vettem bele dohányt és pöfékeltem, de utána forgott velem a világ és kavargott a gyomrom. A kis csibuk maradt, mint művészi tárgy.

— Hitvány semmirevaló! — szólt az alak, és ekkor két, szíjuknál fogva összekötött karórát dobott elém. — Mondd, miért kellett ezeket eltulajdonítanod, amikor egyszer sem használhattad?

Visszarévedtem és eszembe jutott, hogy két kis fiatal lány terítette le napozó szőnyegét a kabinjuk előtt. Órájukat letették és bementek átöltözni. Bizonyára azért maradt ott őrizetlenül a két óra, mert úgy gondolták, hogy még olyan kevesen vannak, hogy senki sem fogja elvinni, nekik pedig szükségük lesz rá, mert időre mennek egy partira. Ahogy fürkészve sétáltam, éppen a lábam előtt voltak, csak le kellett érte hajolni. Pillanat volt az egész, és máris a fürdőnadrágom zsebében hallgattak. Már rohantak is felém a lányok, körbevettek és rémülten kérdezték, hogy nem láttam-e, ki vitte el az órájukat? Adtam a tudatlant és azt is le-tagadtam, hogy arra jártam. Éppen fürödni indultam, és hogy bizonyosságot adjak szavamnak, beleugrottam a medencébe.

Késő volt az eszmélésem, hogy ezek a kedves, szép kis tárgyak nem vízhatlanok, amolyan ajándék, első órák, gyerekeknek valók, éppen ezért többet nem lesznek belőlük használható időmérők. Átsuhant rajtam valamiféle megbánás, hogy értelmetlenül vettem el tőlük azt, ami nekik kedves volt és szükséges, de jól sikerült csenésnek véltem, ezért elhessegettem magamtól a szívemen átfutó rosszálló érzést. Boldog voltam, mert zárórakor az osztásnál, mint a szajré leghitványabb tárgyai, hozzám kerültek. Mint valami bizsut nézegettem őket otthon, míg a többi rablott kincs el nem fődte történetüket.

Az árny ismét megszólalt:

— Nem ismered a következményeket. A szülők alaposan elmarasztalták a gyerekeket. Évekig nem mehettek felügyelet nélkül a strandra. Elvettél tőlük sok élményt, amelyeket kortársaik naponta megéltek. Mivel tudod pótolni? De ez semmi. Itt van a következő lopott kincsed, egy arany karikagyűrű. Miként is került hozzád ez?

Emlékszem, hogy azon a napon fiatal pár telepedett le mellettünk. Percenként ölelkeztek és csókolóztak. Látszott rajtuk, hogy nagyon boldogok. A nő fürdés előtt lehúzta gyűrűjét és az összehajtogatott törülközőjébe rejtette. Még a szalmakalapját is a csomagra helyezte a napszemüvegével együtt. Olyanná vált, mint egy szimbolikus őrszem. A férfi megkérdezte mátkáját, hogy becses ékszere miért nem marad az ujján? A hölgy azzal magyarázta, hogy kicsit még bő. Fél, ha nedvességet kap, észrevétlenül lecsúszik, és nem találják meg. Esküvőjük előtt nem akarja szűkíttetni, utána súlyban úgyis gyarapodik, és éppen jó lesz.

Ahogy a vízbe ugrottak, a gyűrű már a fürdőnadrágom belső zsebében lapult. A barátok rögtön szétfutottak és más vadászhelyeket kerestek. Én ott maradtam. Lefeküdtem a pokrócomra és alvást színleltem. Fél óra múlva előkerült a jegyespár. A menyasszony rögtön kibontotta a törülközőt és kereste a gyűrűt. A két ember homlokára sötét redők tornyosultak. Lázasan keresték, nem gurult-e véletlenül mégis el, engem is oldalba böktek, hogy nem járt-e, és nem kotorászott-e itt valaki, de én adtam a tudatlant. A keresgélésből vita támadt, majd sírás, és veszekedve távoztak.

— Tudod mit tettél? Áldozataid között egyre mélyült az ellentét, a férjjelölt szerint, ha a nő már most ennyire nem vigyáz a legféltettebb kincsére, mi lesz később, és elmaradt a házasság. Mondd, megérte? Számodra milyen értéket jelentett a fiókba zárt gyűrű, amely megtörte egy pár alakuló életét? Bűnlajstromodnak még a kezdetén vagyunk. Nézd csak, micsoda halom van itt előtted, amellyel még el kell számolnod...

— Elég... — próbáltam kiáltani, de nem bírtam.

— Mi lett a többi összelopott és közösen elrablott kincssel, amely neked jutott? — folytatta a jövevény. — Megfelelő képzettséget szereztél és becsületes munkával családot eltarthattad volna, de megszoktad ezt az életet. Már nem is gondoltál másra, csak az emberek kifosztásával gyűlt vagyonomod rejtegetésére és fölélésére.

— Honnan tudod mindezt?

A vendég tovább folytatta:

— Megszoktad a dologtalanságot és vele a lustaságot. Néhány év múlva leszel ötven éves, és úgy heversz itt, mint egy múmia. Mások, akik becsületesen dolgoztak és összetartották családjukat, ebben a korban érik el életük csúcspontját, a társadalomtól is megbecsülve. Te meg úgy nézel ki, mint aki halni készül, pedig alapjában véve mindig gyáva voltál és féltél az elmúlástól. Tudod, ki retteg a haláltól? Az, aki elhibázta életét és sunyi módon menekülni kíván a végítélettől. Kelj csak ki szépen ebből az ágyból! Zuhanyozz le, öltözz föl, és menj ki a családotodhoz, hiszen éppen mártírrá változtatott feleséged születésnapjára gyűltek össze. Szedd össze magad, sétálj, tornázz mindennap. Mire párod hazajön a munkából, addig takaríts ki, tedd rendbe a lakást és a szép kertet. Nyerd vissza erődet és becsületesen munkálkodj értük. Lesz mit ledolgoznod és jóvá tenned!

— Ki vagy te? — kérdeztem újra.

— A lelkiismereted.

Megborzongtam, mint akit áramütés ért és nyúltam felé, de már nem láttam sehol. Föltápáskodtam és elindultam a fürdőszobába.

Hódmezővásárhely, 2014. március 22.

*

Más térben (2005)

EGYÜTTÉLÉS

Negyedik napja bolyongtam a pusztában. Talán nem is napok, hanem évszakok múltak el fölöttem? Végre be mertem magamnak vallani, hogy eltévedtem. Az bizonyos, hogy egy hóförgeteges napon kezdődött el a kalandom. Szerettem volna látni, hogy az ég kalácsliszt finomságú pihéi miként borítják be a végtelen földet, ahol a látóhatár a semmibe vész.

Most csöndvonóját
húzza égi hegedűn
a zúzmarás tél.

Míg a komor felhők szememre ködfátylat borítottak, nem láttam tovább az orromnál, és beburkolóztam fehér bundájába. Vártam a kikeletre, hogy a patakokban olvadó hó mögül ismét előbukkanjanak az ismeretlen lábak által kitaposott, keskeny, kanyargós ösvények, hogy elinduljak hazafelé. Nem kellett sokáig várnom.

Kis fészek épült.
A fiókák dalától
a határ szépült.

Boldog voltam. Kitártam két karom és átöleltem az egész beláthatatlan határt. Messziről munkadal szállt felém, ahogy néhány földműves szántott-vetett, de nem láttam őket, csak énekük hallatszott, és csakhamar elvegyült a nádirigók csicsergésével. Közben körülöttem egyre melegedett a levegő. Pipacs, szarkaláb és székfűvirág színe-illata keveredett, majd kaszák pengtek, ahogy szorgos kezek fenték élüket. Suhogtak-sikítottak a búzaszálak, ahogy rendre vágva a tarlón elfeküdtek. Eszembe jutott, hogy

Bő termés lenne,
de nincs már paraszt, aki
dúskálna benne.

Közben egy hagyományokra épülő világ pusztult el nyomtalanul. Az utolsó apák már messze futott fiaiknak nem tudták átadni a kévekötés és kereszttekbe rakás tudományát. Hamarosan csendes, nyárvégi idő következett. A tikkadt meleg után már a fák levelei sárgulni kezdtek, és az éjszakák egyre hűvösebbé váltak, de napközben utolsó erejével még próbálkozott időt nyerni a nyár.

Hervad a virág.
Felhők könnye ömlik rám.
Pusztul a világ.

Haza gondoltam. Végre indulni kellene, de hol is van az én hazám, ahonnan elmene-kültem, hogy lerázzam kötelességeimet és magamra ölthessem a szabadság lélekmelegítő ruháját? Olyan ez, mint lágy folyó vizében mezítelenül fürödni, amikor nincs más korlát, csak a saját bőrünk, és ha lelkünk végre szabadon száll, akár a mélyből előbújt kérész, amely megszabadul sáros bábruhájától, végre kiszállhat a búcsúzó nap fényében igaz párt találni.

Ha azonosulni tudsz a körülötted lévő természettel, végtelen gazdaggá tesz, mert tiéd lesz a földje, a vize, a levegője, és minden élete, amely körülvesz. Főlpillantottam a csillagokra és vágytam utánuk, hogy kiszakadjak a pusztából. Ekkor ismét eszembe jutott távoli otthonunk.

Az őszi kertünk
bíborban ég, de a tél
réme előttünk.

Ember! Szóltam magamhoz. Túl gyorsan szaladtál előre, de hol tartasz még? Nem kell sietned. Előbb meg kell találnod a hazafelé vezető utat. Nézz csak körül. Hány ösvény kanyarog előtted, hol keresztezik egymást, hol pedig visszafelé vezetnek. Tudod-e, merre folytasd? Őszintén be kell vallanom:

Álmodtam jövőt,
de nyugodt jelenem sincs.
A múltam oda.

Ne légy célja vesztett és életunt. Emlékezz egykori társadra, kivel együtt kezdtetek kalandozni és elindultatok a pusztába friss levegőt szívni. Kezdetben sokkal jobban bírta, mint te. Nem nyavalygott, amikor mást talált, mint amit keresett. Görcsös ágról botot vágott. Elkezdett vele körözni, mind gyorsabban, akár a forgószél. Behunyta szemét, hogy ne lássa, merre száll, amikor elengedi. Hány égtáj felé futott szét, hogy végül megtalálja, és amerre mutat, majd abba az irányba menjen tovább, de sohasem lelte meg.

Élt nyolcvan évet.
Minek? Elnyelte a föld.
Élete jeltelen.

Társat temettünk.
Darucsapat búcsúzott
messze, felettünk.

Nézz csak vissza! Homokban, szikes porban hagyott lábnyomodat elfújja a szél. Látod valahol? Úgy tűnt el, mintha nem is hagyta volna magad után. Nem félsz? Kérdeztem magamat. Fölkészültem! Feleltem bátran.

Ekkor eszembe jutott, hogy elindulásom előtt Johann Sebastian Bach: Máté-passióját hallgattam. A kórus többször visszatérő dallama még most is bennem zengett. A 401. dicséret 5. verse így szólt:

*„Elválni kedvesinktől fájdalmas és nehéz.
De szívem szent reménnyel a jövőbe néz.
Jézus, én bizodalmam, hiszem, hogy egy napon,
szeretteimet a mennyben újra megláthatom.”*

A zene olyan, mint a lélek. Magyaráztam tovább magamnak. Elszáll, de nem foszlik semmivé. Ha szívedbe gyökerezett, magaddal viszed és továbbadod. Sok mindent átéltem már egy emberöltő alatt, amit a természettől kaptam. De hol a dobom? — jutott eszembe. Az a résdob, amelyet régen ügyes kezű öreg parasztsámán barátom faragott, akit pipája fölfüstölt és kékesszürke gomolyag alakjában valahol még most is itt lebeg fölöttem. A dobját mindig magammal hoztam. Ha nagyon fáradt voltam, vagy magányos és társat kerestem, elkezdtem verni. Előbb szép csöndben, egyenletesen, majd a csapások számát és hangerejét fokoztam. Még nem volt olyan helyzet, amikor az öreg végső segítségül hívásom következtében, a dobszóra meg ne jelent volna. Nem láttam, csak a kis pipafüst jelezte a felhők között, hogy ott van, lát és hall engem. Ha szólok hozzá, beszélni kezd. Tanácsát kérem, és bajomra lelki orvosságot nyújt. De mégis, hol lehet a dob, amelynek döbbenéseire előhozhattam? Szaladgálni kezdtem és egyre messzebb kerültem, de sehol sem találtam. Rá kellett jönnöm, hogy leghűbb pajtásomat és segítő társamat elveszítettem. Végleg magamra maradtam. Ekkor a füstgomolyból kivált egy hatalmas sólyom és kiterjesztette szárnyát. Odaátrol vijjogó hangját hallottam:

A sámán lelkét
a tetejetlen fára
madara viszi.

Őt követően az öreg gyógyító emberem szólt hozzám. Hangja szétáradt az egész pusztában, de csak én hallottam:

A mérhetetlent
már nem kell méricskélned.
Fogad fent és lent.

Megnyugodtam és így fohászkodtam: ha eljön az idő, amikor ez a teremtet világ véget ér és az egész természet összeroskad, mentsd meg uram legnagyobb teremtményedet, ezt a Földet. Látod, itt parányoktól az óriásokig mind együtt élünk, és milyen magasra emeltél bennünket, mindig és mindenén civakodó embereket... És sorolni kezdtem, ahogy eszembe jutott: mentsd meg Uram a Sixtus-kápolnát és Michelangelo minden alkotását, Betlehemet és Jeruzsálemet, India és Kína csodáit; a piramisokat és a nekropoliszokat, a Te dicsőségedre emelt katedrálisokat... Kis szünet után így folytattam ...a kiismerhetetlen óceánt és a csermelyt, amely hús vizével éppen megszületett és kibuggyant a sziklák közül. Az egysejtű lényt és a száz méteres mamutfenyőt, de leginkább mentsd meg az embert, hogy öntudattal és megtisztult lélekkel abban a világban élhessen tovább, ahol szellemed uralkodik.

Az idő megállt.
Az univerzum pihen.
Isten alkotta.

Ahogy egy gödör alján álltam a puszta közepén, a felhőkben tűztáncot jártak a villámok, majd megnyílt az ég. Előbb hatalmas, ritka cseppekben kezdett az eső hullani. Verte és folyékonnyá változtatta a port, majd egyre sűrűbbé rendeződve, folyam zúdult a vége nincs mezőre. Nem mozdultam. Jólesett a megtisztulás. Amikor a víz már orromig ért, tudtam, hogy itt maradok. Boldog voltam. Hová is mennék innen, ahol az egész természet körülvelt és lassan védőpalástjával betakart. Lassanként föloldott, mint a tóba dobott, mállekony göröngyöt.

Ki tudja, meddig tartott és ért az ár, majd kisütött a nap, akár egykor, az özönvíz után. Ahogy sugaraik kezdték a pocsolyát kiszárítani, az arcom, miként a tó alja apróra repedezik, akár a természet alkotta finom csipke, úgy vegyült bele a szikkadó mocsárba. A hullámok által idesorolt magok csírázni kezdtek benne, és fejemen szétterült az árvalányhaj.

Földanyám, szültél,
éltettél, poromat
lent befogadtad.

Hódmezővásárhely, 2014. április 2.

*

Kötöző — Bogozó (2013)

SZABADSÁGVÁGY

Bokámon kattant a bilincs. Belül éles fogai valamennyi mozdulatomra a bőrömhöz közel fekvő inaimba és ízületembe vágta. Minden helyváltoztatást tízszer is meg kellett gondolnom, hogy nyújt-e annyi élvezetet, mint amennyit kapok érte. A béklyó karikája láncban végződött, és másik végét a falba vasalt pánthoz kovácsolták. Annyi mozgásterem volt, hogy az ajtónyílásig araszoltam, ahol a napi egyszeri kosztot bedugták, vagy elvonszolphattam magamat a rácsos ablakig, hogy kilássak.

Fogva tartóim ravasz helyzetet teremtettek. Minden bezártságban élő emberben előbb-utóbb föltámad a szabadságvágy, és mindent megtesz azért, hogy a külvilágból legalább egy kis darabkát élvezhessen. Nem törődik azzal, hogy ez a látszatszabadság milyen kínokkal jár, inkább vállalja a testi szenvedést, a koplalást, hogy parányi lelki élvezetet nyerjen érte.

Az ablak befelé homorú, félköríves volt, és a Nap fölkeltétől, egészen addig, amíg lenyugodott, besütött. Fölül az ablakon, mint elől sapkára a fényellenző, egy bádogdarabot erősítettek, amely a világosságot és a látványt a földre irányította. Ha ki szerettem volna látni, elvonszoltam magam az ablak alá, és ott hátamra feküdve bámultam fölfelé. Hamarosan rájöttem, hogy a nappalok élvezhetetlenek, mivel a nap oly erősen tűz be, hogy néhány perc alatt elkápráztat, majd a szemem előtt minden sötétbe borul, és hetek telve múlik el a gyulladása.

Közben hónapok vánszorogtak idebent. Számlálni kezdtem, hogy az idegen népek szomszédságába szorult szegény hazám, nemzedékek óta mennyi szabadságharcot, forradalmat és háborút veszített el, és a bilincs hány millió ember kezén-lábán kattant hosszú évekre,

vagy örökre. Nem tudtam a végére járni. Amikor fejemben nehezen összeállt egy sorrend, kiderült, hogy az események között még mindig sok az időbeli űr, és újabb kiegészítéseket kellett tennem. Évszázadonként..., mit századonként, évtizedenként... az ördögbe is, évenként nyíltak a börtönajtók, majd fogadtak be újabb és újabb lánglelkű csoportokat, vagy magányos farkasokat, akik nem bírták tovább a rabigát és szabadságra vágytak.

Ahogy szétnéztem magam körül, a szűk sziklafalban, az itt raboskodó elődeim körmével kapart rovások megszámlálhatatlan sokasága jelezte a napokat, majd összeolvadtak végéig nincs folyammá, melyet a belesírt sós könnyek áradata mart tovább. A cella már el sem bírta emésztetni. Kicsordult az ablakon, le a külső falakon, bele a várbörtön árkába, amelyet ez a szüntelen újra gerjedő, mély szenvedés táplált.

Rabságom során rájöttem, hogy a bögrényi csalánleves, benne az undorító pondrókkal nem ér annyit, mint egy éjszakai kitekintés a csillagos égre. Először arra gondoltam, választok magamnak egy erősen csillogó égitestet, ahogy fiatal szerelmesként párommal cselekedtük. Ahogy fölnéztem az éjszakai égre, és kezdtem keresgélni, néhány hét múlva rájöttem, hogy nehezebb helyzetben vagyok, mint azok, akik szökést kíséreltek meg, és büntetésből bedeszkázták az ablakukat. Hogyan lelek minden éjszaka ugyanazon, egyetlen csillagra a sok milliárd közül?

A természet nagy
törvény, a sors szárnyán jön
és ítélkezik.

Sohasem voltam önző, mindig a közösségemért munkálkodtam. Miért lennék éppen most az, amikor szorult helyzetben vagyok, bár jól tudom, hogy egyelőre csak magamra számíthatok. Úgy döntöttem, csillagképet választok. Nem ám a Göncölszekeret, vagy a Fias-tyúkot, hanem Isten ujjával elrendezett, nagy kiterjedésű, sok csillagból álló égi freskót, amelyet gyorsan megtalálhatok, gyönyörködhetem benne és egymással beszélgethetünk.

Elgondolkodtam és elszomorodtam. Önző vagyok, és habzsoló! Miért kívánok az űrnek ekkora szeletét választani? Minek e mohóság? Mi jut ezerszámra börtöntársaimnak, akik éppen úgy néznek fölfelé, és keresik az igazságot, vagy a szabadulást? Maradj csak csöndben! Szóltam magamhoz. Hallod a sercegést a falakon? Körmével hány ember kaparja most is a sziklát, hogy valami jelt mutasson. Nekik is hagyj valamit!

Tegnap arattunk,
ma mindent megemésztünk,
holnap koplalunk!

Egyelőre több jelöltem is akadt. Éjszakáról éjszakára hol az egyik, hol a másik csillagformátum tetszett jobban. Zavaró körülmény is akadt. Rájöttem arra, amit gyerekkoromban már tanultam, csak nem volt rá szükségem és elfelejtettem, hogy a Föld megállás nélkül forog. Ahogy figyelni kezdtem egy csillagképet, mire valameddig eljutottam volna, egy része szépen kísértelt előlem és tervem meghiúsult. Bosszantott, hogy a földadatot nem tudom megoldani.

Elégedetlen,
nézz az űrbe, hogy hitet,
nyugalmat lelless.

Erre a gondolatomra elmosolyodtam. Nem vagyok én űrlátcső, hogy a mindenséget kutassam. A tudósok már úgylis előttem járnak. Ki tudja, hol tartanak? Amikor idekerültem,

kutató eszközeik még csak a naprendszer bolygói között rohantak. A fölöttem eltelt évek során lehet, hogy már utasokkal teli rakéták suhannak a csillagok felé. Elhatározásra jutottam:

A mindenség vagy,
mert porszemre is szükség
van, jót alkotni.

Elgondolkodtam. Tovább múltak a hónapok és tanácstalan maradtam. Változatlanul minden este nagy kínok között az ablaknyíláshoz vonszoltam magam. A bokámról leszakadozott a bőr, az inak kinyúltak, vagy elpattantak a vasfogak folyamatos marásától, és véres csíkot húztam magam után. Ajkam összeszorítottam, hogy ne hagyja el jajszó, és az elégedettségtől röhögve, ne örüljenek neki a fogdaajtó előtt hallgatózó örök, akiknek a mások szenvedése nyújtott élvezetet. Utóbb már a bögre moslékot be sem dugták a résen, úgylátották, hogy érintetlenül hagyom, és csak az ő munkájuk szaporodik vele.

Szemem, mint a gyógyító ember keze a beteg testrésze, rátapadt a csillagos égre. Éreztem, hogy a világ nyugodt méltósággal megfordul velem. Egy láthatatlan erő óvatosan kihúzza lábam a bilincsből. Finoman megemel, átbúvik velem a börtönablak rácsai között, és ahogy pehelyként libbenünk, a csillagfény számtalan forrásból, harmatként permetez rám. Kitértam karom és hagytam, hogy e más világokból rám áradó világosság behatoljon a szívembe és a lelkembe. Kitértam magam a kozmikus csönd és a teremő erők előtt, hogy belém hatoljanak és átitassanak. Földöntúli élvezetben gyönyörködtem, és a fénypermet folyóvá duzzadva, csillagtengerbe sodort.

A mély csönd oldódni kezdett. Ekkor rezgések futottak át rajtam, amelyek harmonikus dallamok foszlányában érkeztek hozzám. A földről haloványnak tetsző égitestek itt úgy ragyogtak körülöttem, mint egy-egy éneklő hangszer, és a dallamok zenekarának közepén láthatatlanul érzékeltem a szólamokat összefogó, vezénylő karmestert, aki így szólt hozzám:

A csúcson állva
láthatod a mélységet,
amely befogad.

Pillanatra visszanéztem. A cellámban az egyik börtönőr lábát testemre rakva, diadalmasan kiabálta társának:

— Hozhatod a bilincskulcsot és a hullazsákot!

A kép odalént elsötétedett. A zenekarban most ért tetőfokra a hangszerek összecsendülő muzsikája. Beültem közéjük, hiszen én is szürke csillagporból születtem, mint ők. Kicsi hangerő voltam. Hasonló, mint az a fűzfa síp, amelyet kisgyerekként az árokparton, nedves ágból faragtam. Nem tudtam, hogy gyors száradása közben szétreped, és sohasem szólal meg többé. Itt sem harsogtam ki a többiek közül, de éreztem, hogy amire vágytam, a végtelen Szabadságot megkaptam.

Az univerzum
is egyszer megsemmisül.
Csak Isten marad!

Hódmezővásárhely, 2014. április 13. Virágvasárnapján

*

Pár átló mentén (Év nélkül)

„A KÖNYVEKNEK SAJÁT ÉLETÜK VAN!”

Első könyvem emberöltővel ezelőtt jelent meg. Az évek múlásával lassan elfelejtettem, különben sem szeretem a napvilágot látott munkáimat újraolvasni. Ha már egyszer gyermekeimként megszülettem, útra bocsátom őket, éljék önálló életüket, nem terhelem velük tovább magamat.

Új gondom akkor kezdett kialakulni, amikor ez a régi kötet elfogyott. Az antikváriumokban is csak előjegyzéssel lehetett megrendelni, többszörös áron, mint ahogy annak idején árusították. Közben jelentkeztek azok az ismerősök és ismeretlenek, akik nem jutottak hozzá, és utóbb sem tudták megvenni. Írtak, talán nekem van még belőle és küldjem el nekik. Sohasem képeztem tartalékokat. A további jelentkezők közé olyan személyek is kerültek, akik kegyes cselekedetük során ráébresztettek, hogy azt viszonzzam.

Nyugdíjba vonulásomkor nem vártan értékes ajándékot nyújtott át az egyik főnököm, aki régóta kérte, hogy szerezzek neki egy példányt az első könyvemből. Próbáltam róla lebeszélni, de hajthatatlan maradt. Eljött az ideje, hogy kérését megpróbáljam teljesíteni. Közben főnököm meghalt, a könyvkeresést régen elfelejtettem. Ekkor értesítést kaptam egy régi könyvek áruházából — a jó kereskedő még mindig fönntartotta kérésemet. Elhatároztam,

bár semmi szükségem sem volt rá, nem utasítom vissza. Kitartó munkájukat azzal jutalmazom, hogy becsületből az árut átveszem.

Két nap múlva futárszolgálattal megjött a könyv. Közömbösen az íróasztalomra raktam, a csomagolásból ki sem bontottam. Szokás szerint megfeledkeztem róla. Sok volt ott a megválaszolatlan levél, a megírásra váró, félig megkezdett cikk, egy sereg munka, melyek elől korom miatt is ösztönösen menekültem, és a csomag köztük kallódott tovább.

Őszre fordult az idő. Dél körül kellemes, langymeleg áradt a dolgozó szobámba. Magamra vettem átmeneti kabátomat és kiballagtam a kertbe. A hulló levelektől beszitált, keskeny ösvényen végigsétáltam. Az elhagyott féltető alól kihúztam a nyugágyamat és beletelepedtem. Arcom a nap felé fordítottam, és becsuktam a szemem. Elvékonyodott szemhéjamon keresztül vörösben tetszett át a fény és lassanként félálomba szenderültem. Olyan érzésem volt, mint aki súlyát veszítve ég és föld között lebeg, az ismert békés tájon át egy elérhetetlen világ fölött.

A csúcson állva
láthatod a mélységet,
amely befogad.

Nem tudom, hány óra telhetett el. Az utóbbi években különben is megbomlott az időérzésem. Olykor éjszaka keltem föl és kezdtem tevékenykedni, miközben a nappalt átaludtam. Emlékezetem a tegnapot gyakran törölte, és egyre messzebb űzött visszafelé, ifjúságom óráit úgy idézve, mintha most volna.

A lakásból lányom jött ki. Megcirógatta az arcomat. Egy nevet ejtettem ki ajkamon, akire éppen emlékeztem, és akit öregedő gyermekem sem ismerhetett, mert amikor a kedves játszótársam volt, ő még meg sem született. Fölnéztem.

— Te vagy az? — kérdeztem.

— Talán mást vártál? Kit szólítottál?

— Ó, már nem is tudom. Valami régi emlék lepett meg... Álmodtam talán. Ilyenkor fölsejlenek az elmúlt pillanatok és emberek.

— Gyere be. Már régen letűnt a nap. Érzed, a föld felől a sötétből egyre hidegebb árad fölfelé. Elérte nyughelyedet és megfázol.

Gondoskodva karon öltött, kiemelt és lassú léptekkel megindultunk befelé. Közben sajnálkozva arra gondoltam, hogy miért jött ilyen korán, amikor egy kedves emlék, mint halra a halász hálója tekeredett rám. Körülfonta epekedő álmomat, amely várhatóan nagyszerű élmény felújításával várt rám, de jöttére megszakadt. Amikor beértünk és elengedte karomat, figyelmeztetett:

— Ha átöltöztél, nézd meg az asztalodat. Talán már hónapok óta ott porosodik egy neked címzett, fölbontatlan csomag. Mintha könyvet kaptál volna.

Családom közben megszokásból vacsorázni hívott. Az utóbbi években már leszoktam az esti evésről. Ha vendégség kényszeréből valamit elfogyasztottam, a kevés is megülte a gyomromat. Egész éjjel forgolódtam, nem bírtam pihenni. A hívó szóra most sem mozdultam. Eszembe jutott lányom figyelmeztetése és kotorni kezdtem az asztalomon. Félig olvasott újságok alatt, valóban ott szorongott a kis csomag. Fölbontottam. Meghozott első könyvet tartottam a kezemben.

— Elkéstél! — ripakodtam rá, akár egy csíntalan unokára. — Már nincs, akinek átadjalak.

Hanyag mozdulattal visszalöktem a többi lom közé és megfordultam, hogy átmegyek a hálósobámba lefeküdni. Imádkozni szeretnék, hiszen ismét vége egy napnak. Kisgyermek koromban belém ivódott a nap végi hálaadás, amikor édesanyám összefordította kézfejemet és

ujjaim, akár az antennák, az ég felé tekintettek, hogy közvetítsék az Úrhoz köszönetemet, Aki minden percben előttem járt és segített.

Ahogy karom távolodott a ledobott könyvtől, egyszerre mintha meleg sugárzást éreztem volna áradni belőle. Vonzott az addig hidegnek ítélt tárgy és kinyitottam. Megdöbbenve láttam, hogy a cím alatt, a mostani számkás, nagy betűim helyett, az egykori, apró gyöngyjeleimmel a következő dedikációt írtam:

„Piroskának, azokra a feledhetetlen napokra emlékezve, amikor még első öleléseink érintetlen lelkünkben hagyták tiszta emléküket, szeretettel ajánlom könyvemet. 19...” Mennyi is? Valamennyi, hiszen elhomályosult szememmel már nem láttam az év utolsó két számjegyét és az aláírásomat elolvasni.

„Talán nem is érdekes, hogy pontosan mikor volt” — gondoltam. — „Különben is, hogyan vehettek át és küldhettek nekem egy olyan könyvemet megvételre, amelyet egyszer már valakinek ajánlottam? Még jó, hogy nem adhatom tovább annak, aki kérte, hiszen egy könyv nem bírhat el két ajánlást is, mert közülük az egyik bizonyosan hamis lenne! Amit az ember őszinte szívvel leírt, azt másnak nem ismételheti meg” — bosszankodtam.

Gyorsan átöltöztem és lefeküdtem. Mély csönd fogott körül. Ahogy imára kulcsoltam kezem, egyszeriben érintkező tenyereim közül mintha a Szent Iván éji tűzugráskor gerjesztett apró szikra vetett volna lángocskát. Akár a szél sodrásában elszabadult gyújtó parázs gördülne tovább a karomon. Átfogta fölmelegedő testemet és agyamban fölgyújtotta az egész hajdan volt ifjúságot, s benne, ahogy Szent Johanna égre tekintő szemmel állt a máglyán, most úgy nézett rám Piroška.

— Mégis megtaláltál! — szakadt ki belőlem egy fájdalmasan édes kiáltás, amelyet csak mi ketten hallottunk.

— Amikor sokáig ott feküdtem kötetedbe zárva, olyan volt ez számomra, mint holt léleknek a föltámadásra várakozás — felelte Piroška. — De végre ismét rád találtam és könyvedet, benne a nekem szánt üzenetteddel, és két kezed imára kulcsolt érintésével villámcsapásként éreztem, végül engem is újra a lobogó szálfákra állított.

— Hová tűntél életemből? Hányszor gondoltam rád! Arcod fénye sápadttá vált és vonásaid, mint jéghideg teli korsón legördülő harmatcseppek, szétfolytak bennem. Ha most látnálak, talán már föl sem ismernélek.

— Az években mért cseppek forrást dagasztottak belőlem, amely elindult, hogy találkozzon a nagy folyóval, amelyben elkeveredve, de megerősödve folytassa útját, csak hogy a hozzád vezető úton sivatag várt és az idő múlásával kiszáradtam.

— Pedig milyen gyönyörűséges voltál! Emlékszem, néhány évfolyammal mögöttem jártál a gimnáziumban, és egy szünetben az udvaron odajöttél hozzám. Ott álltál, mint aki megbénult.

— Megigézve néztelek. Olyan volt tested, akár az utolsó viadalra váró görög harcosoké Trója alatt.

— Színházjegyet hoztál, amelyet végül szó nélkül átadtál.

— Osztályfőnököd küldte, diákbérleti előadásra szól.

— Igazán akkor figyeltem föl rád, amikor kiderült, hogy a jegyeink egymás mellé száltak. Különös véletlen, gondoltam. Mindketten úgy viselkedtünk, mintha az előadást néznénk, közben meleg leheleted illata elérkezett hozzám és kezdtem beszívni. Ez volt talán a vonzerőd, amely gúzsba kötötte érzéseimet és nem hagyott nyugodni. Hazafelé két oldalon kezdtünk haladni, de erőt vettem magamon és egy útkereszteződésnél átszaladtam hozzád. A kaputokig szót sem szoltunk. Remegett a hangom, amikor elköszöntem, de visszafelé ugráltam örömben, mint a kismacska, amely az első egerét fogta.

— A továbbiakban már gyorsan haladt a kapcsolatunk — válaszolta Piroška.

— A nagy folyó holtágán egy széles halászladikban találtuk magunkat — folytattam. — Addig lapátoltam, míg messze elmaradt mögöttünk a homokos fürdőpart. A kölcsönjármű egy darabig még siklott előre, de a víz felszínét borító sulyom és hínár csakhamar rabságba ejtette. Hiába próbáltam előrébb jutni, a célt elvesztettem, már csak téged láttalak.

— Mi tegyük? — kérdeztem megszeppenve.

— Kiáltunk segítségért? — folytatta Piroska.

— Várjunk még. Kicsit kifújom magam és megpróbálok visszafordulni. Leheveredtem a csónak lapos alján. Riadtan üldögéltél egy darabig, majd szóltam, hogy dőlj le te is egy kicsit, van itt bőven hely, napozzunk. Előbb vonakodtál, de a csönd, amely körülvelt bennünket, a távol eső part, ahonnan a fűzfák közül csak a vízimadarak halk énekszava hallatszott ide, megnyugtató. A párázás és a költés diadalmas időszaka volt, amikor az élet folytatásának örök lendülete hullámozott körülöttünk...

— Folytasd — kérlelt Piroska — kezdem újra átélni.

— Óvatosan lefeküdtél mellém. Vigyáztál, hogy véletlenül se érnünk egymáshoz, pedig legföljebb egy fűszálat lehetett volna közénk rejteni. A reggeli napfény kellemes melegében mintha álmodtunk volna. Hunyt szemmel is láttalak, amint feloldódsz a ránk boruló, felhőtlen kék égben, és ott lebegsz fölöttem, akár egy kitárt szárnyú madár. A lélek csöndjében, ahogy a nap emelkedett és kezdett besütni a ladikba, megszorult a levegő. Kinyitottam szemem és homlokodon láttam a veríték apró flittereit, ahogy szétszórva, a régi báli ruhákon jelentek meg, akár a csillagok fénye az éjszakai sötét égbolton. Máig sem tudom, hogyan vettem a bátorságot, de azt indítványoztam, hogy vessük le a fürdőruháinkat. Egy szót sem szóltál, csak feküdtél tovább. Én többé nem zavartalak, de óvatosan lehúztam a nadrágomat. Továbbra is néztem az eget, amelyen apró felhőfoszlányok jelentek meg, de árnyékot nem vetettek. Ekkor bizonytalanul megmozdultál. Kikapcsoltad a felső részt és levetted. Én, mint kőszobor feküdtem továbbra is melletted és rád sem mertem pillantani...

Nagyot nyeltem, mert éreztem, hogy lassan ismét ott fekszem a ladik alján, messze egy hangoskodó, való világtól, kettesben a rám bízott ártatlan szépséggel, és nem tudom, mit hoznak a következő percek. Folytattam tovább elbeszélésemet:

— ...az idő egyre lassabban telt, csak a vér dobolt mind harsányabban ereimben, és hatalmas lökésekkel jött-ment a szívemben. Ekkor bájos, araszoló hernyómozgást végeztél. A lábad térdből kissé föl húztad. Óvatosan megemelted a derekadat, fenekedet, és te is levetted kis nadrágodat. Gyorsan visszarendezted magad és összeszorítottad combodat. Ettől a cselekedettől mindketten úgy záródtunk, akár a kagyló héja, amikor homokszem kerül köpenye alá. Előbb lassan én, majd te is kicsit egymás felé fordítottuk a fejünket. Legyőztük szégyenérzetünket és zavartságunkat. Óvatos, de kíváncsi pillantással, szemlesütve néztük egymást, mint két gyermek, akik először látják a másik nemű ember mezítelen testét; azt az alkotói csodát, amely olyan káprázat, mintha sikerült volna új világot teremteni, és ez megváltoztatja egész életünket...

Egy korty vizet kellett innom, mert ajkam, mint fehér iszap a kiszáradt tó alján, kicserepesedett az újra átélt izgalom hatására.

— Ettől kezdve az idő valóban megpihent — folytattam a visszaemlékezést. — Gyönyörködtem lányos, finom vonalaidban és hófehér bőröd tiszta árnyalataiban, amelyeket finom hajlataid és kigömbölyödő formáid tettek érzékletessé, majd áttetszővé, ahogy a vékony hajszálerék átsejtettek rajtad. Ugyanakkor féltettelek is, mert a nap már a fejünk fölött sugárzott és ábrándos, de kaján tekintettel figyelte, meddig bírjuk még. Láttam, hogy testünk egyre gyorsabban a rózsaszín mind sötétebb árnyalatait tükrözi és bőrünk kezd viszketni. Ekkor fölültem és magamra vettem a fürdőnadrágot. „Indulnunk kell, mondtam, mert nagyon fölégünk és fájdalmas lesz.” Te is magadra kapkodtad ruhácskáidat. Keservesen kievickéltünk a vízínövények fogságából és visszatértünk a mozgalmas partra.

— Amikor az ismerősök megláttak bennünket, szörnyülködve nézték egyre vörösebbé váló testünket — folytatta Piroska. — Akkor még nem voltak drága, faktoros kenőcsök. Engem vajjal kentek be, téged tejföllel. Úgy égtem, akár a boszorkány a tűzben, pedig csak egy ismeretlen, vággyal teli fél napot loptunk magunknak. De nagyon félttem. Mit szólnak szüleim, ha hazaérünk, és meglátják, hogyan nézek ki? És mit kérdez anyám, amikor az égési láztól gyötört bőrömre hideg vizes borogatást rakva fölfedezi, hogy a fürdőruhám nem hagyott rajta nyomot? Bűnösnek éreztem magam, és legszívesebben elmerültem volna a nagy folyóban.

— A leégésben nekem már volt gyakorlatom — vettem át a szót. — Engem nem kényeztet el anyám, ha meglát. Bosszúsan majd azt mondja, megérdemelted, ha ilyen butaságot csináltál, lásd el magad! Fájdalmammal nem is törődtem, inkább némi szégyen keveredett bennem a vágyakozás kielégületlenségével, de nem tudtam, hogyan és mi legyen a folytatás ott a csónak alján, ahol csak Isten lát bennünket, a természet és a nap szemén keresztül. Az már akkor világosan megfogant bennem, hogy éretlenségünknek méltánytalanul nagyobb lesz a következménye, ha hagyjuk, hogy vágyunk továbbgördítse a beteljesülést. Akkor megalapozás nélkül tovább merülünk a bennünk fölgyülemelő iszapban, majd a megszokás unott veritékében pirkadnak ránk a bizonytalan jövőt sejtető hajnalok.

— Lelkem legmélyén én is úgy éreztem, hogy életünkben elszalasztottunk valamit, amely soha többé nem hozható vissza, és egyre kevesebbet találkoztunk. Azon a napfürdővel telt csónakos délelőtti harmóniával kötött össze bennünket a természet, amely hosszú póráz volt, nem szoros bilincs. De mit értünk el a szabadsággal, ha nem nyújtott számunkra felelősségvállaló kapcsolatot? Érettségi után, anélkül, hogy egymásnak számot vetettünk volna, elváltak útjaik. Én itthon maradtam, te elkerültél valahová továbbtanulni. Nem is érdekldtem utánad, mert úgy éreztem, hogy fájni fog a seb, amelyet fölszakít.

— Gondolom férjhez mentél, gyerekeket neveltél. Amikor megjelent az első könyvem, sok év után bizonyosan ekkor hallottál rólam. Meglepődtem, hogy megvetted és postán küldted el, hogy írjak bele, mintha emlékkönyvedet megkésve nyújtottad volna felém. Akkor kezdett előttem újra kinyílni az ajtó: beléptem ismét a gimnáziumba, nyüzsögtem a padokban, láttalak a szünetben. Kivittelek a nagy folyóhoz, és azon a napon, amikor a ladikban felégtünk, az volt a legszörnyűbb élményem, amikor visszafelé kerékpárra ültünk. A naptól begyulladt feneked minden mozdulatodra fájdalmas sikolyaiddal adta tudunkra felelőtlen tettünket. De megmondom őszintén, most, amikor véletlenül visszavásároltam a neked ajánlott könyvemet, nagyon bántott. Olyan előzmények után, amelyek bennünket összekötöttek, ha csak rövid időre is, és szívemből fölszakadt mondattal, írásban emlékeztem meg diákkori találkozásunkról, hogyan adhattad el emlékünket?

— Ne ítéld! Esztendőig vártam rád. Nem mentem többé a nagy folyóhoz, még a kertünkben sem napoztam. Lassanként elszakadtam e világtól, míg túl a harminc évemen szüleim figyelmeztettek, hogy férjhez kell mennem. Döntenem szükséges, hogy vénlány maradok-e, aki öregségére mindenki lába kapcája lesz, vagy családot alapítok? Az első jöttment kérőmmel házasságot kötöttem. Fiam és lányom született. Tudod mi volt a gond velem? Gyermekeim mosolyában is a te arcod kerestem. Évtized múltán elváltunk és jött egy másik kérőm. Mielőtt hozzáadtam magamat, éjszakánként kiálltam a kertbe és a neved ordítottam. Valahol az éterben talán eljut hozzád a hangom és meghallod, hogy milyen keservesen kiáltozok utánad, de füled nem hallotta jajszavam, szád nem nyitottad válaszra...

— Miért csöndesedtél el? — kérdeztem.

Ekkor láttam, hogy könnyed nyeled. Oldódni kezdett bennem a szomorúság, hogy eladtad könyvemet, és csöndben vártam, míg ismét képes leszel szólni.

— A második férjemtől szöke ikerlányaim születtek. No, gondoltam, bennük hiába keresem a te markáns arcodat, így legalább nem keletkezik bennem valóok. Új társammal a munkahelyemen jöttem össze, amikor egy szobába helyeztek bennünket, és egymással

szemben volt az íróasztalunk. Hónapról hónapra, ahányszor fölnéztem mindig őt láttam magam előtt. Tudod mi történt? Képzetelem az arcát kezdte átformálni és eljutottam oda, hogy lelki szememmel benne úgy láttalak téged, mint ahogyan akkor nézhettél ki. Midőn megsimogatta a kezem, már az ujjaidat éreztem bőrömon, és amikor megkért, azonnal igent mondtam.

— Most nem álltál ki a kertben utánam sírni?

— Ahogy magához vett, egy társasház emeletén nem volt kertünk. A lányok közben úgy nőttek — bocsáss meg a ronda kifejezésért —, mint gaz a szántföldön. Hol volt már az a világ, amikor az iskolából hazatérve beszámoltunk feleleteinkről, őszintén elmondtuk kis életünk apró történeteit, ahogy én vallottam, mert egy jó anyának mindig „kisgyermeke” maradunk ameddig csak él. Az egyik lányom hazaérve azonnal a szobájába indult, és ordított kezdte a legújabb dübörgő zenét. Amikor szólni mertem neki, dühöngött, majd belülről pokrócot akasztott az ajtajára és a kulcslyukat rágógumival tömte be. A másik a számítógépe elé ült, és ha nem szakítom rá az ajtót, hajnalig azon játszik. Akkor tudtam meg, hogy már nem érintetlenek, amikor fogamzásgátlót találtam náluk. Ettől kezdve úgy forgott velem a világ, mintha nagy örvénybe kerültem volna, amely fulladásom előtt kidobott egy ismeretlen partra, ahol ismét egyedül találtam magam. Mindent kezddhettem volna előlről, de már nem volt hozzá erőm. Menekültem valamennyi régi emléktől, vágyaimat magamba fojtottam. Ekkor adtam el a te könyvedet is. Olyan volt ez számomra, mint amikor a hajótörött a kopár szigeten falevéltre vési utolsó segítségkérő mondatát, és üres palackba zárva, rábízza az óceán áramlataira...

Idáig hallgatva e tragikus vallomásokat, hirtelen szörnyű görcsöt éreztem mellkasomban. Tenyeremmel kezdtem masszírozni a szívem táját, amelynek dobbanásai mindjobban kihagytak, míg valahol az erek és vérsejtek mélyén minden élet megakadt. Darabig nem hallottam, hogy mivel fejezte be Piroska a történetét, mert megkezdődött az utazásom egy másik világba, ahol most itt állok, és újra nemcsak hallom, hanem végre látom is a drágát, aki minderről semmit sem tudott, majd így folytatta:

— Olyanná vált számomra, ahogy ott álltam azon a lakatlan parton — amely már nem kötött többé össze azzal a világgal, amelyet eddig éltem —, mintha a várakozás álma valóra válna. Erősen hittem benne, hogy könyved és benne ezernyi kínom visszatalál hozzád. Figyelmeztet, hogy itt vagyok az élet hajótöröttjeként és várlak, hogy beleülsz ismét a halászladikba. Leveted újra a ruhád és nem törödsz azzal, hogy vihar veri-e bőröd, vagy nap égeti, mert az az évek alatt cserzetté vált, és nem foghatnak többé rajta romboló természeti erők. A nagy folyón, sulymos mocsáron átevezel, és amikor már ott hanykolódsz a végtelen hullámon, bizonyos voltam benne, hogy eltalálsz hozzám...

— Itt vagyok! — kiáltottam. — Gyere, mert életem át vártalak. Látlak és ismét hallom a szavad.

Valahonnan, messzi párából, parányi alak bontakozott ki és jött felém. Amikor közel ért, kinyújtotta kezét, hogy magam mellé segítsen.

— Nézd a karomat, akárha csont nélkül lenne, elhajlik — válaszolta Piroska. — Olyan, mintha egy láthatatlan falba ütközne. Hiába tapogatom, nem érzek és nem látok ott semmit, mintha átszakíthatatlan légfüggöny választana el bennünket.

— Ajtó az, amely köztünk húzódik.

— Kérlek, nyisd ki, hogy végre megölelhesselek.

— A kulcs nálad van. Tedd össze kezed és imádkozzál, hogy végre szabad legyen egymáshoz az út, mert akkor leküzdöd a fáradságos, hosszú időt, míg ide találsz.

Hajolj közelebb!
nyitott ajtónál várlak,
és bevezetlek.

Itt béke fogad,
áradó fény nem épít
közénk zárt falat.

Hódmezővásárhely, 2014. június 6.
(Harmincöt éve, hogy első könyvem:
A tanya megjelent.)

*

Tükör (1989)

PÁRBESZÉD A TÜKÖRREL

Nehéz napom volt. Számlákkal, költségeim rendezésével küzdöttem. Amikor lefeküdtem teljesen kimerült voltam, de nem tudtam elaludni. A gondolataim tovább forogtak agyamban, akár a kalitkába zárt mókus a keréken. Lassan virradni kezdett. Kis szobámban a nyitott ablak alatt szűk ágyamban forgolódtam. Lábam felől a falon tükör lógott, és amikor a nap első sugarai betűztek rá, visszavert fényével elkápráztatott. Lehunyva szemem, végre álomba merültem. Nem tudom, mikor ébredtem föl, mivel bolond órát évek óta nem tartok,

hogy ne mérícskélje az időtlen időt. Úgy élek, mintha egy fekete lyukban lennék, ahol megálltak a történések folyamatai.

Lágy, kellemes simogatást éreztem arcomon. Lassan felültem és kerestem azt, aki megérintett. Nem találtam. Kinyitottam a szekrényt, de csak üres ruháim lógtak benne. Belenéztem a sarokban álló lavórba, csupán az állott vizet láttam az alján. Elgondolkodtam és a valóságnak tetsző álombeli tapintásra nem találtam ésszerű választ. Ekkor pillantásom a tükörrre esett. Egy korombeli nőismerősnek vélt arca mosolygott rám. Zavartan megdörzsöltem a szemem. Azt gondoltam, hogy még mindig álmodok és az előbbi történet folytatódik. Lopva ismét a tükörbe néztem, de a látvány nem változott, legfeljebb a rám tekintő nő mosolya szélesedett.

— Megbolondultam? — kérdeztem magamtól félhangosan.
— Semmi bajod — felelte a hölgy. — Csupán lusta vagy. Én ébresztettelek egy érintéssel, hiszen már a hasadra süttött a nap. Kelj föl és végezd a munkád!
— Ki vagy?
— Nem látod? A tükörképed.
— Már megbocsáss, de én férfi vagyok, méghozzá nőszereplő. Hogyan lehetnék a te alteregó?
— Minden férfiben van nő, és valamennyi nőben férfi, mivel mindkét nem egyaránt ember.
— Akkor most önmagammal folytatok párbeszédet?
— Igen is, meg nem is.
— Hogy van ez?
— Valójában önmagaddal diskurálsz, pontosabban, a benned lakó másik emberrel.
— Miért éppen most jöttél elő, életem delén, amikor a távolban már az alkony fényei világítják meg közeledő világomat?
— Azért, mert szükséged van rám.
— Mint kire? Feleségre, testvérré, barátára, szeretőre, vagy...
— Mint őszinte, szerető társra, aki őrangyalodként figyel és figyelmeztet.
— Tehát hívatlan bírám kívánsz lenni?
— Szó sincs róla. Segítőd.
— Például?
— Itt van ez a számlaügyed. Belebonyolódtál a sok értelmetlen vásárlásba, a megannyi tétel kezelésébe. Már adósságot is halmoztál föl, mert nem tudtad, hogy meddig nyújtózz a takaród alatt. Minek kellett két pótgumi az autódhoz, amikor minden más rendes embernek egy is elég, vagy miért hagyod bekapcsolva a hőszugárzót, amikor egész nap nyitva van az ablakod?

Fejemet fölemeltem és kerestem a tükörképemet, de közben eltűnt. Elgondolkodtam. Valójában igaza volt, hiszen már a következő havi bérem felét is föléltem. Jó, ha majd kosztra telik. Ezért mégis szóltam hozzá:

— Néha valóban bejöhetnél, hogy érezzem az ázott kutyaszagodat, akkor talán nem lépek túl önmagam árnyékán.

Közben a nap fénye tovább haladt a falon, elhagyta a tükröt. Többet nem csillogott és nem láttam benne önmagam különös mását. Fölzaklatott ez a szócsata. Kisétáltam a kertbe és leültem egy fa előtt. Pár napja feketerígó pár nagy igyekezettel fészket hordott magas ágai közé. Éjszakára a tojó már bele is ült és várhatóan hajnalra megtojta volna első tojását. Akkor éjszaka hatalmas szélvihar támadt. A fát tollpiheként rázta, a hajlékot megtépázta. Reggelre elállt a vihar, csak csendes, áztató eső permetezett. Kijöttem és kerestem a kedves énekszavukkal elbűvölő madarakat, de többé nem láttam. Bizonyosan veszélyesnek tartották a családi menedéküket szolgáló helyet és örökre elhagyták.

Eltűnődtem rajta, hogy milyen könnyű nekik teret és múltat elhagyni. Csak annyit kérnek a természettől, amennyi nekik szükséges és, ha csalódtak benne, tovább állnak, más kertet keresnek, más fészket építenek. Én sem vagyok nagyigényű. Van egy kis házam, kertem, benne minden virág a kezem munkáját dicséri, hiszen naponta gondozom, locsolom, metszem, permetezem, gazolom őket, és amikor hervadoznak, beszélek hozzájuk, akár Szent Ferenc a madarakhoz és a halakhoz. Kérem őket:

— Ne hagyjatok még el! Szükségem van rátok, ahogy nektek a napfényre, melegre és az ég könnyére. Boldoggá tesztek, amikor virágba borultok. Tőletek kapom a változatos színt és illatot. Értsétek meg, hogy egymásra vagyunk utalva. Kora tavasszal lesem a fákat, mikor pattannak rügyeik és hozzák első leveleiket. Midőn a tél kegyetlenségétől életét vesztett madarat találok, a fa alá temetem. Számlálni sem tudom, hány nyugszik alattuk. Nincs hantjukon jel, csak bennem dalolnak tovább. Lehetnék bár süket, hallok őket, elveszthetném szemem világát, látom valamennyit. Ti vagytok az én mátkáim, gyermekeim, a jövőm, mert nincs erő, amely elválaszthatna bennünket egymástól. Por a porral majd lent keveredik, és együtt élünk tovább, amikor egy új tavasz elszórt magja gyökeret ereszt belénk és újra kicsírázunk.

Éltem tovább megszokott napjaimat. Bejártam a munkahelyemre, meglátogattam felnőtt és családot alapított gyermekeimet. Vártam a labdarúgó világbajnokságot, és végre elérkezett a szurkolás ideje. A téren hatalmas kivetítő előtt órával hamarabb üldögéltünk habzó, hideg sörrel öblögetve kiszáradt torkunkat, amelyet a meccs közben rekedtre kiabáltunk, majd összevitatkoztunk, mert ahányan voltunk, annyi csapatot és játékost éltettünk.

Még véget sem ért a bajnokság, amikor belefáradtam. Rájöttem, hogy az én ifjúságom idején a sportnak még volt nemzeti öntudata. Most, ahány játékos, annyi országból való. Bórszínek, kultúrák, vallások, ideológiák és érdekek keverednek. Nem a hazájuk értékét növelve sportolnak, hanem idegenben pénzért. Amelyik nemzet gazdagabb és több jó bajnokot tud megvásárolni, az győz. Ha kifáradnak, vagy megsérülnek, túladnak rajtuk. A sporttörténelem valamelyik oldalán néhány év múlva, a sok millió között legfeljebb egy név marad utánuk, de emberöltő múlva már senki sem emlékezik rájuk.

Elszomorodtam. A vesztes meccs után hazafelé ballagtam. Eszembe jutott a másik képem és vágytam utána. Szobámba érve fölkattintottam a lámpát és figyeltem a tükröt, előjön-e végre? Sötét maradt, mint az a tükör, amelyet fekete kendővel akkor takarnak le, amikor halott van a házban.

— Csak akkor jelentkezel, amikor neked tetszik! — fakadtam ki. — Ha szükségem lenne vigaszra, elmaradsz? Útállak, tudod? Nem vagyok kíváncsi arra az énemre, aki alattomosan bennem él, miközben kritizál, de kiszámíthatatlan.

A szobában továbbra is néma csönd ült. Lekapcsoltam a villanyt és ruhástól rávettem magam az ágyra. Darabig még forgolódtam, mire lehiggadtam, majd végre álomba szenderültem. Szerettem ezt a létközi állapotot, mert, ha nem törtek rám rémálmaim, kiszakadtam a világ zavarából és órákra szinte megsemmisültem.

Nem tudom, meddig tartott ez a lelki csönd, amikor ismét kellemes simogatást éreztem arcomon. Azonnal fölültem és néztem a tükröt, amely az éjszakában sötét volt, de lassan kivilágosodott és benne megjelent az asszonyképem. Éppen szóra akartam nyitni számat, hogy alaposan leteremtsem. Ekkor ujját ajkához emelve intett, hogy ne szóljak. Vártam.

— Láthatod, hogy nem vagy egyedül, nem hagytalek magadra. Amikor dühöngesz, én is zaklatott vagyok, hiszen közös a lelkünk. Ilyenkor nekem kell bölcsebbnek lennem, és megvárom, amíg befogadóvá válsz.

— Köszönöm, hogy érthetően, világosan beszélsz.

— Tudod, hogy egyáltalán mi a bajod?

Elgondolkodtam, mert nehéz volt erre pár szóval felelni, majd így folytattam:

— Képzeld el magad egy teátrumban délelőtt, amikor nincs előadás és nincs próba. Ide érkezel egyedül. Kopogtatsz, de nincs, aki beengedjen, pedig hajt a szereplési vágy. Meg akarod mutatni, hogy ki vagy és mit tudsz, hogy álmélkodjanak. Lenyomod a kilincset. Kiderül, hogy az ajtó nincs bezárva. Óvatosan belesel a félhomályba, majd belépsz. Haladsz egyenesen a lépcső felé és fölérsz a színpadra. Elhúzkod a függönyt, fölkapcsolod a reflektorokat. Fényárba borul a gyönyörű nézőtér. Kiállsz középre, a sűgőlyuk elé, amelyben nincs segítőd. Átfut rajtad, mi lesz, ha elakadsz és fűtyülni kezdenek. Úgy gondolod, hogy most ezernyi szem izgalommal várja, hogy megszólalj... — nyeltem egyet. — Tudod te, milyen érzés üres színházban játszani?

— Nekem ne mondd, hiszen ezt veled együtt naponta átérzem.

— Akkor miért nem érted, hogy mi a bajom? Miért vagyok én is néha veled együtt ázott kutya szagú, mint amelyik eb magányosan, éhesen kóborog az utcán, jó gazdára lesve, de hiába csatlakozik bárkihez is, belérúgnak!

— Ne haragudj, de az egész szemléleted téves. Hiába volt egy sikeres bemutatkozásod. A közönséget minden további előadásra neked kell megnyerned és megtöltened a nézőteret. Legkönnyebb mindig szervezőkre várni, akik gyártóisorokhoz, irodákba, iskolákba, hivatalokba loholnak, bérletet és jegyet árulni; hirdetnek, de te nem vagy sehol, legfőljebb a színes plakátok regélnek műsorodról.

— Ugyan, mit kellene tennem? Én vegyem át a szerepüket és járjam a fél országot?

— Ki kell lépned az elefántcsont tornyodból. Voltál-e már kedves az eladóhoz, és megköszönted-e neki, amikor fölpróbálta rád a legújabb öltönyödet? Megálltál-e, amikor autogramot kértek tőled a gyerekek, az elkövetkezendő nézőid, vagy továbbrohantál? Átadtad-e a helyed a buszon, amikor egy munkásruhában érkező öregember fáradtan szállt föl a következő megállóban? Vállaltad-e, hogy egy leszel a többi közül, vagy elnéztél fölöttük? Ember tudsz-e maradni az emberengetegben, vagy beleolvadsz az embertelenségbe?

— Még a növényekkel, madarakkal is jóban vagyok, és gondozom, etetem őket...

— De társaiddal egy meccset sem tudsz veszekedés nélkül végig nézni, és szüntelenül külön véleményedet hangoztatod!

Csönd támadt. Elgondolkodtam. Megfogott, amit magamról hallottam. Néztam a tükört, hogy képmásom milyen ábrázattal figyel engem, de ő eltűnt belőle. Kezdtam a rosszul élt sorsomat latolgatni, hogy mire megyek vele, és mit adhat, ha megfogadom a másik énem javaslatait?

Ekkor a tükörkép még egyszer megszólalt, de nem láttam többé, csak a hangját hallottam:

— Ne feledd a példabeszédet: „úgy szeresd felebarátodat, mint önmagadat.”

Ekkor döbbsentem rá, hogy valójában önmagam sem szeretem. Levetettem álruhám, amely eddig eltakart. Magamra öltöttem bokáig érő, hosszú gyolcsomat, föl húztam a kerti kapirgálásaimkor elhasznált szandálomat és elindultam utamra. Úgy éreztem, talán sohasem érek a végére, hiszen későn álltam rajthoz, de amikor a bennem szunnyadó másik emberre gondoltam, hittem, hogy elégedett velem, mert a zárandoklatot legalább megpróbáltam.

Hódmezővásárhely, 2014. július 7.

*

Perzselt figurák (1992)

Ajánlás:

Hegedűs Endre Kossuth-díjas
zongoraművésznek szeretettel
ajánlom elbeszélésemet

AZ UTOLSÓ ÍTÉLET JOHANN SEBASTIAN BACH: H-MOLL MISÉJE

— **T**eremtő Szent Atyám! — kiáltottam az ég felé, és szemem fürkészni kezdte a végtelenbe tűnő csillagos égboltot. — A mindenségben megalkottad számunkra ezt a természet titkaival teli, csodálatos kis bolygót, majd rajta a néhány atomból álló, egyetlen parányi sejteletet, amelyből később egymást marcangoló, hatalmas őslények növekedtek. Bizonyosan rájöttél, hogy nem ilyen világot akartál, és egy pályáját elhagyó égitestet zúdítottál e Földre, amely kiirtotta valamennyit. Néhány egér nagyságú jószágot meghagytál, amelyekbe újabb évmilliók fejlődése után lelket leheltél. Az emberről kinyilatkoztattad, hogy saját képmásodra teremtetted. Az első pár említésre méltó, kezdeti ténykedése már a tilalmad megszegése volt, amiért kiűztetted őket a Boldogság Szigetéről. Nem ért nekik semmit. Noé családját meghagyva, az összes rokonságukat az özönvízzel elpusztítottad. Mindhiába. Még a kiválasztott népedet is hányszor kellett fenyíteni! Mennyit könyörögtek értük vezetőik, hogy szüntelen bűnbeesésüket ne sújtsa haragod. Nem használt nekik. Ahogy körülnézek e világban, úgy érzem, hogy mind több a jóvátehetetlen kár, amelyet bűnös indulattal milliárdok elkövetnek. Szent Fiad azt ígérte nekünk, hogy velünk lesz a világ végezetéig. Szent Atyám,

lásd be, hogy elérkezett a pillanat, amikor jelzésed szerint többé nem víz, hanem tűz által pusztítod el e bűnös világot. Kérlek, ne várj tovább, mert láthatod, hogy ezekkel a teremtményeiddel is csak minduntalan szomorúságod növekedik. Eljön majd Húsvéti Bárányod. Hasonlata szerint kiválogatja azokat, akik méltóknak bizonyulnak, hogy bejussanak birodalmatokba, és tűzre veti mindazokat, akik méltatlanok maradtak. Te tudod legjobban, hogy nincs ételme súlyosbodó bűneinket elnézni. Én már csak a fölcsapó lángnyelveket lesem.

Ekkor az égbolt zárt felhői közül egy eltűnt. A támadt résen át fénysugár esett arra a környékre, ahol sok millió társammal együtt álltam és figyeltem. Lassú, szélesen áradó, ötszólamú kórus h-mollban szólalt meg fuvola, oboa, fagott, hegedű és brácsa kíséretében, majd kivált két szoprán hang: „Uram irgalmazz” és „Krisztus kegyelmezz” könyörgésükkel, miközben a kórus négyszólamúvá vált, és a zenészek előbb D-dúr, majd fisz-moll hangnemre váltva, vidáman, bár számunkra láthatatlanul zenéltek tovább.

Látomás támadt bennem, valahonnan életem sűrűjéből, ahol a percek és órák napokká, a hetek évekké olvadtak össze. Csak az eltűnt történet elevenedett meg előttem, mint a régi karcos filmekben. Ahogy az esemény haladt előre, a képsor úgy tisztult ki és végül újra eleven részesévé váltam bűnös múltamnak, amely e különös jelenben bocsánatért esengve folytatódik.

Alig lehettem három évesnél idősebb, midőn megtanultam az udvarban álló barackfára mászni. Második utam a nagykapu tetejére vezetett, és kibámultam az utcára, ahol alattam az emberek járkáltak. Amikor jött a sánta és púpos cipész, utálatomban leköptem. Fölnézett, majd becsöngetett. Anyám jött ki és értesült fia gonoszságáról. Úgy elverte a számát, hogy belőle a nyelvem is kidagadt. Nem ért semmit. Amikor a háború után, kisiskolásként a bolt előtt én is sorban álltam egy bögre étolajért, a mellettem szorongó öregasszonynak el kellett menni dolgát végezni és rám bízta edényét. Mérgemben letettem a földre és addig forgolódtam, míg ráléptem és összetörtem. Rimázkodott, hogy legalább az adagomat osszam meg vele, mert négy éhes unokájának nem tud főzni. Egy kanálnyit sem adtam. A tanonciskolában elloptam a társam szép kézműves táskáját és eladtam cigarettáért. Legényként bandát szerveztem, hogy kiraboljuk az odamaradt család lakását és nagy rumlit csapjunk benne. Györgyikének házasságot ígértem, és amikor az esküvő előtt az enyém lett, magára hagytam. Szerencsére a bevett mérgektől kimosták a gyomrát, de sohasem vált boldoggá. A harmadik feleségemet már csak a vagyona miatt vettem el, és alattomosan halálra kínoztam, csakhogy örökébe léphessek. A haverokkal a házat, üzletet eltékoztam. Akit lehetett becsaptam, kétszer ültem börtönben, majd hazát változtattam és a körözések előtt addig bujkáltam, míg a jogváltozások sűrűjében bűneim elévültek, én pedig megöregedtem. Ekkor jöttem rá, hogy egész életemet elherdáltam. Itt állok egyedül, éveim és bűneim súlyától roskadozva, kilátástalanul kutatva a jövőt, amely pirkadattól alkonyatig súlyosodik rám, és az éjszaka mély sötétségében hiába keresem a világosságot.

Vívódásom közepette a fedett égről eltűnt a második felhő, és az előbb keletkezett nyílással egybeolvadva tovább áradt a fény. Ötszólamú kórus, élénk ütemben, D-dúr hangnemben folytatta az éneklést: „Glória”. Trombita, üstdob, fuvola, oboa, fagott és hegedű egymással versenyeztek. A kórus előbb a „Dicsősség a magasságban Istennek” szavakat zengte, majd az „És a földön békesség a jóakarátú embereknek” énekszóval folytatta. Hosszú, egyre szélesedő, váltakozó ütemben és hangnemben szólt a zene; kantátává alakult, szoprán, tenor, basszus áriákkal és duettel gyönyörködtetve az embertömeget.

Nem vagyok zeneértő, de amit itt hallok, befogadásra készlet. A fülem csak fogja és továbbítja, az agyam csupán földolgozza, hogy szükségem van-e rá? Elraktározza-e, avagy törölje, végső esetben közvetítse a léleknek, ahol az ember rituális szellemfürdőbe esik tőle.

— Uram! Te tudod legjobban, hogy mindaz, amit az előbb összehordtam csupa kitalálás volt. Soha életemben sem ösztönösen, sem kiterelve, vagy hirtelen felindulásból nem ártottam senkinek. Soroltam néhányat azon bűnök közül, amelyeket gyakran elkövetnek és

próbáltam magamra szabni. Elképzeltem, hogy hosszú életem során mindezt elkövethettem. Mi történhetett volna akkor, a cselekvések idején, és mi most, az utolsó ítélet alkalmából?

Jó itt előtted állni és várni a fejleményeket. Dicsősség a magasságban Istennek! Minden vasárnap hálát adtam a fölszentelt házadban és imádtalak. Soványka keresetemből adtam a rászorulóknak. Segítettem házat építeni a hajléktalanoknak. Időben megnősültem és gyermekeket neveltem, akiknek biztos kenyeret adtam a kezükbe. Családomat megbecsültem, óvtam. Örökölt és szorgos életem során szerzett lelki, szellemi, fizikai, társadalmi és egyéni javaimat megsokszoroztam, hogy vele utódaimat és közösségemet gyarapíthassam. Példát mutattam szorgalomból. Már gyermekkoromban megfogtam a munka boldogabbik végét. Amíg erőmből futotta, a mindenkori jelent és az elkövetkező jövőt építettem. Terveztem, hogy létrehozok egy akkora dologházat, amelyben helyt kap minden munkaképes és alkotni kívánó ember, majd egymást támogatva legyen értelme életüknek és ne szenvedjenek hiányt. Hányszor kellett a kaput szélesíteni, hogy e hajlékba törekvők tömegei átférjenek rajta! Ott állt a jókora fedett mező. Megmutattam, milyen értékeket találnak benne, csak serénykedni kell, hogy a termelt javak megsokszorozódjanak és őket szolgálják.

Szomorúan láttam, néhányan leheveredtek és várták, hogy meginduljon a munka. A többség nagy lendülettel kezdett dolgozni. Ahogy növekedett az érték, kezdték kisajátítani, fallal körülvenni, a szomszédjaikat elvadítani. Kezükből kiesett a szerszám és másoknak kínálták. Tapasztaltam, hogy mind többen lustálkodnak és várják, hogy a feladatokat helyettük végezzék el. Háborúból érkeztem hozzád, Uram. Körülöttem egymást pusztítják az egykor jóakarátú emberek. Köszönöm Neked, hogy nem vártál tovább, és Fiad által készülsz megjeleni, hogy végső döntést hozz sorsunkról. Már hallok az ötszólamú „Cum Sancto Spiritu” fölcsendülését. Trombiták harsannak és üstdobok döbbennek. A madarak riadtan keresik búvóhelyeiket és félelmükben elülnek. Én állok itt egyedül. Keresem a társaimat, akik valahol elmaradtak, vagy elrejtöztek, talán régen elhagytak. Szólítanám őket, bújjanak elő, esetleg várjanak meg, mert a végítélet nemcsak kérdőre vonásból áll, hanem a jóság szívének megnyílása is, amelyből a bűnbánónak megbocsátás árad.

Várakozásom közben fejem fölül eltűnik a harmadik felhő. Mögötte egyre tisztában ragyog az ég, és egyszeriben hallok a „Credo-t”: hiszek egy Istenben! Mély lelki melegség, szeretet árad felém. Úgy érzem, hogy ez a harmónia a meggyötört, elesett és a bűnös emberek földadásának, majd fölemelésének pillanatait zengik. Olyan állapotba kerülök, mint egy méh, amely súlyosan megrakodva a terhét szeretné letenni, de még nem tudja hova. Kívül állok-e a kaptár előtt, vagy már beléptem? Az bizonyos, hogy mindenütt az Anyaméh végtelen dallamát hallok, amely átítatja testem-lelkem. Azután eszembe jut, hogy képzavarban vagyok, hiszen a „Patrem omnipotentem”, a mindenható Atyában való hitünkhöz fűz a négyszólamú kórusban. A D-dúr élénk hangneméből kihallom a trombitákat, oboát, hegedűket és a brácsát, valamint a gyakran döbbenő üstdobot. Követi az első szoprán és az alt kettőse. Elöttem lejátszódik Jézus földi életének zárándokútja. G-dúrba vált a zene és az ötszólamú kórus hangjaival fölcsendül az „Et incarnatus est”, az Istengyermek megtestesülése.

Az istálló földjén fekvő anya testéből e világra jön egy kised. Amikor az egyik legendában — amelyet máig sem kanonizáltak —, az ott lévő pásztorlány Mária segítségére siet, csodálkozva tapasztalja, hogy nem találja azokat a jeleket, amelyeket a szülés kivált. Lehetséges, hogy mégis megtörtént a csoda? Az isteni lény átlépett egy másik dimenzióból e földi világba? Hogyan is értené az egyszerű nő kétezer évvel ezelőtt, amikor ma sem tudjuk, hogy a „csoda” miként valósulhatott meg, mert messze állunk attól, hogy Isten alkotóerejéből mindent ismerjünk.

Akit vajúdása során kórházban szülésznő és orvos vesz körül, majd segíti gyermekét világra jönni, bármilyen nagyszerű dolog, hogy anya és utódja biztos kezekbe kerül, mindenkor megmarad a vétlen tragédia lehetősége. E világon az egyetlen szülés Jézus első átváltozása, amelynek nem volt kockázata.

Gondolataimban négyszólamú kórus komoly, nehéz hangneme E-mollban szólal bele: „Crucifixus”, azaz keresztre feszítés. Átugorjuk Jézus gyermekkorát, munkával és fölkészüléssel teli ifjúságát, tanításokkal eltelt három utolsó évét, elfogatását és megkínóztatását. Percemberkéik ott állunk elképedve, félelemtől zavarodottan a kereszttel, amelyen még mozdul a halálra gyötört test. Mi, akik rövid földi létünk alatt a sima úton járva, mielőtt a világból távozzunk, még a bűnünket sem tudjuk kiteljesíteni, legföljebb reménykedni tudunk megajándékozásunkban; a göröngyös ösvényen zarándokolva, hogyan bírnánk végrehajtani mindazt a jó cselekedetet, amelyet a Szentháromság elvár tőlünk?

Teherként viseljük testünket, amely állandó kísértésnek teszi ki lelkünket. Magunk által telepített aknamezőn járunk, és bármilyen óvatosan lépkedünk, az egyik előbb-utóbb fölrobban alattunk és örök halálba taszítja lelkünk. Sejtjeinkben programozva hódít a paráznaság bűne, amelyet képtelenek vagyunk visszaszorítani. Öröklött tulajdonságunk a hatalom- és az uralkodási vágy. Valamennyien képzelünk trónuson ülünk. Rajtunk kívül mindenki más szolgaként lesi és elégíti ki kívánságainkat, de percenként változik királyságunk és uralkodóból rabok leszünk.

Itt, a múlt- és az öröklét küszöbén tolongva vergődünk üldözött és menekülő emberek, keresők és megnyugvást remélők. Vannak közöttünk, akik késve érkeznek és korán távoznak. Ezért sohasem derül ki, hogy fénytelen csillagporszemek voltak-e, sötét anyagtól vonzva, vagy sötét energiától hajtva, avagy pillanatra fölragyogók? Mire a szemünk észlelte volna őket, örökre eltűntek az átjáró küszöb körül.

Ekkor fölhangzik az „Et resurrexit” ötszólamú kórusa, a Jézus föltámadása, élénk D-dúr hangnemben. Hangszerek seregének hangjai úgy szállnak felénk, mint a diadalmas angyalsereg, amely a holt Istenemberhez elvitte az Atya életszikráját. Jézusnak ez újabb karnációja, amikor visszajön a mély emberi halálból, de teste már nem az, ami harminchárom éven keresztül volt, hanem megdicsőült, hiszen amikor a félelemtől elzárkózott tanítványok együtt vannak, átjön a bezárt ajtón.

Úgy hallok az „Et in Spiritum Sanctum”-ot, a Szent Lélek basszus áriáját A-dúrban, oboa kíséretében, mint üzenetet. Ember, tégy valamit. Időd lejárt, ez itt az utolsó pillanat, hogy valamit próbálj magadért. Megszólal az ötszólamú „Confiteor” kórus: a Be kell vallanom... fisz-moll hangnemben. Bach figyelmeztet. Itt az elszámolásod, a gyónás ideje. Nem Jézus kéri, mert ő nagyon jól tudja, mit követtél el, hanem merd végre magadnak is bevallani, hogy hol hibáztál!

Krisztusom, amikor „ruhám” bemocskolódik, már megtanultam magam gondolni. Kiállok a zord viharban a felhők alá. Az ég könnyével szennyesemet magamon kimosom. Az előbukkanó, mosolygós nappal megszáritom, és a széllel a testem formájára vasaltatom. A víz, a meleg és a fuvlat mind-mind Tőled ered. Életem alkonyán végig álltam a sarat és hála Néked, mindig tisztán léptem ki belőle.

Ötszólamú kórusod ismét megszólal, „Et expecto”: Várom a holtak föltámadását. D-dúrban, gyors végrehajtással, szinte valamennyi hangszer újra muzsikál. Várom az örök életet, ahol közelebb kerülök Hozzád, Akiből árad a fény és a meleg. „Mi Atyánk, ki a mennyekben vagy, szenteltesd meg a neved. Jöjjön el a Te országod...” — mormolom. Ha már nekünk, embereknek, itt a földön nem sikerült megvalósítani akaratodat, legalább birodalmodban részesüljünk belőle. Kérem az irgalmadat, megbocsátásodat, segítségedet, oltalmadat, békédet és szeretetedet sugározd felénk.

Föltekintek, mi lehet ez a fényesség, amely tovább árad? Fejem fölül eltűnik a negyedik felhő. Már tiszta az ég, csak egy kis szürke folt főd még valakit. Ki Ő? A „Szent”? Megszólal a hatszólamú kórus, „Sanctus”: Szent, Szent, Szent éneklik, és D-dúrban, trombitákon, hegedűkön, brácsán, akkordhangszereken kísérik. Az érett barokk oratórium kiteljesült miseként száll alá. Az éterben rezgő parányi anyag-energiahúrok elválaszthatatlanul összekötnek bennünket egy másik világgal, amelynek még nem érzékeljük a kiteljesedését, és megmarad

bennünk a szorongás, hogy a megmérettetés következő történeteiben, a ránk váró ismeretlen térben, ahol bár az események továbbhaladnak, az idő elveszti jelentőségét, vajon a remény mezejébe vagy a bukás bugyrába kerülünk-e?

A Szent-szentség nemcsak a Szentháromsághoz kötődik. Az egész világegyetemben terjed, száll. Körülbe, megérint bennünket is. Befogadót keres. Rajtunk múlik, hogy szívünkön van-e ajtó, amelyik kinyílik a fogadására? Ha bűnösök voltunk, de bánatunk jelzi, hogy vétünköt megtiportuk, magától kinyílik a zár és a szentség friss levegője száll belénk. Árad a megtisztító erő. Lehámlik a bőr, amelyen minden rútság átütött, és halad tovább az izmok, zsigerek, csontok szövevényében, elemészttve mindazt, amely a bűnt szolgálta.

A szólamok most megduplázódnak és nyolcszólamú kórus élénk ütemben énekli a „Hozsannát”: Dicsőség neked! Ne hidd, hogy egyedül hagytak. Ne gondold, hogy csak a bűneidet veszik tudomásul. Ha keresed Őt, karját nyújtja feléd, hogy kiemeljen a mocsokban süllyedő fetrengésedből. De most döntened kell, mert szeretnél átlépni a küszöbön. Szükséges tudnod, hogy végleg ideát maradnak a vágyak és a csókok, a másoknak vetett alattomos gáncsok, a renyhések, a potyázások, a világot sújtó összes durvaságaid.

A gyóntatószék ajtaja végleg becsukódott. Nem kell vallanod, hiszen mindent tudnak rólad, csupán meg kell tagadnod az e világban elkövetett bűneidet, és lelkedet megfürösztetni az örökkévalóság megtisztító tavában. Nem lesz könnyű, készülj föl rá. Gondolj arra, hogy Gilgames is elveszítette a föltámadást és az örök életet adó füvet, amikor megtalálta a tenger mélyén, és figyelmetlensége miatt a gonosz kígyó elrabolta tőle. De neki volt még egy esélye. Bizonyíthatott, hogy a biztonságot nyújtó, megkezdett városfalat továbbépítheti népe számára. Az utolsó ítéletkor nekünk már nem lesz ilyen lehetőségünk értékeink továbbfejlesztésére.

Figyeld csak, mérsékelt, nyugodt tempóban megszólal egy gyönyörű tenor ária, a „Benedictus”: Áldott (legyen az Úr), kiemelt fuvola hangjaival, h-mollban kísérve. Ringatózom és fürdöm az áradó szeretetben, amely körülvesz. Olyan állapotba kerülök, amikor érzékelem, hogy a bűnök posványától bánatom savai lemarták lelkem mocskát. Ilyen dolgom talán édesanyám méhében lehetett, amikor kilenc hónapon át szívének, valamint verőereinek erős, ütemes dobbanásait hallottam magam körül, és a közös kinsként bennünk áradó, életet nevelő azonos véráram folyamatosan cserélődött közöttünk. Micsoda boldog együvé tartozás volt, amelyet még ösztönösen éreztem. Most tudom, hogy hasonló várhat rám, amelyet megmaradt tudatommal érzékelek.

Igazolja várakozásomat, hogy ismét fölhangzik a Hozsanna. Olyan állapotba kerülök, midőn megtisztult lélekkel várom a mise legnagyobb értékű beteljesedését, amikor a szent kenyérben magamhoz vehetem Jézus testét és véré. A zár leesik, a kulcs végleg eltűnik. Kinyílik az ajtó. Az egész világegyetembe kapok bepillantást. Szédülten forog, kavarak, majd letisztul bennem az a téridő, amely eddig körülvelt. Az áriát zengő szoprán nem szirénhang, nem csalogat gonosz sziklán kivérezn. Érzem, kezdek súlytalanná válni. Bach zenéje fölemel, segít és könnyű léptű létrát küld, hogy elindulhassak fölfelé.

Kutató szemem elől eltűnik az utolsó felhőfoslány is és megjelenik Jézus Krisztus. Lassú, bensőséges ütemben, g-mollban, hegedűk kíséretében szól az „Agnus Dei”: Isten Báránya Ő, akit a Teremtő föláldozott az egész világ bűneiért. Elhagyom egyéni életem történeteit és érzem, elvegyülök az egész mindenségben, amelyben az Atya fogantatásom pillanatában útba indított. Szemem olyan, akár egy irányított teleszkóp, amelyik Jézust követi és elszakíthatatlanul rátapad. Már a létra sem szükséges. Érzem, a Glóriában hallott „Gratias agimus szal”: Hálát mondunk Istennek. „Hallgasd meg, Uram, igaz ügyemet, hallgasd meg könyörgésem síró szavát.”

Jézus nem úgy jelentkezik, mint a Sixtus-kápolnában, Michelangelo *Utolsó ítéletének* hatalmas, és a reneszánszban szokatlan, még középkori borzalmakkal teli túlvilágot ábrázoló festményén Pantokrátorként, a világ kegyetlen bírójaként látható, hanem kegyelemmel teljesen! „Dona nobis pacem”: Adj nekünk békét, hangzik a H-moll mise befejező része.

Mielőtt átlépek a hozzád vezető út küszöbét, könyörgőre nyitom ajkam:

— Köszönöm, Uram Jézus, hogy fölemeltél és nem hagytál az ajtód előtt leskelődni. Mielőtt véget vetsz e bűnös világnak, kérlek, gondold át, mi veszne itt el, amelyben még Ti is oly sokat gyönyörködtetek, hiszen az Atya az egész mindenség egyetlen, csodálatos kisbolygóját teremtette nekünk, ahol megalkotott bennünket és fölládozta Fiát. Ne hagyd elveszni Jeruzsálemet, ahol három egyistenhívő vallás békétlen emberei éltek és sanyarú hétköznapi életed, tanításaid egy része zajlott, színed változása, kínszenvedésed, föltámadásod és mennybemeneteled átlényegüléseivel. Hogyan hagyhatnád elpusztulni Rómát és a Vatikánt, ahol Kősziklád nyugszik, akire rábíztad egyházadat? A fölszentelt dómkokat, katedrálisokat, templomokat, a megannyi több istenhitű vallás művészi kegy- és szertartáshelyeit, szentélyeit, a kolostorokat? A Parthenont, a Kínai Nagyfalat, a több földrészen fölépített piramisokat, a gyönyörű városokat, falvakat, tanyákat? A nemzeti múzeumokat, képtárakat, könyvtárakat és levéltárakat, az értékes gyűjteményeket, színházakat és zenetermeket, amelyek történelmet és kultúrát őriztek meg.

Hagynád megsemmisülni az ikonokat, Leonardo, Michelangelo, Raffaello, Tiziano, Rubens, Van Gogh, Munkácsy és mások világra szóló alkotásait? Az óceánokat és tengereket, a tavakat és folyókat, a csörgedező kis patakokat és ereket, vagy a gyönyörű zuhatagokat? A hegyeket, erdőket, a Földanyát, akinek adományaiból sok milliárd embert tápláltál? A növényeket, állatokat és az Atya fő teremtményét, az embert?

Micsoda értékek tűnnének el örökre, ha szentjeid és boldogjaid, a felfedezők, föltalálók, tudósok, írók, költők, zeneszerzők és zenészek, építészek, képző-, ipar-, fotó- és népművészek, a színművészek, a tánc-, báb-, pantomim és cirkuszművészek, a sportolók és államférfiak... nem sorolom, ha mindazok elvesznének, akik nevüket beírták az emberiség történelmének értéktárába, még akkor is, ha közülük netán kevesen lesznek érdemesek arra, hogy üdvözüljenek!

Mielőtt valamennyi univerzum megsemmisül és energiái visszatérnek hozzátok, ezt a kicsi bolygót, a Földet, amelyen oly sok csodát műveltetek, hagynád a Nap tűzében megsemmisülni? Kérlek, Krisztus Uram, ne nézd az előtted könyörgő semmi porszemet, sem e parányi égitest-birodalmad, amelynek teremtményei annyi szomorúságot okoztak, hanem mindazt a csodát, amelyeket műveltettetek velünk... Közvetítsd az Atyának: „Tebenned bízunk eleitől fogva. Uram, téged tartottunk hajlékunknak!”

Szavam elakadt. Félttem, hogy túlfeszítettem a húrt és megbántottam Őt, akit teljes lelkemből szeretek. Isten Báránya látta szomorúságomat és izgalmamot, amelyben az egész várakozó, hittől élő, jó szándékú emberiség pillantása tükröződött.

Jézus elmosolyodott. Ekkor a Föld fölemelkedett alattunk és átlebegett velünk a küszöbön. Mögöttünk az ajtó bezárult a hitetlenek, a makacs gonosztevők, a megbánásra képtelenek és az élettelen univerzumok előtt. Odakintről pillanatra a pokoli pusztulás elhaló hangjai érkeztek felénk.

„Erős vár a mi Istenünk.” Az Ő világában a H-moll mise finom hangjai fuvola és hegedűszo kíséretében, végtelen harmóniában, Johann Sebastian Bach vezényletével, soha nem hallott, új részletekkel tovább zengtek.

Hódmezővásárhely, 2014. szeptember 1.

Fila Béla katolikus teológus professzor halála napján

*

Triptichon (2010)

Ajánlás: Fazekas Lajos filmrendezőnek, aki
1956 októberében a makói gimnázium forradalmár
diákjait szervezte, majd 1958-ban Óbudán,
az egészségügyi szakiskolában évfolyamtársak
lettünk és máig barátok vagyunk.

SZINDBÁD UTOLSÓ VACSORÁJA

Kihajoltam a füstös vonat ablakán, hogy a szél lobogó hajamba sodorjon egy szikrát, és lángra kapva elégesse a mögöttem hagyott keserves múlt tizennyolc évét. Ezerkilencszázötvennyolc szeptemberét írtuk. Zakatoltunk Budapest felé. Egyedül voltam, sem szülők, sem barátok nem kísértek. Éreztem, hogy teljes fordulatot vesz az életem, ahogy alattam a kocsi kerekei kattogtak, és minden kilométerrel közelebb kerülök egy másik világhoz, ahová az új iskola, az ismeretlen társak és a főváros megismerése röpített.

A kollégiumi elhelyezkedésem után, másnap reggel az előadóteremben az évfolyamtársaimmal és a környezettel ismerkedtem. A korábbi iskolapadok után, — amelyekbe gyors növekedésünknek köszönhetőn már alig tudtuk a megnyúlt lábunkat bepréselni — előttünk széles asztalok és mögöttük mozgatható, emberléptékű, háttámlás székek fogadtak.

A kapcsolatteremtés során rögtön észrevettem Marikát, egy szőke lányt, aki nem volt különösebben szép. Kissé előreugró orra az arcából finom vonásokat takart, de fehér nyári blúza alól előgömbölyödő női formái vonzottak. Halk szavú volt és kevés beszédű, amely megnyert. A gyorsan kialakuló kisebb társaságokban rendre találkoztunk és szellemi kapcsolatunk erősödni kezdett. Arra mindig vigyázott, hogy ne maradjunk kettesben, és ez jelzés volt számomra, hogy közelebb nem kerülhetünk.

Télre fordult az idő és eljött a félévi vizsgák ideje. Hatalmas anyagból kellett beszámolnunk. Megszűntek a délutáni találkozások, barátkozások. Könyvek özőnébe temetkezve, még a folyosók beszélgetéseiben is magoló diákok húzódtak. Egy péntek este Marika telefonált, és megkérdezte:

- Haza utazol-e a hétvégére?
- Se pénzem, sem időm, tanulok nagyon.
- Sajnálom. Szerettelek volna holnap estére meghívni.

Ez rögtön más színbe hozta a programot.

— Nagyon örülök! — kiáltottam. — Meghívtad Fazekas Lajost, a költőt, Galambos Lacit, a fafaragót, Pechó Zolit, a tudóst, Haffner Katit, és a harmincas évek polgári öltönyében járó Salchmann Edét, akiket német származásuk miatt nem vettek föl az egyetemre... — sorjáztak belőlem a nevek, de Marika megszakított:

- Ketten leszünk.
- Hogyan?... Hiszen Te bejáró vagy, azt se tudom, hol laksz?
- Ha neked megfelel, este hatkor odamegyek érted az iskola kapujába.
- Rendben, de... — letette a kagylót.

Kiesett a könyv a kezemből. Aludni sem bírtam. Az emeletes ágyban alattam nyugvó rám ordított, hogy képtelen tőlem pihenni, annyit forgolódom. Lekászálódtam és egy jegyzettel a kezemben kimentem a folyosóra járkálni. Hajnalodott, de még egy oldalt sem olvastam el. Egész nap lázálmok gyötörtek, hogyan alakul majd az együtt töltött estünk. Versek, zenefoszlányok, erotikus képzelgések, finom sült és remek borok illata kavargtak bennem.

Hajtottam volna előre a szerkezetet, de még a percmutató is szinte állt, az órát jelzők pedig mozdulatlanul tetszettek. Korán ott toporogtam a bejárat mellett, egy szál fehér

szegfűt szorongatva a kezemben. Marika pontosan érkezett. Megállt a San Marco utca sarkán és intett, hogy induljak. A régi izzók a magas villanykarók tetején, akár otthon a földes padlójú zsellérházak petróleumlámpái, gyéren világítottak. A Kiscelli utcán megindultunk a Duna-part felé. Ismerős volt a táj, hiszen vasárnap délelőttönként, amikor kimenőt kaptunk, erre siettünk a Szent Péter és Pál templomba, ahol Mécs László prédikált és verseiből idézett.

Vastag, eltakarítatlan hó ült a tájon, amelyet a kimerészkedők letapostak, és csúszkáltunk rajta, de nem fogtuk meg egymás kezét, pedig a támasz szükségessé vált volna. Kis, görbe utcákon, számomra ismeretlen városrészen haladtunk tovább. Itt-ott kilátszottak a hó alól a sötét bazalt macskakövek, amelyek jelezték, hol van az út, amelyen járhatunk. Fél órai kapaszkodás után, egy ódon kisház kapujában megálltunk. Amikor beléptem, olyan érzésem támadt, mintha időben visszasiettem volna az előző század végére. A folyosóról apró fogadósobába értünk, ahol két személyre terített asztalka várt bennünket. Áadtam a közben keménnyé fagyott virágot, amelyet Marika egy régi porcelánvázába helyezett és úgy koppant benne, mint egy merev vezérdrót.

— Egy korty tokajit? — kérdezte.

Meg sem várta válaszomat, már öntött a poharamba. Koccintottunk, majd fölállt és átment a konyhába az elkészített vacsoráért. Nem győztem nézelődni. Látható volt az öreg, gazdagon díszített polgári bútorokról, hogy valaha jobb napokat láttak. Az üvegezett könyvszekrény, a jókora almárium, a finom ívű szófa, a kényelmes bőrfotelek, a mindenütt jelenlévő, személyes emlékként őrzött nippel, finom csipketerítők szinte sugároztak felém. A falakon, márkás olajképeken régen elporladt családtagok élethűen megfestett arcai figyeltek. Mindenütt kimért rend, tisztaság érintett meg, és a kulturáltság szelleme lengett körül. A végfalat egyetlen, súlyos, sötét bordó bársonyfüggöny fődte, amely dísztelenül zárta le a szobát, mintha mély titkot leplezne.

Magamnak is szégyellem bevallani, hogy pontosan mit fogyasztottunk — forrón tálalt sült hús az biztosan volt —, mert Marikát figyeltem, aki halkán beszélni kezdett:

— Ez a kertes ház valamikor a nagyanyámé volt. Anyám születése után gyorsan elvált és többé nem ment férjhez. Megismerkedett Krúdy Gyulával, aki sok hölgykapcsolata között, amikor egy meleg otthonra vágyott, fácánsültre, libatepertőre, eljött hozzá, és napokra itt bújtak össze. Majmunka mama egyszer azt súgta anyámnak, hogy „lányom, az a gyalázatos, nőcsábász ember, akinek talán a százon fölüli valamelyik szeretője voltam, igazán tudott szeretni és élni. Ha meghalok, utána megyek a pokolba, hogy enyhítsek szenvedésein, mert a többi, hitvány bestia megcsalta, és bár ők is odakerültek, nem csillapítottak a fájdalmam.”

Marika hirtelen kihúzta keszkenőjét és eltakarta arcát, hogy ne lássam könnyeit. Ekkor megkérdeztem:

— Hová temették?

— Én már nem ismertem Majmunkát. Anyám sohasem árulta el, hogy hol nyugszik, mert ezért az életmódjáért ő volt a mintacsalád szégyene.

Mindketten elhallgattunk. Az idő megállhatott, mert a méltóságos falióra egyhangú bimbamozását nem hallottam többé. Marika így folytatta:

— Apám elesett a háborúban. Talán jobb is volt hősként elveszíteni, mint vélt utóéletét elszenvedni, ahogy a gazdag kisnemeseket tönkretették. A háború végén, amikor elindult Buda ostroma, anyám visszaköltözött apai családjához, a Nyírségbe. Ő már nagyon beteg, alig várja, hogy végezzek. Én is nélkülözöm. Visszamegyek hozzá.

Közben a tokaji bor kifogyott az üvegből. Kellemes meleg öntötte el egész testemet, csak a szívem volt szomorúan hideg az elbeszélt történettől. Közben a fali kárpit időnként meglebbent és mögüle jeges szél érkezett.

— Velem, pici lánnyal, anyámnak az utolsó előtti napon sikerült átjutni, mielőtt a támadók gyűrűje körbezárta a fővárost és elkezdődött pusztító ostroma — mondta Marika. — Szerencsénk volt. Midőn a Schmidt-kastélyt lerombolták, belövést kapott a mi házunk is és

leszakadt a vége. Soha nem rakattuk rendbe. Amikor kezdődtek a kitelepítések, anyámmal újra idejöttünk és itt bújtunk meg. Ezerkilencszázötvenhárom végéig úgy éltünk itt, mint a remeték. Hiába kerestek bennünket a Nyírségben, elterjedt, hogy Budán halhattunk meg, itt pedig úgy tudta a hatóság, hogy ez a rom üres.

A szoba végén a nehéz függöny ismét táncolni kezdett.

— Most kezdődik az egész terület teljes letarolása — folytatta Marika —, az összetartó és engem is sokáig bújtatgató szomszédok már megkapták a határozatot a tanácstól, hogy itt új bérházak és egy „más” városrész épül. Ebből a romból sem marad semmi. Már kezdek csomagolni.

Ekkor a drapéria újra lebegni kezdett és kívülről vidám zene hallatszott. Marika odaugrott, és miközben elhúzta, ezt suttogta:

— Vendéget vártam, aki már évek óta meglátogat. Őt szerettem volna neked bemutatni, mivel annyit érdeklődtél óbudai élete után.

Hirtelen az éjszakai, öreg városrész panorámája tűnt föl: a romokban heverő Schmidt-kastély sötét falai és gödrei. A hegyről levezető havas úton egy előkelő hintó gördült felénk, miközben kellemes, langyos áramlat érkezett a szobába, mintha a még távol lévő, csalfa illúziót keltő kikelet játszana velünk. Megállt a szoba előtt és kilépett belőle egy fekete estélyi öltönyös idős úr. Megemelte kalapját és vidám jó estét kívánt.

— Szindbád! — kiáltottam föl a meglepetéstől és az örömtől, szinte magamon kívül. — Hol késett eddig, oly soká?

Az ülés alól elővett egy drága francia pezsgőt.

— Hoztam az én Majmunka unokámnak.

Odavitte Marikához, átölelte és kezébe helyezte az üveget.

— Uraim, jöjjenek hamar! Térjünk vissza ebbe a régi, óbudai vendéglőbe és mulassunk együtt — kiáltotta Szindbád.

Konflisok érkeztek és sorban szálltak róla a vendégek. Hozták az asztalokat, székeket, a konyhát, és a söntést. A falakat hátrább tolták, hogy az egész kiskocsmá elférjen, és amikor együtt voltak, visszahúzták a külvilágot elfedő függönyt.

— Leülhettek hozzátok? — kérdezte Szindbád.

Én és Marika egyszerre toltuk alá a széket. A sarokban helyet foglalt a gitáros, a klarinétos, a hegedűs és a harmonikás. Megszólalt a sramlizene: marsot, polkát, majd valcert kezdtek játszani.

— Gyertek, drágáim — kiáltotta Szindbád.

Odaugrott hozzá Lenke, Florentina, Fruzsina, Paula, Setétke, Fanni és Mária. Összekapaszkodtak és egymásnak adták át magukat, majd valamennyien Szindbád karjai között kötöttek ki. Megtelt a terem melegséggel, kellemes simogatásokkal, bűnbánó sóhajokkal és örömujjongással. Beléptünk egy eltűnt világba, amelyben mindenki boldog volt. Amikor a vendégek fáradni kezdtek és visszaültek az asztalokhoz, Szindbád megszólalt:

— Hol vagy, Vendelin fiam!

A söntés felől rögtön megjelent a tulajdonos és egyben főpincér, talpig új kiszolgáló ruhában.

— Mit méltóztatik rendelni, méltóságos uram?

— Annak idején Majmunka kihagyta a fajdkakas levesből a majoránnát, azt most te pótolod, Vendelin fiam. Szeretem, amikor a hibákat, ha későn is, de kijavítják!

— Igenis. Még valamit, méltóságos uram?

— Ne haragudj, Vendelin fiam, hogy elszerettem gyönyörű, fiatal feleségedet. Tudod, hogy jól jártál, mert az egy szajha volt, még engem is megcsalt.

— Még téged is?! — hallatszott túlnan a lányok csodálkozása.

— Bizony engem is elhagyott, hogy sok szeretője legyen, de rádöbrent, hogy rosszul cselekedett... — Szindbád ekkor fölállt, kihúzta magát — ...és öngyilkos lett értem. No, eridj, Vendelin fiam, és hozd a rendelést. Zenészek, egy lassú keringőt! Gyere Marika, hadd szereselek.

Évfolyamtársam hozzábújt és miközben táncoltak, a zene elnyomta bensőséges beszélgetésüket.

— Tudod, kislányom, végtelenül bírtam szeretni a fiatal, ropogós húsú asszonyokat. Amikor hosszú combjukkal átfonták derekamat, az égbolt összes csillaga ragyogott bennem...

Szindbád pillanatra elhallgatott, majd hozzátette:

— ...de imádtam az életük delén túl hervadozókat is, akik testük puha párnái közé süppedtettek és kibomló, őszülő hajukkal betakartak. Úgy éreztem magam, mintha a budai törökfürdők meleg gyógyvizes medencéiben lubickolnék. Ilyen drága kincsem volt a te Majmunkád is. Micsoda harmóniát nyújtottak nekem ezek a nagyszerű nők...

Szindbád már lihegett a sok táncból és visszaültek. Ekkor hozzám fordult:

— Hallom, fiatal barátom, hogy te is firkálással koptatod a tollad. Ne tedd! Éhen halsz mellette, ráadásul hamarosan elfelednek. De, ha nem tudom kivenni a kezedből a tollat, küld be a Pesti Naplónak, vagy az Új Időknek, esetleg a Magyarországnak. Igaz, hogy a „Hajós-ról”, az én első írásom is a Nyugatban jelent meg.

— Tisztelt Szindbád, hiszen ezek a lapok régen megszűntek — fortyantam szomorúan.

— Akkor nősülj meg, és addig szeresd az asszonyodat, amíg mások hűtlenkedésre nem csábítják. Nincs legalább egy szerelmes versed, valami lírád, amely elvarázsolna?

— Egyetlen sort sem írtam. Rövid prózákkal próbálkozom, de Fazekas Lala tehetséges társunknak fejből tudom egy szép, időmértékes versét.

Lassú kántálással szavalni kezdtem:

Hajnali szélszökevények

*Hajnali bíborok égnek,
az égnek ezüst-szaga van.
Rozsdahajók, ha befödnek,
a ködnek avar-szaga van.*

*Megpihenünk. Ugy-e pilled
a melled az arcom alatt?
Hajnali szél-szökevények
a fények az ujjam alatt.*

*Mondd, ülepednek-e szebben
a sebben a vérdarabok,
mint ahogyan kitakarna
a barna avar, ha hagyod?*

*...Hallgat a furcsa mesére
a vérereidben az ősz...*

— Ragyogó! — áradt ki a Hajós, mintha most is ismeretlen vízen vitorlázna egy eldugott sziget felé, ahol mezítenül fürdőző lányok a Medúza kígyófürtjeihez hasonló karjukat nyújtogatnák felé.

Vendelin kihozta a levest, és miközben Szindbád komótosan kanalizta, újabb rendeléseket tett. Az egész társaságot a vendégeinek tekintette, és folyt az ital, fogytak a paprikások

és sütek, a parfék és sütemények, mintha menyegzőn volnánk. Marikától megkérdeztem, miből fogja kifizetni ezt a nagy számlát, amit majd kihoznak?

— Ne törődj vele. A Hajós életművész.

Az idő időtlenül pergett tovább és egyszer valahonnan a távolból megszólalt a kakas. Az alélt társaság megitta utolsó korty italát. Hirtelen összepakoltak és már el is tűntek. A kitágult falak visszarendeződtek, a vastag függöny a helyére gördült, csak egy rés maradt nyitva, amelyen a Hajós bedugta fejét és így vallott magáról:

— *Szindbád a másvilágon sokszor csodálkozott, hogy egyetlen nőt sem ölt meg életében. Midőn a kocsí elment vele a vidékről, ahol a nők hatalma megszűnik, a hintóból visszaneézett, és többnyire imádkozó, jóságos nőket látott maga mögött.*

A hintó röptt vele tovább a havas éj utolsó órájában, majd hirtelen megállt és a Hajós a fejét visszafordítva egy patkószöveget dobott felénk.

— Most találtam. Kapjátok el, szerencsét hoz!

Marikával egyszerre nyúltunk felé, de a szög elérhetetlenül megállt előttünk a levegőben, miközben a hintó Szindbáddal végleg eltűnt a pirkadat halvány szivárványszínekkkel erősödő fényében.

Hódmezővásárhely, 2014. szeptember 13.

* *

*